thriller & mystery

FRED VARGAS

PLEACĂ REPEDE și ÎNTOARCE-TE TÂRZIU

Premiul librarilor din Franța (2002)
Marele Premiu al cititoarelor revistei franceze ELLE (2002)
Premiul pentru cel mai bun roman polițist de limbă franceză (2002)
Deutscher Krimipreis (2004)

HUMANITAS fiction

PLEACĂ REPEDE și ÎNTOARCE-TE TÂRZIU

Romanele lui Fred Vargas au fost publicate în 40 de țări

A fost desenat cu grijă, noaptea, pe treisprezece uşi ale unor apartamente din arondismentul 18: un 4 inversat, însoțit de literele CLT. Comisarul Adamsberg examinează acest simbol enigmatic şi nu ştie ce să creadă: un simplu graffiti sau o amenințare? La celălalt capăt al Parisului, un marinar breton reconvertit în crainic local găseşte în cutia lui mesaje ciudate, care prevestesc epidemii şi haos. Curând, apare dovada că Europa nu s-a schimbat prea mult în ultimii 700 de ani, iar europenii aproape deloc...

Un roman de suspans care vorbeşte despre temerile noastre ascunse sub masca fragilă a rațiunii, distins cu patru premii şi vândut într-un milion de exemplare.

„Farmecul cărților lui Fred Vargas vine din modul imprevizibil, poate chiar bizar în care schimbă regulile clasice ale romanului polițist."
LE MONDE DES LIVRES

„Fascinant, fantastic, inclasabil, strălucitor... Cititoarele nu fac economie de laude la adresa lui Fred Vargas. Să recunoaştem că nici autoarea nu face economie de mijloace: ne lipeşte de fotoliu, cu cartea ei în mâini."
ELLE

„Penumbră, tensiune, excentricitate. Romanul lui Vargas propune o explorare uimitoare a feței întunecate a Parisului."
GUARDIAN

„Fred Vargas a inventat un gen literar unic: «rompol». Nu este *noir*, ci nocturn, îl trimite pe cititor în lumea ludică a copilăriei, unde a provoca spaimă prietenilor era un joc – unul grav, serios."
LE MAGAZINE LITTÉRAIRE

„Un thriller ingenios şi în acelaşi timp o meditație asupra simbolurilor, comunicării şi lipsei de comunicare."
THE WASHINGTON POST BOOK WORLD

ISBN 978-973-689-256-1

thrille myst
www.thriller.r

Fred Vargas – pseudonimul doamnei Frédérique Audoin-Rouzeau – s-a născut la Paris, în 1957, într-o familie de intelectuali. Pasionată încă din copilărie de cercetările arheologice, face studii de istorie și se specializează în Evul Mediu, dar își alege un subiect ciudat: ciuma. La un moment dat, din dorința de a avea o ocupație paralelă, încearcă să învețe să cânte la acordeon – fără succes. Nu stă pe gânduri și trece la literatura polițistă. Debutează în 1986, cu *Les Jeux de l'amour et de la mort*, pentru care primește Prix du Roman policier du Festival de Cognac. Urmează succesul internațional, demonstrat de numeroasele premii și de tirajele impresionante ale romanelor sale (vânzări de peste un milion de exemplare în 2006): *L'Homme aux cercles bleus*, 1991 (Prix du festival de Saint Nazaire, 1992), *Debout les morts* (Prix du polar de la ville de Mans, 1995; Prix Mystère de la critique, 1996; Duncan Lawrie International Dagger, 2006), *L'Homme à l'envers* (Trophée 813 du Meilleur roman francophone, 1999; Prix Mystère de la critique, 2000; Grand Prix du roman noir de Cognac, 2000), *Pleacă repede și întoarce-te târziu – Pars vite et reviens tard*, 2001 (Grand prix des lectrices de *Elle*, 2002; Prix des Librarires, 2002; Prix du meilleur polar francophone, 2002; Deuscher Krimi-preis, 2004), *Sous les vents de Neptune* (Trophée 813 du Meilleur roman francophone, 2004; Duncan Lawrie International Dagger, 2007), *Dans les bois éternels* (Trophée 813 du Meilleur roman francophone, 2006).

FRED VARGAS

Pleacă repede si întoarce-te târziu

Traducere din franceză de
ILEANA CANTUNIARI

HUMANITAS
fiction

Coperta de
IONUȚ BROȘTIANU

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 73, fax 021/408 83 74
www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel. 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.librariilehumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VARGAS, FRED
Pleacă repede și întoarce-te târziu / Fred Vargas ;
trad.: Ileana Cantuniari. – București : Humanitas Fiction, 2008
ISBN 978-973-689-256-1

I. Cantuniari, Ileana (trad.)

821.133.1-31=135.1

4

I

Și apoi, când șerpii, liliecii, viezurii și toate animalele care trăiesc în adâncul galeriilor subpământene ies în masă pe câmpuri și își părăsesc locul firesc; când plantele care dau roade și leguminoasele încep să putrezească și să se umple de viermi (...)

II

Tipii, la Paris, merg mult mai repede decât la Guilvinec, constatase Joss de multă vreme. În fiecare dimineață, pietonii se scurgeau pe bulevardul Maine cu viteza de trei noduri. În lunea asta, Joss gonea cu o viteză de aproape trei noduri și jumătate, străduindu-se să recupereze o întârziere de douăzeci de minute. Din pricina zațului de cafea care se vărsase în întregime pe podeaua bucătăriei.

Chestia asta nu-l mirase. Joss pricepuse de mult că lucrurile erau înzestrate cu o viață secretă și primejdioasă. În afară de câteva piese din suprastructura navei care nu-l agresaseră niciodată de când se știa marinarul breton pe lume, universul obiectelor era în mod evident încărcat cu o energie în totalitate concentrată doar ca să-i dea de furcă omului. Cea mai mică greșeală de manipulare care oferea obiectului o bruscă libertate, oricât de mică ar fi fost ea, atrăgea după sine calamități care se țineau lanț și care puteau parcurge o întreagă gamă, de la neplăcere la tragedie. Dopul

care scapă printre degete este, la modul minor, modelul de bază. Căci un dop scăpat pe jos nu vine, în nici un chip, să se rostogolească la picioarele omului. El se pitulează, cu răutate, îndărătul aragazului, aidoma păianjenului pornit în căutarea inaccesibilului, declanșând pentru cel care-l vânează, Omul, o succesiune de încercări variabile, cum ar fi deplasarea aragazului, ruperea racordului flexibil, căderea unor ustensile, arsuri. Cazul din dimineața asta pornise de la o înlănțuire mai complexă, începută printr-o nevinovată eroare de lansare care atrăsese dezechilibrarea lăzii de gunoi, prăbușirea laterală și împrăștierea conținutului filtrului de cafea pe jos. În felul acesta, obiectele, animate de un spirit de răzbunare legitim generat de condiția lor de sclave, izbuteau la rândul lor, în momente efemere, dar intense, să-l supună pe om puterii lor latente, să-l facă să se răsucească și să se târască precum un câine, și nu cruțau nici femeile, nici copiii. Nu, pentru nimic în lume n-ar fi avut Joss încredere în obiecte, după cum nici în oameni sau în mare. Cele dintâi îți fură rațiunea, ceilalți sufletul, iar cea de-a treia viața.

Bărbat călit cum era, Joss nu sfidase soarta și adunase cu atenția unui rob zațul de cafea, grăunte cu grăunte. Își făcuse fără ezitare penitența, iar lumea lucrurilor se întorsese sub jug. Acest incident matinal nu însemna nimic, aparent nimic în afară de o neplăcere neglijabilă, însă

pentru Joss, care nu se lăsa înșelat, el era o limpede readucere aminte a faptului că războiul oamenilor cu lucrurile continua și că, în această luptă, omul nu ieșea întotdeauna învingător, ba dimpotrivă. O rememorare a tragediilor, a vaselor cu catarge frânte, a traulerelor făcute bucăți și a ambarcațiunii lui, *Vântul de Nord-Vest,* care luase apă în ziua de 23 august pe marea Irlandei, la trei dimineața, cu opt oameni la bord. Dumnezeu știe totuși că Joss respecta exigențele isterice ale traulerului, și tot Dumnezeu știe că omul și vasul aveau înțelegere unul pentru celălalt. Până la blestemata aia de noapte cu furtună când, urcându-i-se sângele la cap, izbise cu pumnul bordajul vasului. *Vântul de Nord-Vest,* deja aproape culcat pe tribord, luase brusc apă la pupa. Cu motorul înecat, traulerul derivase în beznă, în timp ce oamenii scoteau fără oprire apa, și eșuase în cele din urmă pe un recif, în zori. Asta se întâmplase în urmă cu paisprezece ani și muriseră atunci doi oameni. Paisprezece ani de când Joss frânsese oasele armatorului cu lovituri de cizmă. Paisprezece ani de când Joss părăsise portul Guilvinec, după nouă luni petrecute în pușcărie pentru lovituri și răni provocate cu intenția de a ucide, paisprezece ani de când viața lui se scursese aproape toată pe calea aceea de apă.

Joss coborî pe strada Gaîté, strângând din dinți, mestecând furia care creștea înlăuntrul lui

de fiecare dată când *Vântul de Nord-Vest*, pierdut în apele mării, era adus iarăși la suprafață de valurile gândurilor. În fond, nu cu *Vântul de Nord-Vest* avea el ce avea. Bătrânul și bunul trauler nu făcuse altceva decât să reacționeze la izbitură, scârțâind din bordajul putrezit de vreme. Era convins că vasul nici măcar nu prevăzuse consecințele scurtei sale răzmerițe, că habar n-avea de vârsta, de decrepitudinea lui și de puterea valurilor din noaptea aceea. Cu siguranță că traulerul nu dorise moartea celor doi marinari, iar acum, în timp ce zăcea ca un netot pe fundul mării Irlandei, îl încercau păreri de rău. Joss îi adresa adesea vorbe de îmbărbătare și de iertare și i se părea că, aidoma lui, vasul izbutea acum să-și găsească somnul, că-și făcuse deja o altă viață, acolo, în adânc, la fel ca el aici, la Paris.

În schimb, de iertarea de păcate a armatorului nici nu putea fi vorba.

— Haide, Joss Le Guern, spunea acesta bătându-l pe umăr, barcazul ăsta ai să-l faci să mai gonească încă vreo zece ani de-acum încolo. E un viteaz, iar dumneata îi ești stăpânul.

— *Vântul de Nord-Vest* e primejdios, repeta Joss cu îndărătnicie. Se răsucește, iar chila se deformează. Panourile calei s-au dus. Nu mai răspund de el pe furtună. Barca asta nu mai corespunde normelor.

— Îmi cunosc vapoarele, căpitane Le Guern, răspundea armatorul, înăsprindu-și tonul. Dacă

ți-e teamă de *Vânt*, am zece oameni gata să te înlocuiască pe loc, doar să pocnesc din degete. Oameni care nu se tem de nimic și care nu se vaită ca niște hârțogari cu ochii la normele de securitate.

— Iar eu am șapte flăcăi la bord.

Armatorul își apropie obrazul buhăit, amenințător.

— Joss Le Guern, dacă ai cumva de gând să te duci să te plângi la căpitănia portului, poți să mă crezi că ai să ajungi la sapă de lemn înainte să-ntorci capul. Iar de la Brest la Saint-Nazaire, n-ai să mai găsești pe nimeni dispus să te ia la bord. Te sfătuiesc așadar să cugeți cu folos, căpitane.

Da, Joss continua să regrete că nu-i făcuse de petrecanie tipului, a doua zi după naufragiu, în loc să se fi mulțumit să-i rupă o mână și câteva coaste. Numai că oamenii din echipaj îl trăseseră înapoi, iar pentru treaba asta fusese nevoie de patru. Nu-ți distruge viața, Joss, îi spuseseră ei. Îl blocaseră, îl împiedicaseră. Să-i spargă mutra armatorului și slugilor lui, care-l radiaseră apoi de pe liste încă de la ieșirea din închisoare. Joss zbierase prin toate barurile că grangurii de la căpitănie încasau șpăgi, așa că își luase adio de la marina comercială. Respins din port în port, Joss sărise într-o marți dimineață în cursa Quimper-Paris ca să nimerească, precum atâția alți bretoni înaintea lui, în piața din fața gării Montparnasse, lăsând în urmă o femeie care-și luase

lumea-n cap și nouă tipi buni de trimis pe lumea ailaltă.

În apropierea intersecției Edgar Quinet cu Delambre, Joss își ascunse ura nostalgică în căptușeala minții și se pregăti să-și recupereze întârzierea. Toate chestiile astea privind zațul de cafea, războiul cu obiectele și cu oamenii îi mâncaseră pe puțin un sfert de ceas. Or, punctualitatea era un element cheie în munca lui și ținea foarte tare ca prima ediție a ziarului său vorbit să înceapă la ora opt treizeci, cea de-a doua la douăsprezece treizeci și cinci, iar cea de seară la optsprezece și zece. Erau momentele cu cea mai mare afluență, iar ascultătorii erau prea grăbiți în orașul ăsta pentru a tolera cea mai mică întârziere.

Joss desprinse urna din copacul în care o atârna pe timpul nopții, cu ajutorul unui nod marinăresc dublu și a două lacăte, și o cântări în mâini. Nu părea prea încărcată în dimineața asta, putea așadar să trieze marfa destul de repede. Zâmbi scurt în vreme ce ducea cutia spre odăița din fundul prăvăliei, pe care Damas i-o punea la dispoziție. Mai erau încă tipi de treabă pe lumea asta, tipi ca Damas care-ți lasă o cheie și un colț de masă fără teama că ai să le șterpelești banii. Damas, ca să vezi ce nume. Ținea magazinul de role din piață, Roll-Rider, și îl lăsa înăuntru ca să-și pregătească edițiile de știri la adăpost de ploaie. Roll-Rider, ca să vezi ce nume.

Joss descuie urna, o ladă mare din lemn construită din scânduri aranjate ca țiglele, pe care o botezase *Vântul de Nord-Vest II*, în chip de omagiu adus scumpului dispărut. Fără îndoială că nu prea era un titlu de glorie pentru un trauler de pescuit oceanic să-și vadă descendența redusă la starea de cutie poștală la Paris, numai că această cutie poștală nu era chiar orice cutie. Era o cutie genială, concepută dintr-o idee genială, care înflorise cu șapte ani în urmă și care îi îngăduise lui Joss să urce din nou panta, și încă grozav, după trei ani de muncă într-o fabrică de conserve, șase luni într-un atelier de bobinaj și încă doi ani de șomaj. Ideea genială îi răsărise în minte într-o noapte de decembrie când, prăvălit cu paharul în mână într-o cafenea din Montparnasse plină pe trei sferturi cu bretoni singuratici, auzea veșnicul zumzăit al veștilor din ținut. Un tip începuse să vorbească despre Pont-l'Abbé și uite-așa se întâmplase că stră-străbunicul Le Guern, născut la Locmaria în 1832, se ivise din capul lui Joss, se rezemase de bar și-i dăduse binețe.

— Salut, zise Joss.

— Ți-amintești de mine? întrebă bătrânul.

— Mda, mormăi Joss. Nu mă născusem încă atunci când ai murit, așa că n-am plâns.

— Ia zi, fiule, n-ai putea să te abții să spui prostii măcar atunci când îți fac o vizită? Câți ani ai?

— Cincizeci.

— N-a fost prea darnică viața cu tine. Pari mai bătrân.

— N-am nevoie de observațiile tale și nici nu te-am chemat. Și tu arătai nasol.

— Fă bine și ia-o pe alt ton, băiete. Doar știi cum e când îmi ies din sărite.

— Mda, toată lumea știa asta. Mai ales nevastă-ta, pe care ai snopit-o în bătaie toată viața.

— Bun, zise moșul strâmbându-se, hai s-o punem pe seama timpului. Așa erau vremurile pe-atunci.

— Vremurile, pe dracu'. Tu ai fost de vină. I-ai scos un ochi.

— Ia zi, doar n-o să vorbim de ochiul ăla încă două veacuri de-acu' încolo?

— Ba da. Așa, ca exemplu.

— Tu, Joss, ești ăla care-mi vorbește mie de exemple? Joss ăla care a fost cât pe ce să omoare un flăcău lovindu-l cu piciorul pe cheiurile de la Guilvinec? Sau cumva mă înșel eu?

— Nu era o femeie, unu la mână, și nici măcar un flăcău, doi la mână. Era un burduf plin cu parale pe care-l durea în cot că alții crapă, numai să-și adune el banii.

— Mda, știu. Nu te pot învinovăți. Da' asta nu-i tot, băiete. De ce m-ai chemat?

— Ți-am mai zis. Nu te-am chemat.

— Ești un cap pătrat. Ai mare baftă că mi-ai moștenit ochii, altfel ți-aș fi tras vreo câteva. Închipuie-ți că dacă mă aflu aici, e pentru că m-ai chemat, așa stau lucrurile și nu altcumva. De altfel, asta nu-i o cârciumă unde să mă simt de-ai casei, nu-mi place muzica.

— Bine, spuse Joss, învins. Îți ofer un pahar?

— Dacă izbutești să ridici brațul. Fiindcă, lasă-mă să ți-o spun, tu ți-ai făcut deja plinul.

— Vezi-ți de treaba ta, moșule.

Strămoșul dădu din umeri. Văzuse destule la viața lui, așa că nu mucosul ăsta putea să-l scoată pe el din pepeni. Era totuși un Le Guern care avea clasă, Joss ăsta, nimic de zis.

— Și zi așa, reîncepu moșul, dând pe gât paharul de hidromel, n-ai nevastă și ești lefter?

— Ai pus degetul pe rană, răspunse Joss. Erai mai puțin isteț pe vremuri, după cât se povestește.

— Asta pentru că-s fantomă. Când ești mort, știi niște șmecherii pe care nu le știai mai-nainte.

— Să lăsăm gluma, zise Joss, întinzând un braț lipsit de vlagă în direcția barmanului.

— În ce privește femeile, nu trebuia să te ostenești să mă chemi, ăsta nu-i terenul meu cel mai bun.

— Bănuiam eu.

— Cât despre slujbă, nu-i mare scofală, băiete. N-ai decât să mergi pe urmele familiei. N-aveai ce să cauți tu la bobinaj, a fost o greșeală. Și-apoi, știi, când e vorba de lucruri, e bine să te cam ferești. Treacă-meargă dacă ai de-a face cu frânghii, da' cu bobinele, cu firele, ca să nu mai vorbim de dopuri, mai bine îți iei tălpășița.

— Știu, zise Joss.

— Trebuie să lucrezi cu ce-ai moștenit. Imită-ți familia.

— Nu mai pot fi marinar, spuse Joss enervându-se. Mi s-a interzis.

— Cine vorbește de marinărie? În viață mai există și altceva decât peștele, ce dracu', asta ar mai lipsi. Ce, eu eram marinar?

Joss își goli paharul și se concentră asupra întrebării.

— Nu, zise el după câteva clipe. Erai Pristavul. De la Concarneau și până la Quimper, tu erai Aducătorul de vești.

— Așa e, băiete, și-s mândru de asta. Eram „Ar Bannour", „Pristavul". N-a fost altul mai grozav ca mine pe toată coasta de sud. În fiecare zi de la Dumnezeu, Ar Bannour intra în alt sat, iar la amiază striga veștile. Și pot să-ți spun că oamenii mă așteptau încă din zori. Aveam treizeci și șapte de sate pe teritoriul meu, nu e chiar o nimica toată, ce zici? Înseamnă ceva lume, nu crezi? O lume care trăia în lume, și asta prin ce? Prin vești. Și mulțumită cui? Mulțumită mie, Ar Bannour, cel mai bun culegător de vești din Finistère. Glasul meu ajungea de la biserică până la locul unde se spălau rufele, iar eu știam toate cuvintele. Fiecare înălța capul ca să mă audă. Iar glasul meu aducea lumea, viața, și era cu totul altceva decât peștele, poți să mă crezi.

— Mda, zise Joss servindu-se direct din sticla pusă pe tejghea.

— Cât a ținut al Doilea Imperiu, eu am adus veștile. Mă duceam după știri până la Nantes și le aduceam călare, proaspete ca peștele abia pescuit. A Treia Republică eu am strigat-o pe toate țărmurile, de-ai fi văzut ce mai zarvă! Ca să nu

mai vorbesc de ciorba din partea locului: nunți, morți, încăierări, obiecte găsite, copii pierduți, saboți de reparat, eu le căram pe toate. Din sat în sat, mi se dădeau vești la citit. Declarația de amor a unei fete din Penmarch către un flăcău din Sainte-Marine, și-acu' mi-aduc aminte. Un scandal al dracului de mare, urmat de un omor.

— Te-ai fi putut abține.

— Ia stai, eram plătit să citesc, nu-mi făceam decât slujba. Dacă nu citeam, însemna că-mi furam clientul, iar în neamul Le Guern om fi noi niște brute, da' pungași nu suntem. Dramele, amorurile și geloziile lor de marinari bretoni nu erau treaba mea. Mi-ajungea familia de care trebuia să mă ocup. O dată pe lună, treceam prin sat să-mi văd plozii, să mă duc la liturghie și să dau pe gât o dușcă.

Joss oftă cu nasul în pahar.

— Și să le las niște gologani, completă strămoșul pe un ton ferm. O nevastă și opt plozi înfulecă, nu glumă. Dar, crede-mă, cu Ar Bannour n-au dus niciodată lipsă.

— De scatoalce?

— De parale, imbecilule.

— Chiar așa mulți bani îți aducea chestia asta?

— Cât pofteai. Dacă există o marfă care nu seacă niciodată pe pământ, apoi de vești e vorba, și dacă există o sete care nu se potolește în vecii vecilor, apoi aia e curiozitatea oamenilor. Când ești pristav, dai țâță la toată omenirea. Poți fi sigur că n-o să duci nicicând lipsă de lăptic și

nici de guri de hrănit. Ai grijă, fiule, dacă tragi așa zdravăn la măsea, n-ai să poți să te faci niciodată pristav. Asta-i o meserie care cere să ai mintea limpede.

— Nu vreau să te mâhnesc, strămoșule, spuse Joss scuturând din cap, dar „pristav“e o meserie care nu se mai practică. Ba chiar n-ai să dai de nimeni care să priceapă cuvântul. „Cizmar“, da, dar „pristav“ nu există nici măcar în dicționar. Habar n-am dacă te mai ții la curent cu noutățile de când ai murit, da' pe-aici lucrurile s-au cam schimbat, și încă mult. Nimeni n-are nevoie să i se zbiere în urechi în piața din fața bisericii, dat fiind că toată lumea are acasă ziare, radio și televizor. Iar dacă prinzi postul de la Loctudy, afli dacă a făcut unul pipi la Bombay. Așa că îți poți imagina...

— Chiar mă iei drept un dobitoc bătrân?

— Doar te informez, nimic mai mult. Acum e rândul meu.

— Vezi că ți-a scăpat cârma din mâini, bietul meu Joss. Îndreapt-o. N-ai priceput mare lucru din ce ți-am zis.

Joss înălță o privire goală către stră-străbunicul care se dădea jos de pe taburetul de la bar cu o anume prestanță. Ar Bannour fusese înalt pentru vremea lui. E adevărat că Joss semăna cu bruta asta.

— Pristavul, zise strămoșul cu putere, lovind tejgheaua cu palma, înseamnă Viața. Și să nu-mi spui mie că nu mai pricepe nimeni ce înseamnă

cuvântul ăsta și nici că nu mai e scris în dicționar sau că cei din neamul Le Guern au degenerat și nu mai merită să vestească. Și încă ce, Viața!

— Sărman dobitoc bătrân, murmură Joss uitându-se în urma lui. Biet flecar bătrân.

Își lăsă paharul pe tejghea și zbieră în direcția lui Ar Bannour:

— Oricum, nu te-am chemat!

— Gata de-acum, îi zise barmanul, apucându-l de braț. Fii cuminte, pentru că deranjezi pe toată lumea aici.

— Să se ducă la dracu' toți! urlă Joss agățându-se de tejghea.

Joss își aducea aminte că fusese aruncat afară din Barul lui Artimon de către doi tipi mai scunzi ca el și că mersese în tangaj pe șosea cam vreo sută de metri. Se deșteptase nouă ceasuri mai târziu, sub intrarea unui imobil, la vreo zece stații de metrou depărtare de bar. Spre prânz, se târâse în camera lui, ajutându-se de amândouă mâinile ca să-și susțină capul greu ca de plumb, după care dormise până a doua zi la șase. Când deschisese ochii care-l dureau, fixase tavanul jegos al cămăruței și spusese cu îndărătnicie:

— Sărman dobitoc bătrân.

Trecuseră așadar șapte ani de când, după câteva luni de rodaj dificil – găsirea tonului just, punerea în valoare a glasului, alegerea locului, conceperea rubricilor, fidelizarea clientelei, fixarea tarifelor –, Joss îmbrățișase profesia ofilită de

„pristav", adică de „crainic", Ar Bannour. Dăduse târcoale cu urna prin diverse puncte pe o rază de șapte sute de metri în jurul gării Montparnasse de care la o adică – zicea el – nu voia să se îndepărteze, pentru a se stabili, cu doi ani în urmă, la intersecția Edgar Quinet cu Delambre. Îi atrăgea astfel pe clienții obișnuiți ai pieței, pe cei care locuiau în zonă, îi intercepta pe funcționarii birourilor amestecați cu clienții fideli și discreți din strada Gaîté și mai apuca din zbor o parte din valul ce se revărsa din gara Montparnasse. Oamenii, în grupuri mici, se îngrămădeau în jurul lui ca să audă strigarea noutăților, mai puțin numeroși, desigur, decât cei care se înghesuiau în jurul stră-străbunicului Le Guern, dar trebuie să ținem seama de faptul că Joss oficia zilnic, și încă de trei ori pe zi.

Recolta în schimb în urna lui o cantitate de mesaje destul de însemnată, în medie vreo șaizeci pe zi – și mult mai multe dimineața decât seara, noaptea fiind propice depozitărilor pe furiș – , fiecare într-un plic închis, îngreunat de o monedă de cinci franci. Cinci franci pentru ca un om să-și poată auzi gândurile, anunțul, căutarea lansată în vântul Parisului nu era chiar atât de scump. Joss încercase la început un tarif minimal, dar oamenilor nu le plăcea să-și scoată cuvintele la solduri pentru o monedă de un franc. Asta le deprecia ofranda. Tariful le convenea așadar atât celor care dădeau anunțul, cât și celui care

îl primea, iar Joss își încasa cei nouă mii de franci net pe lună, inclusiv duminicile.

Bătrânul Ar Bannour avusese dreptate: materia primă nu lipsise niciodată, iar Joss fusese nevoit să cadă de acord cu el într-o seară de beție la Barul lui Artimon. „Oamenii sunt doldora de tot soiul de chestii de spus, ți-am zis eu", spusese strămoșul, destul de mulțumit să vadă că băiatul îi preluase activitatea. „Doldora ca niște saltele vechi umplute cu sunete. Doldora de tot soiul de chestii care trebuie spuse și de chestii care nu se spun. Tu aduni potul și faci un serviciu omenirii. Tu faci curățenia și evacuarea. Da' bagă de seamă, fiule, asta nu-i o treabă ușoară. Dacă râcâi fundul, pompezi și apă limpede, dar pompezi și rahat. Păzește-ți fuduliile, că în mintea omului nu-s doar lucruri frumoase."

Vedea corect strămoșul. Pe fundul urnei erau lucruri de spus, *dicibile*, și lucruri de ne-spus, *ne-dicibile*. „Indicibile", îl corectase intelectualul, bătrânul care ținea un fel de hotel alături de dugheana lui Damas. Când își ridica mesajele, Joss începea de altfel prin a face două grămezi, grămada dicibilă și grămada ne-dicibilă. În general, dicibilul se scurgea pe calea naturală, adică prin gura oamenilor, în pârâiașe obișnuite sau în valuri urlătoare, ceea ce îi îngăduia omului să nu facă explozie sub presiunea cuvintelor îngrămădite. Căci, spre deosebire de salteaua de sunete, omul înmagazina în fiecare zi noi cuvinte, ceea

ce făcea cu adevărat vitală problema evacuării. Din acest dicibil, o parte trivială ajungea până la urna cu rubricile Vânzare, Cumpărare, Căutare, Dragoste, Chestiuni diverse și Anunțuri tehnice, acestea din urmă fiind limitate la număr de către Joss care le factura cu șase franci, ca o compensare pentru bătaia de cap pe care i-o pricinuia citirea lor.

Dar ceea ce mai cu seamă descoperise Crainicul era volumul nebănuit de indicibil. Nebănuit pentru că nici o spărtură nu era prevăzută în salteaua de sunete pentru degajarea acelei materii verbale. Fie că ea depășea limitele îngăduite ale violenței sau ale cutezanței, fie dimpotrivă, pentru că nu se ridica la un grad de interes care să-i legitimeze existența. Acele cuvinte excesive sau nevoiașe erau așadar silite să ducă o existență izolată, afundate în umplutură, trăind în umbră, în rușine și în tăcere. Și totuși, lucru pe care Crainicul îl înțelesese în șapte ani de recoltă, acele cuvinte nu mureau din această pricină. Ele se adunau, se cățărau unele peste altele, înăcrindu-se pe măsură ce se scurgea existența lor de cârtiță, și asistau furioase la exasperantul du-te-vino al cuvintelor fluide și îngăduite. Inaugurând urna aceea despicată de o deschizătură de doisprezece centimetri, Crainicul făcuse o breșă prin care prizonierii scăpau ca un val de lăcuste. Nu era dimineață în care să nu pescuiască materie indicibilă de pe fundul cutiei: predici plicticoase, injurii, disperări, calomnii,

denunțuri, amenințări, sminteli. Un indicibil uneori atât de ușurel, atât de îngrozitor de lipsit de vlagă, încât trebuia să trudești ca să duci fraza până la capăt. Alteori atât de încâlcit, încât sensul îi scăpa cu totul. Iar alteori atât de vâscos, încât foaia îi cădea dintre degete. Și câteodată atât de plin de ură, atât de distrugător, încât Crainicul îl elimina.

Căci Crainicul își tria materialul.

Deși om al datoriei și conștient că extirpă din neant rebuturile cele mai sărmane ale gândirii umane, conștient că el continuă lucrarea salvatoare făptuită de strămoș, Crainicul își luase dreptul de a exclude ceea ce nu trebuia să treacă dincolo de propriile sale buze. Mesajele necitite rămâneau la dispoziția clienților împreună cu moneda de cinci franci, căci, după cum spusese răspicat strămoșul, în neamul Le Guern nu erau pungași. La fiecare strigare, Joss etala astfel rebuturile zilei pe lada care-i slujea drept postament. Existau mereu rebuturi. Tot ce amenința să snopească femeile și să trimită pe lumea ailaltă cioroii, nord-africanii și poponarii era dat la rebuturi. Joss ghicea din instinct că un fleac l-ar fi putut face să se nască femeie, *black* sau homosexual, iar cenzura pe care o practica nu venea din cine știe ce măreție sufletească, ci era doar un simplu instinct de supraviețuire.

O dată pe an, în timpul vacanței dintre 11 și 16 august, Joss trăgea – cum se zice – urna pe uscat ca s-o repare, s-o curețe, s-o revopsească

într-un albastru tare deasupra liniei de plutire, în albastru ultramarin dedesubt, numele *Vântul de Nord-Vest* zugrăvit în negru pe latura din față, cu litere mari sârguincios trasate, cu *Orarul* la babord, cu *Tarifele precum și Alte condiții aferente* la tribord. Auzise de multe ori acest cuvânt când cu arestarea, apoi cu judecarea lui, și îl băgase la cutiuță ca amintire. Joss considera că acele „condiții aferente" dădeau prestanță strigării, chiar dacă intelectualul cu hotelul avea ceva de zis împotrivă. Un tip despre care nu prea știa ce să creadă, acel Hervé Decambrais. Un aristocrat, fără urmă de îndoială, stilat, de mare clasă, dar atât de pârlit, încât era nevoit să subînchirieze cele patru camere de la primul etaj și să-și sporească micul venit vânzând șervețele de masă și împărțind contra cost sfaturi psihologice de doi bani. Trăia izolat, în două odăi de la parter, împresurat de stive de cărți care îi mâncau spațiul. Dacă Hervé Decambrais ar fi înghițit în felul ăsta mii de cuvinte, Joss tot nu s-ar fi temut că s-ar fi putut sufoca, deoarece aristocratul vorbea mult. Înghițea și regurgita de dimineață până seara ca o adevărată pompă, inclusiv părțile mai complicate, nu întotdeauna ușor de înțeles. Nici Damas nu capta chiar totul, iar asta era într-un anume sens liniștitor, dar Damas nu era o lumină.

După ce răsturnă conținutul urnei pe masă și începu să separe lucrurile de spus de cele de nespus, Joss își opri mâna pe un plic mare și

gros, de un alb gălbui. Pentru prima oară se întrebă dacă nu cumva chiar intelectualul era autorul acelor mesaje de lux – douăzeci de franci puși în plic – pe care le primea de trei săptămâni, mesajele cele mai neplăcute pe care îi fusese dat să le citească de șapte ani încoace. Joss rupse plicul, cu strămoșul aplecat peste umărul lui. „Păzește-ți fuduliile, Joss, în mintea oamenilor nu-s doar lucruri frumoase."

— Gura! zise Joss.

Desfăcu hârtia și citi cu glas scăzut:

— *Și apoi, când șerpii, liliecii, viezurii și toate animalele care trăiesc în adâncul galeriilor subpământene ies în masă pe câmpuri și își părăsesc locul firesc; când plantele care dau roade și leguminoasele încep să putrezească și să se umple de viermi (...)*

Joss întoarse foaia, căutând o continuare, dar textul se oprea acolo. Dădu din cap. Deversase multe cuvinte confuze, însă tipul ăsta bătea toate recordurile.

— E tâmpit, murmură el. Bogat și tâmpit.

Puse foaia deoparte și dezlipi repede celelalte plicuri.

III

Hervé Decambrais apăru în pragul ușii cu câteva minute înainte de începutul strigării de la ora opt și jumătate. Se rezemă de perete și așteptă sosirea bretonului. Relațiile sale cu marinarul erau încărcate de tăcere și ostilitate. Decambrais nu reușea să determine nici originea, nici cauzele acestei ostilități. Avea tendința să arunce responsabilitatea pe umerii tipului acela frust, cioplit în granit, probabil violent, care apăruse din neant cu doi ani în urmă ca să deranjeze ordinea subtilă a existenței sale, cu lada aceea pe care se cocoța, cu urna lui ciudată și cu strigările lui care deversau de trei ori pe zi o tonă de murdărie în piața publică. La început, nu-i dăduse importanță, convins că individul nu va rezista până la sfârșitul săptămânii. Dar afacerea lui cu strigările funcționase remarcabil, iar bretonul își „arimase" clientela, jucând – cum se spune – cu sala plină zi de zi. O adevărată pacoste.

Pentru nimic în lume n-ar fi scăpat Decambrais ocazia de a asista la pacostea asta, după

cum pentru nimic în lume n-ar fi recunoscut-o. Așadar își ocupa locul în fiecare dimineață, cu o carte în mână, și asculta strigarea ținând ochii plecați și întorcând paginile, fără să înainteze nici măcar cu un rând în lectură. Între două rubrici, Joss Le Guern îi arunca uneori câte o scurtă privire. Lui Decambrais nu-i plăcea acea ocheadă albastră. I se părea că Joss Crainicul voia să se asigure de prezența lui, își închipuia că îl prinsese prin stăruința lui repetată, la fel ca pe un peștișor oarecare. Căci bretonul nu făcuse nimic altceva decât să-și folosească în oraș deprinderile brutale de pescar, prinzând în mreje valurile de trecători ca pe niște bancuri de pești – un adevărat profesionist al capturii oceanice. Trecători, pești, în capul lui rotund tot aia era, dovadă că îi golea de măruntaie pentru a-și vinde marfa.

Însă Decambrais era deja prins, iar el era un prea fin cunoscător al sufletului omenesc pentru a ignora acest lucru. Doar cartea aceea pe care o ținea în mână îl deosebea de ceilalți ascultători din piață. N-ar fi fost oare mai demn să lase naibii cartea și să înfrunte de trei ori pe zi condiția lui de pește? Adică de învins, de om de litere luat pe sus de strigătul inept al străzii?

Joss Le Guern avea o mică întârziere în dimineața asta, lucru extrem de neobișnuit, iar Decambrais, aruncând o privire furișă pe sub pleoapele lăsate, îl văzu sosind în grabă și agățând de

trunchiul platanului urna goală – urna aceea de un albastru țipător, pretențios botezată *Vântul de Nord-Vest II*. Decambrais se întrebă dacă marinarul era zdravăn la cap. I-ar fi plăcut să știe dacă își botezase în felul ăsta toate bunurile, dacă scaunele sau masa lui aveau nume. Apoi îl urmări pe Joss cum răstoarnă postamentul greu cu mâinile lui de docher, cum îl proptește pe trotuar la fel de ușor ca și când ar fi manevrat o pană, cum urcă pe el dintr-un salt energic, de parcă ar fi urcat la bordul traulerului, cum își scoate foile din buzunarul bluzonului din pânză groasă. Vreo treizeci de persoane așteptau docile, printre care Lizbeth, fidelă la post, cu mâinile în șolduri.

Lizbeth ocupa în hotelul lui camera nr. 3 și, în chip de chirie, dădea o mână de ajutor la bunul mers al micii pensiuni clandestine. Ajutor decisiv, luminos, de neînlocuit. Decambrais trăia cu spaima că va veni ziua în care un tip avea să i-o șterpelească pe minunata lui Lizbeth. Asta avea să se întâmple, fără doar și poate. Înaltă, grasă și neagră, Lizbeth se vedea de departe. Nici o speranță așadar s-o ferească de ochii lumii. Cu atât mai mult cu cât Lizbeth nu avea un temperament discret, vorbea tare și își dădea cu generozitate părerea despre orice. Lucrul cel mai grav era că zâmbetul lui Lizbeth, din fericire nu atât de frecvent, declanșa o poftă irepresibilă de a te arunca în brațele ei, de a te lipi de pieptul ei bogat și de a te cuibări acolo pentru tot restul

vieții. Ea avea treizeci și doi de ani și într-o bună zi o va pierde. Deocamdată, Lizbeth îl dojenea pe Crainic.

— Azi ai întârziat cu deschisul prăvăliei, Joss, zise ea, cu trupul cambrat, cu capul înălțat spre el.

— Știu, Lizbeth, spuse Crainicul cu voce gâfâită. E din pricina zațului de cafea.

Lizbeth, smulsă la vârsta de doisprezece ani din ghetoul negru din Detroit, fusese azvârlită în bordel încă de la sosirea în capitala Franței unde, vreme de paisprezece ani, învățase limba pe trotuarul din strada Gaîté. Până ce, din pricina corpolenței, fusese dată afară din toate *peep-show*-urile din cartier. Dormea de zece zile pe o bancă din piață când Decambrais se hotărâse să se ducă s-o caute, într-o seară cu ploaie rece. Din cele patru camere pe care le închiria la etajul vechii lui case, una era liberă. I-o oferise. Lizbeth acceptase, se dezbrăcase încă de la intrare și se lungise pe covor, cu mâinile sub ceafă și cu ochii în tavan, așteptând ca bătrânul să treacă la treabă. „E o neînțelegere", mormăise Decambrais întinzându-i hainele. „N-am nimic altceva cu care să plătesc", îi răspunsese Lizbeth ridicându-se în capul oaselor, cu picioarele încrucișate. „Aici", continuase Decambrais, cu privirea fixată asupra covorului, „nu mai izbutesc s-o scot la capăt cu menajul, mesele chiriașilor, cumpărăturile, serviciul. Dă-mi o mână de ajutor și îți las camera." Lizbeth zâmbise, iar Decambrais fusese pe punctul să i se arunce la piept. Numai că se

simțea bătrân și socotea că femeia avea dreptul să se odihnească. De odihnit, Lizbeth se odihnise din plin: de șase ani de când era acolo, el nu aflase de vreun posibil amor. Lizbeth recupera, iar el se ruga ca asta să mai țină măcar un pic.

Strigarea începuse și anunțurile se succedau cu repeziciune. Decambrais își dădu seama că pierduse începutul, bretonul ajunsese deja la numărul 5. Așa era sistemul. Rețineai numărul care te interesa și i te adresai Crainicului „pentru detalii complementare și aferente". Decambrais se întreba unde naiba putuse învăța bretonul expresia asta de jandarm.

— *Cinci,* strigă Joss. *Vând pisoi de curând fătați, albi și roșcați, trei masculi și două femele. Șase: Cei care bat toba toată noaptea cu muzica lor de sălbatici în fața numărului 36 sunt rugați să înceteze. Mai sunt și unii care dorm. Șapte: Execut orice lucrări de tâmplărie, restaurare de mobile vechi, rezultat îngrijit, luare de la domiciliu și aducere înapoi. Opt: Electricitatea și Gaz de France să se ducă dracului. Nouă: Chestia cu tipii de la dezinsecție e apă de ploaie. Rămân la fel de mulți gândaci de bucătărie ca și mai înainte, dar te ușurează de șase sute de franci. Zece: Te iubesc, Hélène.Te aștept diseară la* Motanul care dansează. *Semnat: Bernard. Unsprezece: Iar am avut o vară de rahat, iar acum suntem deja în septembrie. Doisprezece: La măcelarul din piață, ieri, carnea era ațoasă și e pentru a treia oară în săptămâna asta. Treisprezece: Jean-Cristophe, întoarce-te. Paisprezece:*

Sticleți egal cretini, egal javre. Cincisprezece: Vând mere și pere din grădină, gustoase și zemoase.

Decambrais aruncă o privire către Lizbeth care scria cifra 15 în carnețelul ei. De când Crainicul își striga mesajele, se puteau găsi produse excelente, deloc scumpe, și chestia asta se vădea a fi avantajoasă pentru cina locatarilor pensiunii. Decambrais își strecurase o foaie albă între paginile cărții și aștepta cu creionul în mână. De câteva săptămâni, să fi fost vreo trei, Crainicul declama niște texte neobișnuite, care nu păreau să-l intrige mai mult decât vânzările de mere sau de mașini. Mesajele astea ieșite din comun, rafinate, absurde sau amenințătoare, apăreau acum regulat în porția livrată dimineața. De alaltăieri, Decambrais se hotărâse să le noteze discret. Creionul lui, lung de patru centimetri, era în întregime ascuns în podul palmei.

Crainicul aborda acum prognoza meteo. Își anunța previziunile studiind cerul de pe postamentul pe care se cocoța, cu nasul în vânt, și le completa apoi cu un buletin meteo marin, complet nefolositor tuturor celor strânși în jurul lui. Dar nimeni, nici măcar Lizbeth, nu cutezase să-i spună că putea să lase baltă rubrica respectivă. Oamenii ascultau ca la biserică.

— *Vreme închisă de septembrie,* zise Crainicul cu fața întoarsă spre cer, *nici o ameliorare de așteptat înainte de ora șaisprezece, va fi ceva mai bine seara, puteți să ieșiți dacă vreți, luați-vă totuși o haină groasă, vânt răcoros, slab până la moderat. Jurnal*

meteo marin, Atlantic, situația generală azi și evoluția: anticiclon 1030 în sud-vestul Irlandei, cu dorsala intensificându-se peste Marea Mânecii. Sector Cap Finistère, est spre nord-est 5 spre 6 la nord, 6 spre 7 la sud. Mare agitată, pe alocuri furtunoasă, cu hulă de la vest la nord-vest.

Decambrais știa că prognoza meteo marină lua ceva timp. Își întoarse foaia ca să recitească cele două anunțuri pe care le notase în zilele precedente:

Pe jos, împreună cu micul meu valet (pe care nu îndrăznesc să-l las acasă, căci alături de soția mea mai mult trândăvește), ca să-mi cer scuze că nu am mers la cină la doamna (...) care, văd eu bine, este supărată că nu i-am oferit mijloacele de a-și face cumpărăturile ieftin pentru marele festin în cinstea numirii soțului ei în postul de lector, dar mi-e totuna.

Decambrais se încruntă, scotocind din nou prin memorie. Era convins că textul era un citat și că-l citise undeva, cândva, în ultimii ani. Unde? Când? Trecu la mesajul următor, datat în ajun:

Semnul este abundența nemaipomenită a animalelor mici, care se nasc din putreziciune, cum ar fi puricii, muștele, brotacii, broaștele râioase, viermii, șobolanii și altele asemenea, care sunt dovada unei mari descompuneri, și în aer, și întru umezeala pământului.

Marinarul se poticnise la sfârșitul frazei, rostind „și dintru umiditățile pământului".

Decambrais atribuise extrasul unui text din veacul al XVII-lea, dar fără certitudine.

Cuvintele unui nebun, ale unui maniac, cel mai probabil. Sau ale unui pedant. Sau poate ale unui impotent care încerca să-și afirme puterea trimițând mesaje de neînțeles, înălțându-se cu satisfacție deasupra vulgului, afundându-l pe omul de pe stradă în incultura lui crasă. Desigur că se afla în piață, pierdut în mica mulțime, pentru a se delecta cu expresiile de buimăceală provocate de mesajele savante pe care Crainicul se trudea să le citească.

Decambrais lovi ușor foaia cu creionul. Chiar și privite sub acest unghi, scopul și personalitatea autorului rămâneau obscure. Pe cât anunțul cu numărul 14 din ajun, *Vă dau dracului, bandă de bețivi*, de o mie de ori auzit în diverse forme asemănătoare, avea meritul de a fi limpede în furia lui laconică, pe atât mesajele alambicate ale pedantului rezistau descifrării. Trebuia, în cazul ăsta, să-și mărească colecția pentru a înțelege, trebuia să-l asculte în fiecare dimineață. Poate că asta dorea și autorul: să stea cineva atârnat de buzele lui, sorbindu-i cuvintele zi de zi.

Prognoza meteo marină se sfârșise, absconsă, iar crainicul își reluă litania, cu glasul lui pătrunzător care bătea până la colțurile intersecției. Tocmai își isprăvise rubrica „Șapte zile în lume", în care turuia în felul lui știrile internaționale ale zilei. Decambrais mai prinse ultimele fraze: *În China nimeni nu se ține de glume și te paște pușcăria,*

chiar dacă nu pare așa. În Africa lucrurile nu merg prea bine, astăzi nu mai mult ca ieri. Nu e nici o șansă să fie mai bine mâine, dat fiind că nimeni nu-și pune fundul la bătaie pentru ăia de-acolo. Relua acum anunțul nr. 16 privind vânzarea unui flipper electric „omologat 1965 împodobit femeie sâni goi stare impecabilă". Cu creionul ținut strâns între degete, Decambrais aștepta, aproape încordat. Și anunțul veni, ușor identificabil în ghiveciul de *te iubesc, vând, să vă ia dracu' pe toți* și *cumpăr*. Decambrais avu impresia că-l vede pe pescar șovăind o clipă înainte de a-i da drumul. Îți venea să te întrebi dacă nu cumva bretonul însuși îl reperase pe intrus.

— *Nouăsprezece*, anunță Joss. *Și apoi, când șerpii, liliecii, viezurii și toate animalele care trăiesc în adâncul galeriilor subpământene ies în masă pe câmpuri...*

Decambrais mâzgăli în grabă pe foaie. Tot poveștile astea cu orătănii, străvechile povești cu scârbele de rozătoare mici. Reciti textul de la cap la coadă, gânditor, în timp ce marinarul își isprăvea strigarea cu tradiționala *Pagină din Istoria Franței pentru toți*, care se rezuma sistematic la evocarea unui vechi naufragiu. Probabil că acest Le Guern naufragiase și el cândva. Și, la fel de probabil, vasul lui se numea *Vântul de Nord-Vest*. Cu siguranță că atunci bretonul luase apă la fel ca șalupa. Omul ăsta cu aer sănătos și hotărât era, în fond, țicnit, se agăța de obsesiile lui ca de niște colaci de salvare. De altfel, aidoma lui

Decambrais, care în schimb nu arăta nici sănătos, nici hotărât.

— *Orașul Cambrai*, continuă Joss, *15 septembrie 1883. Vapor francez, 1 400 tone. Vine de la Dunkerque spre Lorient, încărcat cu șine de cale ferată. Ajunge la Basse Gouac'h. Explozia cazanului, un pasager mort. Echipaj 21 oameni, toți salvați.*

Joss Le Guern nu avea nevoie să facă semn ca să-și împrăștie ascultătorii fideli. Fiecare știa că, odată cu naufragiul, strigarea lua sfârșit. Povestirea finală era atât de așteptată, încât unii căpătaseră obiceiul de a face prinsoare asupra deznodământului. Socotelile se încheiau la cafeneaua de vizavi sau la birou, după cum se pariase pe „toți salvați" sau „toți dispăruți", sau și una, și alta. Lui Joss nu prea îi plăcea genul ăsta de afacere pe marginea unei tragedii, dar știa la fel de bine că viața înflorește din nou deasupra epavelor și că așa e bine.

Sări de pe postament, încrucișându-și privirea cu Decambrais care își închidea cartea. Ca și cum Joss n-ar fi știut că stătuse acolo să-i asculte strigarea. Cutră bătrână, pisălog ramolit care nu voia să admită că un biet pescar breton îl smulgea din plictiseală. De-ar fi știut Decambrais peste ce dăduse el în recolta livrată în dimineața asta. *Hervé Decambrais își confecționează el însuși șervețelele din dantelă, Hervé Decambrais e un poponar*. După o ușoară șovăială, Joss clasase mesajul la „rebuturi". Erau de-acum doi, cu

Lizbeth poate chiar trei, care știau că Decambrais practica în taină meseria de dantelăreasă. Într-un anume sens, noutatea asta i-l făcea mai puțin antipatic. Poate fiindcă își văzuse atâta amar de ani tatăl cârpind năvoadele seara, ceasuri în șir.

Joss adună rebuturile, ridică lada pe umăr, iar Damas îl ajută s-o așeze în partea din spate a dughenei. Cafeaua era caldă și cele două cești pregătite, ca în fiecare dimineață după strigare.

— N-am priceput nimic din numărul 19, zise Damas, așezându-se pe un taburet înalt. Povestea cu șerpii. Nici măcar nu e terminată, fraza aia.

Damas era un tip tânăr, solid, destul de frumos, bun la inimă, dar deloc șmecher. În ochii lui era mereu un soi de apatie din cauza căreia avea o privire goală. Prea multă tandrețe sau prea multă prostie, Joss nu se hotăra care din două. Privirea lui Damas nu se fixa niciodată asupra unui punct precis, nici măcar când îți vorbea. Plutea, discretă, vătuită, ca o ceață inefabilă.

— Un tâmpit, comentă Joss. Nu-ți bate capul.

— Nu-mi bat capul, zie Damas.

— Ia zi, ai ascultat buletinul meteo?

— Mda.

— Ai auzit că vara s-a terminat? Nu crezi că ai să răcești dacă o ții tot așa?

Damas era îmbrăcat cu un șort și o vestă din pânză peste bustul gol.

— Merge și-așa, zise el. Rezist.

— La ce-ți folosește să-ți arăți mușchii?

Damas își bău cafeaua dintr-o sorbitură.

— Aici nu e magazin de dantele, răspunse el. E Roll-Rider. Vând planșe, skate-board-uri, role, planșe de surf și echipament pentru orice teren. E o bună publicitate pentru magazin, adăugă el bătându-se cu degetul mare în piept.

— De ce vorbești despre dantele? întrebă Joss, brusc bănuitor.

— Pentru că Decambrais asta vinde. Și e foarte slab și foarte bătrân.

— Știi cumva de unde își procură șervețelele?

— Mda. De la un angrosist din Rouen. Nu e tont, Decambrais. Mi-a dat o consultație gratis.

— Tu te-ai dus la el?

— Și ce-i cu asta? „Consilier în probleme de viață", asta scrie pe pancarta lui, nu-i așa? Nu-i nici o rușine să discuți despre anumite lucruri, Joss.

— Acolo mai scrie și „40 de franci jumătatea de oră. Orice sfert de oră început se plătește". E cam scump pentru o escrocherie, Damas. Ce știe bătrânul dintr-ale vieții? Nici măcar n-a ieșit pe mare vreodată.

— Nu e escrocherie, Joss. Vrei dovada? „Nu pentru prăvălia ta îți arăți trupul, Damas, o faci pentru tine", mi-a zis el. „Pune-ți pantaloni și încearcă să ai încredere, e un sfat prietenesc. O să fii la fel de frumos, dar o să ai un aer mai puțin idiot." Ce zici de asta, Joss?

— Recunosc, e un sfat înțelept, spuse Joss. Și de ce nu te îmbraci?

— Pentru că fac ce-mi place. Numai că Lizbeth se teme că o să mor, iar Marie-Belle așijderea. Peste cinci zile, îmi iau avânt să mă îmbrac.

— Bine, zise Joss. Pentru că vremea se strică urât spre vest.

— Și Decambrais?

— Ce-i cu Decambrais?

— Nu-l poți suferi?

— Stai așa, Damas. Decambrais e cel care nu mă vede cu ochi buni.

— Păcat, spuse Damas dând la o parte ceștile. Pentru că, se pare, una din camerele lui s-a eliberat. Ar fi fost bună pentru tine. La doi pași de locul tău de muncă, la căldurică, spălat și hrănit în fiecare seară.

— Fir-ar să fie, zise Joss.

— Chiar așa. Dar tu nu poți lua camera. Tot așa cum nu-l poți înghiți.

— Nu, spuse Joss. N-o pot lua.

— E păcat.

— Mare păcat.

— Pe deasupra, mai e și Lizbeth. Asta înseamnă un avantaj grozav.

— Un avantaj enorm.

— Exact. Dar n-o poți închiria. După cum nu-l poți suferi.

— Stai așa, Damas. El e cel care nu mă are la inimă.

— Tot aia e, în ce privește camera. Nu poți.

— Nu pot.

— Cade prost, totuși. Ești sigur că nu poți?

Joss strânse din fălci.

— Sigur, Damas. Nici măcar nu merită să mai vorbim.

Joss ieși din dugheană ca să se ducă la cafeneaua de vizavi, Vikingul. Nu se putea zice că normanzii și bretonii s-au înțeles vreodată bine, tot ciocnindu-și vasele pe mările învecinate, numai că Joss știa că o nimica toată l-ar fi putut face să vină pe lume pe pământurile mai de la nord. Patronul, Bertin, un bărbat solid cu păr blond-roșcat, cu pomeți înalți și ochi de culoare deschisă, servea un calvados unic, presupus a dărui tinerețe veșnică, dat fiind că încingea corect măruntaiele în loc să te expedieze direct pe lumea ailaltă. Chipurile pentru că merele proveneau din livada lui, iar pe-acolo taurii mureau la o sută de ani și încă în putere. Așa că merele, îți poți închipui...

— Nu-ți merg bine treburile în dimineața asta? întrebă neliniștit Bertin servindu-i un calvados.

— Nu-i nimic. Doar că uneori nu merg prea bine, zise Joss. Tu ai zice că Decambrais nu mă înghite?

— Nu, spuse Bertin, dovedindu-și prudența tipic normandă. Aș spune că te ia drept o brută.

— Care e diferența?

— Să zicem că lucrurile se aranjează cu timpul.

— Cu timpul, cu timpul, doar de asta vorbiți, voi, normanzii. O vorbă o dată la cinci ani, și asta

dacă ai noroc. Dacă toată lumea ar fi ca voi, civilizația n-ar înainta prea repede.

— Ar înainta poate mai bine.

— Auzi, cu timpul! Dar cât timp, Bertin? Asta e problema.

— Nu mare lucru. Vreo zece ani.

— Atunci, totul s-a dus dracului.

— Era ceva urgent? Voiai să-i ceri sfatul?

— Aiurea! Voiam doar camera.

— Ai face bine să te agiți un pic, mi se pare că are deja o cerere. Se lasă greu pentru că tipul e nebun după Lizbeth.

— De ce vrei să mă agit, Bertin? Bătrânul fante mă ia drept o brută.

— Trebuie să pricepi, Joss, ăsta n-a ieșit niciodată pe mare. De altfel, nu asta și ești, o brută?

— N-am pretins vreodată că n-aș fi.

— Vezi! Decambrais e un cunoscător. Ia zi, Joss, tu ai priceput ceva din anunțul ăla, numărul 19?

— Nu.

— Mi s-a părut ceva special, la fel de special ca alea din zilele trecute.

— Foarte special. Nu-mi plac deloc anunțurile astea.

— Atunci de ce le citești?

— Sunt plătite, și încă bine. Și apoi, în neamul Le Guern, om fi noi niște brute, da'pungași nu suntem.

IV

— Mă întreb, spuse comisarul Adamsberg, dacă, tot făcând pe polițistul, nu cumva chiar devin polițist.

— Ai mai spus-o, observă Danglard, care se îndeletnicea cu viitoarea așezare a fișetului său metalic.

Danglard avea de gând să pornească de la o bază limpede, așa cum deja explicase. Adamsberg, care nu avea nici un fel de intenție, își etalase dosarele pe scaunele de lângă masa lui.

— Ce zici de chestia asta?

— Că, după douăzeci și cinci de ani de meserie, ar fi poate un lucru bun.

Adamsberg își înfundă mâinile în buzunare și se rezemă de peretele proaspăt zugrăvit, aruncând o privire vagă de jur-împrejurul locului unde se stabilise cu mai puțin de o lună în urmă. Local nou, repartizare nouă, Brigada de criminalistică a Prefecturii de poliție din Paris, grupul omucideri, unitate a arondismentului 13. Gata cu

spargerile, furturile, tâlhăriile cu violență, tipii înarmați, tipii dezarmați, indivizii iritați, cei neiritați, basta cu kilogramele de hârțogăraie aferentă. „Aferent". Se auzise rostind acest cuvânt de două ori în ultimul timp. Tot făcând pe polițistul.

Asta nu însemna că acele kilograme de scriptologie aferentă nu îl urmaseră aici ca oriunde altundeva. Dar, aici ca și în alte părți, avea să găsească niște tipi cărora le plăcea să se ocupe de scripte. Descoperise de foarte tânăr, când plecase din Pirinei, că tipii de soiul ăsta există peste tot și simțise pentru ei un mare respect, un pic de tristețe și o formidabilă recunoștință. Lui îi plăcea în primul rând să umble, să viseze și să facă, și știa că numeroși colegi îl priviseră cu puțin respect și cu multă tristețe. „Hârtia", îi explicase într-o zi un tip volubil, „redactarea, procesul verbal sunt la originea oricărei idei. Dacă nu e hârtie, nu e nici idee. Verbul înalță ideea, așa cum humusul înalță bobul de mazăre. Un act fără hârtie înseamnă încă un bob de mazăre care moare în lume."

Bun, lăsase așadar să moară camioane întregi de boabe de mazăre de când era polițist, însă simțise adesea cum la capătul preumblărilor lui se ivesc gânduri dătătoare de soluții. Gânduri care semănau, desigur, mai mult cu niște grămezi de alge decât cu boabele de mazăre, dar vegetalul rămâne vegetal, iar ideea rămâne idee, și nimeni nu te întreabă, odată ce ai enunțat-o, dacă ai cules-o de pe un ogor sau ai luat-o dintr-un smârc.

Acestea fiind stabilite, era indubitabil că adjunctul lui, Danglard, căruia îi plăceau hârtiile sub toate formele, de la cele mai semețe la cele mai umile, puse teanc, în cărți, făcute sul, în foi disparate, de la incunabul până la hârtia de șters pe jos, era un om care îți putea furniza mazăre – adică idei – de calitate. Danglard era un tip concentrat care gândea fără să umble, un anxios cu corp molatec care scria în timp ce bea și care, doar cu ajutorul propriei sale inerții, al berii, al creionului ros la capete și al curiozității un pic obosite, producea idei pe bandă rulantă, de un soi total diferit de ale lui.

Se înfruntaseră adesea pe linia asta, Danglard socotind că demnă de stimă era doar ideea provenită dintr-o gândire bine așezată și orice formă de intuiție amorfă era inevitabil suspectă. La rându-i, Adamsberg nu opta pentru nici una din ele și nu încerca să le despartă. Transferat la Brigada de criminalistică, Adamsberg se luptase să păstreze alături de el spiritul tenace și precis al locotenentului Danglard, înaintat la gradul de căpitan.

În acel local nou, cugetările lui Danglard, la fel ca peregrinările lui Adamsberg, nu aveau să mai sară de la un geam spart la furtul unei poșete. Aveau să se concentreze asupra unui singur obiectiv: crimele cu vărsare de sânge. Gata cu gemulețul care te putea distrage de la coșmarul omenirii asasinate. Gata chiar și cu poșetuța conținând chei, agendă telefonică și scrisori de amor, care

te lăsa să mai respiri aerul proaspăt al delictului minor și îți îngăduia s-o însoțești pe tânăra femeie până la ușă cu o batistă curată la îndemână.

Nu. Crime cu vărsare de sânge. Grupul omucideri.

Această definiție tranșantă a noii lor linii de lucru rănea ca un brici. Foarte bine, doar el o voise, el care trăgea în urma lui vreo treizeci de afaceri penale dezlegate cu ajutorul multor reverii, plimbări și încâlceli de alge ridicate la suprafață. Fusese plasat aici, în lumea ucigașilor, pe acel drum de spaimă pe care se dovedea, împotriva oricărei așteptări, diabolic de bun – „diabolic" fiind un termen ales de Danglard pentru a rezuma impracticabilitatea potecilor mentale ale lui Adamsberg.

Aici, amândoi pe această linie, împreună cu douăzeci și șase de subalterni.

— Mă întreb, reluă Adamsberg trecându-și alene mâna peste zugrăveala proaspătă, dacă ni se poate întâmpla același lucru ca stâncilor de la malul mării.

— Adică? întrebă Danglard cu o undă de nerăbdare.

Adamsberg vorbea întotdeauna lent. Nu se grăbea deloc să enunțe lucrurile importante și nici pe cele derizorii și uneori pierdea obiectivul pe drum, iar Danglard îndura cu dificultate acest mod de acțiune.

— Ei bine, să zicem că stâncile astea nu sunt dintr-o singură bucată. Să zicem că sunt din calcar dur și din calcar moale.

— Nu există calcar moale în geologie.

— Puțin îmi pasă, Danglard. Există vârfuri moi și vârfuri tari, ca în orice formă de viață, la fel ca în mine și la fel ca în tine. Poftim, stâncile astea. Pentru că marea le izbește, vârfurile moi încep să se topească.

— „A se topi" nu e chiar cuvântul potrivit.

— Mă doare-n cot, Danglard. Vârfurile astea se duc, părțile dure încep să iasă în evidență. Și, cu cât trece timpul și cu cât marea lovește mai mult, cu atât slăbiciunea se împrăștie în toate direcțiile. La sfârșitul vieții ei omenești, stânca nu mai e decât o creastă zimțată, dinți, maxilar de calcar gata să muște. În locul părții moi au rămas scobituri, goluri, absențe.

— Și atunci? spuse Danglard.

— Atunci mă întreb dacă polițiștii și o sumedenie de alte ființe umane expuse loviturilor vieții nu suportă aceeași eroziune. Dispariția părților moi, persistența părților dure, insensibilizarea, o adevărată decădere.

— Te întrebi dacă nu cumva o iei pe urma acelui maxilar de calcar?

— Da. Dacă nu cumva chiar devin polițist.

Danglard cugetă un scurt moment la această întrebare.

— În ce privește stânca ta personală, cred că eroziunea nu se desfășoară normal. Să zicem că

la tine partea dură e moale, iar cea moale e dură. Prin forța lucrurilor, rezultatele nu au nimic în comun.

— Și ce schimbă asta?

— Totul. Rezistența părților moi înseamnă lumea pe dos.

Danglard se gândi la propriul lui caz în timp ce strecura un teanc de foi într-unul din dosarele lăsate în suspensie.

— Și ce-ar însemna, reluă el, dacă o stâncă ar fi în întregime constituită din calcar moale? Și dacă stânca ar fi polițist?

— Ar atinge până la urmă dimensiunea unei bile, apoi ar dispărea cu totul.

— Încurajatoare perspectivă.

— Dar nu cred că ar putea exista asemenea stânci în libertate în natură. Și pe deasupra și polițiști.

— Să sperăm că așa e, spuse Danglard.

Tânăra șovăia în fața ușii comisariatului. În fine, nu scria chiar „Comisariat", ci „Prefectura de poliție – Brigada de criminalistică", cu litere lucioase pe o placă strălucitoare atârnată de ușă. Era singurul obiect curat din tot locul acela. Clădirea era veche și întunecoasă, cu geamuri murdare. Patru muncitori lucrau de zor la ferestre, găurind piatra într-un vacarm îngrozitor ca să pună gratii. Maryse trase concluzia că, Brigadă sau Comisariat, tot polițiști se chemau, iar aceștia se aflau mult mai aproape decât cei de pe

bulevard. Făcu un pas spre ușă, apoi se opri iar. Paul o prevenise, toți polițaii aveau s-o ia peste picior. Însă ea nu era deloc liniștită, și asta din cauza copiilor. Ce-o costa să intre? Cinci minute? Cât să zică ce avea de zis și apoi s-o ia din loc?

— Toți polițaii au să te ia peste picior, biata mea Maryse. Dacă asta vrei, dă-i bătaie.

Un tip ieși pe ușa principală, trecu prin fața ei, apoi se întoarse. Ea își răsucea cureaua poșetei.

— Ai vreo problemă? întrebă el.

Era un bărbat scund și brunet, îmbrăcat de mântuială, nici măcar pieptănat, cu mânecile sacoului negru suflecate, cu antebrațele goale. Cu siguranță cineva care, la fel ca ea, avea necazuri de povestit. Numai că el deja terminase.

— Sunt cumsecade cei de-acolo, dinăuntru? îl întrebă Maryse.

Tipul brunet dădu din umeri.

— Depinde de persoană.

— Au răbdare să te asculte? preciză Maryse.

— Depinde de ce le spui.

— Nepotul meu zice că au să mă ia peste picior.

Tipul își înclină capul și o privi atent.

— Despre ce e vorba?

— Despre imobilul în care locuiesc, despre ce s-a întâmplat noaptea trecută. Îmi fac griji din pricina copiilor. Dacă a intrat un nebun seara trecută, cine poate să-mi spună că nu se întoarce? Sau ce-o să mai facă?

Maryse își mușca buzele și avea fruntea cam roșie.

— Aici, spuse bărbatul cu blândețe arătându-i clădirea jegoasă, este Brigada de criminalistică. Știi, e pentru crime. Atunci când e cineva omorât.

— O, făcu Maryse, alarmată.

— Mergi la comisariatul de pe bulevard. La prânz e mai liniște, au să te asculte.

— A, nu, zise Maryse scuturând din cap, trebuie să mă întorc la birou la două, patronul nu admite întârzierile. Da' cei de-aici nu pot să-i anunțe pe colegii de pe bulevard? Vreau să zic, toți polițaii ăștia nu-s totuși din aceeași echipă?

— Nu prea, răspunse el. Ce s-a întâmplat? O spargere?

— O, nu.

— Violențe?

— O, nu.

— Povestește-mi totuși, are să-ți fie mai ușor și-am să te pot îndruma.

— Sigur, spuse Maryse, ușor cuprinsă de panică.

Tipul așteptă răbdător, rezemat de capota unei mașini, ca Maryse să se concentreze.

— E vorba de ceva desenat cu vopsea neagră, explică ea. Sau mai curând de treisprezece desene, pe toate ușile din clădire. Mă sperie. Înțelegi, eu sunt mereu singură cu copiii.

— Tablouri?

— O, nu. E vorba de un patru. Cifra 4. Niște desene mari, negre, cam după moda veche. Mă întrebam dacă nu cumva e vorba de o bandă sau

mai știu eu ce! Poate că polițiștii știu, poate că ei pot înțelege. Dar poate că nu. Paul a spus: dacă vrei să te ia peste picior, atunci dă-i bătaie.

Tipul își îndreptă spatele și îi puse o mână pe braț.

— Vino, îi spuse el. O să notăm toate astea și n-o să te mai temi de nimic.

— Dar, spuse Maryse, n-ar fi mai bine să găsim un polițist?

Bărbatul o privi o clipă, un pic surprins.

— Eu sunt polițist, răspunse el. Comisar principal Jean-Baptiste Adamsberg.

— O, făcu Maryse, dezorientată.

— Nu-i nimic. Drept cine mă luai?

— Nu îndrăznesc să vă spun.

Adamsberg o trase după el în sediul Brigăzii de criminalistică.

— Aveți nevoie de o mână de ajutor, domnule comisar? îl întrebă în trecere un locotenent cu ochi încercănați, pregătit să plece la masă.

Adamsberg o împinse ușurel pe tânăra femeie spre biroul lui și-l privi pe locotenent, încercând cumva să-l situeze. Nu-i cunoștea încă pe toți subordonații care fuseseră transferați în brigada lui și îi venea extrem de greu să-și amintească numele lor. Membrilor echipei nu le trebuise prea mult până să remarce această dificultate și se prezentau sistematic la fiecare conversație, oricât de neînsemnată. Fie din ironie, fie ca să-i facă în mod sincer un serviciu – Adamsberg nu

era încă bine lămurit în privința asta și de altfel puțin îi păsa.

— Locotenent Noël, spuse omul. Aveți nevoie de o mână de ajutor?

— E vorba de o femeie cu nervii la pământ, nimic mai mult. O glumă proastă în imobilul unde locuiește, sau pur și simplu niște mâzgăleli pe ziduri. Îi trebuie doar un pic de sprijin.

— Aici nu e asistența socială, spuse Noël închizându-și haina cu o mișcare iute.

— Și de ce nu, locotenent...

— Noël, completă celălalt.

— Noël, repetă Adamsberg, încercând să-i țină minte chipul.

Cap pătrățos, piele albă, păr blond tuns perie și urechi mari egal Noël. Oboseală, aroganță, eventuală brutalitate egal Noël. Urechi, brutalitate, Noël.

— O să vorbim despre asta mai târziu, locotenent Noël, spuse Adamsberg. E grăbită.

— Dacă-i vorba s-o sprijinim pe doamna, interveni un brigadier care lui Adamsberg îi era la fel de necunoscut, mă ofer eu. Am utilajul necesar, adăugă el zâmbind, cu degetele mari vârâte după cureaua pantalonilor.

Adamsberg se întoarse încet.

— Brigadier Favre, anunță omul.

— Aici, spuse Adamsberg calm, ai să faci câteva descoperiri care te vor mira, brigadier Favre. Aici, femeile nu sunt un cerc cu o gaură la mijloc, iar dacă noutatea asta te uluiește, nu te jena să

încerci să afli mai mult. Mai jos ai să dai peste coapse și gambe, iar mai sus ai să dai de un bust și un cap. Încearcă să te gândești la asta, Favre, dacă ai cu ce.

Adamsberg se îndreptă spre biroul lui străduindu-se să țină minte fața brigadierului. Obraji plini, nas mare, sprâncene stufoase, mutră de idiot egal Favre. Nas, sprâncene, femei, Favre.

— Povestește-mi, spuse el rezemându-se de perete în fața tinerei care se așezase pe marginea unui scaun. Ai copii, ești măritată, unde locuiești?

Adamsberg notă iute răspunsurile într-un carnețel – numele, adresa, tot – ca s-o liniștească pe Maryse.

— Cifrele alea au fost pictate pe uși, așa e? Într-o singură noapte?

— O, da. Erau pe toate ușile ieri dimineață. Niște 4, uite-așa de mari, adăugă ea îndepărtând mâinile cam vreo șaizeci de centimetri.

— Nici o semnătură? Altceva?

— Ba da. Sunt trei litere dedesubt, mai mici CTL. Nu, CLT.

Adamsberg notă: CLT.

— Tot negre?

— Tot.

— Nimic altceva? Nimic pe fațadă? În casa scării?

— Doar pe uși. Cu vopsea neagră.

— Cifra asta nu e cumva un pic deformată? Ca o siglă?

— O, ba da. Pot să v-o desenez, nu sunt stângace.

Adamsberg îi întinse un carnet, iar Maryse se strădui să reproducă un patru mare închis, ca de tipar, cu trăsături îngroșate, cu baza lățită ca o cruce de Malta și având două bare pe linia orizontală.

— Poftim, spuse Maryse.

— L-ai făcut inversat, spuse încet Adamsberg, luându-și carnetul înapoi.

— Păi, este inversat. E invers, cu baza lată, cu barele astea două mici la capăt. Știți despre ce e vorba? E cumva un semn al unor spărgători? Sau asta? CLT?

— Spărgătorii își înseamnă ușile cât mai discret posibil. Ce anume te sperie?

— Povestea lui Ali Baba, cred. Asasinul care însemna toate porțile cu o cruce mare.

— În poveste el nu însemna decât una singură. Nevasta lui Ali Baba le însemna pe celelalte ca să-l zăpăcească, dacă nu cumva mă înșel.

— E adevărat, spuse Maryse, ceva mai senină.

— E vorba de o mâzgăleală ca acelea de pe ziduri, spuse Adamsberg conducând-o spre ușă. Probabil niște puști din cartier.

— N-am mai văzut până acum acest 4 în cartier, spuse Maryse cu glas scăzut. Și n-am văzut nici mâzgăleli pe ușile apartamentelor.

Pentru că desenele astea sunt făcute ca să le vadă toată lumea, nu-i așa?

— Nu există nici o regulă. Curăță ușa și nu te mai gândi la ele.

După plecarea Marysei, Adamsberg rupse foile din carnet, le făcu ghemotoc și le azvârli la coș. Apoi își reluă statul în picioare, rezemat de perete, și medită asupra mijloacelor de a scăpa de tipi ca Favre. Nu era o treabă ușoară: un viciu de formă extrem de profund, un subiect abia conștient. Nu-i mai rămânea decât să tragă nădejde că restul grupului de la omucideri nu va fi la unison cu brigadierul. Cu atât mai mult cu cât număra și patru femei.

Ca de fiecare dată când se punea pe cugetat, Adamsberg pierdea contactul cu realitatea și ajungea la un vid apropiat de somnolență. Ieși după zece minute din această stare, tresărind ușor. Începu să caute prin sertare lista celor douăzeci și șapte de subordonați și se strădui, exceptându-l pe Danglard, să le memoreze numele, recitându-le încetișor. Apoi, pe margine, notă Urechi, Brutalitate, Noël și, tot așa, Nas, Sprâncene, Femei, Favre.

Ieși apoi să-și bea cafeaua pe care întâlnirea cu Maryse îl făcuse s-o lase baltă. Încă nu li se adusese distribuitorul de cafea și nici cel de mâncare, oamenii se înghesuiau să pună mâna pe câte-un scaun și să facă rost de hârtie, electricienii

instalau prize pentru computere, iar gratiile abia începuseră să fie fixate la ferestre. Nu erau gratii, așadar nu era nici crimă. Asasinii se vor abține până la terminarea lucrărilor. Prin urmare, se putea duce liniștit să viseze afară, gata să sară în ajutorul femeilor pe care le lăsau nervii. Sau să se gândească la Camille, pe care n-o mai văzuse de mai bine de două luni. Dacă nu cumva se înșela, ea trebuia să se întoarcă a doua zi, sau în ziua următoare, nu-și mai amintea data.

V

Marți dimineață, Joss își manevră cu multă prudență zațul de cafea, evitând orice mișcare bruscă. Dormise prost, evident din cauza camerei de închiriat care-i dansa prin fața ochilor, inaccesibilă.

Se așeză greoi la masă, având în față bolul, pâinea și cârnatul, și cercetă cu ostilitate cei cincisprezece metri pătrați în care locuia, pereții fisurați, salteaua pusă pe jos, toaleta pe palier. Firește că ar fi putut, cu cei nouă mii de franci pe lună, să-și ofere ceva mai de soi, numai că aproape jumătate din bani plecau la Guilvinec, la maică-sa. Doar nu poți sta la căldură când maică-ta tremură de frig, așa e viața, simplă și totodată complicată. Joss știa că Decambrais nu închiria scump, pentru că era la el acasă și o făcea pe șest. Și apoi – trebuia să recunoască asta – Decambrais nu era unul dintre exploatatorii ăia care te jupoaie de șapte rânduri de piei pentru patruzeci de metri cubi la Paris. Lizbeth

stătea acolo chiar pe gratis, în schimbul cumpărăturilor, al pregătirii cinelor și al curățeniei în baia comună. Decambrais se ocupa de rest, făcea curat cu aspiratorul și se îngrijea de ce era de spălat în părțile comune, punea masa pentru micul dejun. Trebuia s-o recunoască: la șaptezeci de ani, intelectualul nu se cruța deloc.

Joss își mestecă agale pâinea înmuiată, ascultând neatent radioul în surdină ca să nu piardă prognoza meteo marină pe care și-o nota în fiecare dimineață. Chestia asta cu locuitul cu chirie la Decambrais avea toate avantajele posibile. Pe de-o parte, era la o aruncătură de băț de gara Montparnasse, în caz de nevoie. Apoi, era spațiu, erau calorifere, paturi așezate pe picioarele lor, parchet de stejar și covoare cu franjurile uzate. În primele săptămâni de după instalarea ei acolo, Lizbeth își petrecuse zile întregi umblând desculță pe covoarele călduroase, doar de plăcere. Apoi, evident, mai era și cina. Joss nu se pricepea decât să frigă guvizi, să deschidă stridii și să înghită creveți. Astfel că, seară de seară, mânca doar conserve. În sfârșit, mai era și Lizbeth, care dormea în odaia alăturată. Nu, nu s-ar fi atins niciodată de Lizbeth, n-ar fi pus în vecii vecilor pe trupul ei mâinile lui aspre și mai bătrâne cu douăzeci și cinci de ani. Și trebuia să admită că nici Decambrais n-o făcea, el o respectase întotdeauna. Lizbeth îi povestise o istorie teribilă, cea din prima seară, când se lungise pe covor. Ei bine, aristocratul nici nu clipise.

Jos pălăria. Asta se numește sfidare. Și acolo unde aristocratul dădea dovadă de sfidare, Joss era hotărât să dovedească același lucru, altfel n-avea nici un rost. În neamul Le Guern or fi ei brute, da´ nu-s ticăloși.

Ei bine, aici era buba. Decambrais îl socotea o brută și n-avea să-i cedeze niciodată culcușul, în zadar mai visa la asta. Nici la Lizbeth, nici la cină și nici la calorifere.

Încă se mai gândea la toate acestea un ceas mai târziu, când își goli urna. Ochi pe dată plicul gros, gălbui, pe care-l spintecă cu degetul. Treizeci de franci. Tarifele creșteau de la sine. Aruncă o privire la text, fără să-și dea osteneala să-l citească până la capăt. Flecăreala de neînțeles a țicnitului începea să-i facă lehamite. Separă apoi cu gesturi mecanice dicibilul de indicibil. Peste a două grămăjoară așeză mesajul următor: *Decambrais e un poponar, își confecționează singur dantela*. La fel ca ieri, dar în celălalt sens. Tipul nu era prea inventiv. În felul ăsta aveau să se învârtească veșnic în cerc. În momentul când Joss abandona anunțul la rebuturi, mâna lui șovăi așa cum nu o făcea de obicei. Închiriază-mi mie camera sau dau pe față toată mizeria asta odată cu anunțurile. Șantaj, nici mai mult, nici mai puțin.

La opt și douăzeci și opt de minute, Joss era cocoțat pe postament, gata de acțiune. Fiecare stătea la post, ca dansatorii dintr-o coregrafie bine rodată în peste două mii de reprezentații: Decambrais în pragul ușii, cu capul plecat peste

carte, Lizbeth în dreapta, în mica gloată deja adunată, Bertin în stânga, îndărătul draperiilor vărgate cu roșu și alb de la Vikingul, Damas în spatele lui, sprijinit de vitrina de la Roll-Rider, nu departe de locatarul lui Decambrais din camera 4, aproape ascuns după un copac și, în sfârșit, capetele familiare ale amatorilor de anunțuri așezați în cerc, fiecare regăsindu-și printr-un soi de atavism locul din ajun.

Joss începuse strigarea:

— *Unu: Caut rețetă de chec în care fructele zaharisite să nu mai cadă la fund. Doi: Nu folosește la nimic să-ți închizi ușa ca să-ți ascunzi murdăriile. Dumnezeu de sus te judecă, pe tine și pe curva ta. Trei: Hélène, de ce n-ai venit? Îmi cer iertare pentru tot ce ți-am făcut. Semnat Bernard. Patru: Pierdut șase bile de* petanque *în scuar. Cinci: Vând ZR7 750 1999, 8 500 km, roșie, alarmă, para-cartere, 3 000 franci.*

O mână neștiutoare se ridică din mulțime spre a-și semnala interesul pentru anunț. Joss fu nevoit să se întrerupă.

— Acușica, la Vikingul, spuse el cam aspru. Brațul coborî, rușinat, la fel de iute cum se ridicase.

— *Șase,* reluă Joss. *Nu mă ocup de comerțul cu carne. Șapte: Caut camion pizza deschidere panoramică, permis VL, cuptor 6 pizza. Opt: Pentru tinerii car bat toba, data viitoare chem poliția. Nouă...*

În nerăbdarea lui de a surprinde anunțul pedantului, Decambrais nu mai asculta cu tot atâta atenție mesajele zilei. Lizbeth își notă o vânzare de ierburi aromate din Provența. Acum

se apropiau de prognoza meteo marină. Decambrais se pregăti, proptindu-și căpețelul de creion în podul palmei.

— *...7 spre 8 slăbind treptat 5 spre 6, apoi revenind sector vest, 3 spre 5 după-amiază. Mare agitată, ploi în averse, care se atenuează.*

Joss ajunse la anunțul 16 și Decambrais îl recunoscu de la primul cuvânt.

— *După care, m-am dus la* puncte de suspensie *pe râu, am debarcat la celălalt capăt al orașului și, la căderea nopții, am putut intra în casa femeii lui* puncte de suspensie *și acolo m-am bucurat de compania ei, deși cu mii de dificultăți, totuși am obținut în sfârșit ce am vrut de la ea. Sătul în privința asta, am plecat pe jos.*

Se lăsă o tăcere stupefiată, iute risipită de Joss care continuă cu câteva mesaje mai inteligibile înainte de a-și aborda Pagina de Istorie. Decambrais se strâmbă. Nu avusese timp să noteze totul, textul fusese prea lung. Ciuli urechile pentru a afla soarta *Drepturilor Omului,* vas francez cu 74 de tunuri, 14 ianuarie 1797, la întoarcerea dintr-o campanie eșuată în Irlanda, cu 1 350 de oameni la bord.

— ... Este urmărit de două vase engleze, *Neobositul* și *Amazonul*: după o noapte de luptă, se scufundă în fața plajei de la Canté.

Joss își vârî hârtiile în bluzonul de pânză.

— Ei, Joss! strigă un glas. Câți salvați?

Joss sări de pe ladă.

— Nu poți să știi chiar totul, zise el cu oarecare solemnitate.

Înainte de a-și duce postamentul în dugheana lui Damas, prinse privirea lui Decambrais. Fu cât pe ce să facă trei pași spre el, dar se hotărî să amâne afacerea după strigarea de la amiază. Dacă dădea pe gât o dușcă de calvados, avea să capete curaj pentru discuție.

La douăsprezece patruzeci și cinci, Decambrais notă cu febrilitate anunțul următor, presărat cu întreruperi:

Doisprezece: Magistrații vor întocmi regulamentele care trebuie respectate și le vor afișa la colțul străzilor și în piețe astfel ca nici o perfoană să nu le ignore. Puncte de suspensie. Vor pune să fie omorâți câinii, pisicile; porumbeii, iepurii de casă, puii de găină și găinile. Vor da o atenție deofebită menținerii curățeniei în case și pe străzi, vor pune să se curețe locurile de cloacă din oraș și din împrejurimi, fofele pline de gunoi, de apă ftătută, puncte de suspensie; sau măcar le vor feca.

Joss ajunsese deja la Vikingul pentru a prânzi când Decambrais se decise să-l abordeze. Împinse ușa barului, iar Bertin îi servi o bere, pusă pe un cartonaș roșu împodobit cu cei doi lei auriți ai Normandiei, un suport realizat special pentru local. Pentru a vesti că era ora mesei, patronul izbi cu pumnul într-o placă mare de aramă atârnată deasupra tejghelei. În fiecare zi,

la masa de prânz și la cea de seară, Bertin lovea gongul, provocând un vuiet ca de furtună care îi făcea pe porumbeii din piață să-și ia zborul, apoi, într-un rapid cadril de păsări și de oameni, toți înfometații veneau fuguța la Vikingul. Prin acest gest, Bertin le reamintea în mod eficace tuturor că se făcuse ora de crăpelniță și totodată aducea un omagiu redutabilelor sale origini, pe care nimeni nu le putea uita. Bertin era născut Toutin din partea maică-sii, ceea ce stabilea, cu ajutorul etimologiei, legătura sa directă cu Thor, zeul scandinav al tunetului. Dacă totuși se găseau unii care să socotească interpretarea asta cam hazardată – iar Decambrais se număra printre ei –, nimeni nu se încumeta să cerceteze pe feliuțe arborele genealogic al lui Bertin și să nimicească astfel visele unui om care de treizeci de ani spăla pahare pe caldarâmul Parisului.

Aceste câteva excentricități făcuseră să se ducă vestea Vikingului departe de aria sa de acțiune, iar localul era tot timpul înțesat.

Decambrais se duse, ținându-și paharul cu bere ridicat, până la masa la care stătea Joss.

— Pot să-ți spun câteva cuvinte? îl întrebă el fără să se așeze.

Joss își înălță ochii mici și albaștri, mestecându-și carnea. Cine ciripise? Bertin? Damas? Oare Decambrais venise aici să-l trimită la plimbare în privința camerei de închiriat, doar pentru plăcerea de a-i arăta că prezența lui de brută nu

era dorită în pensiunea cu covoare moi? Dacă Decambrais are de gând să-l insulte, el o să-i pună în brațe toate acele rebuturi. Îi făcu semn să ia loc.

— E vorba de anunțul 12, începu Decambrais.

— Știu, spuse Joss surprins, e ceva special.

Deci bretonul simțise. Asta simplifica lucrurile.

— Are și niște frați, spuse Decambrais.

— Mda. De trei săptămâni.

— Mă întrebam dacă ai păstrat anunțurile astea.

Joss șterse sosul din farfurie cu un dumicat de pâine, înghiți, apoi își încrucișă brațele.

— Și dacă ar fi așa?

— Mi-ar plăcea să le recitesc. Dacă ești de acord, adăugă el văzând expresia încăpățânată a bretonului, ți le cumpăr. Toate cele pe care le ai și cele care vor mai veni.

— Atunci, asta înseamnă că nu ești dumneata ăla?

— Eu?

— Ăla de le-a vârât în urnă. Mă întrebam și eu. Ar fi în genul dumitale, frazele alea din care nu pricepi nimic. Dar dacă vrei să mi le cumperi, înseamnă că nu-s de la dumneata. Eu mi-s logic.

— Cât?

— Nu le am pe toate. Doar ultimele cinci.

— Cât?

— Un anunț citit, zise Joss arătând spre farfurie, e ca o costiță de miel ronțăită: nu mai are

valoare. Nu vând. În neamul Le Guern om fi noi niște brute, da' nu suntem pungași.

Joss îi aruncă o privire cu subînțeles.

— Atunci? reluă Decambrais.

Joss șovăi. Se poate oare negocia în mod rezonabil o cameră în schimbul a cinci foi de hârtie fără cap și coadă?

— Se pare că una din camerele dumitale e liberă, mormăi el.

Chipul lui Decambrais împietri.

— Am deja niște cereri, răspunse el foarte încet. Au prioritate în fața dumitale.

— Bine, spuse Joss. Ia-ți înapoi vorbele amăgitoare și du-te. Hervé Decambrais nu vrea ca o brută să vină să-i calce pe covoare. Ușor de zis, așa e? E musai să ai școală ca să intri acolo, sau poa' să fii una ca Lizbeth, numai că, și pentru una și pentru ailaltă, o să curgă multă apă pe gârlă în ce mă privește.

Joss își goli paharul de vin și-l trânti violent pe masă. Apoi ridică din umeri și se potoli dintr-o dată. Ăștia din neamul Le Guern văzuseră multe în viață.

— Bine, reluă el turnându-și un alt pahar. N-ai decât să-ți păstrezi camera. Înțeleg, la urma urmei. Nu suntem croiți la fel, noi doi, și-apoi ajunge. Ce putem face? O să-ți dau hârtiile alea, dacă te interesează așa de mult. Vino diseară la Damas, înainte de strigarea de la șase și zece.

Decambrais se înfățișă la Roll-Rider la ora indicată. Damas era ocupat să regleze rolele unui

tânăr mușteriu, iar sora lui îi făcu semn de la casă.

— Domnule Decambrais, zise ea cu glas scăzut, dacă i-ați putea spune să-și pună un pulover. O să răcească, n-are plămânii prea zdraveni. Știu că aveți automat influență asupra lui.

— I-am spus deja, Marie-Belle. Durează până-l faci să priceapă.

— Știu, zise tânăra mușcându-și buzele. Dar dacă ați mai încerca...

— Am să-i vorbesc imediat ce va fi posibil, îți promit. Marinarul e aici?

— În spate, spuse Marie-Belle arătându-i o ușă.

Decambrais se aplecă, trecu pe sub roțile bicicletelor atârnate, se strecură printre șirurile de planșe și intră în atelierul de reparații, plin de la podea până la tavan cu rotile de toate calibrele. Joss și urna lui ocupau capătul unui banc de lucru.

— Ți-am pus chestiile alea acolo, pe masă, spuse Joss fără să se întoarcă.

Decambrais luă foile și le citi repede.

— Și uite-o și pe ultima, din seara asta, adăugă Joss. În avanpremieră. Smintitul forțează nota, primesc acum trei pe zi.

Decambrais despături foaia și citi:

— *Și în primul rând, pentru a evita infecția provenind din pământ, trebuie ținute străzile curate, și casele, măturându-se și ridicându-se baliga și murdăriile, atât umane cât și de la alte animale, dându-se*

în primul rând atenție peftilor, cărnurilor, măruntaielor, acolo unde se adună de obicei multe excremente supuse stricăciunii.

— Nu știu ce fel de carne e „pefte" ăsta, spuse Joss, tot aplecat peste teancurile de foi.

— Peștele ăsta, dacă îmi pot permite.

— Ia stai, Decambrais, sunt de acord să mă port frumos, da' vezi-ți de treaba dumitale. Pentru că-n neamul Le Guern suntem știutori de carte. Nicolas Le Guern se ocupa deja cu strigările sub al Doilea Imperiu. Doar n-o să mă înveți dumneata ce diferență e între pefte și pește, ce naiba.

— Le Guern, astea sunt copii după texte vechi, din secolul al XVII-lea. Omul le transcrie exact, folosește niște litere speciale. La vremea aceea, litera S era scrisă cam ca litera F. Vasăzică, în anunțul de la amiază, nu era vorba de „perfoană" sau de „fofe" sau de apă „ftătută". Și încă și mai puțin de a le „feca".

— Cum, e vorba de S? spuse Joss îndreptându-se și ridicând tonul.

— De S, Le Guern. Fosă, apă stătută, seca, pește. Litere vechi, S în formă de F, F ca un S. Uită-te și dumneata, nu au chiar aceeași formă, dacă le studiezi mai atent.

Joss îi smulse foaia din mână și cercetă cuvintele.

— Bine, zise el în silă, să admitem că așa e. Și ce-i cu asta?

— Păi, e mai ușor pentru dumneata când ai să citești, nimic mai mult. N-am vrut să te jignesc.

— Bun, de-acum gata. Ia-ți afurisitele dumitale de hârtii și șterge-o. Chestia cu cititul e totuși treaba mea. Eu nu mă bag în treburile dumitale.

— Adică?

— Adică știu și eu destule despre dumneata, cu toate denunțurile astea care zac pe-aici, spuse Joss arătând spre teancul de „indicibile". Că bine zicea alaltăieri stră-străbunicul meu Le Guern, nu-s doar lucruri frumoase în capul oamenilor. Noroc că eu stau să aleg neghina.

Decambrais păli și căută un taburet să se așeze.

— Dumnezeule, spuse Joss, nu trebuie să te alarmezi în halul ăsta.

— Denunțurile, Le Guern… Le mai ai?

— Mda, le pun la rebuturi. Te interesează?

Joss scotoci prin grămada de foi respinse și îi întinse două mesaje.

— La urma urmei, e întotdeauna util să-ți cunoști dușmanii, spuse el. Paza bună trece primejdia rea.

Joss îl privi pe Decambrais în timp ce acesta despăturea biletele. Mâinile îi tremurau și, pentru prima dată, i se făcu un pic milă de bătrânul aristocrat.

— Mai ales nu pune la inimă, zise el, nu-i altceva decât gunoi. Dacă ai ști tot ce-mi cade sub ochi la citit. Murdăria trebuie s-o dai pe apa sâmbetei.

Decambrais citi cele două bilete și le puse apoi pe genunchi, zâmbind ușor. Joss avu impresia

că își venea în fire. Oare de ce anume se temea aristocratul?

— Nu e nici un rău să împletești dantelă, insistă Joss. Taică-meu făcea năvoade. E tot aia, numai că e mai grosolan, nu-i așa?

— E adevărat, spuse Decambrais înapoindu-i mesajele. Dar e mai bine ca lucrurile astea să nu se răspândească. Oamenii sunt obtuzi.

— Foarte obtuzi, spuse Joss reluându-și treaba.

— Mama m-a învățat meseria asta. De ce n-ai citit anunțurile la strigare?

— Pentru că nu-mi plac idioții, spuse Joss.

— Dar nici pe mine nu mă placi, Le Guern.

— Nu. Dar nu-mi plac idioții.

Decambrais se ridică și se îndepărtă. Când să iasă pe ușă, întoarse capul.

— Camera e a dumitale, Le Guern, spuse el.

VI

Chiar când intra în Brigadă, în jurul orei treisprezece, Adamsberg se văzu oprit de un locotenent necunoscut.

— Locotenent Maurel, domnule comisar, se prezentă el. Vă așteaptă o tânără în birou. Nu vrea să discute decât cu dumneavoastră. O anume Maryse Petit. E aici de douăzeci de minute. Mi-am permis să închid ușa, pentru că Favre voia să-i susțină moralul.

Adamsberg se încruntă. Femeia de ieri, povestea cu mâzgălelile de pe uși. Dumnezeule, nu se poate spune că n-o liniștise. Dacă are de gând să vină să-și descarce sufletul zi de zi, lucrurile se vor complica din cale-afară.

— Am făcut cumva o prostie, domnule comisar? întrebă Maurel.

— Nu, Maurel. E vina mea.

Maurel. Înalt, zvelt, brunet, cu acnee, prognatism, sensibil. Acnee, prognatism, sensibilitate egal Maurel.

Adamsberg intră în birou cu o anume prudență și se instală la masă, salutând cu o mișcare a capului.

— O, domnule comisar, îmi pare nespus de rău că vă deranjez iarăși, începu Maryse.

— Un minut, spuse Adamsberg scoțând o foaie de hârtie din sertar, gata să se apuce de treabă, cu stiloul în mână.

Vicleșug ieftin de polițai sau de șef de întreprindere, tocit până la limită, doar pentru a adânci șanțul despărțitor, pentru a-l face pe cel din față să priceapă relativa-i neînsemnătate. Lui Adamsberg îi era ciudă că se folosea de așa ceva. Ai senzația că ești la kilometri distanță de un locotenent ca Noël, care-și încheie vestonul dintr-o mișcare, și când colo te pomenești dând piept cu ceva și mai rău. Maryse deja amuțise și își plecase capul. Adamsberg citi în gestul ei o îndelungată deprindere cu bruftuiala din partea unui patron. Era destul de drăguță și, așa cum stătea aplecată, bluza lăsa să i se vadă partea de sus a sânilor. Te crezi la kilometri distanță de un brigadier ca Favre și, când colo, dacă ai prilejul, te bălăcești în aceeași troacă de porci. Pe lista lui, Adamsberg notă agale: Acnee, Prognatism, Sensibilitate, Maurel.

— Da? zise el ridicându-și capul. Iar ți-e teamă? Îți amintești, Maryse, aici ne ocupăm de omucideri. Dacă ești neliniștită, nu crezi că un medic ți-ar fi mai de folos decât un polițist?

— O, poate.

— Bine, spuse Adamsberg, ridicându-se. Nu-ți mai bate capul, mâzgălelile n-au făcut niciodată rău nimănui.

Deschise ușa larg și îi zâmbi ca s-o încurajeze să iasă.

— Dar, spuse Maryse, nu v-am spus și despre celelalte imobile.

— Care celelalte imobile?

— Două imobile la celălalt capăt al Parisului, în arondismentul 18.

— Bine, despre ce e vorba?

— Niște cifre 4 desenate cu negru. Erau pe toate ușile, și asta de mai bine de o săptămână, de fapt cu mult înainte să apară în clădirea în care locuiesc eu.

Adamsberg rămase nemișcat preț de o clipă, apoi închise încetișor ușa și îi făcu semn tinerei să ia loc.

— Ăștia care mâzgălesc, domnule comisar, întrebă timid Maryse așezându-se, ăștia desenează pe ziduri mai ales în cartierul lor, nu-i așa? Adică acționează pe un teritoriu, nu? Nu marchează o clădire și apoi încă una la celălalt capăt al orașului, sau nu așa se întâmplă?

— Doar dacă nu locuiesc la ambele capete ale Parisului.

— O, da. Dar, în general, în bandele astea, ei sunt din același cartier, nu-i așa?

Adamsberg rămase câteva clipe tăcut, apoi își scoase carnetul.

— Cum ai aflat de povestea asta?

— Mi-am dus băiatul la doctor, e dislexic. Cât ține ședința, aștept întotdeauna în cafeneaua de vizavi. Tocmai frunzăream un ziar de cartier, știți cum sunt, veștile din arondisment plus politică. Era o întreagă coloană cu povestea asta, era vorba de un imobil din strada Poulet și de un altul din strada Caulaincourt, se pomeniseră cu 4 pe toate ușile.

Maryse făcu o pauză.

— V-am adus hârtia, spuse ea, strecurându-i tăietura de ziar pe masă. Ca să vedeți că nu încercam să fac pe interesanta.

În timp ce Adamsberg citea articolul, tânăra se ridică cu gând să plece. Adamsberg aruncă o privire spre coșul de hârtii, acum gol.

— O clipă, spuse el. S-o luăm din nou de la capăt. Numele dumitale, adresa, desenul cu acel 4 și tot ce-a mai fost.

— Dar vi le-am spus ieri, zise Maryse, stingherită.

— Prefer să iau totul de la început. Înțelegi, din precauție.

— A, da, bine, spuse Maryse și se așeză, docilă.

După plecarea lui Maryse, Adamsberg o luă din loc pentru o plimbare pe jos, după obiceiul lui. O oră nemișcat pe un scaun era pentru el timpul maxim în poziția așezat. Cinele la restaurant, filmele la cinema, concertele, lungile seri petrecute într-un fotoliu adânc, începute toate cu o anumită plăcere, se terminau printr-un soi

de suferință fizică. Dorința imperioasă de a ieși și de-a merge pe jos, sau măcar de a se ridica, îl făcea să lase baltă conversația, muzica, filmul. Această condiție handicapantă avea avantajele ei. Ea îi permitea să înțeleagă ceea ce alții numeau febrilitate, nerăbdare, chiar urgență, stări de care era scutit în toate celelalte împrejurări ale vieții.

Odată aflat în picioare sau în mers, nerăbdarea dispărea așa cum venise, iar Adamsberg își regăsea ritmul firesc, lent, calm, constant. Se întoarse la Brigadă fără să fi cugetat în mod deosebit, dar cu senzația că acele cifre 4 nu erau nici o simplă mâzgăleală, nici gluma vreunui adolescent și nici măcar o farsă cu iz de răzbunare. O vagă neplăcere sălășluia în acele cifre, o neliniște mascată.

Când ajunse în dreptul Brigăzii, știa de asemenea că nu era bine să-i vorbească despre toate astea lui Danglard. Danglard detesta să-l vadă luând-o razna pe firul unor percepții nefondate – sursă, după părerea lui, a tot soiul de derapaje polițienești. În cel mai bun caz, numea asta o pierdere de timp. Degeaba îi explica Adamsberg că a-ți pierde timpul nu înseamnă niciodată timp pierdut. Danglard rămânea în mod hotărât împotriva acestui sistem de gânduri nelegitime, fără nici o legătură cu rațiunea. Problema cu Adamsberg era că el nu cunoscuse niciodată vreun alt sistem și că nici măcar nu era vorba de vreun sistem sau de vreo convingere sau măcar de o

simplă veleitate. Era o tendință, și era unica pe care o avea.

Danglard stătea la birou, cu privirea îngreunată de un prânz solid, și testa rețeaua de computere care tocmai fusese conectată.

— Nu izbutesc să accesez arhiva de amprente a Prefecturii, bombăni când Adamsberg trecu pe lângă el. Ce naiba fac ăia de-acolo, fir-ar să fie? Le țin pentru ei? Suntem conectați sau nu suntem conectați?

— Lasă că se rezolvă, spuse Adamsberg împăciuitor, cu atât mai calm cu cât își băga mai puțin nasul în calculatoare.

Această inaptitudine, cel puțin, nu-l deranja pe căpitanul Danglard care manevra fericit bazele de date. Înregistrarea, clasarea și manevrarea celor mai întinse fișiere se potrivea cu amplitudinea minții lui organizate.

— Ai un bilet pe birou, spuse el fără să înalțe privirea. Fiica Reginei Mathilde. S-a întors.

Danglard nu o numea niciodată pe Camille altfel decât „fiica Reginei Mathilde", de când, cu mulți ani în urmă, această Mathilde îi provocase un mare șoc estetic și sentimental. O admira ca pe o icoană și o mare parte din devoțiunea lui trecea și asupra fiicei ei, Camille. Danglard socotea că Adamsberg era departe de a fi atât de prevenitor și de atent cu Camille pe cât ar fi trebuit să fie. Adamsberg înțelegea perfect acest lucru după anumite mârâieli și reproșuri mute ale adjunctului său care, totuși, se străduia ca un

gentleman să nu se amestece în treburile altora. În clipa aceea, Danglard îi reproșa, fără să scoată o vorbă, că nu întrebase de Camille de mai bine de două luni. Și mai ales că-l întâlnise braț la braț cu o fată într-o seară, nu mai departe de săptămâna trecută. Cei doi se salutaseră fără o vorbă.

Adamsberg se opri în spatele adjunctului său și se uită o clipă cum defilau rândurile pe ecran.

— Ia ascultă, Danglard, e un tip care se distrează să picteze cu negru un fel de 4 alambicat pe ușile unor apartamente. De fapt, în trei imobile. Unul în arondismentul 13 și două în 18. Mă întreb dacă e cazul să dau o fugă până acolo.

Danglard rămase cu degetele suspendate deasupra tastelor.

— Când? întrebă el.

— Chiar acum. Numai să-l anunț pe fotograf.

— Pentru ce anume?

— Păi, pentru fotografii, până ce nu-și curăță oamenii ușile. Dacă nu cumva le-au șters deja.

— Dar pentru ce? repetă Danglard.

— Nu-mi plac acești 4. Deloc.

Bun. Ce era mai rău fusese spus. Danglard avea oroare de frazele care începeau cu „Nu-mi place asta" sau „Nu-mi place ailaltă". Unui polițist nu trebuie să-i placă sau nu. El trebuie să tragă tare și să se spetească gândind. Adamsberg intră în biroul lui și găsi biletul lăsat de Camille. Dacă el era liber, se puteau întâlni seara. Dacă nu era liber, putea s-o anunțe? Adamsberg dădu din cap. Da, bineînțeles că era liber.

Brusc satisfăcut, ridică receptorul și îl ceru la telefon pe fotograf. Danglard dăduse năvală în cameră, intrigat și posac.

— Danglard, cum arată fotograful? întrebă Adamsberg. Și cum se numește?

— Toată echipa ți-a fost prezentată acum trei săptămâni, spuse Danglard, și ai strâns mâna fiecăruia dintre ei. De altfel ai și vorbit cu fotograful.

— E posibil, Danglard, ba e chiar sigur, dar așa nu mi-ai răspuns. Cum arată și cum îl cheamă?

— Daniel Barteneau.

— Barteneau, Barteneau, nu e ușor de ținut minte. Cum arată?

— Destul de slab, aer vioi, zâmbitor, agitat.

— Vreun semn distinctiv?

— O mulțime de pistrui, păr aproape roșcat.

— Bine, asta e foarte bine, spuse Adamsberg scoțându-și lista din sertar.

Se apleacă peste masă și notă: Slab, Roșcat, Fotograf...

— Cum ai zis că-l cheamă?

— Bar-te-neau, rosti sacadat Danglard. Daniel Barteneau.

— Mulțumesc, spuse Adamsberg completându-și fișa. Ai remarcat că avem unul care-și dă importanță în echipă? Zic unul, dar poate că sunt mai mulți.

— Favre, Jean-Louis.

— Ăsta e. Ce facem cu el?

Danglard își desfăcu larg brațele.

— E o întrebare care se pune la nivel mondial, spuse el. Poate-l dăm pe brazdă?

— Asta o să ne ia cam cincizeci de ani, amice.

— Ce-ai de gând să faci cu cifrele alea de pe uși?

— A, cifrele, zise Adamsberg.

Deschise carnetul la pagina cu desenul făcut de Maryse.

— Cam așa arată.

— S-a lăsat cu vreun delict? Violență?

— Doar mâzgălelile astea cu pensula. Ce ne costă să mergem să le vedem? Atâta timp cât aici n-avem gratii, toate dosarele sunt direcționate spre Quai des Orfèvres[1].

— Nu e un motiv să ne ocupăm de orice. Avem cu ce să demarăm.

— Nu e chiar orice, Danglard, îți garantez.

— Graffiti pe ziduri.

— Și de când apar pe ușile de pe paliere? În trei locuri din Paris?

— Poate sunt unii care se distrează? Artiști?

Adamsberg clătină încet din cap.

— Nu, Danglard. Chestia asta n-are nimic artistic. În schimb, e cât se poate de supărătoare.

Danglard ridică din umeri.

— Știu, amice, spuse Adamsberg, ieșind din birou. Știu.

Fotograful tocmai ajunsese în hol și își croia drum printre grămezile de moloz. Adamsberg

---

1 Stradă din Paris unde, la numărul 36, se află sediul central al Poliției judiciare.

îi strânse mâna. Îi scăpa numele pe care i-l repetase Danglard. Cel mai bun lucru ar fi fost să-și treacă exercițiul de memorie în carnet, la îndemână. Se va ocupa de asta mâine, pentru că diseară intra pe fir Camille, iar Camille trecea înaintea lui Bretonneau sau cum îl chema. Danglard apăru repede în spatele lui.

— Bună ziua, Barteneau, zise el.

— Bună ziua, Barteneau, repetă Adamsberg, adresându-i un semn de recunoștință adjunctului său. O luăm din loc. Avenue d'Italie. E vorba de ceva curat, fotografii de artă.

Cu coada ochiului, Adamsberg îl văzu pe Danglard îmbrăcându-și sacoul și trăgând grijuliu de pulpanele hainei pentru ca aceasta să se așeze cum se cuvine pe umeri.

— Vin cu voi, mormăi el.

VII

Joss coborî grăbit pe strada Gaîté, cu viteza de trei noduri și jumătate. Din ajun se tot întreba dacă-l auzise bine pe bătrânul intelectual rostind propoziția: „Camera e a dumitale, Le Guern.“ Firește că-l auzise, dar oare asta chiar voia să însemne, ceea ce Joss credea că înseamnă? Oare însemna cu adevărat că Decambrais îi închiria camera? Cu covorul ei, cu Lizbeth, cu masa de seară? Lui, bruta din Guilvinec? Păi, sigur, chiar asta însemna. Ce altceva? Dar, dacă o spusese ieri, oare Decambrais nu se trezise azi hotărât să dea înapoi? Nu va veni la el după strigarea anunțurilor ca să-i spună că îi pare rău, dar camera e închiriată, chestiune de prioritate?

Da, asta avea să se întâmple, și nu mai târziu decât acum, imediat. Moșul ăsta afectat, lașul ăsta bătrân oftase ușurat când aflase că Joss nu va dezvălui în public afacerea lui cu dantela. Și, într-un elan necontrolat, îi dăduse camera. Iar acum o lua înapoi. Ăsta era Decambrais. Un pisălog și un ticălos, așa cum îl crezuse întotdeauna.

Furios, Joss își desprinse urna din copac și o goli fără menajamente pe masa de la Roll-Rider. Iar dacă înăuntru era un nou mesaj împotriva intelectualului, era foarte posibil ca în dimineața asta să-l citească. Orice ticălos își găsește nașul. Parcurse anunțurile cu nerăbdare, dar nu dădu peste nimic de soiul acela. În schimb, plicul cel gros de culoare gălbuie era prezent, împreună cu treizeci de franci.

— Ăsta, murmură Joss despăturind foaia, n-o să-mi dea pace încă mult timp de-acum înainte.

Pe de altă parte, nu era chiar o afacere proastă. Tipul, el singur, îi aducea un câștig de aproape o sută de franci pe zi. Joss se concentră asupra mesajului.

Videbis animalia generata ex corruptione multiplicari in terra ut vermes, ranas et muscas; et si sit a causa subterranea videbis reptilia habitantia in cabernis exire ad superficiem terrae et dimittere ova sua et aliquando mori. Et si est a causa celesti, similiter volatilia.

— Drace, spuse Joss. E în italienește.

Primul lucru pe care l-a făcut Joss când s-a urcat pe postament la ora opt douăzeci și opt a fost să se asigure că Decambrais se afla acolo, rezemat de tocul ușii. Pentru prima oară în doi ani era nerăbdător să-l vadă. Da, se afla acolo, impecabil în costumul lui cenușiu, pieptănându-și cu degetele părul alb, deschizându-și cartea

legată în piele. Joss îi aruncă o privire urâtă și lansă cu glas puternic primul anunț.

I se păru că își făcuse strigarea mai repede decât de obicei, în graba lui de a afla cum își va lua Decambrais cuvântul înapoi. Dădu rasol cu „Pagina de istorie a Franței pentru toți" și, din pricina asta, simți și mai multă pică împotriva intelectualului.

— Vapor francez, termină el abrupt, 3000 tone, izbește stâncile de la Penmarch, apoi deviază până la Torche, unde se scufundă deși e ancorat. Echipaj pierdut.

Strigarea odată terminată, Joss se strădui să-și ducă urna cât mai nepăsător până la dugheana lui Damas, care tocmai ridica storul metalic. Cei doi bărbați își strânseră mâinile. Damas avea mâna foarte rece. Nici nu putea fi altfel pe o asemenea vreme, când el era îmbrăcat doar cu o vestă. Avea să răcească dacă mai continua s-o facă pe grozavul.

— Decambrais te așteaptă diseară la opt la Vikingul, spuse Damas așezând pe masă ceștile cu cafea.

— Nu-și poate transmite mesajele și singur?

— Are întâlniri toată ziua.

— Poate, dar eu nu-s la cheremul lui. Nu face el legea, aristocratul.

— De ce îi spui „aristocrat"? întrebă Damas, surprins.

— Ei, Damas, trezește-te. Nu e Decambrais un aristocrat?

— Habar n-am. Nu mi-am pus niciodată problema. Oricum, e lefter.

— Aristocrați lefteri există destui. Ba, pe deasupra, e tot ce poate fi mai bun în materie de aristocrați.

— A, bine, zise Damas. Nu știam.

Damas turnă cafeaua caldă, fără să pară că observase expresia contrariată a bretonului.

— Puloverul ăla când ai de gând să ți-l pui, azi sau mâine? spuse Joss cam arțăgos. Nu crezi că soră-ta își face și-așa destule griji?

— Curând, Joss, curând.

— Nu mi-o lua în nume de rău, dar de ce nu-ți speli și lațele, dacă tot te îmbraci?

Damas ridică spre el o privire uimită și își azvârli părul – lung, brun și ondulat – peste umeri.

— Maică-mea spunea că părul unui bărbat e tot capitalul lui, îl asigură Joss. Numai că despre tine nu se poate spune că-l fructifici.

— E murdar? întrebă tânărul, perplex.

— Cam. Nu mi-o lua în nume de rău, pentru tine o faci, Damas. Ai un păr frumos, trebuie să te ocupi de el. Soră-ta nu ți-o spune niciodată?

— Ba da, doar că eu uit.

Damas apucă o șuviță de păr și o examină.

— Ai dreptate, Joss, am s-o fac imediat. Poți să ai tu grijă de prăvălie? Marie-Belle nu va fi aici înainte de ora zece.

Damas țâșni ca din pușcă și Joss îl văzu traversând piața în fugă în direcția farmaciei. Oftă. Bietul de el. Era tare drăguț tipul ăsta, dar nu

avea destulă minte. Genul care se lasă exploatat de alții. Exact opusul aristocratului, care avea totul în cap și nimic în inimă. Lumea e prost echilibrată.

Bubuitul ca de tunet al gongului lui Bertin răsună la opt și un sfert seara. Zilele se scurtau amuzant de repede, piața era deja întunecată, iar porumbeii plecaseră la culcare. Joss se urni cu lehamite până la Vikingul. Îl ochi pe Decambrais la masa din fundul sălii, cu cravată și costum de culoare închisă, cămașă albă cam roasă la guler și două sticle cu vin roșu așezate în fața lui. Citea și era singurul care făcea asta dintre toți cei adunați acolo. Avusese vreme toată ziua să-și pregătească discursul, iar Joss se aștepta să fie într-adevăr bine pregătit. Dar era nevoie de altceva ca să-l înfășori pe un Le Guern în vorbe. Capetele de frânghie, funiile, odgoanele, astea erau domeniul lui.

Bretonul se așeză greoi, fără să salute, iar Decambrais umplu imediat cele două pahare.

— Îți mulțumesc că ai venit, Le Guern, aș prefera să nu amânăm pe mâine.

Joss dădu din cap și trase o dușcă zdravănă.

— Le ai? întrebă Decambrais.

— Ce să am?

— Anunțurile de azi, anunțurile speciale.

— Nu le car după mine. Sunt la dugheana lui Damas.

— Ți le amintești?

Joss își scărpină îndelung obrazul.

— Era iarăși tipul ăla care-și povestește viața, fără cap și coadă, ca de obicei, zise el. Și apoi un altul în italienește, ca azi dimineață.

— E în latinește, Le Guern.

Joss rămase o clipă tăcut.

— Ei bine, mie chestia asta nu-mi prea place. Să citesc niște tâmpenii pe care nu le pricep, asta nu-i muncă cinstită. Ce vrea ăsta? Să sâcâie lumea?

— E foarte posibil. Spune-mi, ți-ar fi tare greu să mi le aduci?

Joss își goli paharul și se ridică. Lucrurile nu luau întorsătura așteptată. Era tulburat, la fel ca în noaptea aceea pe mare, când totul o luase razna la bord și nu mai izbuteau să-și determine poziția pe hartă. Credeau că vârfurile ascuțite ale stâncilor sunt la tribord, iar în zori ele erau drept în față, pe direcția nord. Trecuse la un pas de catastrofă.

Plecă și se întoarse repede, întrebându-se dacă Decambrais nu era cumva la babord când el îl credea la tribord, și puse cele trei plicuri gălbui pe masă. Bertin tocmai adusese mâncarea caldă, escalop normand cu cartofi, și o a treia sticlă de vin. Joss trecu la treabă fără să mai aștepte, în timp ce Decambrais citea cu glas scăzut anunțul de la amiază.

— *M-am dus la slujbă azi-dimineață, având dureri mari la arătătorul mâinii stângi, din pricină că mi l-am scrântit ieri, luptându-mă cu femeia pe care o pomeneam tot ieri. (...) Nevastă-mea s-a dus*

(...) să facă baie după ce a stat atât de mult acasă, în praf. Zice că a luat hotărârea de a fi, de-acum înainte, foarte curată. Cât are să țină asta, ghicesc fără bătaie de cap. La naiba, cunosc textul ăsta, zise el împăturind hârtia și punând-o la loc în plic, dar îmi amintesc ca prin ceață. Fie am băut prea mult, fie memoria îmi joacă feste.

— Uneori, sextantul îți joacă feste.

Decambrais umplu iarăși paharele și trecu la anunțul următor:

— *Terrae putrefactae signa sunt animalium ex putredine nascentium multiplicatio, ut sunt mures, ranae terrestres (...), serpentes ac vermes, (...) praesertim si minime in illis locis nasci consuevere*. Pot să le păstrez? întrebă el.

— Dacă îți sunt de folos la ceva...

— Deocamdată la nimic, dar am să găsesc eu ceva, Le Guern, am să găsesc. Tipul ăsta se joacă de-a șoarecele și pisica, dar, într-o bună zi, un cuvânt în plus mă va pune pe drumul cel bun, sunt convins.

— Ca să ajungi unde?

— Ca să aflu ce vrea.

Joss ridică din umeri.

— Cu temperamentul dumitale, n-ai putea niciodată să fii crainic. Dacă te gândești la tot ce citești, s-a terminat. Nu mai poți striga veștile, te sufoci. Un strigător de vești trebuie să fie deasupra lucrurilor. Am văzut destui smintiți defilând prin fața urnei mele, numai că n-am văzut niciodată pe careva să plătească mai mult decât

tariful reglementar. Nici care să vorbească latinește, sau care să scrie cu S în formă de F. Se întreabă omul pe bună dreptate la ce sunt bune toate astea.

— Așa poți merge înainte purtând o mască. Pe de-o parte, nu el vorbește, fiindcă citează niște texte. Înțelegi șmecheria? El nu se amestecă în treaba asta.

— N-am încredere în tipii care nu se amestecă.

— Pe de altă parte, alege texte vechi, care n-au înțeles decât pentru el. Se ascunde.

— Reține, te rog, spuse Joss fluturându-și cuțitul, că eu unul n-am nimic împotriva lucrurilor vechi. Fac chiar o pagină de istorie a Franței când strig anunțurile, ai băgat de seamă? Asta e de pe vremea școlii. Îmi plăcea mult istoria. N-ascultam, da'mi plăcea.

Joss își isprăvi mâncarea, iar Decambrais ceru și a patra sticlă de vin. Joss îi aruncă o privire. Știa să bea zdravăn, aristocratul, fără să mai punem la socoteală tot ce dăduse de dușcă până la venirea lui. Iar el la rându-i se ținea de ritmul ăsta, dar simțea că începe să-și piardă controlul. Îl privi cu atenție pe Decambrais care nu părea, la urma urmei, chiar foarte sigur de el. Cu siguranță că băuse ca să capete curaj să-i vorbească despre cameră. Joss își dădu seama că și el dădea înapoi. Atâta vreme cât vorbim despre tot soiul de chestii și șmecherii, nu vorbim despre hotel, și tot am câștigat ceva.

— Era din cauză că, în fond, țineam mult la profuseful respectiv, adăugă Joss. Chiar să fi vorbit chinezește și tot mi-ar fi plăcut. Când m-au dat afară de la internat, a fost singurul după care mi-a părut rău. Nu erau deloc glumeți ăia de la Tréguier.

— Dar ce căutai la Tréguier? Te credeam din Guilvinec.

— Tocmai, nu căutam nimic. Mă trimiseseră la internat ca să-mi schimb caracterul. Și-au tocit ghearele degeaba. Doi ani mai târziu, m-au expediat înapoi la Guilvinec, din pricina proastei influențe pe care o aveam asupra colegilor mei.

— Cunosc Tréguier, spuse Decambrais pe un ton nepăsător, umplându-și din nou paharul.

Joss se uită la el, cu un aer sceptic.

— Strada Libertății o știi?

— Da.

— Păi, acolo era internatul de băieți.

— Da.

— Chiar îndărătul bisericii Saint-Roch.

— Da.

— Ai de gând să spui „da" la tot ce zic eu?

Decambrais, cu ochii pe jumătate închiși, dădu din umeri. Joss scutură din cap.

— Ești beat, Decambrais, spuse el. Nu te mai poți ține pe picioare.

— Sunt beat, dar cunosc Tréguier. N-au nici o legătură una cu alta.

Decambrais își goli paharul și îi făcu semn lui Joss să i-l umple din nou.

— Gogoși, spuse Joss executându-se. Îmi torni gogoși ca să mă îmbunezi. Dacă mă crezi atât de bou încât să cedez pentru că un tip a traversat Bretania, te înșeli al naibii de rău. Eu nu mi-s patriot, eu mi-s marinar. Îi cunosc eu pe bretoni, sunt la fel de cretini ca ăilalți.

— Și eu.

— Asta o zici pentru mine?

Decambrais dădu moale din cap și urmă o tăcere destul de lungă.

— Da' e adevărat că dumneata cunoști Tréguier? reluă Joss cu îndărătnicia celor care au băut prea mult.

Decambrais încuviință și își goli paharul.

— Ei bine, eu nu-l prea cunosc, spuse Joss, deodată trist. Șeful internatului, părintele Kermarec, făcea ce făcea și mă consemna în fiecare duminică. Orașul cred că l-am văzut numai de la fereastră și în poveștile colegilor. Ingrată poate fi și memoria asta: mi-amintesc de numele ticălosului ăluia, da' nu și de numele profului de istorie, singurul care-mi lua apărarea.

— Ducouëdic.

Joss înălță încet capul.

— Cum ai spus?

— Ducouëdic, repetă Decambrais. Numele profesorului dumitale de istorie.

Joss își miji ochii și se aplecă peste masă.

— Ducouëdic, confirmă el. Yann Ducouëdic. Ia zi, Decambrais, mă spionezi? Ce vrei de la mine? Ești polițai? Asta era, Decambrais, ești de

la poliție? Mesajele alea sunt gogoși, camera, altă gogoașă! Tot ce vrei e să mă atragi în problemele dumitale de polițai!

— Te temi de polițiști, Le Guern?

— Ce te privește?

— E treaba dumitale, dar eu nu-s polițist.

— Nu mai spune! Cum de-l cunoști atunci pe Ducouëdic ăsta de care vorbeam?

— Era tatăl meu.

Joss încremeni, cu coatele pe masă, cu maxilarul împins înainte, beat și nehotărât.

— Gogoși, mormăi el abia după un minut.

Decambrais își dădu la o parte pulpana stângă a sacoului și, cu gesturi cam nesigure, scotoci în buzunarul inerior. Scoase de acolo portofelul și trase afară o carte de identitate pe care i-o întinse bretonului. Joss o examină îndelung, urmărind cu degetul numele, fotografia, locul nașterii. Hervé Ducouëdic, născut la Tréguier, șaptezeci de ani.

Când își înălță capul, Decambrais își ținea arătătorul peste buze. Tăcere. Joss dădu din cap de mai multe ori. Încurcături. Asta o putea înțelege, chiar și beat. Între timp, la Vikingul se instalase un asemenea vacarm, încât puteau vorbi fără riscuri.

— Și atunci... „Decambrais"? murmură el.

— E fals.

În cazul ăsta, jos pălăria. Jos pălăria în fața ta, aristocratule. Trebuia s-o recunoască. Joss făcu o pauză ca să mai cugete.

— Adică, reluă el, ești sau nu ești aristocrat?

— Aristocrat? spuse Decambrais, vârându-și cartea de identitate în buzunar. Ia zi, Le Guern, dacă aș fi aristocrat, crezi că mi-aș strica ochii ca să fac dantelă?

— Poate un aristocrat lefter? stărui Joss.

— Nici măcar. Lefter, doar atât. Breton, doar atât.

Joss se rezemă de spătar, descumpănit, ca atunci când o toană sau un vis te lasă baltă pe neașteptate.

— Atenție, Le Guern, spuse Decambrais. Nici o vorbă, nimănui.

— Și Lizbeth?

— Nici măcar Lizbeth nu știe. Nimeni nu trebuie să știe.

— Atunci mie de ce mi-ai spus?

— Dar din dar se face raiul, explică Decambrais golindu-și paharul. Orice om cinstit își găsește partenerul. Dacă chestia asta te face să te răzgândești în privința camerei, spune-mi-o pe șleau. Aș înțelege.

Joss își îndreptă brusc spatele.

— Tot o mai vrei? întrebă Decambrais. Pentru că am destui mușterii.

— O iau, spuse iute Joss.

— Atunci, pe mâine, spuse Decambrais ridicându-se, și mulțumesc pentru mesaje.

Joss îl prinse de mânecă.

— Decambrais, ce anume au mesajele astea?

— Sunt ascunse, sunt putrede. Și primejdioase, sunt sigur. Imediat cum mă luminez în privința lor, am să-ți spun.

— Lumina farului, spuse Joss visător. E ca atunci când vezi farul.

— Exact.

VIII

O bună parte din acei 4 fusese deja ștearsă de pe ușile apartamentelor din cele trei imobile marcate, mai ales în cele din arondismentul 18, care datau de zece și, respectiv, de opt zile, potrivit mărturiilor câtorva locatari. Dar era vorba de o vopsea acrilică de bună calitate, astfel că pe lemn rămăseseră urme negricioase foarte vizibile. În schimb, în imobilul în care locuia Maryse încă mai existau numeroase specimene intacte, iar Adamsberg dădu dispoziție să fie fotografiate înainte de a fi distruse. Desenele erau făcute de mână, unul câte unul, și nu în serie cu ajutorul unui șablon. Dar toți acei 4 aveau aceleași particularități: înălțimea de șaptezeci de centimetri, grosimea liniei de trei centimetri pe puțin, cifrele erau inversate, lățite la bază, cu două linii trasate peste brațul orizontal.

— E bine desenat, nu? îl întrebă el pe Danglard care nu scosese un cuvânt pe toată durata expediției. Trasat dintr-o singură mișcare, fără reveniri. Ca o literă chinezească.

— Indiscutabil, spuse Danglard în timp ce se instala în mașină, în dreapta comisarului. Elegant și rapid. Autorul lor are mână bună.

Fotograful își plasă materialul pe bancheta din spate și Adamsberg demară lent.

— Sunt urgente clișeele? întrebă Barteneau.

— Deloc, spuse Adamsberg. Dă-mi-le când poți.

— Peste două zile, propuse fotograful. În seara asta am de făcut niște developări pentru cei de la Quai.

— Că tot veni vorba de Quai, nu e nevoie să le spui nimic. Rămâne o plimbare între noi.

— Dacă tipul cu desenele are mână, reluă Danglard, poate că e pictor.

— Nu-s opere de artă. Nu cred.

— Dar ansamblul poate constitui o operă de artă. Imaginează-ți că trece la treabă la alte o sută de imobile, până la urmă se va vorbi despre el. Fenomen de anvergură, orașul luat ostatic prin artă, asta se cheamă o „intervenție". Peste șase luni vom cunoaște numele autorului.

— Da, spuse Adamsberg. Poate că ai dreptate.

— Sigur, interveni fotograful.

Numele acestuia reveni brusc în mintea lui Adamsberg: Brateneau. Nu. Barteneau. Slab, Roșcat, Fotograf egal Barteneau. Foarte bine. Cât privește prenumele, imposibil să-l țină minte. De unde nu-i, nici Dumnezeu nu cere.

— Era la mine, la Nanteuil, continuă Barteneau, un tip care timp de o săptămână a pictat vreo sută de coșuri publice de gunoi în roșu cu

picățele negre. Ai fi zis că un stol de buburuze gigantice se abătuse peste oraș, fiecare agățată de-un stâlp de parcă ar fi stat cocoțată pe un fir de iarbă uriaș. Ei bine, o lună mai târziu, tipul primea o slujbă la cel mai mare post local de radio. Astăzi el taie și spânzură în cultura din partea locului.

Adamsberg își continuă tăcut drumul, fofilându-se fără să se enerveze prin ambuteiajele de la ora șase. Se apropiau încet-încet de Brigadă.

— Există un amănunt care nu mi se pare în regulă, zise el oprind la un semafor.

— Am văzut, i-o tăie Danglard.

— Ce anume? întrebă Barteneau.

— N-a pictat toate ușile apartamentelor, răspunse Adamsberg. Mai bine zis le-a pictat pe toate, în afară de una. Și asta în toate cele trei imobile. Amplasarea ușii cruțate nu e mereu aceeași. La etajul șase pe stânga în imobilul Marysei, la al treilea pe dreapta în strada Poulet, la etajul patru pe stânga în strada Caulaincourt. Asta nu se potrivește prea bine cu o „intervenție".

Danglard își mușcă buzele de la un capăt la celălalt.

— Tușa de dezechilibru este cea care face ca opera să fie operă și nu decor, explică el. Cea care face ca artistul să propună o reflecție și nu o hârtie pictată. E partea care lipsește, gaura cheii, partea neterminată, introducerea hazardului.

— Hazard falsificat, rectifică Adamsberg.

— Artistul trebuie să fabrice el însuși hazardul.

— Ăsta nu e un artist, spuse Adamsberg cu glas scăzut.

Parcă mașina în fața Brigăzii și trase frâna de mână.

— Foarte bine, admise Danglard. Atunci ce e?

Adamsberg se concentră, cu brațele încrucișate pe volan, cu privirea pierdută departe, în fața lui.

— Și dacă ai putea să nu-mi răspunzi „Nu știu"... îi sugeră Danglard.

Adamsberg zâmbi

— În aceste condiții, mai bine tac, zise el.

Adamsberg se întoarse acasă cu pas grăbit, ca să fie sigur că nu va rata sosirea lui Camille. Făcu un duș și se prăvăli într-un fotoliu să viseze o jumătate de ceas, deoarece Camille era în general punctuală. Singurul gând care îi trecu prin minte era că se simțea gol pe sub haine, așa cum se întâmpla adesea după ce n-o mai văzuse multă vreme. Gol pe sub haine, condiția naturală a oricărui om. Acest soi de constatare logică nu-l deranja însă pe Adamsberg. Era un fapt care stătea în picioare: când o aștepta pe Camille, era gol pe sub haine, în vreme ce la serviciu nu era. Deosebire foarte clară, indiferent dacă era sau nu logică.

IX

Între cele trei strigări de joi, Le Guern, cu ajutorul micii furgonete pe care i-o împrumutase Damas, își mută lucrurile personale, făcând câteva drumuri dus-întors, cuprins de un soi de nerăbdare anxioasă. Damas îi dădu o mână de ajutor la ultimul dintre aceste drumuri, când coborâră șase etaje pe scara îngustă grosul mobilierului. Acesta se reducea la câteva lucruri: un cufăr de marinar, înfășurat în pânză neagră prinsă în ținte din aramă, un panou cu oglindă a cărui parte pictată înfățișa o corabie cu trei catarge amarată la chei, un fotoliu greoi cu sculpturi făcute chiar de stră-străbunicul cu mâinile lui mari, cu ocazia scurtelor șederi în sânul familiei.

Își petrecuse noaptea născocind noi motive de neliniște. Decambrais – adică Hervé Ducouëdic – spusese prea multe ieri, după ce dăduse gata șase sticle de vin roșu. Joss se temuse că bătrânul se va trezi cuprins de panică și că primul său impuls va fi să-l expedieze la celălalt capăt al lumii. Dar nu se petrecuse nimic de soiul ăsta,

iar Decambrais își asumase demn situația, stând cu cartea în mână, rezemat de tocul ușii, încă de la ora opt și jumătate dimineața. Dacă îl încercau cumva păreri de rău, și probabil că îl încercau, ba poate chiar tremura la gândul că-și dăduse secretul pe mâinile aspre ale unui necunoscut care mai avea și un aer de brută, nu lăsase să se vadă nimic. Și dacă își simțea cumva capul greu, și cu siguranță că așa îl simțea, la fel ca Joss, tot nu arătase nimic: părea la fel de concentrat ca atunci când Joss citise cele două anunțuri, cele pe care de-acum le numeau „specialele".

Joss i le dăduse pe amândouă seara, când isprăvise mutatul. Rămas singur în noua lui cameră, primul lucru fusese să-și scoată pantofii și șosetele și să se proțăpească desculț pe covor, cu picioarele depărtate, cu brațele atârnând, cu ochii închiși. Și exact momentul acesta îl alese Nicolas Le Guern, născut la Locmaria în 1832, să vină să se așeze pe patul larg, cu tăblii de lemn, și să-i spună salut. Salut, Joss.

— Ai jucat bine, fiule, adăugă bătrânul, sprijinindu-se în coate pe plapumă.

— Nu-i așa? spuse Joss, deschizând ochii pe jumătate.

— Ești mai bine aici decât acolo. Ți-am spus eu că dacă te faci pristav, ai să urci mai sus.

— De șapte ani mi-o tot spui. De-asta ai venit?

— Anunțurile alea, zise agale strămoșul scărpinându-și un obraz neras, „specialele" alea cum le spui tu, alea pe care i le dai aristocratului. Ei

bine, dacă aș fi în locul tău, aș lăsa-o mai moale. E ceva dubios aici

— Sunt plătite, moșule, și încă bine, zise Joss încălțându-se la loc.

Bătrânul dădu din umeri.

— Să fiu în locul tău, aș lăsa-o mai moale.

— Adică?

— Adică taman ce-am zis, Joss.

Neavând habar de vizita lui Nicolas Le Guern la primul etaj al propriei sale case, Decambrais lucra în biroul lui micuț de la parter. De data asta, i se părea că una dintre „specialele" zilei produsese un declic – foarte slab, dar poate decisiv.

Textul strigării de dimineață era continuarea anecdotică a ceea ce Joss numea „povestea tipului fără cap și coadă". Tocmai, gândea Decambrais, era vorba de extrase dintr-o carte care fusese buchisită în mediul lui, neglijându-i-se însă începutul. De ce? Decambrais recitea mereu pasajele, cu speranța că acele fraze familiare dar insesizabile vor dezvălui în sfârșit numele autorului lor.

La biserică împreună cu nevastă-mea, care n-a mai fost pe-acolo de o lună-două. (...) Mă întreb dacă asta se datorează labei de iepure menită să mă apere de vânturi, numai că eu n-am mai avut niciodată colici de când o port.

Decambrais lăsă jos foaia, oftă, și o luă pe cealaltă, cea cu declicul:

Et de eis quae significant illud, est ut videas mures et animalia quae habitant sub terra fugere ad superficiem terrae et pati sedar, id est, commoveri hinc inde sicut animalia ebria.

Notase și o traducere rapidă dedesubt, cu un semn de întrebare la mijloc: *Și printre acele lucruri care sunt semne este că vezi șobolani și animale care sălășluiesc sub pământ fugind spre suprafață și suferind* (?), *adică pleacă din acel loc ca niște animale bete.*

Se poticnea de o oră la acel *sedar*, care nu era un cuvânt latinesc. Era convins că nu era vorba de o eroare de transcriere, omul fiind atât de meticulos, încât indica prin puncte de suspensie toate eliminările pe care își permitea să le opereze în textele originale. Dacă pedantul bătuse la mașină *sedar*, însemna că acest *sedar* exista cu siguranță în miezul unui text scris într-o perfectă latină vulgară. Decambrais se sui pe vechiul lui taburet de lemn ca să ajungă la un dicționar, dar se opri brusc.

Era în arabă. Un termen de origine arabă.

Se întoarse repede la masa de lucru și își puse amândouă mâinile peste text, de parcă ar fi vrut să se asigure că nu-și va lua zborul. Arabă, latină, un amestec. Decambrais cercetă rapid celelalte anunțuri care evocau fuga animalelor spre suprafața pământului, inclusiv primul text în latinește pe care Joss îl citise în ajun și care începea aproape identic: *Vei vedea.*

Vei vedea animalele născute din putreziciune înmulțindu-se sub pământ, cum ar fi viermii, broaștele râioase și muștele, iar dacă pricina e subpământeană, vei vedea șopârlele care sălășluiesc în adâncuri ieșind la suprafața pământului și abandonându-și ouăle și uneori murind. Iar dacă pricina e din aer, la fel se va întâmpla cu păsările.

Scrieri care se copiau unele pe altele, uneori cuvânt cu cuvânt. Diferiți autori pritocind o singură idee, chiar până în secolul al XVII-lea, o idee care se transmitea din generație în generație. Aidoma călugărilor care reproduceau decretele emise de *Auctoritas* de-a lungul epocilor. Deci o corporație. Elitistă, cultivată. Dar nu de călugări, nici vorbă. Acest lucru nu avea nimic religios.

Cu fruntea rezemată în palmă, Decambrais încă mai cugeta când răsună în toată casa, ca un cântec, chemarea lui Lizbeth poftindu-i la masă.

Când coborî în sufragerie, Joss îi descoperi pe comesenii din hotelul Decambrais deja instalați. Deprinși cu obiceiurile locului, își scoteau șervetele de masă din inelele lor de lemn, fiecare marcat cu un semn distinctiv. Șovăise dacă să li se alăture mesenilor încă din seara aceea – cina în regim de semipensiune nu era obligatorie, dacă nu cumva fusese semnalată absența lui în ajun –, cuprins fiind de o stinghereală neobișnuită. Joss se deprinsese să trăiască singur cuc,

să mănânce de unul singur, să doarmă de unul singur și să vorbească tot de unul singur, în afară de zilele când se ducea să ia cina la Bertin. În timpul celor treisprezece ani de viață pariziană, avusese trei iubite, pentru perioade destul de scurte, dar niciodată nu îndrăznise să le ducă în camera lui și să le propună salteaua neprimitoare așezată direct pe podea. Casele femeilor, chiar și sărăcăcioase, fuseseră mereu mai primitoare decât bârlogul lui prăpădit.

Joss făcu un efort pentru a se scutura de stinghereala aceea care părea să revină mereu din străvechile timpuri ale adolescenței, agresivă și stângace. Lizbeth îi zâmbi când îi întinse inelul personal cu șervetul de masă. Când Lizbeth zâmbea din toată inima, Joss, cuprins de un elan brusc, simțea nevoia de a se arunca la pieptul ei, ca un naufragiat care întâlnește o stâncă în beznă. O splendidă stâncă rotundă, netedă și întunecată, căreia îi poți arăta o veșnică recunoștință. Lucrul ăsta îl uimea. Nu încerca o asemenea violență sentimentală decât cu Lizbeth, și asta doar atunci când ea îi zâmbea. Un murmur confuz din partea mesenilor îi ură bun venit lui Joss, care luă loc la dreapta lui Decambrais. Lizbeth se afla la celălalt capăt al mesei, ocupându-se cu servitul. Mai erau acolo și ceilalți doi chiriași ai hotelului: cel din camera 1, Castillon, un fierar ieșit la pensie care-și petrecuse prima jumătate din viață exercitând profesia de prestidigitator prin toate cabaretele Europei, și cea din camera

4, Évelyne Curie, o femeie scundă, de nici treizeci de ani, ștearsă, cu un chip blând cu trăsături demodate, mereu aplecată peste farfurie. Lizbeth îl pusese în temă pe Joss încă de la sosirea lui la pensiune.

— Atenție, marinarule, îi ținuse ea o adevărată predică atrăgându-l discret în baie, să nu care cumva să calci în străchini. Cu Castillon nu e nevoie s-o iei pe ocolite, e un zdrahon care se crede grozav când e vorba de distracții. Asta nu te face să-l crezi prea deștept, da' măcar nu riști să ajungi la cafteală. Nu te necăji dacă-ți vezi ceasul că face picioare în timpul cinei, nu se poate abține, ți-l înapoiază mereu la desert. Avem compot toată săptămâna sau fructe proaspete de sezon, prăjitură cu griș duminica. Aici nu se gătește cu semipreparate, poți mânca cu ochii închiși. Da' fii atent la fata de colo. E aici de optsprezece luni, în siguranță. A șters-o de la domiciliul conjugal după ce a încasat bătaie vreme de opt ani. Opt ani, îți dai seama? Se pare că-l iubea pe tip. În sfârșit, până la urmă i-a venit mintea la cap și ne-am pomenit cu ea într-o seară. Dar atenție, marinarule. Omul ei o caută prin tot orașul ca să pună mâna pe ea și s-o ducă înapoi. Evident, nu-s compatibili, da' cu tipi de soiul ăsta așa stau lucrurile, nu există altă cale. E gata să-i facă de petrecanie numai să nu fie cu alții, doar ai trăit și tu și cunoști cântecul. Așa că numele lui Évelyne Curie nu-ți spune nimic, n-ai auzit de el până acu'. Aici îi zicem Éva, asta nu înseamnă nimic. Te-ai prins, marinarule? O tratezi cu menaja-

mente. Nu vorbește mult, tresare des și roșește de parcă mereu i-ar fi frică de ceva. Încetul cu încetul își revine, da' e nevoie de timp. În ce mă privește, mă cunoști destul, sunt fată bună, dar glumele deocheate nu le mai înghit. Asta-i tot. Coboară la masă, acuș e ora și, mai bine s-o știi de la bun început, la masă avem două sticle, nu mai mult, pentru că Decambrais cam trage la băutură, așa că merg pe moderație. Cine vrea supliment se duce la Vikingul. Iar micul dejun e de la șapte la opt, asta le convine tuturor în afară de fierar care se scoală târziu – fiecare în felul lui. Ți-am spus tot, nu sta în fustele mele, îți pregătesc inelul pentru șervet. Am unul cu un pui de găină și altul cu un vapor. Pe care-l preferi?

— Ce inel? întrebase Joss.

— Ca să-ți strângi în el șervetul de masă. Rufele se spală în fiecare săptămână, mai precis cele albe vinerea, cele colorate marțea. Dacă nu vrei ca lenjeria ta sa fie spălată odată cu cea a fierarului, ai o spălătorie la două sute de metri mai încolo. Dacă vrei să fie călcată, va trebui să-i plătești ceva mai mult lui Marie-Belle, care vine pentru geamuri. Ei, cum rămâne cu inelul de șervet, pe care-l vrei?

— Puiul de găină, răspunsese Joss cu fermitate.

— Of, bărbații ăștia, aruncase Lizbeth în timp ce ieșea. Trebuie s-o facă mereu pe grozavii.

Supă, sote de vițel, brânzeturi și pere coapte. Castillon vorbea cam de unul singur, iar Joss aștepta prudent să-i ia măsura, așa cum face

marinarul când ajunge pe o mare necunoscută. Éva cea scundă mânca fără zgomot și nu-și ridică decât o singură dată nasul din farfurie, ca să-i ceară pâine lui Lizbeth. Lizbeth îi zâmbi, iar Joss avu impresia ciudată că Éva simțise imboldul de a se arunca în brațele ei. Dacă nu cumva ăsta fusese imboldul lui.

Decambrais nu scosese nici o vorbă în timpul cinei. Lizbeth îi șoptise lui Joss care o ajuta să strângă masa: „Când e așa, înseamnă că muncește în timp ce mănâncă." Și într-adevăr, Decambrais se ridicase de la masă de îndată ce înghițise perele și se scuzase înainte de a se întoarce în birou.

Se făcu lumină în mintea lui abia dimineața, după prima clipă de revenire la conștiință. Numele îi urcă pe buze mai înainte chiar să fi deschis ochii, de parcă acel cuvânt așteptase toată noaptea trezirea lui, arzând de nerăbdare să i se arate. Decambrais se pomeni rostindu-l în șoaptă: Avicenna.

Se ridică repetându-l de mai multe ori, de teamă să nu dispară odată cu risipirea ceților somnului. Pentru mai multă siguranță, îl notă pe o foaie de hârtie. Avicenna. Apoi scrise alături: *Liber canonis*. „Canonul medicinei".

Avicenna. Marele Avicenna, medic și filozof persan de la începutul veacului al XI-lea, copiat de mii de ori din Orient până în Occident. Latină presărată cu locuțiuni arabe. Acum era pe pista corectă.

Zâmbitor, Decambrais așteptă să-l vadă pe breton pe scară. Îl prinse din urmă.

— Ai dormit bine, Le Guern?

Joss văzu limpede că se întâmplase ceva. Obrazul palid și scofâlcit al lui Decambrais, de obicei de o nuanță cam cadaverică, se înviorase ca sub efectul unei insolații puternice. În loc să zâmbească cinic și oarecum afectat, așa cum făcea în general, acum Decambrais pur și simplu jubila.

— L-am dibuit, Le Guern, l-am dibuit.

— Pe cine?

— Pe pedantul nostru! I-am dat de urmă, Dumnezeule, Doamne. Păstrează-mi „specialele" de azi, eu o șterg la bibliotecă.

— Jos, în birou?

— Nu, Le Guern. N-am chiar toate cărțile.

— A, bine, spuse Joss, surprins.

Decambrais, cu paltonul pe umeri și servieta proptită de picioare, notă „speciala" din dimineața aceea:

După dereglarea anotimpurilor în ceea ce privește calitățile lor, ca atunci când iarna e caldă, în loc să fie rece; vara răcoroasă, în loc să fie caldă; la fel și primăvara și toamna, căci această mare inegalitate arată o proastă alcătuire și a aștrilor, și a aerului (...).

Strecură foaia în servietă, apoi așteptă câteva minute ca să audă veștile despre naufragiul prezentat în ziua aceea. La nouă fără cinci, coborî în stația de metrou.

X

În ziua aceea, Adamsberg sosi la Brigadă după Danglard, lucru destul de rar pentru ca adjunctul să-i arunce o privire lungă. Comisarul avea trăsăturile șifonate ale unui om care a dormit doar câteva ceasuri, între cinci și opt. Ieși imediat să ia o cafea la barul de pe stradă.

Camille, deduse Danglard. Camille se întorsese ieri seară. Danglard își deschise computerul. În ce-l privea, dormise singur, ca de obicei. Urât cum era, cu o față fără structură precisă și un trup care parcă se scurgea precum ceara topită, era ceva ieșit din comun dacă atingea vreo femeie o dată la doi ani. Ca întotdeauna, Danglard se smulse din posomorala aceea care-l ducea drept la cartonul cu doze de bere, trecând în revistă, ca într-o scurtă proiecție de diapozitive strălucitoare, chipurile celor cinci copii ai săi. Al cincilea nici măcar nu era al lui, cu ochii aceia de un albastru palid, însă nevastă-sa îl pricopsise cu toți când plecase, fără să-i ceară mare lucru în schimb. Trecuse de-atunci mult timp, opt ani și

treizeci și șapte de zile, iar imaginea Mariei, văzută din spate, mergând cu pas hotărât de-a lungul coridorului, îmbrăcată într-un taior verde, deschizând ușa și trântind-o după aceea în urma ei, se lipise de mintea lui vreme de doi ani bătuți pe muchie și preț de șase mii cinci sute de cutii cu bere. Defilarea chipurilor copiilor, doi gemeni, două gemene și cel mic cu ochi albaștri, devenise atunci ideea lui fixă, limanul lui, salvarea lui. Petrecuse mii de ceasuri dând morcovi prin mașina de tocat ca să facă piure extrafin, spălând rufe până când ajungeau mai albe decât albul cel mai pur, pregătind ghiozdane ireproșabile, călcând delicat cămășuțe, frecând chiuvete până la dezinfectarea lor totală. Apoi, acest absolutism se atenuase treptat și el revenise la o stare dacă nu normală, măcar acceptabilă, și la un consum de bere care scăzuse până la o mie patru sute de cutii pe an – dublat, e adevărat, de vin alb în zilele dificile. Îi rămăsese legătura luminoasă cu cei cinci copii, iar asta, își spunea el în anumite dimineți întunecate, nimeni nu i-o va putea răpi. Și nimeni, de altfel, nici n-avea de gând.

Așteptase – încercase de asemenea – să determine o femeie să rămână la el operând demersul invers față de cel al Mariei, adică să deschidă ușa și ea să vină spre el cu pas hotărât de-a lungul coridorului, îmbrăcată într-un taior galben, dar fusese în zadar. Șederile femeilor fuseseră toate foarte scurte, iar raporturile lui cu ele foarte superficiale. Nu avea, nici vorbă, pretenția să

cunoască o femeie precum Camille, al cărei profil precis conturat era atât de limpede și de tandru, încât te întrebai dacă trebuie să-l pictezi urgent sau să-l săruți. Nu, nu cerea luna de pe cer. O femeie, doar o femeie, chiar dacă și ea se scurgea la fel ca el, n-avea nici o importanță.

Danglard îl văzu pe Adamsberg trecând în sens invers, apoi intrând în birou și trăgând ușa în urma lui, fără zgomot. Deși nici el nu era frumos, avea totuși luna de pe cer. Adică, nu, era frumos, deși nici una din trăsăturile lui luate separat nu putea contribui logic la acest rezultat. Nici o regularitate, nici o armonie, nimic impunător. Efectul final era o dezordine totală, dar această dezordine dădea naștere unui haos seducător, somptuos uneori, atunci când se însuflețea. Lui Danglard i se păruse mereu că aruncarea zarurilor era profund nedreaptă. Propriul lui chip era o îmbinare la fel de riscantă ca aceea de pe fața lui Adamsberg, numai că bilanțul nu stârnea mare interes. În schimb, Adamsberg, fără nici un atu la plecare, scosese un ful de valeți.

Dat fiind că se antrenase îndelung să citească și să mediteze de când avea doi ani și jumătate, Danglard nu era gelos. Pentru că îi defilau prin fața ochilor chipurile copiilor. De asemenea, pentru că, în ciuda unei sâcâieli aproape cronice, ținea la tipul ăsta și, culmea, îi plăcea până și mutra lui, nasul mare și zâmbetul neobișnuit. Când Adamsberg îi propusese să vină cu el aici, la

Brigadă, nu stătuse nici o clipă pe gânduri. Indolența lui Adamsberg, datorată neîndoielnic faptului că echilibra excesul de activitate anxioasă și uneori rigidă a propriei lui minți, îi devenise la fel de necesară ca liniștitorul carton cu doze de bere.

Danglard privi spre ușa închisă. Adamsberg avea să se ocupe, într-un fel sau altul, de acei 4, și încerca să nu-și indispună adjunctul. Își ridică degetele de pe tastatură și se lăsă pe spate în scaun, un pic îngrijorat. Se tot întreba încă din ajun, seara, dacă nu cumva o luase pe un drum greșit. Pentru că el mai văzuse deja pe undeva acel 4 inversat. Își amintise de treaba asta când era în pat, singur, pe punctul să adoarmă. Se întâmplase demult, poate când era tânăr, înainte de a deveni polițist, și nu în Paris. Cum Danglard călătorise foarte puțin, putea încerca să-i dea de urmă în memorie, asta dacă mai rămăsese acolo și altceva decât o impresie pe trei sferturi ștearsă.

Adamsberg închisese ușa ca să poată telefona la vreo patruzeci de comisariate din Paris fără să simtă presiunea enervării legitime a adjunctului său. Danglard optase pentru varianta unui artist intervenționist, dar el nu era de aceeași părere. De aici până la a ancheta în toate arondismentele Parisului era doar un pas, un pas inutil și ilogic pe care Adamsberg prefera să-l

facă de unul singur. În cursul dimineții, încă nu era hotărât s-o facă. La ora micului dejun, își frunzărise iarăși carnetul și se tot uitase la acel 4, așa cum își joacă cineva ultima carte. Își ceruse scuze față de Camille, ba chiar o întrebase ce părere avea. E frumos, spusese ea, numai că, atunci când se deștepta din somn, Camille nu înțelegea nimic și nu era în stare să facă nici o deosebire între calendarul poștei și o imagine pioasă. Dovada era că ea n-ar fi trebuit să spună „E frumos", ci „E oribil". El, în schimb, răspunsese blând: „Nu, Camille, nu e prea frumos". Aceea fusese clipa când, rostind fraza cu pricina, adică negând, se hotărâse.

Cu mișcări un pic încetinite de somnul prea scurt, cu trupul învăluit într-o oboseală benefică, compuse primul număr de pe listă.

Cam pe la ora cinci își isprăvise lista de telefoane și nu ieșise la o plimbare decât o singură dată, la prânz. Camille îl sunase pe mobil când tocmai înghițea un sandviș pe o bancă.

Nu-l suna ca să comenteze cu glas potolit noaptea trecută, nu, nu era felul ei de a fi. Camille își distila cuvintele cu multă discreție, lăsând trupului grija de a se exprima, n-are decât să înțeleagă cine-o vrea, dar ce anume să înțeleagă, nimeni nu știa niciodată precis.

Scrise în carnet Femeie, Inteligență, Dorință egal Camille. Se întrerupse și citi ce scrisese. Cuvinte enorme și cuvinte plate. Dar, puse peste

silueta lui Camille, ele căpătau volum, ca încărcate cu evidență. Aproape că reușea să le vadă făcând bule la suprafața hârtiei. Bine. Egal Camille. Îi era foarte greu să scrie cuvântul „Dragoste". Penița stiloului alcătuia litera "D", apoi rămânea nemișcată la "r" , prea neliniștită ca să meargă mai departe. Această reticență îl intrigase mult timp, până când, tot revenind asupra ei, izbutise să ajungă spre mijloc, credea el. Îi plăcea dragostea. Nu-i plăceau șiretlicurile pe care le atrăgea după sine dragostea. Căci dragostea atrăgea după sine șiretlicuri, într-atât este de utopic să trăiești exclusiv în pat, fie și numai două zile. O întreagă spirală de șiretlicuri, provocată de câteva idei care plutesc în aer și satisfăcută prin înjghebarea forțată a unui cămin de unde dragostea se presupune că nu va mai fugi niciodată. Pornită violent, ca o pălălaie de iarbă uscată aprinsă în fugă sub cerul liber, își isprăvea arderea între patru pereți, la gura sobei. Iar pentru un tip ca Adamsberg, spirala șiretlicurilor se anunța o capcană copleșitoare. Fugea de umbrele care o prevesteau, reperându-le cu mult timp înainte, cu acel geniu al anticipației specific vânatului călit care deslușește pasul vânătorului. În fața acestei portițe de scăpare, o bănuia uneori pe Camille că i-o lua cu un cap înainte – Camille cu absenteismul ei ciclic, cu sentimentalitatea ei prudentă, cu cizmele ei mereu bine proptite pe linia de start. Dar Camille își juca partida subteran, cu mai puțină îndârjire și cu mai multă bunăvoință. De aceea, cineva care nu stătea să se gândească mai mult

cu greu ar fi reperat la ea acel instinct fundamental care o împingea spre cerul liber. Iar Adamsberg era nevoit să recunoască faptul că de obicei cam neglija să se gândească la Camille. Uneori începea s-o facă, dar apoi uita să mai continue, solicitat de alte gânduri, propulsat de la o idee la alta, până ce se forma acel mozaic de imagini care constituia, în cazul lui, preludiul apariției vidului.

Cu carnetul deschis în continuare pe genunchi, termină de notat fraza și puse punct după litera D, în zgomotul bormașinilor care atacau piatra ferestrelor. Camille nu-l chemase așadar ca să se felicite reciproc, ci dintr-un motiv mult mai sobru, ca să-i vorbească despre acel 4 pe care i-l arătase de dimineață. Adamsberg se ridică și, trecând peste niște grămăjoare de moloz, ajunse la biroul lui Danglard.

— Ai găsit fișierul ăla? întrebă el într-o doară, ca să arate că se interesează.

Danglard dădu din cap și arătă spre ecranul pe care defilau în mare viteză amprente ale unor degete mari de la mâini, mărite ca imaginile unor galaxii.

Adamsberg ocoli masa și se propti în fața lui Danglard.

— Dacă ar fi să citezi o cifră, cam câte imobile marcate cu cifra 4 ai zice că sunt în Paris?

— Trei, spuse Danglard.

Adamsberg înălță degetele mîinilor.

— Trei plus nouă, total douăsprezece. Ținând seama de faptul că puțini oameni ar avea ideea să anunțe o asemenea problemă la poliție – în

afară de cei îngrijorați, cei fără ocupație și cei obsedați, ceea ce înseamnă la urma urmei cam toată lumea – putem lua în calcul cel puțin vreo treizeci de imobile deja împodobite de intervenționistul nostru.

— Mereu același 4? Aceeași formă, aceeași culoare?

— Aceleași.

— Mereu câte o ușă rămasă nevopsită?

— De verificat prin forțe proprii.

— Ai de gând s-o faci?

— Așa cred.

Danglard își puse mâinile pe coapse.

— Am văzut deja acel 4, spuse el.

— Camille la fel.

Danglard ridică o sprânceană.

— Pe pagina unei cărți deschise pe o masă, spuse Adamsberg. Acasă la prietenul unei prietene.

— O carte despre ce?

— Camille nu știe. Presupune că e o carte de istorie, pentru că prietenul respectiv e femeie de serviciu în timpul zilei și medievist seara.

— Nu cumva e normal invers?

— Normal față de ce?

Danglard apucă sticla de bere care se afla pe birou și sorbi din ea.

— Unde zici că l-ai văzut? întrebă Adamsberg.

— Nu mai știu. Era în alt loc și demult.

— Dacă acest 4 există deja ici-colo, atunci nu mai e vorba de o creație.

— Nu, recunoscu Danglard.

— O intervenție presupune o creație, nu-i așa?

— În principiu, da.
— Cum rămâne cu intervenționistul?
Danglard se strâmbă.
— Renunțăm la el.
— Cu ce-l înlocuim?
— Cu un tip cu care n-avem ce face.
Adamsberg făcu câțiva pași fără să se mai ferească de grămezile de moloz și își murdări pantofii vechi cu praf alb.
— Aveam impresia că am fost transferați, observă Danglard. Transferați la omucideri.
— Îmi amintesc, spuse Adamsberg.
— În aceste nouă clădiri a fost cumva vreo crimă?
— Nu.
— Violențe? Amenințări? Intimidări?
— Nu, știi bine că nu.
— Atunci, de ce vorbim despre ele?
— Pentru că există prezumția de violență, Danglard.
— În acei 4?
— Da. E o ofensivă tăcută. Și gravă.
Adamsberg se uită la ceas.
— Am timp să-l iau cu mine...
Își scoase carnetul și-l închise repede la loc.
— Să-l iau cu mine pe Barteneau ca să vizităm câteva din acest imobile.
În timp ce Adamsberg se ducea să-și ia haina lăsată ghem pe un scaun, Danglard o îmbrăcă pe a lui și îi trase cu grijă pulpanele. Lipsit de frumusețe naturală, Danglard miza totul pe atuul secundar al eleganței.

XI

Decambrais se întoarse târziu și avu la dispoziție exact timpul pentru a pune mâna, înainte de cină, pe „specialul" de seară pe care Joss i-l pusese deoparte.

(...) când apar ciuperci otrăvitoare, când câmpurile și pădurile se umplu de pânze de păienjen, când vitele se îmbolnăvesc sau mor la pășune, la fel și animalele sălbatice din păduri, când pâinea pare să mucegăiască prea repede; când pot fi văzuți pe zăpadă viermi, muște sau țânțari de curând ieșiți din ouă (...)

Împături anunțul în vreme ce Lizbeth lua camerele la rând pentru a chema locatarii la masă. Decambrais, mai puțin radios decât dimineața, puse mâna pe umărul lui Joss.

— Trebuie să vorbim, zise el. Diseară, la Vikingul. Aș prefera să nu fim auziți.

— Ai pescuit ceva bun?

— Da, dar mortal. Peștele ăsta e prea mare pentru noi.

Joss nu părea prea convins.

— Ba da, Le Guern. Pe cuvânt de breton.

La cină, Joss smulse un zâmbet chipului aplecat al Évei datorită istorisirii, parțial născocite, a unei anecdote din familie, așa că avu un motiv să se simtă cât de cât mândru. O ajută pe Lizbeth să strângă masa, în parte din obișnuință, în parte ca să profite de apropierea de ea. Se pregătea să plece spre Vikingul când o văzu cum coboară din camera ei în ținută de seară, cu rochie neagră sclipitoare care îi reliefa foarte fidel silueta amplă. Lizbeth trecu în grabă pe lângă el, adresându-i un zâmbet, iar Joss tresări de parcă primise o lovitură în pântece.

La Vikingul, supraîncălzit și îmbâcsit de fum, Decambrais se instalase la ultima masă din fund și-l aștepta, gânditor, în fața a două pahare cu calvados.

— Lizbeth a plecat în ținută de paradă de cum a terminat cu vasele, anunță Joss așezându-se.

— Da, spuse Decambrais fără să se arate surprins.

— E invitată undeva?

— În fiecare seară, în afară de marți și duminică, Lizbeth iese în ținută de seară.

— Se întâlnește cu vreun tip? întrebă Joss îngrijorat.

Decambrais clătină din cap.

— Cântă.

Bretonul se încruntă.

— Cântă, repetă Decambrais, are program într-un cabaret. Lizbeth are o voce de-ți taie răsuflarea.

— De când, fir-ar să fie?

— De când a venit aici și am învățat-o notele. Face săli pline în fiecare seară la Saint-Ambroise. Într-o zi, Le Guern, ai să-i vezi numele cap de afiș. Lizbeth Glaston. Oriunde ai fi atunci, să nu uiți.

— M-aș mira să uit, Decambrais. Se poate merge la cabaretul ăla? Aș putea s-o aștept?

— Damas e acolo în fiecare seară.

— Damas? Damas Viguier?

— Cine altcineva? Nu ți-a spus?

— Bem cafeaua împreună în fiecare dimineață, iar el nu mi-a suflat nici un cuvințel.

— E normal, doar e îndrăgostit. Așa ceva nu se împarte.

— Fir-ar să fie, Damas. Dar are treizeci de ani, Damas ăsta.

— Lizbeth la fel. Nu înseamnă că dacă Lizbeth e grasă nu poate avea treizeci de ani.

Joss își lăsă gândurile s-o ia razna în privința eventualei asocieri Damas-Lizbeth.

— Și chestia asta are șanse să meargă? întrebă el. Din moment ce dumneata te pricepi în ale vieții...

Decambrais făcu o mutră sceptică.

— Fiziologia masculină n-o mai impresionează pe Lizbeth de multă vreme.

— Damas e un tip drăguț.

— Asta nu e de-ajuns.

— Ce așteaptă Lizbeth de la bărbați?

— Nu mare lucru.

Decambrais sorbi o înghițitură de calvados.

— N-am venit aici ca să vorbim despre amor, Le Guern.

— Știu. E vorba de peștele cel mare pe care ai pus mâna.

Chipul lui Decambrais se întunecă.

— E chiar atât de grav?

— Mă tem că da.

Decambrais își plimbă privirea peste mesele învecinate și păru liniștit de vacarmul care domnea la Vikingul, mai puternic decât cel al unui trib de barbari pe puntea unui *drakkar*.

— L-am identificat pe unul dintre autori, zise el. E vorba de un medic persan din secolul al XI-lea, Avicenna.

— Bun, spuse Joss, pe care-l interesau mai puțin treburile lui Avicenna decât cele ale lui Lizbeth.

— Am localizat pasajul în cartea lui, *Liber canonis*.

— Bun, repetă Joss. Ia spune, Decambrais, ai fost profesor ca tatăl dumitale?

— De unde știi?

— Uite-așa, spuse Joss pocnind din degete. Mă pricep și eu într-ale vieții.

— Poate că o să te plictisească ce-ți spun acum, Le Guern, dar ai fi tare inspirat dacă m-ai asculta.

— Bun, repetă Joss, care se simți brusc tras în trecut, la orele bătrânului Ducouëdic, la internat.

— Ceilalți autori n-au făcut altceva decât să-l copieze pe Avicenna. E mereu aceeași temă. Se învârtesc în jurul ei fără să se atingă de ea, ca niște hoitari care se apropie de un stârv.

— În jurul a ce? întrebă Joss, descumpănit.

— În jurul temei, Le Guern, doar ți-am spus. În jurul obiectului unic al tuturor „specialelor". În jurul a ceea ce anunță.

— Și ce anunță?

În clipa aceea, Bertin puse pe masă două pahare cu calvados, iar Decambrais așteptă ca normandul cel solid să se îndepărteze.

— Ciuma, spuse el coborând glasul.

— Care ciumă?

— CIUMA.

— Boala cea mare din vechime?

— Ea însăși. În persoană.

Joss lăsă să se scurgă câteva momente de liniște. Nu cumva intelectualul era pe cale să spună niște prostii? Era oare capabil să se amuze luându-l peste picior? Joss nu avea cum să verifice toate poveștile alea cu canoane, iar Decambrais își putea bate liniștit joc de el. Ca un marinar prudent ce era, cercetă chipul bătrânului erudit, care nu părea deloc să se amuze.

— Nu cumva încerci să mă tragi pe sfoară, Decambrais?

— De ce aș face-o?

— Ca să te joci de-a tipul care le știe pe toate și de-a cel care habar n-are de nimic. Jocul șmecherului și al cretinului, al cultului și al incultului,

al învățatului și al neștiutorului. Pentru că, dacă e vorba să jucăm jocul ăsta, să știi că și eu te pot duce pe sus unde e marea mai adâncă, și încă fără vestă de salvare.

— Le Guern, ești violent.

— Da, recunoscu Joss.

— Îmi închipui că ai spart mutrele multor tipi pe pământul ăsta.

— Și pe mare.

— Eu unul n-am jucat niciodată jocul de-a șmecherul și cretinul. Ce îți oferă jocul ăsta?

— Putere.

Decambrais zâmbi și ridică din umeri.

— Putem continua? spuse el.

— Dacă vrei. Dar de ce m-ar interesa pe mine chestia asta? Timp de trei luni am citit anunțurile unui tip care copia din Biblie. Plătea, așa că am citit. Ce mă privește asta pe mine?

— Anunțurile îți aparțin, din punct de vedere moral. Dacă mă duc mâine să anunț poliția, mi-ar plăcea să fii prevenit. Și prefer de asemenea să mă însoțești.

Joss își goli paharul dintr-o sorbitură.

— Poliția? Ți-ai pierdut busola, Decambrais! Ce să caute poliția aici, după părerea dumitale? Doar nu e alarmă generală.

— Ce știi dumneata?

Joss se abținu să dea drumul vorbelor care îi veneau pe buze. Din pricina camerei. Trebuia să păstreze camera.

— Ascultă-mă cu atenție, Decambrais, continuă el stăpânindu-se, avem de-a face aici cu un tip care, după părerea dumitale, se amuză copiind texte vechi despre ciumă. Un țicnit, ce mai, un obsedat. Dacă ar trebui să anunțăm poliția de fiecare dată când un smintit deschide gura, n-am mai avea timp de băut.

— Primul lucru, spuse Decambrais golind jumătate din calvados, nu se mulțumește să le copieze, te pune să le strigi. Se exprimă în piața publică, dar în mod anonim. Al doilea, se apropie. E la începutul textelor. Nu a ajuns încă la pasajele care conțin cuvântul „ciumă", „boală" sau „moarte". Lungește preludiul, dar înaintează. Înțelegi, Le Guern? *Înaintează*. Asta e cu adevărat grav. *Înaintează*. Către ce?

— Păi, către sfârșitul textului. E logic. Doar nu s-a mai văzut vreun tip care să-și înceapă cartea cu sfârșitul.

— E vorba de mai multe cărți. Și știi ce se află la sfârșit?

— Păi, eu unul n-am citit afurisitele alea de cărți!

— Zeci de milioane de morți. Asta se află la sfârșit.

— Doar nu-ți închipui că smintitul ăsta vrea să omoare jumătate din Franța?

— N-am spus așa ceva. Spun doar că el înaintează către o desfășurare mortală, spun că se târăște către ea. Nu e ca și cum ne-ar citi *O mie și una de nopți*.

— Înaintează, asta o spui dumneata. Mie mi se pare că mai curând stă în poziție de echilibru pe loc. De o lună ne pisează cu poveștile lui cu lighioane, când într-un fel, când în altul. Dacă asta numești dumneata a înainta...

— Sunt absolut sigur. Îți amintești de celelalte anunțuri, cele care povestesc viața omului, fără cap și coadă?

— Tocmai. N-au nimic în comun. E vorba de un tip care mănâncă, regulează, doarme, asta-i tot ce are de spus.

— Tipul ăsta se numește Samuel Pepys.

— Nu-l cunosc.

— Ți-l prezint eu: e un englez, un burghez gentilom care a trăit în secolul al XVII-lea, la Londra. Lucra, în treacăt fie spus, la Oficiul Marinei.

— Unul dintre umflații ăia de la căpitănie?

— Nu chiar, dar nu contează. Ce contează e că Pepys a ținut un jurnal personal vreme de nouă ani, din 1660 până în 1669. Anul pe care l-a lăsat țicnitul în urna dumitale este cel al marii ciume de la Londra, din 1665. Șaptezeci de mii de morți. Înțelegi? Cu fiecare zi care trece, „specialele" se apropie de data exploziei. Am ajuns foarte aproape. Asta numesc eu a înainta.

Pentru întâia oară, Joss se simți tulburat. Ce spunea intelectualul se lega. Dar de aici până la a-i preveni pe polițiști...

— Au să râdă zdravăn ăia de la poliție când o să le spunem că un scrântit se distrează punân-

du-mă să citesc un jurnal vechi de trei sute de ani. Ba pun pariu că pe noi au să ne bage la răcoare.

— N-o să le spunem asta, doar o să-i prevenim că un scrântit se distrează anunțând moartea în piață. Pe urmă, n-au decât să se descurce cum știu. Eu unul o să am cugetul împăcat.

— Tot au să râdă de noi.

— Evident. Din acest motiv n-o să ne ducem la oricare dintre polițiști. Îl cunosc pe unul care nu se amuză la fel ca alții și care nu râde chiar de aceleași lucruri. La el mergem.

— Du-te dumneata, dacă așa vrei. Că despre mărturia mea mă îndoiesc foarte că au s-o primească bucuroși. Pentru că, vezi dumneata, Decambrais, eu n-am la ei o fișă chiar imaculată.

— Nici eu.

Joss îl privi pe Decambrais fără să spună nimic. În cazul ăsta, jos pălăria. Îmi scot pălăria în fața ta, aristocratule. Bătrânul intelectual nu era doar breton de pe Coasta de Nord, fără să dea nicidecum de înțeles, dar pe deasupra mai avea și cazier, tot fără să dea impresia. De unde, cu siguranță, și numele fals.

— Câte luni? întrebă sobru Joss, fără să se intereseze și de motiv, ca un adevărat gentleman al mării ce era.

— Șase, spuse Decambrais.

— Nouă, răspunse Joss.

— Executate?

— Executate.

— Idem.

Egalitate. După acest schimb, cei doi păstrară o tăcere destul de gravă.

— Foarte bine, spuse Decambrais. Vii cu mine?

Joss se strâmbă, nu prea convins.

— Sunt doar niște cuvinte. Niște cuvinte, atâta tot. Astea n-au ucis niciodată pe nimeni. Altfel s-ar ști.

— Dar se știe, Le Guern. Dimpotrivă, cuvintele au ucis mereu.

— De când?

— De când cineva strigă „La moarte cutare!" iar mulțimea îl spânzură. De când e lumea lume.

— Foarte bine, zise Joss, învins. Și dacă au să-mi interzică strigările?

— Haide, Le Guern, ți-e frică de polițai?

Atins în mândria personală, Joss își îndreptă spatele.

— Auzi, Decambrais, să știi una de la mine: în neamul Le Guern om fi noi niște brute, da' polițaii nu ne-au impresionat niciodată.

— Atunci e bine.

XII

— La ce polițai mergem? întrebă Joss când o luară în sus pe bulevardul Arago, cam pe la zece dimineața.

— La un tip pe care l-am întâlnit de două ori când cu... cu...

— Fișa de la poliție.

— Exact.

— De două ori, asta nu-ți prea dă timp să cunoști pe cineva.

— Asta îți îngăduie să vezi de sus, iar imaginea aeriană a fost bună. La început, l-am luat drept un deținut preventiv, ceea ce e un semn destul de bun. O să ne acorde cinci minute. În cel mai rău caz, va înscrie vizita noastră în registru, după care o va uita. În cel mai bun caz, are să-l intereseze îndeajuns cât să se ceară detalii.

— Aferente.

— Aferente.

— De ce l-ar interesa chestia asta?

— Îi plac poveștile încâlcite sau aparent lipsite de interes. Tocmai asta îi reproșa unul din superiorii lui când l-am întâlnit eu prima oară.

— Ne ducem la un subaltern din ăia mărunți?

— Asta te-ar deranja, căpitane?

— Ți-am mai spus, Decambrais, mă doare-n cot de povestea asta.

— Nu e un subaltern. Acum e comisar principal, conduce o echipă de la Brigada de criminalistică. Echipa de omucideri.

— Omucideri? Ei bine, o să fie tare mulțumit când o să ne vadă hârțoagele.

— Parcă poți să știi?

— Și în cinstea cărui fapt un tip încâlcit ca el a devenit comisar principal?

— E un adevărat geniu când vine vorba de ceva încurcat, din câte am aflat. Spun „încurcat", dar pot spune la fel de bine inefabil.

— Doar n-o să ne tocmim acum pentru niște fleacuri de cuvinte.

— Mie îmi place să mă tocmesc.

— Am băgat de seamă.

Decambrais se opri în fața unei intrări înalte pentru mașini.

— Am ajuns, spuse el.

Joss măsură fațada din ochi.

— Ar cam avea nevoie de o reparație zdravănă, barcazul ăsta al lor.

Decambrais se rezemă de zid, cu brațele încrucișate la piept.

— Și acum, ce facem? spuse Joss. Renunțăm?

— Avem întâlnire peste șase minute. E obligatoriu să fim punctuali. Cred că e foarte ocupat.

Joss se sprijini la rândul lui de fațadă și se puse pe așteptat.

Un bărbat traversă prin fața lor, cu privirea în pământ, cu mâinile vârâte adânc în buzunare, și trecu fără să se grăbească pe sub arcadă, fără să se uite la cei doi rezemați de zid.

— Cred că el e, murmură Decambrais.

— Brunetul scund? Glumești? Cu tricoul ăla cenușiu, cu haina mototolită... Nu e nici măcar tuns. Vânzător de flori pe cheiurile din Narbonne, nu zic, mai merge, da'comisar, s-avem iertare.

— Îți spun că el e, stărui Decambrais. Îi recunosc mersul. Așa merge el, legănat.

Decambrais se uită la ceas. Așteptă să se scurgă cele șase minute, apoi îl trase pe Joss după el în clădirea urâtă, aflată în plină renovare.

— Îmi aduc aminte de dumneata, Ducouëdic, spuse Adamsberg, poftindu-și musafirii în birou. Adică, nu tocmai, am recitit dosarul după ce mi-ai telefonat și apoi mi-am amintit. Noi amândoi am stat ceva de vorbă, nu prea mergeau bine lucrurile pe-atunci. Mi se pare că te-am sfătuit să renunți la profesia dumitale.

— Asta am și făcut, spuse Decambrais ridicând vocea din cauza vacarmului perforatoarelor, pe care Adamsberg nu părea să-l bage în seamă.

— Ai găsit ceva de lucru când ai ieșit din închisoare?

— M-am făcut consilier, spuse Decambrais, și mi-am asumat riscul să subînchiriez camere și să fac comerț cu dantelă.

— Consilier fiscal?

— În probleme de viață.

— A, da, spuse Adamsberg, visător. De ce nu? Ai clienți?

— Nu mă plâng.

— Ce-ți povestesc oamenii?

Joss începea să se întrebe dacă nu cumva Decambrais greșise adresa și dacă chiar se nimerea ca polițistul ăsta să-și facă meseria, măcar din când în când. Pe masă nu se vedea nici un calculator, doar mormane de hârtii risipite, la fel pe scaune și pe podea, toate pline cu note sau desene. Comisarul rămăsese în picioare, sprijinit de peretele alb, cu brațele strânse peste mijloc, și îl privea pe Decambrais pe sub sprâncene, cu capul plecat. Lui Joss i se păru că ochii lui aveau culoarea și consistența algelor brune și alunecoase numite *fucus*, care se înfășoară în jurul elicelor, la fel de moi și de vagi, la fel de lucioase, dar fără strălucire, parcă nedeslușite. Veziculele rotunde ale acestor alge se numeau „flotoare", iar Joss își spuse că se potriveau perfect cu ochii acestui comisar. Flotoarele astea erau afundate sub niște sprâncene stufoase și zbârlite care le făceau să semene cu două adăposturi stâncoase. Nasul acvilin și trăsăturile ascuțite dădeau un pic de fermitate ansamblului.

— Oamenii vin în special pentru povești de dragoste, răspunse Decambrais. Fie că se bucură de prea multă, fie că au parte de prea puțină sau

chiar deloc, sau nu cum își doresc, sau pentru că nu izbutesc să pună mâna pe ea din tot soiul de...

— Chestii, îl întrerupse Adamsberg.

— Da, chestii, confirmă Decambrais.

— Vezi dumneata, Ducouëdic, spuse Adamsberg dezlipindu-se de perete și mergând de-a latul încăperii cu pași măsurați, noi suntem o brigadă specializată în omucideri. Așa că, dacă vechea dumitale poveste a avut cumva urmări neplăcute, dacă cineva îți face necazuri într-un fel sau altul, eu nu...

— Nu, îi tăie vorba Decambrais. Nu e vorba de mine. Dar nu e vorba nici de vreo crimă. Cel puțin, nu încă.

— Amenințări?

— Poate. Anunțuri anonime, anunțuri care prevestesc moartea.

Joss își puse coatele pe genunchi, amuzat. Intelectualul n-avea s-o scoată la capăt prea ușor, cu neliniștile lui aiurite.

— Care vizează direct o persoană? întrebă Adamsberg.

— Nu. Anunțuri de distrugere generală, de catastrofă.

— Bun, zise Adamsberg, continuând să meargă încoace și încolo prin birou. Un predicator al mileniului trei? Care vestește ce? Apocalipsa?

— Ciuma.

— Ia te uită, spuse Adamsberg făcând o pauză. Asta e deja altceva. Și cum o anunță? Prin poștă? La telefon?

— Prin domnul aici de față, spuse Decambrais, arătând cu un gest ceremonios către Le Guern. Domnul Le Guern este de meserie crainic în piața publică, îl urmează aici pe stră-străbunicul lui. Citește cu glas tare noutățile din cartier la intersecția Edgar Quinet cu Delambre. O să explice el mai bine.

Adamsberg se întoarse spre Joss, un pic obosit.

— Ca să fiu scurt, spuse Joss, oamenii care au ceva de spus îmi lasă mesaje, iar eu le citesc. Nu e mare scofală. Trebuie doar un glas puternic și punctualitate.

— Așadar? spuse Adamsberg.

— În fiecare zi, iar acum de două-trei ori pe zi, reluă Decambrais, domnul Le Guern dă peste mesaje care prevestesc ciuma. Fiecare anunț ne apropie de momentul când va izbucni.

— Bine, spuse Adamsberg trăgând către el registrul zilnic și arătând destul de clar prin mișcarea grăbită că discuția era pe încheiate. De când?

— Din 17 august, preciză Joss.

Adamsberg se opri și ridică iute ochii spre breton.

— Ești sigur? întrebă el.

Iar Joss văzu că se înșelase. Nu în legătură cu data celei dintâi misive „speciale", nu, ci în legătură cu ochii comisarului. În apa acelei priviri de algă tocmai se aprinsese o luminiță limpede, precum un minuscul incendiu care făcuse să crape

coaja flotorului. Iar lumina aceea se aprindea și se stingea, la fel ca un far.

— 17 august, dimineața, repetă Joss. Chiar după perioada de pauză.

Adamsberg lăsă registrul și își reluă plimbarea. Pe 17 august, primul imobil marcat cu cifra 4 în Paris, pe strada Chaillot. Cel puțin, primul imobil semnalat. Al doilea imobil, două zile mai târziu, în Montmartre.

— Și mesajul următor? întrebă Adamsberg.

— Două zile mai târziu, pe 19, răspunse Joss, și apoi pe 22. Pe urmă s-au îndesit. Aproape în fiecare zi începând din 24 și mai multe pe zi în ultima vreme.

— Pot să le văd?

Decambrais îi întinse ultimele foi păstrate, iar Adamsberg le citi rapid.

— Nu pricep, spuse el, ce vă face să vă gândiți la ciumă.

— Am identificat textele, explică Decambrais. Sunt citate scoase din vechi tratate despre ciumă, așa cum au existat cu sutele de-a lungul secolelor. Mesagerul a ajuns la semnele premergătoare. Nu mai are mult până intră în miezul problemei. Suntem foarte aproape. În acest ultim pasaj, cel de azi-dimineață, spuse Decambrais arătând spre una dintre hârtii, textul se întrerupe chiar înainte de cuvântul „ciumă".

Adamsberg examină anunțul din ziua respectivă:

(...) că mulți se mișcă de parcă ar fi umbre pe un zid, că se văd aburi întunecați înălțându-se din pământ ca o ceață, (...) când se observă la oameni o mare lipsă de încredere, gelozie, ură și libertinaj (...)

— Sincer să fiu, spuse Decambrais, am impresia că va fi pentru mâine. Adică în noaptea asta, în ce-l privește pe omul nostru. Din cauza *Jurnalului* englezului.

— Fragmente de viață alandala?

— Sunt în ordine cronologică. Datează din 1665, anul marii ciume de la Londra. Iar peste câteva zile, Samuel Pepys va vedea primul cadavru. Mâine, cred. Mâine.

Adamsberg dădu la o parte hârtiile și oftă.

— Și noi ce-o să vedem, după părerea dumitale?

— Habar n-am.

— Nimic, fără îndoială, spuse Adamsberg. E drept că e neplăcut, nu-i așa?

— Tocmai.

— Dar cam fantastic.

— Știu. Ultima ciumă din Franța s-a stins la Marsilia în 1722. E deja o legendă.

Adamsberg își trecu degetele prin păr, ca să se pieptene poate, gândi Joss, apoi adună foile și i le înapoie lui Decambrais.

— Mulțumesc, spuse el.

— Pot continua să le citesc? întrebă Joss.

— Mai ales să nu te întrerupi. Vino să-mi povestești urmarea.

— Și dacă nu există nici o urmare? spuse Joss.

— Se întâmplă rar să lanseze cineva un lucru atât de organizat și de deplasat fără să ajungă la o altă manifestare concretă, fie ea și minimă. M-ar interesa să știu ce va născoci tipul ca să continue.

Adamsberg îi conduse pe cei doi până la ieșire și se întoarse în birou fără să se grăbească. Povestea asta era mai mult decât neplăcută. Era detestabilă. Cât privește legătura ei cu cifra 4, aceasta era inexistentă, în afară de coincidența de cronologie. Înclina totuși să urmărească aceeași linie de raționament ca Ducouëdic. Mâine, englezul acela, Pepys, avea să vadă primul mort de ciumă la Londra, la începutul catastrofei. Fără să se așeze, Adamsberg își deschise rapid carnetul și găsi numărul de telefon al medievistului, pe care i-l dăduse Camille, tipul la care văzuse acel 4 inversat. Se uită la ceasul proaspăt atârnat pe perete, care arăta unsprezece și cinci. Dacă tipul făcea muncă de menajeră, avea puține șanse să dea de el acasă. Îi răspunse o voce de bărbat, destul de tânără și grăbită.

— Marc Vandoosler e acasă? întrebă el.

— Nu e aici. E în tranșeea de rezervă, în misiune la curățat-călcat de rufe. Îi pot lăsa un mesaj la popotă, dacă vreți.

— Mulțumesc, spuse Adamsberg, un pic surprins.

Auzi cum acel cineva punea receptorul jos, căuta hârtie și ceva de scris.

— Sunt gata, reluă vocea. Cu cine am onoarea?

— Comisar principal Jean-Baptiste Adamsberg, Brigada de criminalistică.

— Drace, făcu vocea, devenită brusc serioasă. Marc a dat cumva de vreun necaz?

— Nici pomeneală. Camille Forestier mi-a dat numărul lui de telefon.

— A, Camille, spuse simplu vocea, dar punând în acel „A, Camille" o intonație care-l făcu pe Adamsberg, care nu era totuși gelos din fire, să simtă un scurt fior, mai degrabă de surpriză. Existau în jurul lui Camille lumi foarte vaste și foarte populate de care el unul habar n-avea, din indiferență. Când, întâmplător, descoperea vreun fragment din acele lumi, era mereu uimit, de parcă s-ar fi ciocnit de un continent necunoscut. Spunea oare cineva că ea nu domnea peste nenumărate tărâmuri?

— E în legătură cu un desen, reluă Adamsberg, mai bine zis un semn enigmatic. Camille spunea că a văzut o reproducere la Marc Vandoosler, într-una din cărțile lui.

— Foarte posibil, spuse vocea, dar cu siguranță nu e ceva prea recent.

— Poftim?

— Pe Marc nu-l interesează decât Evul Mediu, spuse vocea cu un oarecare dispreț. Abia dacă se atinge de secolul al XVI-lea. Presupun că nu e sectorul dumneavoastră de acțiune, la Brigada de criminalistică?

— Nu se știe niciodată.

— Bine, spuse vocea. Definiți-mi obiectul!

— Dacă prietenul dumneavoastră cunoaște semnificația acestui desen, ne-ar putea face un serviciu.

— Da, la același număr de telefon.

— Perfect. Am să vă trimit schița, iar dacă Vandoosler are informații, să aibă amabilitatea să mi le trimită.

— Foarte bine, spuse vocea. Unitatea e la dispoziția dumneavoastră. Ordinul se execută.

— Domnule... spuse Adamsberg în momentul în care celălalt se pregătea să închidă.

— Devernois, Lucien Devernois.

— Ne grăbim. La drept vorbind, e urgent.

— Contați pe rapiditatea mea, domnule comisar.

Și Devernois închise. Perplex, Adamsberg puse și el receptorul jos. Tot ce putea spune era că acel Devernois, cam arogant după părerea lui, nu-și pierdea vremea cu polițiștii. Poate că fusese militar.

Până la douăsprezece și jumătate, Adamsberg stătu nemișcat, lipit de perete, uitându-se la faxul care nu dădea nici un semn de viață. Apoi, agasat, ieși să se plimbe pe jos și să găsească și ceva de mâncare. Orice, mergând la întâmplare pe străzile pe care le descoperea treptat în jurul Brigăzii. Un sandviș, roșii, pâine, fructe, o prăjitură. După dispoziție, după prăvălii, în pofida bunului-simț. Pierdu deliberat vremea pe străzi, cu o roșie într-o mână și o chiflă cu nuci în cealaltă.

Se simțea ispitit să-și petreacă ziua afară și să nu se întoarcă la slujbă decât a doua zi. Dar Vandoosler putea să ia prânzul acasă. În cazul acesta, avea o șansă să primească un răspuns și să termine odată cu eșafodajul de fantasme șchioape. La ora trei, intră în birou, își azvârli sacoul pe un scaun și se întoarse spre aparat. Îl aștepta o foaie, căzută pe jos.

Domnule,

Acel 4 inversat pe care mi l-ați trimis este o reproducere exactă a cifrei cu care erau însemnate odinioară ușile și lintourile ferestrelor în timpul epidemiilor de ciumă, în anumite regiuni. Se crede că e de origine antică, dar a fost adoptat de cultura creștină care vedea în el un semn al crucii desenat fără ridicarea mâinii. E o cifră făcută negustorește, o cifră de tipograf de asemenea, dar este mai cu seamă celebră pentru valoarea ei de talisman împotriva ciumei. Oamenii se protejau de flagel desenând-o pe ușa casei.

Nădăjduind că aceste informații au răspuns la întrebarea dumneavoastră, vă rog să primiți, domnule comisar, respectuoasele mele salutări,

Marc Vandoosler

Adamsberg se sprijini de masă, cu capul plecat, cu faxul atârnându-i în mână. Cifra 4 de-a-ndoaselea, un talisman împotriva ciumei. Aproximativ treizeci de imobile deja marcate în oraș, iar în cutia crainicului mesaje cât să le aduni cu

găleata. Mâine, englezul acela din 1665 avea să dea peste primul cadavru. Încruntat, Adamsberg se duse în biroul lui Danglard, strivind în trecere bucăți de tencuială sub tălpi.

— Danglard, intervenționistul dumitale e pe cale de-a face prostii.

Adamsberg puse faxul pe masă, iar Danglard îl citi cu un aer circumspect. După care îl mai citi o dată.

— Da, zise el, îmi amintesc acum de acel 4 de care vorbeam. În feroneria balconului de la tribunalul de comerț din Nancy. Un patru dublu, unul inversat.

— Ce facem cu artistul dumitale, Danglard?

— Am spus deja. Renunțăm la el.

— Și altceva?

— Îl înlocuim. Cu un iluminat care se teme de ciumă ca de ciumă și care protejează casele concetățenilor lui.

— Nu se teme de ciumă. O prezice, o pregătește. Pas cu pas. Pune în funcțiune un dispozitiv. Poate aprinde focul mâine sau chiar în noaptea asta.

Danglard avea o îndelungată practică a studierii chipului lui Adamsberg, care putea trece de la o expresie aproape bleagă, stinsă ca un foc peste care s-a turnat apă, la una ardentă. Lumina izbutea atunci să răzbată prin pielea lui oacheșă, un proces fiziologic rămas misterios. În acele clipe intense, Danglard știa că toate negările, toate scepticismele, demonstrațiile de logică cele

mai riguroase se evaporau precum aburii deasupra jăraticului. De aceea prefera să le păstreze pentru perioade mai călduțe. Simultan, Danglard ajungea în acele clipe la propriile lui paradoxuri, convingerile iraționale ale lui Adamsberg îi zdruncinau punctele de ancorare, iar renunțarea temporară la bunul-simț îi provoca o ciudată relaxare. Nu se putea împiedica să asculte aproape pasiv, furat de un stol de idei de care nu era răspunzător. Felul de a vorbi al lui Adamsberg, care îi punea răbdarea la grea încercare în alte momente, îi era atunci de ajutor prin ritmul lent, sonoritățile joase și blânde, formulele repetitive și înfloriturile lui. În sfârșit, experiența îi demonstrase mult prea adesea că, pornind de la o inspirație întâmplătoare, Adamsberg țintea chiar miezul adevărului.

Așa se face că Danglard își îmbrăcă sacoul fără să protesteze când Adamsberg îl trase după el pe stradă ca să-i spună povestea bătrânului Ducouëdic.

Înainte de ora șase, cei doi ajunseseră în piața Edgar Quinet, gata să asculte ultima strigare din seara aceea. Adamsberg bătuse mai întâi intersecția în toate direcțiile, făcându-și mental însemnări, respirând atmosfera locului, localizând casa lui Ducouëdic, urna albastră legată de platan, magazinul de articole sportive, unde îl văzuse pe Le Guern intrând cu cutia în brațe, și cafeneaua-restaurant Vikingul pe care Danglard

o reperase imediat și unde optase să intre ca să nu mai iasă. Adamsberg îi bătu în geam ca să-i semnaleze sosirea lui Le Guern. Strigarea nu avea să-i aducă nimic nou, știa asta, însă Adamsberg voia să-și reprezinte cât mai exact locul de unde proveneau anunțurile.

Glasul bretonului îl luă prin surprindere: puternic, melodios, bătând parcă fără nici un efort de la un capăt la altul al pieței. Glasul, își spuse el, avea neîndoielnic un rol însemnat în atragerea mulțimii aceleia compacte care se formase în jurul lui.

— *Unu*, începu Joss, căruia nu-i scăpase prezența lui Adamsberg. *Vând material de apicultură împreună cu două roiuri. Doi: Clorofila se fabrică singură și copacii nu se laudă cu chestia asta. E doar un exemplu pentru urechile lăudăroșilor.*

Adamsberg fu uimit. Nu pricepuse cel de-al doilea anunț, dar publicul, serios, nu părea deloc descumpănit și aștepta urmarea. Puterea obișnuinței, cu siguranță. La fel ca pentru orice altceva, antrenamentul era în mod sigur necesar și pentru o bună ascultare a strigărilor.

— *Trei*, continuă Joss, imperturbabil. *Suflet înrudit e binevenit, dacă se poate atrăgător, dacă nu, atâta pagubă. Patru: Hélène, eu tot te mai aștept. N-am să mai ridic mâna asupra ta, Bernard, disperat. Cinci: Puiul de nemernic care mi-a distrus soneria o să aibă o surpriză neplăcută. Șase: 750 FZX 92, 39 000 km, cauciucuri și frâne noi, revizie generală. Șapte: Ce-am ajuns, spuneți-mi, ce-am ajuns noi de*

fapt? Opt: Prestez mici lucrări de croitorie foarte îngrijite. Nouă: Dacă într-o bună zi va trebui să ne instalăm pe planeta Marte, o să vă duceți fără mine. Zece: Vând șase lădițe cu fasole verde franțuzească. Unsprezece: Să clonăm ființa umană? Mi se pare că sunt și așa destui cretini pe pământ. Doisprezece...

Adamsberg începea să se lase legănat de litania Crainicului. Se uita la micul grup, cei care notau ceva pe un petic de hârtie, cei care îl priveau pe Crainic fără să se miște din loc, cu sacoșa atârnând pe braț, parcă odihnindu-se după o zi de muncă. Le Guern continuă cu prognoza meteo pentru a doua zi, după o scurtă privire spre cer, apoi cu buletinul marin – vântul de vest intensificându-se de la 3 la 5 în cursul serii –, ceea ce păru să mulțumească auditoriul. Apoi înșiruirea anunțurilor reîncepu, practică și metafizică, iar Adamsberg se trezi când îl văzu pe Ducouëdic îndreptându-și spatele în timpul anunțului cu numărul 16.

— *Șaptesprezece*, urmă Crainicul. *Acest flagel este așadar prezent și există undeva, iar existența lui este un efect al creației, deoarece nu se înfăptuiește nimic nou și nici nu există nimic care să nu fi fost creat.*

Crainicul aruncă o privire în direcția lui, indicându-i astfel că trecuse la „special" și continuă cu numărul 18: *E riscant să lași iedera să urce pe zidurile despărțitoare*. Adamsberg ascultă până la capăt, inclusiv povestea neașteptată a periplului vasului *Louise Jenny*, sub pavilion francez, 546 tone, încărcat cu vin, lichioruri, fructe uscate și

conserve, care se întorsese spre Basse aux Herbes și eșuase pe Pen Bras, tot echipajul dispărut cu excepția câinelui. Acest ultim anunț fu urmat de murmure de satisfacție sau de iritare, precum și de o mișcare parțială în direcția Vikingului. Crainicul sărise deja jos și își ridica postamentul cu un singur braț. Ediția de seară se terminase. Adamsberg, destul de descumpănit, se întoarse către Danglard ca să-i ceară părerea, însă Danglard, după toate probabilitățile, se dusese să-și termine paharul. Adamsberg îl găsi rezemat de bar, cu o înfățișare senină.

— Excepțional calvados, observă Danglard arătând cu degetul spre micul pahar. Unul dintre cele mai bune pe care le-am gustat până acum.

O mână se așeză pe umărul lui Adamsberg. Ducouëdic îi făcu semn să-l urmeze la masa din fundul sălii.

— Din moment ce ai venit pe meleagurile noastre, spuse el, e mai bine să știi că aici nimeni nu-mi cunoaște adevăratul nume, în afară de Crainic. Înțelegi? Aici sunt Decambrais.

— O clipă, spuse Adamsberg, scriind numele în carnet.

Ciumă, Ducouëdic, Păr alb egal Decambrais.

— Te-am văzut notând ceva în timpul strigării, spuse Adamsberg vârându-și carnetul în buzunar.

— Anunțul 10. Sunt amator de fasole verde. Găsim aici produse de calitate și deloc scumpe. Cât privește „specialul"...

— „Specialul"?

— Anunțul țicnitului. Pentru prima oară a apărut cuvântul ciumă, deși mascat: „flagel". Este una dintre denumirile ei, mai are încă multe altele. Mortalitate, infecție, contagiune, maladia cucuielor, Răul… Oamenii se străduiau să evite numele adevărat, atât de tare se temeau. Omul nostru își continuă apropierea. Aproape că ne spune, a ajuns la capăt.

O tânără blondă, subțirică, cu părul adunat în bucle la ceafă, se înaintarea de Decambrais și îi atinse timidă brațul.

— Marie-Belle?

Femeia se înălță pe vârfuri și-l sărută pe obraz.

— Mulțumesc, spuse ea zâmbind. Știam că o să reușiți.

— Nu era mare lucru, Marie-Belle, spuse Decambrais, zâmbind la rândul lui.

Marie-Belle o luă la fugă, făcând un scurt semn de rămas-bun, și plecă la brațul unui tip înalt, brunet, cu plete până la umeri.

— Foarte drăguță, spuse Adamsberg. Ce i-ai făcut?

— Am reușit să-l conving pe fratele ei să îmbrace un pulover, și, crede-mă, n-a fost ușor. Viitoarea etapă pentru noiembrie: canadiana. Am început munca de lămurire.

Adamsberg renunță să mai priceapă ceva, intuind că aici erau abordate meandrele unei vieți de cartier care nu-l interesa deloc.

— Încă ceva, spuse Decambrais. Dumneata ești acum reperat. În piață erau deja oameni care știau că ești polițist. Cum au reușit, adăugă el, măsurându-l de sus până jos dintr-o privire, nu-mi pot explica.

— Să le fi șoptit ceva Crainicul?

— Poate.

— Nu e grav. Poate e chiar bine.

— Cel de colo e adjunctul dumitale? întrebă Decambrais arătând cu bărbia spre Danglard.

— E căpitanul Danglard.

— Bertin, normandul ăla înalt care ține barul, tocmai îi explică virtuțile de întinerire ale calvadosului producție proprie. În ritmul în care pare să-l asculte căpitanul dumitale, are să fie mai tânăr cu cincisprezece ani peste un sfert de ceas. Îți semnalez doar așa, ca să te pun în gardă. Știu din propria mea experiență că e vorba de un calvados ieșit din comun, dar care te scoate din circulație pe toată durata dimineții următoare, cel puțin.

— Danglard e adesea scos din circulație în cursul dimineții.

— A, foarte bine. Ar trebui totuși să știe că e vorba de un alcool cu totul special. Nu te face doar complet inoperant, ci de-a dreptul idiot și năuc, cam așa cum s-ar simți un melc în propriile lui bale. Produce o mutație extraordinară.

— E ceva dureros?

— Deloc, te simți ca în concediu.

Decambrais salută și ieși, preferând să nu strângă mâna unui polițist în văzul tuturor. Adamsberg continuă să observe regresul lui Danglard în timp, iar pe la opt îl așeză cu de-a sila la o masă ca să-l facă să înghită ceva solid.

— Da' de ce? se interesă Danglard, demn și cu privirea sticloasă.

— Ca să ai ce să vomiți la noapte. Altfel o să te doară burta.

— Foarte bună idee, spuse Danglard. Hai să mâncăm.

XIII

Adamsberg luă un taxi de la Vikingul ca să-l ducă pe Danglard până la ușa locuinței sale, după care ceru să fie lăsat sub ferestrele Camillei. De pe trotuar se vedea geamul luminat al ferestrei mari a atelierului de sub acoperiș. Rezemat de capota unei mașini, zăbovi câteva minute privind țintă lumina. Își simțea pleoapele obosite. Ziua aceea absurdă și trudnică avea să se dilueze în trupul Camillei, iar curând nu vor rămâne din fantasma ciumei decât fâșii, apoi văluri și transparențe. Urcă cele șapte etaje și intră fără să facă zgomot. Când Camille compunea, lăsa ușa întredeschisă ca să nu fie nevoită să se întrerupă la mijlocul unei măsuri. Așezată în fața sintetizatorului, cu căștile pe urechi și mâinile pe clape, Camille îi zâmbi și, printr-un semn cu capul, îi dădu de înțeles că nu isprăvise. Adamsberg rămase în picioare, ascultând notele filtrate prin căști, și așteptă. Tânăra mai lucră așa vreo zece minute, apoi își scoase căștile și închise sintetizatorul.

— E pentru un film de aventuri? întrebă Adamsberg.

— Science-fiction, răspunse Camille. Am o comandă pentru șase episoade.

Camille se apropie de Adamsberg și îi puse o mână pe umăr.

— E vorba de un tip care apare pe Pământ pe nepusă masă, explică ea, înzestrat cu puteri paranormale și având intenția să distrugă totul, nici măcar nu se știe de ce. Întrebarea asta nu pare să preocupe pe nimeni. A dori să distrugi nu cere mai multe explicații decât a dori să bei. Tipul vrea să distrugă și cu asta basta, e un lucru știut din capul locului. Semnul lui distinctiv: nu transpiră.

— Eu, da, spuse Adamsberg. Science-fiction. Nu sunt decât la începutul primului episod și nu pricep nimic. A apărut un tip care vrea să distrugă lumea. Semn paranormal: vorbește latinește.

În toiul nopții, Adamsberg deschise ochii la o slabă mișcare a Camillei. Adormise cu capul pe pântecele lui, iar el o ținea cu brațele și picioarele. Lucrul ăsta îl intriga. Se desprinse ușurel ca să-i lase mai mult spațiu.

XIV

La căderea nopții, omul intră pe aleea scurtă care ducea la casa dărăpănată. Cunoștea pe de rost relieful pavelelor și luciul ușii vechi din lemn la care ciocăni de cinci ori.

— Tu ești?

— Eu sunt, Mané. Deschide.

O bătrână grasă și înaltă îl conduse, la lumina lanternei, până în sufragerie. Nu exista lumină electrică în micul vestibul. De nenumărate ori îi propusese bătrânei să-i renoveze casa și să-i amelioreze confortul, dar ea respingea proiectele cu o îndărătnicie constantă.

— Mai târziu, Arnaud, spunea ea. Când banii vor fi ai tăi. Puțin îmi pasă mie de confortul tău.

Apoi arăta spre picioarele ei, încălțate cu botoși negri și grei.

— Știi la ce vârstă mi-au cumpărat ai mei prima pereche? La patru ani. Până la patru ani, am umblat desculță.

— Știu, Mané, spunea el. Dar acoperișul e spart și din cauza asta putrezește dușumeaua

podului. Nu vreau să pici jos de-acolo într-o bună zi.

— Ia vezi-ți mai bine de treburile tale.

Bărbatul se așeză pe canapeaua înflorată, iar Mané aduse vin fiert și o farfurie cu plăcinte.

— Înainte, spuse Mané, punând farfuria în fața lui, puteam să-ți fac plăcinte cu caimac. Dar acum nu mai găsești lapte care să facă și caimac. S-a terminat, gata. Poți să-l lași și zece zile la aer, că prinde mucegai, dar nu face nici un dram de caimac. Ăsta nu mai e lapte, e apă chioară. Sunt silită să-l înlocuiesc cu smântână. Sunt silită, Arnaud.

— Știu, Mané, spuse Arnaud, umplând paharele pe care bătrâna le alegea de obicei dintre cele mari.

— Le schimbă mult gustul?

— Nu, sunt la fel de bune, te asigur. Nu trebuie să te necăjești pentru prăjiturile astea.

— Ai dreptate, basta cu fleacurile. Cum stai cu treaba?

— E gata.

Un zâmbet aspru se lăți pe chipul lui Mané.

— Câte uși?

— Două sute cincizeci și trei. Le fac tot mai repede. Știi, sunt foarte frumoase, foarte fine.

Zâmbetul bătrânei se lăți și mai mult și se îmblânzi.

— Ai toate darurile, dragul meu Arnaud, iar darurile astea ai să le iei înapoi, ți-o jur pe Evanghelie.

Arnaud zâmbi și el și își rezemă capul de pieptul bogat și căzut al bătrânei doamne. Mirosea a parfum și a ulei de măsline.

— Toți or să crape, micul meu Arnaud, repetă ea, mângâindu-i părul. Toți, până la ultimul, singuri.

— Toți, spuse Arnaud, strângând-o tare de mână.

Bătrâna tresări.

— Mai ai inelul, Arnaud? Inelul tău?

— Nici o grijă, spuse el îndreptându-și spatele, doar l-am trecut pe mâna cealaltă.

— Arată-mi.

Arnaud îi dădu mâna dreaptă, împodobită cu un inel pe degetul mijlociu. Ea atinse ușor micul diamant strălucitor, apoi scoase inelul și i-l trecu pe mâna stângă.

— Lasă-l pe stânga, porunci ea, și nu-l scoate niciodată.

— Bine. Nu te supăra.

— Pe stânga, Arnaud. Pe inelar.

— Da.

— Am așteptat, am așteptat atâția ani, iar acum, e gata. Îi mulțumesc Domnului că m-a lăsat să trăiesc pentru a apuca noaptea asta. Și dacă El a făcut-o, Arnaud, înseamnă că El dorea acest lucru. Voia ca eu să fiu aici pentru ca tu să poți duce la bun sfârșit ce ai de făcut.

— E adevărat, Mané.

— Hai să bem, Arnaud, pentru mântuirea ta.

Bătrâna își ridică paharul și îl ciocni de cel al lui Arnaud. Sorbiră câteva înghițituri în tăcere, ținându-se și acum de mână.

— Gata cu prostiile, spuse Mané. E totul pregătit? Ai codul, etajul? Câți sunt acolo?

— Stă singur.

— Vino, o să-ți dau materialul, nu trebuie să mai aștepți. I-am înfometat două zile, or să se arunce asupra lui cum se aruncă boala peste omul sănătos. Pune-ți mănușile.

Arnaud o urmă până la scara în spirală care urca în pod.

— Vezi să nu cazi, Mané.

— Nu-ți bate tu capul. Fac manevra asta de două ori pe zi.

Mané urcă fără efort până în pod, care răsuna de chițăieli ascuțite.

— Liniște, copii, se răsti ea. Luminează aici, Arnaud, la cea din stânga.

Arnaud îndreptă fasciculul lanternei spre o cușcă mare în care mișunau vreo douăzeci de șobolani.

— Ia te uită la ăla care trage să moară colo, în colț. O să am unii proaspeți, chiar mâine.

— Ești sigură că sunt infectați?

— Până în măduva oaselor. Doar nu-mi pui cumva la îndoială priceperea? Acum, când a sosit clipa cea mare?

— Firește că nu. Dar aș prefera să-mi pui mai degrabă zece, nu doar cinci. Am fi mai siguri.

— O să-ți pun cincisprezece dacă așa vrei. În felul ăsta, ai să dormi liniștit.

Bătrâna se aplecă să ia un săculeț din pânză lăsat pe podea, alături de cușcă.

— Mort de ciumă alaltăieri, spuse ea, scuturând săculețul sub nasul lui Arnaud. O să-l curățăm de purici și la drum. Fă lumină aici.

Arnaud se uită la Mané care se agita în bucătărie în jurul cadavrului șobolanului.

— Fii atentă. Dacă te pișcă?

— Nu mi-e frică de nimic, ți-am mai spus-o, mârâi Mané. Și m-am uns cu ulei din creștet până-n tălpi. Te-ai liniștit?

Zece minute mai târziu, bătrâna azvârlea animalul în lada de gunoi și-i întindea un plic gros lui Arnaud.

— Douăzeci și doi de purici, zise ea, vezi că ai de unde să alegi.

El își strecură cu precauții plicul în buzunarul interior al hainei.

— Mă duc, Mané.

— Deschide-l dintr-odată, repede, și strecoară-l pe sub ușă. Deschide-l fără teamă. Tu ești stăpânul.

Bătrâna îl strânse scurt în brațe.

— Basta cu fleacurile, spuse ea. E rândul tău să joci. Domnul să te aibă în pază și ferește-te de sticleți.

XV

Adamsberg ajunse la Brigadă cam pe la nouă dimineața. Sâmbăta era o zi liniștită, cu efectiv redus, iar perforatoarele amuțiseră. Danglard nu venise, cu siguranță că acum plătea din greu pentru cura de întinerire de la Vikingul. El, în schimb, nu păstrase din ziua precedentă decât senzația aceea deosebită a nopților petrecute alături de Camille, o toropeală în mușchii coapselor și ai spatelui care avea să-l însoțească până spre ora două, ca un ecou înăbușit, cuibărit în trupul lui. Și care apoi avea să dispară.

Își petrecu dimineața cu telefonul la ureche, luând din nou la rând comisariatele de arondisment. Nimic de semnalat, nici un deces suspect în imobilele marcate cu 4. În schimb, fuseseră înregistrate trei reclamații suplimentare pentru jaf, în arondismentele 1, 16 și 17. Iarăși cifra 4, iarăși semnătura aceea în trei litere, CLT. Își termină circuitul sunându-l pe Breuil, la Quai des Orfèvres.

Breuil era un tip amabil și complex, un estet ironic și un bucătar talentat, calități care-l făceau

să nu-și judece pripit aproapele. La Quai, unde numirea lui Adamsberg în fruntea uneia dintre echipele pentru omucideri stârnise valuri, dată fiind nonșalanța lui, ținuta vestimentară și succesele profesionale enigmatice, Breuil era unul dintre puținii care-l lua pe comisar așa cum era, fără să fie tentat să-l normalizeze. O toleranță cu atât mai prețioasă cu cât Breuil avea o funcție importantă la Prefectură.

— În cazul în care ar surveni vreo problemă într-unul din imobile, rezumă Adamsberg, fii amabil și anunță-mă. Mă ocup de chestia asta de câteva zile.

— Adică să ți-o transfer ție?

— Exact.

— Contează pe mine, spuse Breuil. În locul tău însă, nu mi-aș bate atâta capul. Tipii care acționează după ce-au anunțat ce au de gând să facă, așa cum procedează amatorul tău, sunt în general niște impotenți.

— Îmi bat totuși capul. Îl supraveghez.

— Au terminat să instaleze gratiile la tine la comisariat?

— Mai au două ferestre.

— Vino într-o seară la mine, la masă. Spumă de sparanghel cu hasmațuchi, o să-ți lingi degetele. Chiar și tu.

Adamsberg închise telefonul zâmbind și o luă din loc, cu mâinile în buzunare, ca să mănânce undeva de prânz. Umblă cam vreo trei ceasuri sub

un cer de septembrie destul de cenușiu și se întoarse la Brigadă pe la mijlocul după-amiezii.

Un agent necunoscut se ridică în picioare când îl văzu.

— Brigadier Lamarre, anunță omul de la bun început, răsucindu-și un nasture de la haină, cu privirea ațintită asupra peretelui din fața lui. Un apel pentru dumneavoastră la treisprezece patruzeci și unu. Un anume Decambrais Hervé ar dori să-l contactați la numărul acesta, isprăvi el întinzându-i o notă.

Adamsberg îl examină pe Lamarre, încercând să-i prindă privirea. Nasturele răsucit căzu pe jos, dar omul rămase în poziție de drepți, cu brațele de-a lungul corpului. Ceva din statura lui înaltă, părul blond și privirea albastră îi aminteau de proprietarul Vikingului.

— Ești normand, Lamarre? îl întrebă Adamsberg.

— Afirmativ, domnule comisar. Născut la Granville.

— Vii din jandarmerie?

— Afirmativ, domnule comisar. Am dat examen ca să fiu transferat în capitală.

— Poți să-ți ridici nasturele de pe jos, brigadier, îi sugeră Adamsberg, și poți să te așezi.

Lamarre se execută.

— Și mai poți și să încerci să mă privești. În ochi.

O anume panică crispă obrazul brigadierului, a cărui privire rămase cu îndărătnicie îndreptată spre perete.

— O faci pentru munca ta de aici, explică Adamsberg. Hai, un efort.

Omul întoarse încet capul.

— Așa e bine, îl opri Adamsberg. Nu mai mișca. Fii atent la privire. Aici, brigadier, te afli la poliție. Echipa de omucideri cere mai multă discreție, naturalețe și omenie decât oricare alta. Vei fi nevoit să te infiltrezi, să te ascunzi, să pui întrebări, să strângi șurubul fără să se vadă, să insufli încredere, uneori să ștergi lacrimi. Așa cum ești, bățos ca un taur pe domeniul lui, vei fi reperat de la o sută de kilometri. Trebuie să fii mai degajat, iar asta nu se învață într-o zi. Primul exercițiu: privește-i pe ceilalți.

— Bine, domnule comisar.

— În ochi.

— Da, domnule comisar.

Adamsberg își deschise carnetul și notă pe loc: Viking, Nasture, Ochii ațintiți la perete egal Lamarre.

Decambrais ridică receptorul încă de la primul semnal.

— Am preferat să te previn, domnule comisar, că omul nostru tocmai a depășit punctul critic.

— Adică?

— Cel mai bine ar fi să-ți citesc anunțul special de azi-dimineață și pe cel de la amiază. Ești gata?

— Gata.

— Primul este urmarea la *Jurnalul* englezului.

— Sepys.

— Pepys, domnule comisar. *Astăzi, fără să vreau, am văzut două sau chiar trei case cu o cruce roșie pe ușă și cu inscripția „Doamne, ai milă de noi". Trist spectacol, primul de acest fel pe care-l văd, din câte îmi amintesc.*

— Lucrurile nu par să se liniștească.

— E cel mai blând lucru care se poate spune. Crucea aceea roșie marca ușile caselor infectate pentru ca trecătorii să se îndepărteze. Pepys i-a văzut așadar pe primii loviți de ciumă. În realitate, boala a mocnit de destul de multă vreme în mahalale, dar Pepys, la adăpost într-un cartier de oameni înstăriți, nu aflase încă.

— Și al doilea mesaj? îi tăie vorba Adamsberg.

— E și mai grav. Ți-l citesc.

— Rar, îi ceru Adamsberg.

— *În ziua de* 17 august, *zvonurile o iau înaintea bolii, mulți tremură, mulți trag totuși nădejde, bizuindu-se pe observațiile faimosului medic Rainssant. Trudă zadarnică: în* 14 septembrie, *ciuma a intrat în oraș. Ea a lovit mai întâi* cartierul Rousseau, *unde leșurile care apar unul după altul îi dovedesc prezența.* Îți semnalez, deoarece nu ai hârtia în fața ochilor, că textul e presărat cu puncte de suspensie. Tipul e un maniac, nu suportă să trunchieze frazele originale fără să indice acest lucru. Pe deasupra, „17 august", „14 septembrie" și „cartierul Rousseau" sunt bătute la mașină cu caractere diferite. A modificat cu siguranță datele și locul din textul original și își subliniază

intervențiile schimbând caracterul de literă. După părerea mea.

— Iar noi suntem în 14 septembrie, nu-i așa? întrebă Adamsberg, care nu era niciodată prea sigur în legătură cu datele calendaristice, cu mici excepții.

— Exact. Ceea ce înseamnă că, pur și simplu, nebunul ăsta ne anunță că ciuma a intrat azi în Paris și că a și ucis.

— Pe strada Jean-Jacques Rousseau.

— Crezi că e locul vizat?

— Am acolo un imobil marcat cu cifra 4.

— Ce fel de 4?

Adamsberg îl socotea pe Decambrais destul de implicat în afacerea asta ca să-l informeze în legătură cu cealaltă activitate a vestitorului. Notă în treacăt că, oricât de cultivat era, Decambrais părea să ignore total semnificația cifrei 4, la fel ca eruditul Danglard. Talismanul nu era deci atât de cunoscut, iar omul care-l folosea trebuie să fi fost al naibii de bine instruit.

— În toate cazurile, conchise Adamsberg, poți continua afacerea fără mine, cu titlu documentar pentru problemele dumitale de viață. Va fi o frumoasă piesă de colecție, atât pentru dumneata, cât și pentru analele Crainicului. Dar, în ce privește riscul de crimă, cred că-l putem elimina. Tipul a adoptat o altă tangentă, pur simbolică, după cum ar zice adjunctul meu. Fiindcă nu s-a întâmplat nimic în noaptea asta pe strada Jean-Jacques Rousseau, și nici în celelalte

imobile marcate. În schimb, omul nostru continuă să picteze. Asta o să mai țină un timp.

— Atunci, cu atât mai bine, zise Decambrais după o pauză. Dă-mi voie să-ți spun că am fost fericit să te cunosc mai îndeaproape și nu fi supărat că te-am făcut să pierzi timpul.

— Dimpotrivă. Apreciez timpul pierdut la adevărata lui valoare.

Adamsberg închise telefonul și hotărî că pentru el sâmbăta aceea luase sfârșit. Dosarul zilei nu conținea nimic ce nu ar fi putut să aștepte până luni. Înainte de a ieși din birou, își mai frunzări o dată carnetul ca să fie în măsură să-l salute pe jandarmul din Granville cu numele corect.

Pe stradă, soarele se ivea din nou printre norii care se răriseră, iar orașul își reluase înfățișarea de vară, un pic molatică. Își scoase sacoul, îl aruncă peste umăr și o porni agale spre fluviu. I se părea că parizienii cam uitau că aveau acolo un fluviu. Oricât de murdară ar fi fost, Sena era pentru el unul dintre locurile de refugiu, cu mișcarea ei greoaie, mirosul de rufe ude și țipetele păsărilor.

Mergând liniștit într-acolo pe tot felul de străduțe, își spuse că era bine dacă Danglard se odihnea acasă după beția cu calvados. Prefera să îngroape cazul cifrei 4 fără martori. Danglard avusese dreptate. Artist intervenționist sau maniac simbolist, țicnitul obsedat de cifra 4 se învârtea în gol, într-un univers care pe el nu-l privea deloc. Adamsberg pierduse miza, puțin îi păsa de acest

lucru și cu atât mai bine. Nu era orgolios în înfruntările cu adjunctul lui, dar aprecia faptul că abandonul se consumase în singurătate. Luni avea să-i spună că el, Adamsberg, se înșelase și că acei 4 din oraș puteau să se alăture, în domeniul anecdotic, buburuzelor uriașe din Nanteuil. De la cine știa oare povestea aia? De la fotograf, tipul cu pistrui. Dar cum îl chema? Nu-și mai aducea aminte.

XVI

Luni, Adamsberg îl anunță pe Danglard că închisese cazul cifrei 4. Ca om stilat ce era, Danglard nu-și îngădui să facă nici un comentariu și se mulțumi să încuviințeze.

Marți, la ora paisprezece și cincisprezece minute, un apel de la comisariatul arondismentului 1 îl informă că pe strada Jean-Jacques Rousseau, la numărul 117, fusese găsit un cadavru.

Adamsberg puse receptorul jos foarte încet, așa cum procedează cineva în toiul nopții când nu vrea să trezească pe nimeni. Numai că acum era în plină zi. Și nu încerca să cruțe somnul altora, ci să se adoarmă pe sine însuși, să se propulseze fără zgomot în uitare. Cunoștea acele clipe în care propria sa fire îl neliniștea în asemenea măsură, încât se ruga să dea într-o bună zi peste un adăpost împotriva năucelii și neputinței, unde să se facă ghem și de unde să nu mai iasă niciodată. Momentele în care avea dreptate împotriva oricărei rațiuni nu erau momentele lui cele mai bune. Ele îl copleșeau pe neașteptate, ca și cum

s-ar fi trezit brusc sub apăsarea unei însușiri nefaste dăruite la naștere de către o ursitoare rea și ramolită, care rostise deasupra leagănului aceste cuvinte: „Pentru că nu m-ați invitat la botez" – lucru deloc surprinzător, dat fiind că părinții lui, săraci ca Iov din Biblie, sărbătoriseră singuri nașterea lui în fundul Pirineilor înfășurându-l într-o păturică – „pentru că nu m-ați poftit la botez, îi fac acestui copil darul de a presimți o încurcătură acolo unde ceilalți n-au văzut-o încă." Sau ceva asemănător, căci zâna Carabosse cea rea nu era chiar neștiutoare de carte și în nici un caz o mojică.

Aceste perioade de stingghereală țineau îndeobște puțin. Pe de-o parte pentru că Adamsberg nu avea în nici un caz de gând să se facă ghem într-o vizuină, dat fiind că trebuia să umble jumătate din zi și să stea în picioare cealaltă jumătate, pe de altă parte pentru că el credea că nu are nici un dar deosebit. Ceea ce el presimțise când începuse povestea acelor 4 nu ținea în cele din urmă de nimic altceva decât de logică, chiar dacă logica lui nu era la fel de limpede ca a lui Danglard, chiar dacă el era incapabil să-i presimtă resorturile impalpabile. Ceea ce i se părea evident era faptul că acei 4 fuseseră concepuți la început ca o amenințare, la fel de clar ca și cum autorul lor ar fi scris pe uși: „Sunt aici. Priviți-mă și aveți grijă de voi". Evident că amenințarea se înăsprise și căpătase aspectul unei veritabile primejdii atunci când Decambrais și Le Guern veniseră să-i aducă la cunoștință că un vestitor al ciumei

bântuia prin oraș cam tot de-atunci. Evident și că omul se complăcea într-o tragedie pe care o orchestra el însuși. Evident că nu avea să se oprească pe drum, evident că moartea anunțată cu atâta precizie melodramatică risca să aducă în scenă un cadavru. Logic, atât de logic încât Decambrais se temuse de acest lucru la fel de mult ca el.

Monstruoasa punere în scenă a autorului, grandilocvența ei, chiar și complexitatea ei, nu-l tulburau pe Adamsberg. În ciudățenia ei, avea aproape ceva clasic, exemplar pentru un tip rar de asasin chinuit de un orgoliu monumental și călcat în picioare, care se înălța pe un piedestal pe măsura umilirii, dar și a ambiției sale. Cu atât mai obscur și chiar de neînțeles era acest recurs la venerabila ciumă.

Comisarul de la arondismentul 1 fusese categoric: potrivit primelor informații comunicate de agenții care descoperiseră trupul, cadavrul era negru.

— Plecăm, Danglard, spuse Adamsberg trecând prin fața biroului adjunctului său. Adună echipa de urgență, avem un cadavru. Legistul și tehnicienii sunt pe drum.

În acele clipe, Adamsberg putea fi relativ rapid, așa că Danglard se grăbi să-și cheme oamenii și să-l urmeze, fără să fi primit vreo explicație.

Comisarul îi lăsă pe cei doi locotenenți și pe brigadier să se instaleze pe bancheta din spate

a mașinii în timp ce el îl reținea pe Danglard trăgându-l de mânecă.

— O clipă, Danglard. Nu e necesar să-i neliniștim prematur pe ceilalți.

— Justin, Voisenet și Kernorkian, spuse Danglard.

— Fructul a căzut din pom. Cadavrul se află pe strada Jean-Jacques Rousseau. Imobilul a fost de curând marcat cu zece 4 inversați.

— Drace, spuse Danglard.

— E vorba de un bărbat de vreo treizeci de ani, un alb.

— De ce spui „alb“?

— Pentru că trupul lui e negru. Pielea e neagră, înnegrită. Limba la fel.

Danglard se încruntă.

— Ciumă, zise el. „Moartea neagră.“

— Asta e. Dar eu nu cred că a murit de ciumă.

— Ce te face să spui asta?

Adamsberg ridică din umeri.

— Nu știu. E prea gogonat totul. Nu mai există ciumă în Franța de foarte mulți ani.

— Mai poate fi inoculată.

— Pentru asta ar trebui să faci rost de așa ceva.

— Și e foarte posibil. Institutele de cercetare sunt ticsite de yersinioze, chiar la Paris, și se știe unde anume. În colțișoarele astea secrete, lupta continuă. Un tip abil și informat s-ar putea duce să se servească.

— Ce înseamnă yersinioze?

— E numele lor de familie. Nume și prenume: *Yersinia pestis*. Calitate: bacilul ciumei. Profesie:

historical killer. Număr de victime: zeci de milioane. Mobil: pedeapsa.

— Pedeapsa, murmură Adamsberg. Ești sigur?

— Vreme de o mie de ani, nimeni n-a pus la îndoială faptul că Dumnezeu însuși a trimis ciuma pe pământ, drept pedeapsă pentru păcatele noastre.

— Să-ți spun o chestie: nu mi-ar plăcea să mă întâlnesc cu Dumnezeu pe o stradă în toiul nopții. E adevărat ce zici, Danglard?

— Adevărat. Ciuma e prin excelență flagelul lui Dumnezeu. Închipuiește-ți acum un individ care umblă cu așa ceva în buzunar. E de-a dreptul exploziv.

— Și dacă nu e vorba de asta, Danglard, dacă cineva vrea doar să ne facă să credem că un nebun se preumblă cu flagelul lui Dumnezeu în buzunar, tot e o catastrofă. Numai să se răspândească un pic zvonul și panica s-ar aprinde ca praful de pușcă. Avem în perspectivă un risc de psihoză în masă mare cât un munte.

Din mașină, Adamsberg sună la Brigadă.

— Brigada de criminalistică, locotenent Noël, anunță o voce seacă.

— Noël, ia pe cineva cu dumneata, o persoană discretă... Mai bine nu, ia-o pe bruneta aia care e mai rezervată...

— Locotenent Hélène Froissy, domnule comisar?

— Da, despre ea e vorba, și dă fuga la intersecția Edgar Quinet-Delambre. Verifică mai de

departe dacă un anume Decambrais se află la domiciliul lui, colț cu strada Gaîté, și stai acolo până la strigarea de seară.

— Ce strigare?

— Ai să pricepi când ai să vezi. Un tip cocoțat pe o ladă, pe la șase și ceva. Rămâi acolo până vei fi schimbat și cască bine ochii la tot. Mai cu seamă la publicul din jurul Crainicului. Te sun mai târziu.

Cei cinci urcară până la etajul cinci, unde îi aștepta comisarul de la arondismentul 1. Ușile fuseseră curățate pe toate palierele, dar se vedeau ușor urmele lăsate de vopseaua neagră.

— E comisarul Devillard, îi șopti Danglard lui Adamsberg chiar înainte să ajungă la ultimul palier.

— Mulțumesc, spuse Adamsberg.

— Se pare că dumneata te ocupi de afacerea asta, Adamsberg? spuse Devillard strângându-i mâna. Tocmai am vorbit cu cei de la Quai.

— Da, spuse Adamsberg. Eram deja pe pista asta când ea nu apăruse încă.

— Perfect, spuse Devillard, care părea obosit. Trebuie să mă ocup de un furt de aparatură video, treabă serioasă, și mai am și vreo treizeci de mașini dispărute în sectorul meu. Mi-e de-ajuns și prea de-ajuns pentru toată săptămâna. Bun, știți cine e tipul?

— Habar n-am, Devillard.

În același timp, Adamsberg împingea ușa apartamentului ca s-o vadă din față. Era curată, fără urmă de vopsea.

— René Laurion, celibatar, spuse Devillard, citindu-și primele însemnări, treizeci și doi de ani, mecanic auto. Un tip corect, fără cazier. L-a găsit femeia care vine să facă curat o dată pe săptămână, marți dimineață.

— Ce noroc.

— Așa e. A făcut o criză de nervi, a venit fiică-sa după ea.

Devillard îi puse teancul de note în mână, iar Adamsberg îi mulțumi cu un semn. Se apropie de cadavru și tehnicienii se dădură la o parte ca să-l lase să se uite. Omul era gol, întins pe spate, cu brațele în cruce, iar pielea îi era neagră ca funinginea în vreo zece locuri: pe coapse, pe bust, pe unul din brațe, pe față. Limba îi ieșea printre buze și era la fel de neagră. Adamsberg îngenunche.

— E aranjat, așa e? îl întrebă el pe medicul legist.

— Nu vă bateți joc de mine, domnule comisar, răspunse sec medicul. Încă n-am examinat corpul, dar vă pot spune că e cât se poate de mort și încă de câteva ceasuri bune. Sugrumat, după cum se poate vedea pe gât, sub stratul negru.

— Da, spuse încetișor Adamsberg, dar nu asta am vrut să spun.

Adună un pic de praf negru care se împrăștiase pe jos, îl frecă între degete și se șterse apoi pe pantaloni.

— Cărbune, murmură el. A fost tăvălit prin cărbune.

— Așa se pare, spuse unul dintre tehnicieni.

Adamsberg aruncă o privire în jur.

— Unde îi sunt hainele? întrebă el.

— Împăturite cu grijă, în cameră, răspunse Devillard. Pantofii sunt puși sub scaun.

— Nici o stricăciune? Nici o efracție?

— Nu. Fie că Laurion i-a deschis ușa, fie că asasinul a forțat broasca fără să facă zgomot. Cred că trebuie să ne orientăm spre a doua soluție. Dacă așa stau lucrurile, ne va ușura treaba.

— Adică e vorba de un specialist?

— Exact. Să descui ușile ca un adevărat artist nu e o treabă care se învață la școală. Tipul a stat în mod sigur la pârnaie, probabil o ședere lungă, așa ai destul timp să te instruiești. În cazul ăsta, e în pom. Dacă a lăsat cea mai mică amprentă, ai să pui mâna pe el cât ai zice pește. E cel mai bun lucru pe care ți-l urez, Adamsberg.

Trei tehnicieni își făceau treaba pe tăcute: unul se ocupa de răposat, altul de broasca de la ușă, al treilea de mobilier. Adamsberg dădu agale ocol încăperii, examină apoi baia, bucătăria, dormitorul mic și perfect ordonat. Își puse mănuși și deschise mecanic ușa dulapului, noptiera, sertarele comodei, biroul, bufetul. Cercetând masa din bucătărie, singurul loc unde domnea o oarecare dezordine, se opri în fața unui plic mare gălbui așezat de-a curmezișul peste un teanc de scrisori și de ziare. Fusese dezlipit

dintr-o mișcare precisă. Se uită la el îndelung, fără să-l atingă, așteptând ca imaginea chemată să urce la suprafața memoriei. Nu era departe, era o chestie de un minut-două. Pe cât de inaptă era memoria lui Adamsberg pentru a înregistra corect numele proprii, titlurile, mărcile, regulile ortografice, cele de sintaxă și tot ce avea treabă cu scrisul, pe atât se întrecea pe sine în materie de imagini. Adamsberg era un vizual supradotat care capta integralitatea spectacolului vieții, de la nuanțele norilor până la nasturele lipsă de pe mâneca lui Devillard. Imaginea se reconstitui foarte limpede. Decambrais la Brigadă, așezat în fața lui, scoțând teancul de „speciale" dintr-un plic gros gălbui, de un format mai mare decât cel obișnuit, căptușit cu foiță de un cenușiu pal. Avea acum sub ochi același plic, pus peste teancul de ziare. Făcu un semn fotografului care luă câteva instantanee în timp ce Adamsberg își răsfoia carnetul, căutându-i numele.

— Mulțumesc, Barteneau, zise el.

Luă plicul și îl deschise. Era gol. Trecu în revistă teancul de scrisori alăturat și verifică fiecare plic: toate fuseseră desfăcute cu degetul și toate își aveau conținutul la locul lui. În coșul de hârtii, printre deșeuri vechi de cel puțin trei zile, două plicuri rupte și câteva foi mototolite, dar nici una al cărei format să fi corespuns plicului gălbui. Se ridică și, gânditor, lăsă să curgă apa peste mănuși. De ce omul acela păstrase plicul gol?

Și de ce nu-l deschisese tot cu degetul, la repezeală, la fel ca pe celelalte?

Se întoarse în camera de zi, unde tehnicienii își isprăviseră treaba.

— Pot să-i dau drumul, domnule comisar? întrebă legistul, șovăind între Devillard și Adamsberg.

— Dă-i drumul, răspunse Devillard.

Adamsberg vârî plicul într-o pungă de plastic și-l încredință unuia dintre locotenenți.

— Ăsta trebuie să plece împreună cu restul la laborator, spuse el. Mențiune specială, urgent.

Ieși din clădire o oră mai târziu, odată cu victima, după ce lăsase doi agenți la fața locului pentru a lua declarațiile locatarilor.

XVII

La cinci după-amiază, douăzeci și trei de agenți ai Brigăzii erau adunați în jurul lui Adamsberg, instalați pe scaune aliniate printre grămezile de moloz. Lipseau doar Noël și Froissy, aflați în misiune de supraveghere în piața Edgar Quinet, și cei doi rămași pe strada Jean-Jacques Rousseau.

Adamsberg, în picioare, prindea în piuneze un plan mare al Parisului pe peretele proaspăt zugrăvit. În liniște, uitându-se din când în când la hârtia pe care o ținea în mână, fixă cu ace cu gămălie roșie cele paisprezece imobile deja marcate cu cifra 4, și cu un bold cu gămălie verde cel de-al cincisprezecelea, unde crima se petrecuse deja.

— În ziua de 17 august, spuse Adamsberg, și-a făcut apariția un tip care are de gând să omoare oameni. Să-l numim CLT. CLT nu sare prostește la gâtul primului venit. Trece mai întâi printr-o fază pregătitoare care îi ia cam o lună, în mod sigur și ea bine pusă la punct mai înainte.

Se lansează simultan pe două fronturi. Frontul 1: alege niște clădiri din Paris, în care vine noaptea să picteze cu negru niște cifre pe ușile de pe paliere.

Adamsberg aprinse aparatul de proiecție și imaginea uriașului 4 inversat acoperi peretele gol.

— E un 4 foarte special, inversat ca în oglindă, cu baza lățită și cu linia orizontală tăiată de alte două linii. Toate aceste particularități se regăsesc în fiecare dintre desene. La dreapta, jos, mai adaugă aceste trei majuscule: CLT. Spre deosebire de 4, literele sunt simple, fără înflorituri. Desenează acest simbol pe toate ușile imobilului, în afară de una singură. Alegerea acestei uși este aleatorie. Alegerea imobilelor pare să fie de asemenea întâmplătoare. Sunt situate în unsprezece arondismente diferite, pe bulevarde mari sau pe străzi lăturalnice. Imobilele au numere pare sau impare și sunt de toate stilurile și din toate epocile, luxoase sau sărăcăcioase. Am putea crede că CLT a introdus cu bună știință o diversitate maximă în eșantioanele lui. Parcă ar vrea să arate prin asta că poate lovi pe toată lumea, că nimeni nu-i scapă.

— Și locatarii? întrebă un locotenent.

— Mai târziu, spuse Adamsberg. Semnificația acestui 4 inversat a fost decodată în mod cert: e vorba de un simbol folosit odinioară ca talisman pentru ca oamenii să se apere de amenințarea ciumei.

— Care ciumă? întrebă o voce.

Adamsberg recunoscu ușor sprâncenele brigadierului.

— Ciuma, Favre. Nu există prea multe feluri de a o numi. Danglard, te rog, punctează în trei fraze despre ce e vorba.

— Ciuma a ajuns în Occident în 1347, spuse Danglard. În cinci ani, a devastat Europa de la Napoli până la Moscova și a provocat treizeci de milioane de morți. Acest episod înspăimântător din istoria omenirii este numit „Moartea neagră". Denumirea e importantă pentru mersul anchetei. Venită din...

— Trei fraze, Danglard, i-o reteză Adamsberg.

— Reapare apoi periodic, cam din zece în zece ani, devastând regiuni întregi, și nu cedează teren decât în secolul al XVIII-lea. N-am evocat Evul Mediu timpuriu, nici perioadele contemporane și nici Orientul.

— E perfect, nu mai evoca nimic în plus. E suficient pentru a înțelege despre ce vorbim. Despre ciuma istorică, cea care ucide un om în cinci până la zece zile.

Un murmur general urmă acestui anunț. Adamsberg, cu mâinile în buzunare, cu capul plecat, așteptă ca reacția să se domolească.

— Omul din strada Jean-Jacques Rousseau a murit de ciumă? întrebă o voce nesigură.

— Ajung și aici. Frontul 2: tot pe 17 august, CLT își lansează primul anunț în piața publică. Alege intersecția Edgar Quinet-Delambre, unde

un tip a reinventat profesia de pristav, de crainic public, cu un oarecare succes.

Un braț se ridică pe latura dreaptă a încăperii.

— În ce constă asta?

— Tipul lasă o urnă atârnată de un copac zi și noapte, iar oamenii depun în ea mesaje împreună cu o mică remunerație, presupun. De trei ori pe zi, Crainicul își golește cutia și strigă anunțurile.

— E complet idiot, zise cineva.

— Poate, numai că treaba merge, spuse Adamsberg. Mesajele de la acel CLT sunt de neînțeles pentru marele public și pentru public în general. E vorba de scurte citate din cărți vechi, redactate în franceză sau chiar în latină, depuse în urnă în niște plicuri mari gălbui. Textele sunt scoase la o imprimantă. La fața locului, un tip versat în cărți vechi s-a arătat destul de preocupat ca să încerce să afle mai multe.

— Numele? Profesia? întrebă un locotenent, cu blocnotesul deschis pe genunchi.

Adamsberg ezită o clipă.

— Decambrais, spuse el. Pensionar și consilier în probleme de viață.

— În piața aia sunt cu toții duși cu pluta? întrebă altul.

— Poate, zise Adamsberg, dar e un efect optic. Atâta timp cât privești de departe, totul pare mereu în ordine. Cum te apropii și stai să observi amănuntele, îți dai seama că toată lumea e mai mult sau mai puțin dusă cu pluta – în piața

respectivă, în alta, altundeva sau chiar în brigada asta.

— Nu sunt de acord, protestă Favre pe un ton care nu admitea replică. Trebuie să fii cu adevărat într-o ureche ca să strigi tâmpenii într-o piață. Tipu' mai bine s-ar duce să-și facă de cap, i-ar prinde bine la creier. Pe strada Gaîté, plătești trei sute de franci și ți se deschide urgent ușa.

Se auziră râsete. Adamsberg plimbă o privire calmă pe deasupra grupului, făcând să se stingă râsetele pe măsură ce scruta fiecare chip, oprindu-se apoi asupra brigadierului.

— Spuneam, Favre, că sunt unii duși cu pluta și aici la brigadă.

— Aveți grijă, domnule comisar, începu Favre ridicându-se brusc, roșu la față.

— Gura, îi zise brusc Adamsberg.

Uluit, Favre se așeză imediat, parcă șocat. Adamsberg așteptă câteva secunde în tăcere, cu brațele încrucișate.

— Ți-am mai cerut o dată să reflectezi, Favre, spuse el pe un ton categoric. Îți cer același lucru și a doua oară. Ai cu siguranță un creier, dă de urma lui. În caz de eșec, o să-ți faci poantele departe de mine și în afara acestei brigăzi.

Adamsberg nu-i mai dădu apoi nici o atenție lui Favre, se uită la planul mare al Parisului și își reluă expunerea:

— Acest Decambrais a izbutit să identifice sensul mesajelor lăsate de CLT. Toate sunt scoase din vechi tratate sau dintr-un jurnal despre

ciumă. Timp de o lună, CLT s-a mulțumit să descrie semnele prevestitoare ale răului. Apoi a forțat ritmul și a declarat intrarea ciumei în oraș, sâmbăta trecută, în „cartierul Rousseau". Trei zile mai târziu, adică azi, e descoperit primul cadavru, într-un imobil marcat cu cifra 4. Victima este un tânăr mecanic auto, celibatar, liniștit, fără cazier. Dezbrăcat, cu pielea plină de pete negre.

— Moartea neagră, spuse vocea care se arătase îngrijorată un pic mai devreme în legătură cu motivul decesului.

Adamsberg reperă un tânăr timid, cu trăsături încă plinuțe, cu ochi verzi foarte mari. O femeie se ridică în picioare alături de el, masivă și nemulțumită.

— Domnule comisar, spuse ea, ciuma este o boală teribil de contagioasă. Nimic nu ne dovedește că acest om n-a murit de ciumă, dar dumneavoastră ați luat acolo patru agenți fără măcar să fi așteptat raportul legistului.

Adamsberg își sprijini bărbia în pumn, gânditor. Reuniunea asta de informare excepțională începea să aducă a luare de contact inițiatică, însoțită de replici polemice și provocări experimentale.

— Ciuma, spuse Adamsberg, nu este contagioasă prin contact. Este o maladie a rozătoarelor, mai ales a șobolanilor, transmisă omului prin înțepătura puricilor infectați.

Adamsberg își etala acum cunoștințele foarte proaspete scoase din dicționarul pe care-l deschisese chiar în ziua respectivă.

— Când i-am luat cu mine pe cei patru, continuă el, era deja un fapt sigur că victima nu murise de ciumă.

— De ce? întrebă femeia.

Danglard sări în ajutorul comisarului.

— Anunțul apariției ciumei a fost lansat sâmbătă în strigarea crainicului, spuse el. Laurion a murit în noaptea de luni spre marți, trei zile mai târziu. Trebuie să știți că după inoculare, termenul minim înaintea decesului este de cinci zile, cu excepții rarisime. Era așadar exclus să ne aflăm în fața unui adevărat caz de ciumă.

— De ce nu? L-ar fi putut infecta înainte.

— Nu. CLT este un maniac, iar maniacii nu pot trișa. Dacă anunță sâmbătă, atunci inoculează sâmbătă.

— Poate, spuse femeia așezându-se la loc, pe jumătate liniștită.

— Mecanicul a fost strangulat, reluă Adamsberg. Corpul lui a fost apoi înnegrit cu cărbune de lemn, cu siguranță pentru a imita simptomele și a evoca maladia. CLT nu se află deci în posesia bacilului. Nu e un tehnician de laborator iluminat care se plimbă cu o seringă în sacoșă. Omul acționează simbolic. Dar este evident că el crede în ceea ce face, și încă foarte tare. Pe ușa apartamentului victimei nu era desenat nici un 4. Vă reamintesc că acei 4 nu sunt simboluri ale

amenințării, ci ale protecției. Doar cel a cărui ușă rămâne neatinsă este expus. CLT își alege victima dinainte și îi salvează pe ceilalți locatari prin aceste desene. Grija de a-i cruța pe ceilalți demonstrează că respectivul CLT este convins că răspândește adevărata ciumă. În concluzie, el nu lovește orbește: ucide unul singur și are grijă să-i cruțe pe ceilalți, cei care, în ochii lui, nu merită moartea prin flagel.

— Crede că transmite ciuma când de fapt el strangulează? întrebă omul din dreapta lui. Dacă e în stare să se înșele în asemenea hal, înseamnă că avem de-a face cu un schizofrenic, nu-i așa?

— Nu neapărat, spuse Adamsberg. CLT manipulează un univers imaginar care lui i se pare că stă în picioare. Nu e ceva rar: mulți cred că se poate citi viitorul în cărțile de joc sau în zațul de cafea. Acolo, dincolo, pe strada de vizavi sau chiar în această brigadă. E vreo diferență? O mulțime își atârnă icoana Sfintei Fecioare deasupra patului, convinși că o efigie făcută de mâna omului și cumpărată cu șaizeci și nouă de franci îi va apăra cu adevărat. Îi vorbesc, îi povestesc întâmplări. Vedeți vreo diferență? Limita, domnule locotenent, între ideea de real și real nu e decât o chestiune de punct de vedere, de persoană, de cultură.

— Dar, îl întrerupse ofițerul cu păr cărunt, mai sunt și alții vizați? Cei ale căror uși au rămas neatinse nu cumva riscă să aibă soarta lui Laurion?

— E posibil. În seara asta, forțe de întărire și de pază se vor plasa în fața celor paisprezece uși neatinse din imobilele marcate. Dar nu toate imobilele marcate ne sunt cunoscute, doar cele pentru care am înregistrat plângeri. Mai există probabil încă vreo douăzeci în Paris, poate chiar mai multe.

— De ce nu lansăm un apel? întrebă femeia. De ce nu prevenim oamenii?

— Asta e problema. Un apel riscă să declanșeze o panică generală.

— E vorba de a semnala doar apariția acelor 4, sugeră omul cu păr cărunt. E inutil să dăm și alte informații.

— Informațiile vor scăpa într-un fel sau altul, spuse Adamsberg. Iar dacă nu scapă, CLT va avea grijă să deschidă porțile spaimei. Asta face de la bun început. Dacă l-a ales pe Crainic, înseamnă că n-a găsit ceva mai bun. Mesajele lui alambicate ar fi fost aruncate la coș imediat cum ar fi ajuns la ziare. A preferat așadar un debut modest. Dacă se vorbește de el în seara asta în mass-media, i se deschide o cale regală. Oricum, este o chestiune de zile. O va deschide el însuși. Dacă va continua, dacă va mai ucide, dacă va răspândi „moartea neagră", nu vom scăpa de o psihoză generală.

— Ce facem, domnule comisar? întrebă Favre încet.

— Salvăm vieți. O să dăm un comunicat de presă în care vom cere locatarilor din imobilele marcate cu 4 să se înregistreze la comisariate.

O rumoare generală consfinți acordul unanim al membrilor Brigăzii. Adamsberg se simțea obosit, pentru că în seara asta acționase ca un polițai. Ar fi preferat să spună pur și simplu: „Lucrăm și fiecare se descurcă". În schimb, el prezentase fapte, triase întrebări, definise ancheta, orientase sarcinile. Într-o anumită ordine și cu o anumită autoritate. Deodată, cu ochii minții, se revăzu copil, alergând pe potecile muntelui, gol în lumina soarelui, și se întrebă ce naiba căuta el acolo, ținându-le o lecție celor douăzeci și trei de adulți care-l urmăreau ca pe un pendul.

Ba da, își amintea ce căuta acolo. Exista un tip care îi sugruma pe ceilalți, iar el îl căuta. Era meseria lui să împiedice diverși tipi să distrugă oameni.

— Primele obiective, rezumă Adamsberg îndreptându-și spatele. Unu: protecția victimelor potențiale. Doi: alcătuirea profilului acestor victime și căutarea oricăror tipuri de legături între ele, familie, categorie de vârstă, sex, categorie socio-profesională, și toată rutina de rigoare. Trei: supravegherea pieței Edgar Quinet. Patru: asta e de la sine înțeles, căutarea ucigașului.

Adamsberg făcu două drumuri dus-întors destul de lente de-a curmezișul sălii înainte de a relua.

— Ce știm despre el? Poate este o femeie, nu vom înlătura această posibilitate. Eu însă înclin

să cred că e un bărbat. Parada asta literară, etalarea asta amintesc de orgoliul masculin, de dorința de a epata, de nevoia unei demonstrații de forță. Dacă strangularea este confirmată, vom putea miza aproape fără eroare pe faptul că e un bărbat. Un bărbat foarte cultivat, chiar extrem de cultivat, un om de litere. Destul de înstărit, din moment ce folosește un calculator și o imprimantă. Poate că are și gusturi luxoase. Plicurile pe care le trimite nu sunt ordinare și nici ieftine. E talentat la desen, e curat, e meticulos. Obsesiv în mod sigur. Așadar, temător și superstițios. În sfârșit, poate este un fost pușcăriaș. Dacă laboratorul confirmă că broasca ușii a fost forțată, va trebui să facem cercetări în direcția asta. Să trecem în revistă pe pușcăriașii ale căror inițiale sunt CLT, dacă e vorba totuși de semnătura lui. Pe scurt, nu știm nimic.

— Și ciuma? De ce tocmai ciuma?

— Când vom înțelege, îl vom înhăța.

Grupul se împrăștie în zgomot de scaune târâte pe podea.

— Împarte rolurile, Danglard, eu mă duc să fac câțiva pași vreo douăzeci de minute.

— Pregătesc comunicatul?

— Te rog. O să-l faci mai bine decât mine.

Anunțul a fost transmis pe toate posturile de televiziune la știrile de la ora douăzeci. Sobru redactat de Adrien Danglard, el le cerea tuturor locatarilor din imobilele marcate cu o cifră de 4

pe uși să se înregistreze cât mai repede la comisariatul cel mai apropiat. Motivul invocat: căutarea unei bande de spărgători.

Telefoanele sunară neîntrerupt la Brigadă începând cu ora douăzeci treizeci. O treime din echipă rămăsese pe loc. Danglard și Kernorkian se duseseră să cumpere ceva de mâncare și niște vin și lăsaseră proviziile pe bancul de lucru al electricienilor. La nouă și jumătate, erau înregistrate încă paisprezece imobile marcate, adică douăzeci și nouă în total, pe care Adamsberg le localiză prin noi puncte roșii pe planul orașului. Fusese întocmită și o listă, numerotată în ordinea apariției cronologice a cifrei 4. Ocupanții a douăzeci și opt de apartamente cu ușile neatinse, acum repertoriați, erau la prima vedere destul de disparați: familii numeroase, celibatari, femei, bărbați, tineri, de vârstă mijlocie, bătrâni, de ambele sexe, de toate profesiunile și categoriile sociale. Când trecuse deja de unsprezece, Danglard îl informă pe Adamsberg că doi polițiști erau de-acum postați pe fiecare dintre palierele amenințate, în toate imobilele care fuseseră marcate.

Adamsberg le dădu drumul celor care făcuseră ore suplimentare, îi înlocui cu echipa de noapte și luă o mașină de serviciu ca să dea o raită prin piața Edgar Quinet. Doi agenți veniseră să preia schimbul de la tandemul precedent, bărbatul chel și femeia masivă, aceea care aproape că-l agresase în cursul ședinței. Îi zări așezați pe o bancă, cu un aer nepăsător: păreau

că stau de vorbă, dar supravegheau urna aflată la cincisprezece metri depărtare. Se duse să-i salute discret.

— Concentrați-vă asupra formatului plicului, spuse el. Cu un pic de noroc și cu ajutorul felinarului, poate că va fi vizibil.

— Nu luăm pe nimeni la întrebări? se interesă femeia.

— Mulțumiți-vă să observați. Dacă vi se pare că un tip corespunde, urmăriți-l discret. Doi fotografi sunt plasați pe direcția asta, în casa scării imobilului de colo. Vor face fotografii ale tuturor celor care se vor apropia de urnă.

— La ce oră vine schimbul? întrebă femeia căscând.

— La trei dimineața.

Adamsberg intră în Vikingul și îl ochi pe Decambrais care era instalat la masa din fundul sălii, alături de Crainic și de alte cinci persoane. Apariția lui amuți brusc toate conversațiile, aidoma unei orchestre care scoate o notă falsă. Înțelese că toată lumea de la masa aceea știa că el e polițist. Decambrais optă pentru o deschidere directă.

— Comisarul Jean-Baptiste Adamsberg, spuse el. Domnule comisar, ți-i prezint pe Lizbeth Glaston, cântăreață, Damas Viguier de la *Roll-Rider*, sora lui, Marie-Belle, Castillon, fierar la pensie, și Éva, madona noastră. Îl cunoși deja pe Joss Le Guern. Ne ții companie la un pahar de calvados?

Adamsberg refuză oferta.

— Pot să-ți spun două vorbe, Decambrais?

Lizbeth îl prinse pe comisar de mânecă, fără fasoane, scuturându-l un pic. Adamsberg recunoscu degajarea aceea deosebită, complice, de parcă și-ar fi tocit pantalonii pe aceleași bănci ale comisariatelor, dezinvoltura blazată a prostituatelor față de polițiști, călite cum erau în nenumărate razii.

— Povestiți-mi, domnule comisar, spuse ea cercetându-i ținuta, în seara asta stați la pândă? Asta e cumva deghizarea dumneavoastră de noapte?

— Nu, e ținuta mea de zi cu zi.

— Da' știu că nu vă bateți capul. Poliția umblă acum îmbrăcată lejer!

— Nu haina îl face pe om, Lizbeth, spuse Decambrais.

— Uneori, da, îl contrazise Lizbeth. Omul ăsta e relaxat, e unul care nu ține să epateze. Nu-i adevărat, domnule comisar?

— Să epatez pe cine?

— Femeile, propuse Damas zâmbind. Trebuie să poți totuși epata femeile.

— Nu ești prea șmecher, Damas, spuse Lizbeth întorcându-se spre el, iar tânărul roși până la rădăcina părului. Femeilor nu le pasă dacă le epatezi.

— A, bine, spuse Damas, încruntându-se. Și-atunci de ce anume le pasă, Lizbeth?

— De nimic, spuse Lizbeth, lăsându-și pe masă mâna mare și neagră. Nu trebuie să le mai

pese de nimic. Nu-i adevărat, Éva? Nici de dragoste, nici de tandrețe și nici măcar de o lădiță cu fasole verde. Așa că vezi cum stau lucrurile. Gândește-te.

Éva nu răspunse, iar Damas se întunecă la față și răsuci paharul în mâini.

— Nu ești dreaptă, zise Marie-Belle cu o voce tremurătoare. De dragoste, automat nimeni nu spune că nu-i pasă. Ce ne rămâne altceva?

— Fasolea verde, tocmai am pomenit de ea.

— Nu vorbi prostii, Lizbeth, spuse Marie-Belle încrucișându-și brațele, gata să plângă. Dacă tu ai experiență nu înseamnă că trebuie să-i descurajezi pe ceilalți

— Experimentează, mielușelule, zise Lizbeth. Eu nu te împiedic.

Deodată, Lizbeth izbucni în râs, îi dădu un pupic pe frunte lui Damas și o ciufuli pe Marie-Belle.

— Zâmbește, mielușelule, îl îndemnă ea. Și nu mai crede tot ce zice Lizbeth grăsana. E înăcrită, Lizbeth grăsana. Îi sâcâie pe toți, Lizbeth grăsana, cu experiența ei de regiment. Ai dreptate să te aperi. E bine. Dar nu experimenta prea mult, dacă vrei părerea unei profesioniste.

Adamsberg îl trase de-o parte pe Decambrais.

— Iartă-mă, spuse Decambrais, dar vreau să urmăresc discuțiile. A doua zi trebuie să pot da sfaturi, înțelegi? Trebuie să mă țin la curent.

— E îndrăgostit, nu-i așa? întrebă Adamsberg pe tonul vag interesat al unuia care joacă la loto și mizează puțin.

— Damas?

— Da. De cântăreață?

— Ai nimerit. Ce dorești de la mine, domnule comisar?

— S-a întâmplat, Decambrais, spuse Adamsberg coborând glasul. Un cadavru negru, pe strada Jean-Jacques Rousseau. A fost descoperit azi dimineață.

— Negru?

— Strangulat, gol și mânjit cu cărbune.

Decambrais își încleștă fălcile.

— Știam, zise el.

— Da.

— Era vorba de o ușă nemarcată?

— Da.

— Ai pus pază la celelalte?

— Sunt douăzeci și opt.

— Iartă-mă. Bănuiesc că știi să-ți faci meseria.

— Am nevoie de „speciale", Decambrais, toate cele care sunt la dumneata, împreună cu plicurile, dacă le mai ai.

— Vino cu mine.

Cei doi traversară piața și Decambrais îl conduse pe Adamsberg până la biroul lui supraîncărcat. Dădu la o parte o stivă de cărți ca să-i facă loc să stea jos.

— Uite, spuse Decambrais întinzându-i un teanc de foi și de plicuri. În ce privește amprentele, bănuiești că am dat-o în bară. Le Guern a umblat cu ele, apoi și eu. Nu merită efortul să

ți le dau pe ale mele, ai toate cele zece amprente ale degetelor mele la fișier.

— Voi avea nevoie de cele ale lui Le Guern.

— Și astea sunt la fișier. Le Guern a făcut pușcărie acum paisprezece ani, a avut o încăierare strașnică la Guilvinec, din nu mai știu ce motiv. Vezi, suntem niște oameni binevoitori, îți dăm totul mură-n gură. Nici nu e nevoie să mai pui întrebări, că ne și găsești în computer.

— Ia zi, Decambrais, aș spune că mai toată lumea din piața asta a trecut pe la mititica.

— Există locuri de soiul ăsta pe unde bate același vânt. Hai să-ți citesc anunțul special de duminică. A fost doar unul: *În seara asta, întorcându-mă acasă la cină, aflu că ciuma tocmai și-a făcut apariția în Oraș. Puncte de suspensie. La birou ca să-mi termin scrisorile, preocupat să-mi pun afacerile și averea în rânduială, în cazul în care Dumnezeu ar binevoi să mă cheme la El. Facă-se voia Lui!*

— Continuarea *Jurnalului* englezului, sugeră Adamsberg.

— Exact.

— Sepys.

— Pepys.

— Și ieri?

— Ieri, nimic.

— Ia te uită, spuse Adamsberg. Încetinește.

— Nu cred. Iată-l pe cel de azi dimineață: *Acest flagel este mereu gata și la porunca lui Dumnezeu care îl trimite și-l face să plece după plac.* Textul indică mai degrabă că nu dezarmează. Reține

acest „mereu gata“ și acest „după plac“. Vezi, trâmbițează. Sfidează.

— Face pe grozavul, spuse Adamsberg.

— E infantil.

— Nu-i nimic de scos de aici, spuse Adamsberg clătinând din cap. Tipul nu e idiot. Cu toți polițiștii chemați și gata de acțiune, n-o să ne mai dea nici o informație asupra locului. Are nevoie de libertate de acțiune. A numit „cartierul Rousseau“ ca să fie sigur că se va face o legătură între prima crimă și ciuma anunțată. E posibil ca de acum încolo să devină mai evaziv. Ține-mă la curent, Decambrais, anunț cu anunț.

Adamsberg plecă, ținând sub braț pachetul cu mesaje.

XVIII

A doua zi, cam pe la ora două, computerul dădu la iveală un nume.

— Am pus mâna pe unul, spuse destul de tare Danglard, întinzând un braț către colegi.

Vreo zece agenți se buluciră în spatele lui, cu ochii ațintiți asupra ecranului. De dimineață începând, Danglard căuta un CLT în bazele de date, în vreme ce alții continuau să înmagazineze informațiile privind cele douăzeci și opt de apartamente amenințate, căutând zadarnic un punct de legătură. Primele rezultate de la laborator sosiseră în dimineața aceea: broasca ușii fusese forțată de un adevărat profesionist. În apartament nu mai erau alte amprente în afară de cele ale victimei și ale femeii de serviciu. Cărbunele de lemn folosit pentru înnegrirea pielii provenea de la niște crengi de măr, nu din sacii vânduți în comerț, umpluți cu un amestec de esențe. Cât despre plicul gălbui, acesta putea fi cumpărat de la orice papetărie ceva mai bine aprovizionată, la prețul de trei franci și douăzeci bucata. Fusese deschis cu o lamă. Nu conținea

decât praf de hârtie și o insectă mică, uscată. Era nevoie să trimită insecta la un entomolog? Adamsberg se încruntase, apoi încuviințase.

— Christian Laurent Taveniot, citi Danglard aplecat spre ecran. Treizeci și patru de ani, născut la Villeneuve-les-Ormes. Închis acum doisprezece ani la penitenciarul din Périgueux, pentru agresiune și rănire. Optsprezece luni plus alte două luni pentru atacarea unui gardian.

Danglard derulă dosarul pe ecran și fiecare întinse gâtul pentru a-l vedea pe CLT: față lungă, frunte îngustă, nas lătăreț, ochi apropiați. Danglard citi rapid restul dosarului.

— Șomer un an după ieșirea de la închisoare, apoi paznic de noapte la un depozit de fiare vechi. Domiciliat la Levallois, căsătorit, doi copii.

Danglard îi aruncă o privire întrebătoare lui Adamsberg.

— Ce studii are? întrebă Adamsberg dubitativ.

Danglard manevră tastele.

— Orientat pe filieră profesională la vârsta de treisprezece ani. Ratează brevetul de țiglar-galvanizator. Renunță, trăiește de pe urma pariurilor la meciuri, repară scutere pe care le vinde apoi pe sub mână. Până la încăierarea în care e gata să-l omoare pe unul dintre clienți dându-i cu scuteru-n cap, și încă de aproape, dacă putem spune astfel. Și apoi, pușcăria.

— Are părinți?

— Mamă, muncitoare într-o fabrică de cartoane la Périgueux.

— Frați, surori?

— Un frate mai mare, paznic de noapte la Levallois. Prin el și-a găsit de lucru.

— Asta nu prea mai lasă loc pentru studiu. Nu văd cum Christian Laurent Taveniot și-ar fi făcut timp și ar fi avut răbdare să învețe latinește.

— O fi autodidact? sugeră cineva.

— Nu văd de ce un tip care-și varsă nervii aruncând cu scutere s-ar pune pe învățat franceza veche. Ar însemna că și-a schimbat mult metoda în ultimii zece ani.

— Și atunci? întrebă Danglard, dezamăgit.

— Doi oameni să se ducă să verifice. Dar eu unul nu cred.

Danglard făcu o pauză și se duse după Adamsberg în biroul acestuia.

— Am necazuri, anunță el.

— Ce se întâmplă?

— Am purici.

Adamsberg îl privi surprins. Era prima dată când Danglard, om discret și pudic, îi împărtășea o problemă de igienă domestică.

— Golește un spray la fiecare zece metri pătrați, bătrâne. Ieși din casă două ceasuri, apoi întoarce-te și aerisește, ai să vezi că se rezolvă.

Danglard clătină din cap.

— Sunt purici de la Laurion, preciză el.

— Cine e Laurion? întrebă Adamsberg zâmbind. Un furnizor?

— Pe dracu'. René Laurion e mortul de ieri.

— Iertare! spuse Adamsberg. Numele lui mi-a scapat.

— Atunci notează-l, ce naiba. Am luat purici din apartamentul lui Laurion. Am început să mă scarpin seara la Brigadă.

— Și ce dracu' vrei să fac eu, Danglard? Tipul era mai puțin îngrijit decât părea. Sau poate că luase și el purici la garaj. Ce pot face?

— Doamne, Dumnezeule, spuse Danglard enervându-se. Doar ai spus-o chiar dumneata echipei nu mai departe decât ieri: ciuma se transmite prin înțepăturile puricilor.

— A, exclamă Adamsberg uitându-se de data asta atent la adjunctul lui. Acum înțeleg, Danglard.

— Văd că în dimineața asta ai nevoie de timp.

— Am dormit puțin. Ești sigur că e vorba de purici?

— Știu să fac diferența între o înțepătură de purice și una de țânțar. Sunt înțepat în zona inghinală și la subsuori, am niște bube cât unghia. Le-am descoperit abia azi dimineață, n-am avut vreme să-i verific pe copii.

De data asta, Adamsberg realiză că Danglard căzuse pradă unei neliniști reale.

— Dar de ce anume ți-e frică, bătrâne? Ce se petrece?

— Laurion a murit de ciumă, iar eu m-am pricopsit cu purici la el acasă. Am douăzeci și patru de ore ca să reacționez sau va fi prea târziu. La fel pentru cei mici.

— Dumnezeule mare, ai căzut în capcană? Nu-ți amintești că Laurion a murit strangulat, că a fost un simulacru de ciumă?

Adamsberg se dusese să închidă ușa și își trăsese scaunul lângă adjunct.

— Îmi amintesc, spuse Danglard. Numai că, în țicneala lui cu simbolurile, CLT a mers cu detaliile până acolo încât a dat drumul la purici în apartament. Poate că nu e o coincidență. În mintea lui de țicnit, ăștia sunt purici purtători de ciumă. Și nimic, absolut nimic nu mă asigură că nu sunt cu adevărat infectați.

— Dacă ar fi, de ce s-ar fi obosit să-l stranguleze pe Laurion?

— Pentru că vrea să ucidă cu mâinile lui. Nu sunt fricos, comisare, dar a fi mușcat de niște purici eliberați de un tip obsedat de ciumă nu mă face deloc să râd.

— Cine ne-a însoțit ieri?

— Justin, Voisenet și Kernorkian. Dumneata. Legistul. Devillard și oamenii de la comisariatul din arondismentul 1.

— Îi mai ai? întrebă Adamsberg punând mâna pe telefon.

— Ce?

— Puricii.

— Sigur. Dacă nu cumva își fac de cap prin Brigadă.

Adamsberg ridică receptorul și formă numărul laboratorului Prefecturii.

— Adamsberg la telefon, spuse el. Îți amintești de insecta găsită în plicul gol? Da, exact. Pune-l la treabă pe entomolog, prioritate absolută. Ei bine, cu atât mai rău, spune-i să-și lase muștele pe mai târziu. E urgent, amice, un caz de ciumă. Da, mișcă-te repede și vezi să-i spui că îi trimit și alții, vii. Să-și ia măsuri de precauție și, mai ales, tăcere absolută.

— Cât despre dumneata, Danglard, zise el închizând telefonul, du-te la duș și vâră toate hainele într-o pungă de plastic. O să le dăm la analiză.

— Și cum să procedez? Mă plimb în pielea goală toată ziua?

— Am să-ți cumpăr eu două-trei chestii, spuse Adamsberg ridicându-se. Nu e cazul să dai drumul la purici prin tot orașul.

Danglard era mult prea destabilizat de înțepăturile lui de purici ca să-și facă probleme în legătură cu hainele pe care avea să i le aducă Adamsberg. Dar o vagă neliniște tot îi trecu prin minte.

— Grăbește-te, Danglard. Trimit dezinsecția la dumneata acasă și chiar și aici, la Brigadă. Îl alertez și pe Devillard.

Înainte să plece după haine, Adamsberg îl sună pe istoricul care lucra ca femeie de menaj, Marc Vandoosler.

— Îți amintești de povestea cu cifra 4 pentru care te-am căutat? întrebă Adamsberg.

— Da, răspunse Vandoosler. De atunci, am auzit comunicatul de la ora opt și am citit ziarele

azi dimineață. Toate zic că a fost găsit un mort, iar un ziarist jură că atunci când a fost ridicat cadavrul, un braț ieșea de sub cearceaf – un braț înnegrit.

— Fir-ar să fie! zise Adamsberg.

— Cadavrul era cumva negru, domnule comisar?

— Te pricepi la ciumă? întrebă Adamsberg fără să răspundă. Sau doar la cifre?

— Sunt medievist, explică Vandoosler. Da, știu multe despre ciumă.

— Mai sunt mulți cunoscători?

— Pestologi? Să zicem că astăzi mai sunt vreo cinci. Nu vorbesc de biologi. Am doi colegi în Sud, mai degrabă aflați pe versantul medical al problemei, un altul la Bordeaux, mai curând axat pe insectele vectori, și un istoric cu tendințe de demograf, la universitatea din Clermont.

— Și dumneata? Care e tendința dumitale?

— Tendința șomaj.

Cinci, își spuse Adamsberg, nu e deloc mult pentru toată țara. Și până acum, Marc Vandoosler era singurul care cunoscuse semnificația cifrei 4. Istoric, literat, pestolog și cu siguranță latinist, merita efortul să se ducă să-i ceară părerea.

— Spune-mi, Vandoosler, cât timp ai zice dumneata că durează boala? În mare?

— Trei până la cinci zile incubația, în medie, dar uneori o zi-două. Cinci până la șapte zile ciuma declarată, *grosso modo*.

— Se poate trata?

— Dacă se acționează încă de la apariția simptomelor.

— Cred că o să am nevoie de dumneata. Accepți să stăm de vorbă?

— Unde? întrebă Vandoosler, bănuitor.

— La dumneata acasă?

— De acord, răspunse Vandoosler după o ezitare destul de lungă.

Omul era reticent. Dar mulți sunt reticenți la ideea de a vedea un polițist călcându-le pragul, de fapt aproape toți. Asta nu făcea însă în mod automat din Vandoosler un CLT.

— Peste două ore, propuse Adamsberg.

Închise telefonul și o șterse la hala uriașă din Place d'Italie. Își făcu socoteala că Danglard purta măsura 48 sau poate 50, era cu cincisprezece centimetri mai înalt decât el și avea treizeci de kilograme în plus. Îi trebuia spațiu ca să-și așeze burta. Apucă la repezeală o pereche de șosete, niște blugi și un tricou larg de culoare neagră – pentru că albul îngrașă, parcă așa auzise, la fel ca dungile. Nu era nevoie să mai ia și un sacou, temperatura era plăcută, iar lui Danglard îi era mereu cald din cauza berii.

Danglard aștepta la duș, înfășurat într-un prosop. Adamsberg îi dădu hainele noi.

— Pe astea le trimit la laborator, zise el ridicând punga mare de gunoi în care Danglard își vârâse hainele. Nu intra în panică, Danglard, ai cel puțin două zile de incubație la dispoziție, nu suntem presați. Avem timp să primim rezultatele

analizelor. Cei de la laborator vor trata problema în regim de urgență.

— Mulțumesc, bombăni Danglard scoțând tricoul și blugii din punga de la magazin. Doamne sfinte, doar nu vrei să pun pe mine așa ceva?

— Ai să vezi, căpitane, o să-ți stea de minune.

— O să arăt ca un idiot.

— Cum adică, eu arăt ca un idiot?

Danglard nu răspunse și continuă să scotocească în pungă.

— Nu mi-ai adus chiloți.

— Am uitat, Danglard, n-o să mori din atâta lucru. N-ai decât să bei mai puțină bere până diseară.

— Foarte practic.

— Ai anunțat la școală să-i verifice pe copii?

— Evident.

— Arată-mi înțepăturile.

Danglard ridică un braț și Adamsberg numără trei umflături la subsuoară.

— Indiscutabil, e vorba de purici, recunoscu el.

— Nu te temi că ai să te contaminezi? întrebă Danglard văzându-l cum întoarce punga pe o parte și pe alta ca s-o lege.

— Nu, Danglard. Nu se întâmplă prea des să-mi fie frică. Aștept să mor ca să-mi fie frică, așa îmi stric mai puțin viața. La drept vorbind, singura dată când mi-a fost cu adevărat frică a fost când am coborât ghețarul ăla de unul singur, pe spate, practic la verticală. Ceea ce mă îngrozea, în afară de căderea iminentă, erau afurisitele

alea de capre de pe margine care se uitau la mine cu ochii lor mari și negri și păreau să spună: „Biet idiot, n-ai să reușești". Eu unul respect mult ce spun caprele sălbatice din priviri, dar am să-ți povestesc chestia asta altă dată, Danglard, când ai să fii mai puțin încordat.

— Te rog, spuse Danglard.

— O să-i fac o mică vizită istoricului-menajeră-pestolog, Marc Vandoosler. Stă pe strada Chasle, nu departe de-aici. Uită-te dacă ai cumva vreo informație despre el și transferă toate apelurile de la laborator pe mobilul meu.

XIX

Pe strada Chasle, Adamsberg se pomeni în fața unei case dărăpănate, înalte și înguste, în mod uimitor crutată în chiar inima Parisului, despărțită de stradă printr-un teren viran năpădit de bălării înalte, pe care îl străbătu cu o anumită satisfacție. Un bătrân zâmbitor îi deschise ușa: avea un chip frumos care, spre deosebire de Decambrais, sugera că nu părea să fi terminat cu plăcerile vieții. Ținea în mână o lingură de lemn și îi arătă drumul cu ea.

— Instalați-vă în trapeză, spuse el.

Adamsberg intră într-o încăpere largă, cu zidurile străpunse de trei ferestre mari arcuite, mobilată cu o masă lungă din lemn deasupra căreia se tot agita un tip cu cravată, manevrând o cârpă și niște ceară, cu gesturi circulare și profesioniste.

— Lucien Devernois, se prezentă el punând cârpa jos, întinzându-i o mână fermă și vorbind limpede. Marc e gata într-o clipă.

— Scuzați deranjul, spuse bătrânul, e ora la care Lucien ceruiește masa. N-avem ce face, ăsta e consemnul.

Adamsberg se așeză pe una dintre băncile de lemn abținându-se să facă vreun comentariu, iar bătrânul luă loc în fața lui, cu aerul unui om care are de gând să-și ofere un moment plăcut.

— Ei, Adamsberg, atacă bătrânul pe un ton care jubila, nu-i mai recunoști pe moșnegi? Nu-i mai saluți? Nu respecți nimic, după bunul tău obicei?

Uluit, Adamsberg îl examină cu mare atenție pe bătrân, evocând imagini afundate adânc în memorie. În mod sigur nu era ceva recent. Avea nevoie de cel puțin zece minute până să scoată amintirea la suprafață. Tipul cu cârpa, Devernois, își încetinise mișcările și se uită pe rând la ei.

— Văd că nu te-ai schimbat, continuă bătrânul zâmbind sincer. Asta nu te-a împiedicat să urci, de la scăunelul de brigadier-major. Trebuie să recunosc că ai înregistrat victorii solide, Adamsberg. Afacerea Carréron, afacerea de pe Somme, scoaterea de sub acuzație a lui Valandry, toate sunt niște frumoase trofee de cavaler. Fără să mai vorbim de reușitele recente, cazul Le Nermord, măcelul de la Mercantour, afacerea Vinteuil. Felicitări, comisare. Ți-am urmărit cariera îndeaproape, după cum vezi.

— De ce? întrebă Adamsberg pe un ton defensiv.

— Pentru că mă întrebam dacă te vor lăsa să trăiești sau să mori. Cu aerul dumitale de om crescut ca un mărar sălbatic pe un gazon bine îngrijit, mult prea calm și mult prea indiferent, îi stinghereai pe toți. Vreau să cred că știi asta mai bine decât mine. Umblai razna prin mecanismul polițienesc și prin sectoarele ierarhice ca o bilă de biliard. Necontrolat și necontrolabil. Da, mă întrebam dacă te vor lăsa să crești. Te-ai fofilat, foarte bine. Eu n-am avut norocul dumitale. M-au prins și m-au dat afară.

— Armand Vandoosler, murmură Adamsberg văzând cum se ivea de sub trăsăturile bătrânului chipul energic al unui comisar mai tânăr cu douăzeci și trei de ani, caustic, egocentric și om de viață.

— Ai ghicit.

— În departamentul Hérault, continuă Adamsberg.

— Mda. Afacerea cu fata dispărută. Te-ai descurcat bine atunci, brigadier-major. Îl blocaserăm pe tip în port, la Nisa.

— Și am mâncat sub arcade.

— Caracatiță.

— Da, caracatiță.

— Eu aș bea un pic de vin, decise Vandoosler ridicându-se. Întâlnirea asta trebuie stropită.

— Marc e fiul dumneavoastră? întrebă Adamsberg acceptând paharul cu vin.

— Nepotul și finul meu. Mi-a dat o cameră la etaj, pentru că e băiat bun. Trebuie să știi,

Adamsberg, că am rămas la fel de enervant pe cât ai rămas dumneata de adaptabil. Ba încă și mai și. Dar dumneata ești acum și mai adaptabil?

— Nu știu.

— Pe atunci, erau deja o sumedenie de chestii pe care nu le știai, iar asta nu părea să-ți dea dureri de cap. Ce nu știi și ai venit să cauți în casa asta?

— Un asasin.

— Care e legătura cu nepotul meu?

— Ciuma.

Vandoosler cel Bătrân dădu din cap. Înșfăcă o coadă de mătură și bătu de două ori în tavan, într-o zonă în care tencuiala era deja plină de adâncituri.

— Suntem patru aici, explică Vandoosler cel Bătrân, îngrămădiți unii peste alții. Când batem o dată e pentru Sfântul Matei, de două ori pentru Sfântul Marcu, de trei ori pentru Sfântul Luca, aici de față împreună cu cârpa lui, și de patru ori pentru mine. De șapte ori înseamnă venirea rapidă a tuturor evangheliștilor.

Vandoosler îi aruncă o privire lui Adamsberg și puse la loc coada de mătură.

— Nu te schimbi deloc, așa e? zise el. Nimic nu te uimește?

Adamsberg zâmbi fără să răspundă, în timp ce Marc își făcea intrarea în trapeză. Ocoli masa, strânse mâna comisarului și îi aruncă o căutătură contrariată unchiului.

— Văd că ai luat comanda operațiilor, zise el.

— Îmi pare rău, Marc. Am mâncat cândva caracatiță împreună cu acest domn, acum vreo douăzeci și trei de ani.

— Promiscuitatea tranșeelor, murmură Lucien împăturindu-și cârpa.

Adamsberg îl cercetă cu privirea pe Vandoosler cel Tânăr, pestologul. Zvelt, nervos, cu păr negru și drept, cu ceva indian în trăsături. Era îmbrăcat în culori închise din cap până în picioare, cu excepția unei curele cam stridente, și avea pe degete inele de argint. Adamsberg observă că purta cizme negre și solide cu catarame, asemănătoare cu ale lui Camille.

— Dacă doriți o discuție între patru ochi, îi spuse el lui Adamsberg, mă tem că va trebui să ieșim de aici.

— Merge și aici, spuse Adamsberg.

— Aveți o problemă cu ciuma, domnule comisar?

— O problemă cu un cunoscător al ciumei, mai exact.

— Cel care desenează cifra 4 pe uși?

— Da.

— Are legătură cu crima de ieri?

— Dumneata ce crezi?

— Cred că da.

— Din ce cauză?

— Din cauza pielii înnegrite a cadavrului. Numai că cifra 4 ar trebui să apere de ciumă, nu s-o aducă.

— Așadar?

— Așadar presupun că victima nu era protejată.

— Exact. Dumneata crezi în puterea cifrelor?

— Nu.

Adamsberg surprinse privirea lui Vandoosler. Părea sincer și vag jignit.

— După cum nu cred în amulete, inele, turcoaze, smaralde, rubine sau în sutele de talismane care au fost născocite pentru a ne proteja. Sunt mult mai necinstite decât un simplu 4, evident.

— Se purtau inele în acest scop?

— Când oamenii aveau posibilitatea. Cei bogați nu prea mureau de ciumă, erau protejați fără s-o știe în casele lor solide, cruțate de șobolani. De obicei murea prostimea. Cu atât mai mult exista tendința de a crede în puterea pietrelor prețioase: săracii nu purtau rubine, și atunci mureau. Piatra cea mai grozavă, o adevărată *nec plus ultra*, era diamantul, protecția prin excelență: „Se știe că diamantul purtat la mâna stângă neutralizează toate felurile de transformări". Astfel, ca o dovadă de iubire, bărbații avuți au luat obiceiul de a oferi un diamant logodnicelor, pentru a le proteja de flagel. Obiceiul a rămas, dar nimeni nu mai știe de ce, tot așa cum nimeni nu-și mai amintește de semnificația cifrei 4.

— Ucigașul își amintește. Unde o fi găsit-o?

— În cărți, spuse Marc Vandoosler, cu un gest de nerăbdare. Dacă mi-ați expune problema, domnule comisar, probabil că aș putea să vă ajut.

— Trebuie mai întâi să te întreb unde erai luni seară, cam pe la două noaptea.

— E ora crimei?

— Aproximativ.

Medicul legist fixase ora crimei cam pe la unu și jumătate, dar Adamsberg prefera să lase o marjă de eroare. Vandoosler își dădu pletele pe după urechi.

— De ce m-ați ales pe mine?

— Îmi pare rău, Vandoosler. Puțini cunosc sensul acelui 4, foarte puțini.

— E logic, Marc, interveni Vandoosler cel Bătrân. Ăsta e serviciul.

Marc făcu un gest de enervare. Apoi se ridică, înșfăcă coada de mătură și bătu o dată în tavan.

— Coboară Sfântul Matei, preciză Bătrânul.

Bărbații așteptară într-o tăcere tulburată doar de zgomotul pe care-l făcea Lucien spălând vasele, total dezinteresat de discuție.

Un minut mai târziu, își făcu apariția un zdrahon blond, lat cât ușa și îmbrăcat doar cu pantaloni de pânză strânsi pe mijloc cu sfoară.

— M-ați chemat? întrebă el cu voce de bas.

— Mathias, spuse Marc, ce naiba făceam luni la două noaptea? E important, să nu-i sufle nimeni.

Mathias se concentră câteva clipe, încruntându-și sprâncenele deschise la culoare.

— Te-ai întors târziu, ai adus rufe pentru călcat, cam pe la zece. Lucien ți-a dat de mâncare și apoi s-a dus în camera lui împreună cu Élodie.

— Émilie, îl corectă Lucien întorcându-se. E totuși agasant că nu izbutiți să vă băgați odată naibii numele ei în scăfârlie.

— Am jucat două partide de cărți cu nașul, continuă Mathias, a câștigat trei sute douăzeci de franci și s-a dus la culcare. Tu te-ai apucat să calci rufele doamnei Boulain, apoi ale doamnei Druyet. La unu noaptea, când strângeai scândura de călcat, ți-ai amintit că trebuia să livrezi două garnituri de așternuturi a doua zi. Ți-am dat o mână de ajutor și le-am călcat împreună. Eu am luat vechiul fier de călcat. Am isprăvit de împăturit amândoi la două și jumătate și am făcut două pachete. Când am urcat să ne culcăm, ne-am întâlnit cu nașul care cobora să facă pipi.

Mathias înălță capul.

— Se ocupă de preistorie, comentă Lucien din dreptul chiuvetei. E un tip precis, puteți avea încredere în el.

— Pot să plec? întrebă Mathias. Pentru că am de făcut o reconstituire.

— Da, zise Marc. Îți mulțumesc.

— O reconstituire? întrebă Adamsberg.

— Reconstituie silexuri paleolitice în pivniță, explică Marc Vandoosler.

Adamsberg dădu din cap, fără să priceapă. Ce pricepuse el în schimb era că nu avea să pătrundă modul de funcționare a acelei case și nici pe acela al ocupanților ei doar din câteva întrebări. Asta impunea fără îndoială un stagiu complet, și nu era treaba lui.

— Mathias ar putea minți, evident, spuse Marc Vandoosler. Dar, dacă doriți, întrebați-ne separat ce culoare aveau așternuturile. Am luat rufele chiar în dimineața respectivă de la doamna Toussaint care stă pe Avenue de Choisy, numărul 22. Vă puteți duce să controlați. Le-am spălat, s-au uscat în cursul zilei și le-am călcat seara. Le-am dus înapoi a doua zi. Două cearceafuri albastru deschis, cu scoici, și alte două bej, cu margine cenușie.

Adamsberg dădu din cap. Un alibi domestic impecabil. Tipul se pricepea la rufărie.

— Bine, zise el. Am să vă rezum situația.

Cum Adamsberg vorbea lent, avu nevoie de douăzeci și cinci de minute pentru a expune cazul cifrelor 4, rolul Crainicului și crima din ajun. Cei doi Vandoosler ascultau atenți. Marc dădea adesea din cap, ca și cum voia să confirme povestea pe măsură ce ea se desfășura.

— Unul care răspândește ciuma, un contaminator, conchise el, asta v-a căzut în brațe. Și totodată un protector. Un tip care se crede stăpân. S-au mai văzut din ăștia, dar mai ales au fost născociți cu miile.

— Adică? întrebă Adamsberg deschizându-și carnetul.

— La fiecare manifestare a ciumei, explică Marc, teroarea era atât de mare, încât – pentru că Dumnezeu, cometele și infectarea aerului erau factori care nu puteau fi pedepsiți – se căutau vinovați. Erau acuzați de răspândirea

flagelului cu ajutorul unor unguente, grăsimi și amestecuri special preparate pe care le întindeau pe clopoțeii de la intrare, broaștele de la uși, balustradele scărilor, fațade. Un amărât care punea mâna pe o clădire risca să fie trimis direct la moarte. Au fost spânzurați o groază de oameni. Au fost numiți contaminatori, propagatori, răspânditori, dar nimeni nu și-a pus măcar o singură dată întrebarea ce interes ar fi avut cineva să facă o asemenea prostie. Aveți aici de-a face cu un propagator, e în afara oricărui dubiu. Dar el nu răspândește ciuma chiar la întâmplare, nu-i așa? Atacă pe cineva și îi protejează pe ceilalți. Se crede Dumnezeu și manevrează flagelul lui Dumnezeu. În calitate de Dumnezeu, îi alege pe cei pe care îi cheamă la el.

— Am căutat o legătură între toți cei vizați. Deocamdată, nimic.

— Dacă există un propagator, există și un vector. Ce anume folosește? Ați descoperit urme de unguent pe ușile neatinse? Pe broaște?

— N-am căutat așa ceva. La ce e bun un vector, din moment ce își sugrumă victima?

— Presupun că, în logica lui, nu se simte ucigaș. Dacă ar vrea să ucidă el însuși, n-ar avea nevoie să vâre pe fir toată povestea asta cu ciuma. Se slujește de un flagel intermediar pe care-l interpune între el și cei pe care îi distruge. Ciuma e aceea care ucide, nu el.

— De unde și anunțurile.

— Da. Pune în scenă ciuma în mod ostentativ și o arată cu degetul ca fiind singura răspunzătoare de ce se va întâmpla. Și îi trebuie un vector, obligatoriu.

— Puricii, propuse Adamsberg. Adjunctul meu a luat purici acasă la victimă, ieri.

— Doamne sfinte, purici? Erau purici în casa mortului?

Marc se ridicase brusc, cu pumnii înfundați în buzunarele pantalonilor.

— Ce fel de purici? întrebă el cu nervozitate. Purici de pisică?

— Habar n-am. Am trimis hainele la laborator.

— Dacă e vorba de purici de pisică sau de câine, n-aveți de ce să vă temeți, spuse Marc mergând în sus și-n jos de-a lungul mesei. Sunt inofensivi. Dar dacă e vorba de purici de șobolan, dacă tipul a infectat cu adevărat purici de șobolan și le-a dat drumul prin oraș, atunci, fir-ar să fie, e o catastrofă.

— Sunt într-adevăr periculoși?

Marc se uită la Adamsberg de parcă acesta l-ar fi întrebat ce părere are despre urșii polari.

— Dau telefon la laborator, spuse Adamsberg.

Se retrase într-un colț ca să telefoneze, iar Marc îi făcu semn lui Lucien să facă mai puțină gălăgie în timp ce punea la loc farfuriile.

— Da, despre asta e vorba, spunea Adamsberg. Ai terminat? Ce spui? La naiba, spune-mi literă cu literă.

În carnetul lui, Adamsberg scrisese un N, apoi un O și avea probleme cu restul. Marc îi luă creionul din mână și completă cuvântul: *Nosopsyllus fasciatus*. Apoi adăugă un semnul întrebării. Adamsberg încuviință.

— Gata, am numele, îi spuse el entomologului.

Marc scrisese în continuare: *Purtători de bacil?*

— Trimite-i la serviciul de bacteriologie, adăugă Adamsberg. Analiză pentru bacilul ciumei. Spune-le să dea bice, am deja un om înțepat. Și, pentru Dumnezeu, să nu cumva să-i scapi prin laborator. Da, la același număr. Toată noaptea.

Adamsberg își puse telefonul mobil în buzunarul de la piept.

— Au găsit doi purici în hainele adjunctului meu. Nu erau purici de om. Erau...

— *Nosopsyllus fasciatus,* purici de șobolan, spuse Marc.

— În plicul pe care l-am luat din locuința victimei mai era unul, mort. Din aceeași specie.

— Așa îi aduce.

— Da, spuse Adamsberg, începând să se plimbe la rândul lui prin încăpere. Deschide plicul și dă drumul la purici în apartament. Dar nu cred că afurisiții ăștia de purici sunt infectați. Cred că e vorba tot de un simbol.

— Împinge totuși simbolul până la găsirea unor purici de șobolan. Nu e chiar ușor să faci rost de ei.

— Cred că face pe grozavul, și din acest moment ucide el însuși. Știe că puricii lui nu vor putea ucide pe nimeni.

— Nu e chiar așa de sigur. Aveți un motiv serios să recuperați toți puricii care umblă prin locuința lui Laurion.

— Și cum să procedez?

— Cel mai simplu e să duceți în apartament doi-trei cobai pe care să-i plimbați cinci minute prin camere. Au să adune tot ce mișcă. Îi vârâți iute într-o pungă și îi duceți la laborator. Imediat după, dezinfecția locului. Nu lăsați cobaii prea mult timp. Odată ce au înțepat, puricii au tendința să plece și să mai dea o raită. Trebuie să puneți mâna pe ei în timp ce își iau masa.

— Bun, zise Adamsberg, notându-și strategia. Mulțumesc de ajutor, Vandoosler.

— Încă două lucruri, spuse Marc însoțindu-l la ușă. Să știți că propagatorul ăsta de ciumă nu e un pestolog prea bun. Erudiția lui are niște limite.

— Se înșală?

— Da.

— În ce privință?

— Chestia cu cărbunele, „Moartea neagră". E o imagine, o confuzie de cuvinte. *Pestis atra* însemna „moarte oribilă", nu „moarte neagră". Trupurile pestiferaților nu erau niciodată negre. Câteva pete albăstrui ici-colo, cam atât. Este un mit tardiv, o eroare populară care s-a generalizat. Toată lumea o crede, dar e falsă. Când omul

dumneavoastră mânjește cu cărbune corpul, se înșală. Comite chiar o enormă eroare.

— Aha, zise Adamsberg.

— Păstrează-ți mintea limpede, comisare, zise Lucien ieșind din încăpere. Marc e chițibușar, ca toți medieviștii. Se pierde în detalii și trece pe lângă esențial.

— Și care ar fi esențialul?

— Păi, violența, comisare. Violența omului.

Marc zâmbi și se dădu la o parte ca să-l lase pe Lucien să treacă.

— Cu ce se ocupă prietenul dumitale? întrebă Adamsberg.

— Prima lui meserie e aceea de a irita lumea, dar nu-i aduce bani. Exercită această activitate benevol. A doua lui alegere e de a fi un contemporaneist, specialist în Marele Război. Avem conflicte mari în legătură cu perioadele.

— A, bun. Și al doilea lucru pe care voiai să mi-l spui?

— Căutați cumva un tip ale cărui inițiale ar fi CLT?

— E o pistă serioasă.

— Lăsați-o baltă. CLT este pur și simplu prescurtarea celebrei combinații a celor trei adverbe.

— Cum adică?

— Practic toate tratatele despre ciumă o citează ca fiind cel mai bun dintre sfaturi: *Cito, longe fugeas et tarde redeas*. Adică „Pleacă iute, lipsește timp îndelungat și întoarce-te târziu". Cu alte cuvinte, șterge-o rapid și pentru cât mai

multă vreme. Este celebrul „remediu al celor trei adverbe“: „Iute, Departe, Mult timp“. În latinește: *Cito, Longe, Tarde*. CLT.

— Poți să mi-l notezi? întrebă Adamsberg întinzându-i carnetul.

Marc notă în grabă câteva rânduri.

— „CLT“ e un sfat pe care asasinul îl dă oamenilor, protejându-i totodată și cu cifra 4, spuse Marc în timp ce îi înapoia carnetul.

— Aș fi preferat inițialele unui nume, spuse Adamsberg.

— Înțeleg. Mă puteți ține la curent? În privința puricilor?

— Te interesează atât de mult ancheta?

— Nu despre asta e vorba, spuse Marc zâmbind. Dar poate că aveți și dumneavoastră niște *Nosopsyllus*. În care caz, probabil ca am și eu. Și de asemenea ceilalți.

— Înțeleg.

— Mai există și un alt remediu împotriva ciumei. Blochează-i repede și spală-te bine. BSB.

Ieșind, Adamsberg se întâlni cu zdrahonul blond și-l opri ca să-i pună o singură întrebare.

— O pereche era bej, răspunse Mathias, cu margine cenușie, iar cealaltă albastră cu scoici Saint-Jacques.

Adamsberg ieși din casa de pe strada Chasle și străbătu terenul viran, un pic năuc. Existau pe pământ oameni care știau o sumedenie de lucruri aiuritoare. Care fuseseră atenți la școală, pe de-o parte, și care continuaseră mai apoi să

înmagazineze vagoane întregi de cunoștințe. Cunoștințe despre o altă lume. Oameni care-și petreceau viața cu probleme legate de propagatori, unguente, purici latinești și combinații de adverbe. Și era cât se poate de sigur că nu văzuse decât un minuscul fragment din tonele de cunoștințe îngrămădite în capul acelui Marc Vandoosler. Vagoane de cunoștințe care nu păreau să-l ajute mai mult decât pe alții să se descurce în viață. Astăzi, totuși, puteau să ajute, și încă în mod crucial.

XX

La Brigadă se primiseră noi faxuri de la laborator, iar Adamsberg luă rapid cunoștință de conținutul lor: „specialele" nu aveau nici o amprentă suspectă, doar cele ale Crainicului și ale lui Decambrais, identificate pe toate anunțurile.

— M-ar fi mirat ca propagatorul să se fi lăsat la voia întâmplării și să-și fi pus degetele pe mesaje, spuse Adamsberg.

— De ce o fi folosit asemenea plicuri? întrebă Danglard.

— Chestie de ceremonial. Pentru el, fiecare gest e prețios. Nu și-ar trimite anunțurile într-un plic proletar. Vrea să le pună în învelișuri de preț pentru că e vorba de un act de mare rafinament. Nu ceva jalnic emis de primul venit, eu sau dumneata, Danglard. Doar nu-ți imaginezi un mare bucătar servindu-ți *vol-au-vent* într-un bol de plastic. Ei bine, e cam același lucru. Plicul e la înălțimea gestului: e căutat.

— Amprentele lui Le Guern și Ducouëdic, spuse Danglard, punând faxul jos. Doi pușcăriași.

— Da, dar amândoi au avut condamnări de scurtă durată. Nouă și respectiv șase luni.

— Care îți dau timp să-ți faci relații utile, spuse Danglard, scărpinându-se cu furie sub braț. Stagiul la lăcătușerie se poate face după ce ieși de la zdup. Ce capete de acuzare?

— Pentru Le Guern, lovituri și rănire cu intenția de a provoca moartea.

— Bun, zise Danglard fluierând, e deja onorabil. De ce n-a încasat mai mult?

— Circumstanțe atenuante: armatorul pe care l-a snopit în bătaie lăsase traulerul să putrezească, iar vaporul s-a scufundat în cele din urmă. Doi marinari au murit înecați. Le Guern a sărit din elicopterul de salvare, nebun de durere, și s-a aruncat asupra lui.

— Armatorul a pățit ceva?

— Nu. Nici el, nici tipii de la căpitănie care l-au acoperit, bine mituiți, potrivit depoziției lui Le Guern la vremea aceea. S-au înțeles între ei de la armator la armator și l-au eliminat din toate porturile din Bretagne. Le Guern n-a mai găsit niciodată vreun post de căpitan de vas. Cu treisprezece ani în urmă, fără un ban în buzunar, a debarcat în piața mare din Montparnasse.

— Are motive serioase să dușmănească întreaga lume, nu crezi?

— Ba da, și mai e și coleric și ranchiunos. Dar René Laurion n-a pus piciorul în vreo căpitănie, pare-se.

— Poate că își alege victime de substituție. S-a mai văzut. Le Guern e totuși cel mai bine plasat pentru a-și trimite singur mesajele, nu? De altfel, de când stă cineva de pază la fața locului, iar Le Guern a fost primul informat, nu mai apar „speciale".

— Nu era singurul care știa că polițiștii sunt în preajmă. La Vikingul, la ora nouă seara, toată lumea îi mirosise deja.

— Dacă ucigașul nu e din cartier, cum ar fi aflat?

— Ucisese deja, bănuia că polițiștii sunt extrem de ocupați. I-a reperat, la pândă pe bancă.

— Până la urmă, facem supraveghere de pomană?

— Facem supraveghere din principiu. Și din alte motive.

— Decambrais-Ducouëdic, ăsta pentru ce a picat?

— Pentru tentativă de viol asupra unei minore chiar în școala unde preda. Toată presa vremii l-a luat în primire. La cincizeci și doi de ani, cât pe ce să fie linșat pe stradă. A avut nevoie de protecția poliției până la proces.

— Afacerea Ducouëdic, îmi amintesc. O puștoaică agresată la toaletă. Să nu-ți vină să crezi când îl vezi, nu-i așa?

— Amintește-ți de apărare, Danglard. Trei elevi din ciclul secundar se aruncaseră asupra unei puștoaice de doisprezece ani, la ora când cantina era goală. Se pare că Ducouëdic i-a lovit

zdravăn pe băieți și a luat fata în brațe ca s-o scoată de acolo. Puștoaica era pe jumătate dezbrăcată și urla în brațele lui pe culoar. Asta e ceea ce au văzut ceilalți copii. Cei trei au prezentat o versiune inversă a faptelor: Ducouëdic o viola pe fată, ei au intervenit, Ducouëdic i-a pocnit și a luat fata de-acolo ca să fugă. Era vorba de cuvântul lui împotriva cuvântului celorlalți. Ducouëdic a căzut. Prietena lui l-a părăsit, colegii l-au abandonat. Cuprinși de îndoială. Îndoiala face vid în jur, Danglard, îndoiala persistă. Din cauza asta și-a luat numele de Decambrais. E un tip care a terminat-o cu viața la cincizeci și doi de ani.

— Ce vârstă au cei trei puști astăzi? Cam treizeci și doi, treizeci și trei de ani? Vârsta lui Laurion?

— Laurion a făcut colegiul în Périgueux. Ducouëdic era profesor la Vannes.

— Poate alege victime de substituție.

— Iarăși?

— Și ce-i cu asta? Parcă dumneata nu cunoști bătrâni care detestă o întreagă generație?

— Cunosc prea mulți.

— Trebuie să aflăm mai multe în legătură cu tipii ăștia doi. Decambrais e perfect plasat ca să lase mesajele și încă și mai mult ca să le scrie. El e totuși cel care a izbutit să le descifreze. Pornind de la un cuvânt arab care l-a pus direct pe pista lui *Liber canonis* al lui Avicenna. Tipul e foarte tare, nu crezi?

— Suntem oricum obligați să cercetăm. Sunt convins că ucigașul e prezent când se strigă anunțurile. A demarat de aici pentru că nu avea de ales în privința mijloacelor, asta am priceput. Dar și pentru că el cunoștea urna de aproape, de multă vreme. Strigarea asta a anunțurilor, care nouă ni se pare cam aiurea, lui i se pare, dimpotrivă, un vehicul evident al informației, la fel ca oamenilor din cartier. Sunt sigur de asta. Și mai sunt convins că tocmai a stat să asculte, sunt sigur că se află acolo când sunt strigate anunțurile.

— N-are nici un sens, obiectă Danglard. Și e periculos pentru el.

— N-are sens, dar n-are a face, Danglard, cred că se află acolo, în mulțime. Din acest motiv nu slăbim supravegherea pieței.

Adamsberg ieși din birou și traversă sala centrală ca să se posteze în fața planului Parisului. Agenții îl urmăreau din ochi, dar Adamsberg înțelese că nu la el se uitau, ci la Danglard, îmbrăcat într-un tricou larg, negru, cu mâneci scurte. Ridică brațul drept și toate privirile se întoarseră spre el.

— Evacuarea localurilor la orele optsprezece pentru dezinfectare, spuse el. Acasă fiecare va face duș, se va spăla pe cap și își va pune toate hainele – repet, toate – în mașina de spălat, la temperatură de cel puțin 60 de grade. Motivul: exterminarea puricilor.

Se produseră zâmbete, murmure.

— E un ordin categoric, spuse Adamsberg, care e valabil pentru toți și mai ales pentru cei trei oameni care m-au însoțit acasă la Laurion. A fost cineva din cei prezenți înțepat de ieri încoace?

Se ridică un deget, cel al lui Kernorkian, la care se holbară toți cu o anume curiozitate.

— Locotenent Kernorkian, anunță el.

— Stai liniștit, locotenente, nu ești singurul. Căpitanul Danglard a fost și el înțepat.

— Șaizeci de grade, zise cineva, o să mi se ducă dracului cămașa.

— Aveți de ales între asta sau aruncat pe foc, spuse Adamsberg. Cei care au de gând să nu execute ordinul se expun unei ciume potențiale. Repet: potențiale. Sunt convins că puricii cărora ucigașul le-a dat drumul în locuința lui Laurion sunt perfect sănătoși și la fel de simbolici ca tot restul. Dar această măsură rămâne totuși obligatorie. Puricii înțeapă mai ales noaptea, vă cer așadar în mod expres să faceți această operație imediat cum vă întoarceți acasă. Faceți apoi o dezinsecție în toată regula, găsiți sprayuri la vestiare. Noël și Voisenet, veți controla mâine alibiurile celor patru cercetători, spuse el întinzându-le o fișă, toți patru pestologi, deci suspecți. Dumneata, zise el arătând spre bărbatul zâmbitor cu păr cărunt.

— Locotenent Mercadet, spuse ofițerul ridicându-se pe jumătate.

— Mercadet, dumneata vei verifica povestea cu cearșafurile unei anume doamne Toussaint, de pe Avenue de Choisy.

Adamsberg îi întinse o fișă care trecu din mână în mână până la Mercadet. Apoi arătă spre un chip rotund și temător, cu ochi verzi, dar și spre bățosul brigadier originar din Granville.

— Brigadier Lamarre, spuse fostul jandarm ridicându-se și luând poziția de drepți.

— Brigadier Estalère, spuse cel cu fața rotundă.

— Veți trece prin cele douăzeci și nouă de imobile și veți examina din nou ușile rămase neatinse. Obiectivul: căutarea unui unguent, a unei grăsimi, a unui produs oarecare întins pe broaștele ușilor, pe sonerii sau pe clanțe. Luați-vă precauțiile de rigoare, puneți-vă mănuși. Cine a continuat să facă cercetări asupra acestor douăzeci și nouă de persoane?

Se ridicară patru mâini, cele ale lui Noël, Danglard, Justin și Froissy.

— Ce rezultate aveți? Concidențe posibile?

— Nici una, spuse Justin. Rezistă la toate analizele statistice.

— Ce se aude cu interogatoriile din strada Jean-Jacques Rousseau?

— Nici un rezultat. Nimeni n-a văzut vreun necunoscut în imobil. Vecinii n-au auzit nimic.

— Broasca electronică?

— E ușor de manevrat. Cifrele de pe taste sunt atât de uzate, încât nu mai pot fi citite. O

sută douăzeci de combinații care pot fi testate în șase minute.

— Cine și-a luat sarcina de a interoga locatarii celorlalte douăzeci și opt de imobile? Măcar o singură persoană care să-l fi zărit pe pictorul cifrelor?

Femeia cu chip masiv și aspru ridică un braț ferm.

— Locotenent Retancourt, spuse ea. Nimeni nu l-a văzut pe acest pictor. Acționează în mod categoric noaptea, iar pensula nu face nici un zgomot. Căpătând deprindere, operația asta nu îi ia mai mult de o jumătate de oră.

— Cum e totuși cu codurile?

— Au rămas urme de pastă de modelat pe multe dintre taste, domnule comisar. Autorul reperează cifrele folosite.

— Șmecherie de fost pușcăriaș, zise Justin.

— Oricine o poate născoci, spuse Noël.

Adamsberg aruncă o privire la ceas.

— E fără zece, zise el. Evacuarea.

Adamsberg se pomeni trezit la trei noaptea de un telefon de la serviciul de biologie.

— N-am găsit nici un bacil, zise o voce bărbătească obosită. Negativ. Nici în puricii de pe haine, nici în cel din plic, nici în cele douăsprezece specimene culese din locuința lui Laurion. Nevătămați, curați ca lacrima.

Adamsberg răsuflă ușurat.

— Toți erau purici de șobolan?

— Toți. Cinci masculi, zece femele.

— Perfect. Păstrează-i cu mare grijă.

— Au murit, domnule comisar.

— Nu e cazul să le cumperi flori sau coroane. Păstrează-i într-o eprubetă.

Se așeză pe pat, aprinse lampa și începu să-și frece capul. Apoi îi sună pe Danglard și pe Vandoosler ca să-i informeze în legătură cu rezultatul. Formă pe rând cele douăzeci și șase de numere ale celorlalți agenți din Brigadă, apoi pe cel al legistului și pe cel al lui Devillard. Nici unul nu se plânse că fusese trezit din somn în toiul nopții. Simțea că se pierde printre numele subalternilor, iar carnetul lui nu mai era la zi. Nu mai avusese când să se ocupe de acel memento atât de necesar, nici măcar s-o sune pe Camille ca să fixeze o întâlnire. Avea impresia că propagatorul de ciumă nu voia să-l lase să doarmă.

La șapte și jumătate, un apel îl culese în plină stradă, când tocmai se afla în drum spre Brigadă, mergând pe jos prin cartierul Marais.

— Domnule comisar? spuse un glas gâfâit. Sunt brigadierul Gardon, din echipa de noapte. Avem două cadavre pe trotuar, în arondismentul 12, unul pe strada Rottembourg, celălalt pe bulevardul Soult. Întinse pe jos, în pielea goală și acoperite cu praf de cărbune. Doi bărbați.

XXI

La amiază, cele două victime fuseseră ridicate și duse la morgă, iar locurile respective redate circulației. Dată fiind expunerea lor spectaculoasă, nu mai era nici o speranță că aceste cadavre negre nu vor ajunge la cunoștința publicului. Încă de la căderea serii, ziarele vor pune stăpânire pe știri, iar de mâine totul va fi dat în presă. Era cu neputință să fie ascunsă identitatea victimelor și se va face imediat legătura cu domiciliile lor din strada Poulet și, respectiv, din Avenue de Tourville. Două imobile marcate cu 4, cu excepția a două uși, ale lor. Doi bărbați, în vârstă de treizeci și unu, respectiv treizeci și șase de ani, unul cap de familie, celălalt trăind în concubinaj. Trei sferturi din agenții Brigăzii se risipiseră prin capitală, unii căutau martori în locurile unde fuseseră lăsate cadavrele, ceilalți vizitau încă o dată cele două imobile-țintă, chestionându-i pe vecini pentru a obține orice informație susceptibilă să dezvăluie o legătură între ultimele victime și René Laurion. Celălalt sfert trudea de zor

la tastaturile computerelor, întocmind rapoarte și înregistrând noi date.

Cu capul plecat, sprijinit de peretele biroului, nu departe de fereastra de la care putea zări printre gratiile noi freamătul continuu al vieții de pe trotuare, Adamsberg încerca să adune masa, de-acum foarte grea, a datelor despre crime și detaliile aferente. I se părea că acea masă devenise prea voluminoasă pentru creierul unui singur om – pentru al lui în orice caz –, că nu mai putea să-i măsoare contururile, că îl strivea. Între „specialele", micile afaceri din piața Edgar Quinet, cazierele lui Le Guern și Ducouëdic, poziția imobilelor marcate, identitățile victimelor, vecinii lor, rudele lor, între cărbune și purici, plicuri, analize de laborator, apeluri de la legist, caracteristicile ucigașului, el nu mai reușea să cuprindă totalitatea căilor deschise și simțea că se pierde. Avea pentru prima oară impresia că mai degrabă Danglard le va da de capăt cu ajutorul calculatorului, nu el, cu nasul în vânt și în plină agitație.

Două noi victime într-o singură noapte, doi bărbați dintr-o lovitură. Din moment ce polițiștii le păzeau ușile, ucigașul îi atrăsese pur și simplu afară pentru a-i executa, ocolind obstacolul printr-o stratagemă la fel de elementară ca aceea adoptată de nemți, care trecuseră cu avioanele peste linia Maginot cea de netrecut, din moment ce francezii blocau drumurile. Cei doi brigadieri care făceau de gardă în fața apartamentului mortului din strada Rottembourg, Jean Viard, îl

văzuseră pe acesta ieșind la ora douăzeci treizeci. Doar nu poți împiedica pe cineva să iasă la o întâlnire, nu-i așa? Mai ales că acest Viard nu fusese nici măcar o clipă impresionat de „idioțenia aia cu cifra 4", după cum îi explicase agentului de pază. Celălalt, François Clerc, plecase la ora zece ca să dea o raită, zisese el. Simțea că se sufocă, stând cu polițaii ăia în fața ușii, afară era plăcut, voia să se ducă să bea un pahar, nu? Amândoi fuseseră uciși prin strangulare, la fel ca Laurion, unul cam cu un ceas înaintea celuilalt. Crime în serie. Apoi cadavrele fuseseră transportate, desigur împreună, într-o mașină în care fuseseră dezbrăcate și mânjite cu cărbune. În sfârșit, ucigașul le lăsase în plină stradă, în arondismentul 12, la marginea Parisului, împreună cu toate hainele lor. Propagatorul nu riscase să se expună privirilor, căci, de data asta, corpurile nu erau așezate cristic, pe spate și cu brațele în cruce. Erau așa cum le dăduse drumul, în mare grabă. Adamsberg presupunea că situația în care se pomenise, de a da rasol în ultima etapă, cu siguranță îl contrariase pe asasin. În toiul nopții, nimeni nu văzuse nimic. Cu cele două milioane de locuitori ai ei, capitala poate fi la fel de pustie ca un sat de munte în timpul săptămânii, la patru dimineața. Capitală sau nu, oamenii dorm pe bulevardul Soult la fel cum dorm cei din Pirinei.

Singura noutate care putea fi înregistrată era vârsta de peste treizeci de ani a celor trei bărbați.

Nu era chiar cel mai precis numitor comun. Restul detaliilor nu se potriveau absolut deloc unele cu altele. Jean Viard nu muncise pe brânci la periferie ca prima victimă. Era un produs al celor mai selecte cartiere, inginer în informatică și căsătorit cu o avocată. François Clerc era de origine mai modestă, un bărbat greoi, cu umeri largi, comisionar pentru un mare comerciant de vinuri.

Fără să se dezlipească de perete, Adamsberg îl sună pe medicul legist, aflat în plină autopsie a cadavrului lui Viard. În timp ce telefonul suna, căută în carnet numele de botez al legistului. Romain.

— Romain, aici Adamsberg. Îmi pare rău că te deranjez. Confirmi strangularea?

— Nu e nici o îndoială. Ucigașul folosește un șnur solid, aproape sigur de plastic. La ceafă există un punct de impact destul de clar. Ar putea fi vorba de un fel de laț culisant. Asasinul trebuie doar să strângă spre dreapta, asta nu cere prea mare forță. De altfel și-a ameliorat tehnica de când s-a apucat de crime *en gros*: cei doi au primit în ochi o salvă de gaz lacrimogen. Până să reacționeze, ucigașul le petrecuse deja lațul peste gât. E rapid și sigur.

— Laurion avea cumva înțepături pe corp, înțepături de insecte?

— La naiba, n-am semnalat chestia asta în raport. Pe moment, nu mi s-a părut semnificativ. Avea umflături provocate de purici, destul de

recente, în zona inghinală. Viard are și el, pe interiorul coapsei drepte și pe gât, dar mai vechi. N-am avut timp să-l examinez pe ultimul.

— Puricii pot cumva înțepa un mort?

— Nu, Adamsberg, în nici un caz. Îl părăsesc încă de la primele semne de răcire.

— Mulțumesc, Romain. Verifică absența bacilului, la fel ca pentru Laurion. Nu se știe niciodată.

Adamsberg își vârî telefonul mobil în buzunar și se frecă la ochi. Așadar se înșelase. Ucigașul nu lăsase plicul cu purici în aceeași clipă când ucisese. Se scursese ceva timp între introducerea puricilor și crimă, din moment ce insectele avuseseră vreme să se hrănească. Un interval chiar destul de lung în cazul lui Viard, de vreme ce legistul decretase că umflăturile erau destul de vechi.

Se învârti prin încăpere, cu mâinile încrucișate la spate. Propagatorul urmărea așadar un protocol destul de aiurit: strecura mai întâi plicul dezlipit pe sub ușa viitoarei lui victime, se întorcea ceva mai târziu și, de data asta, forța broasca și își sugruma victima, având și cărbunele de lemn gata pregătit. Lucra în doi timpi. Unu, puricii, doi, crima. Fără a mai vorbi de infernala potrivire a cifrei 4 și de anunțurile pregătitoare. Adamsberg simțea cum crește în el un soi de neputință. Pistele se amestecau, calea pe care trebuia s-o apuce îi scăpa, ucigașul acesta ceremonios îi devenea străin, de neînțeles. Formă, mânat de un impuls, numărul lui Camille și, o

jumătate de oră mai târziu, se întindea pe patul ei, gol sub veșminte, apoi gol fără veșminte. Camille se lungi peste el, iar Adamsberg închise ochii. Într-un minut, uită că douăzeci și șapte de oameni din brigada lui patrulau pe străzi sau pe tastaturi.

Două ceasuri și jumătate mai târziu, ajungea în piața Edgar Quinet, împăcat cu el însuși, învăluit și aproape apărat de acea ușoară înmuiere a coapselor.

— Eram pe punctul să te sun, domnule comisar, spuse Decambrais venind în întâmpinarea lui dinspre pragul casei. Nu era nici unul ieri, dar azi avem unul.

— Nu a fost văzut nimeni punându-l în urnă, spuse Adamsberg.

— A venit prin poștă. Și-a schimbat metoda, nu mai riscă să vină personal. Pune anunțul la poștă.

— Cui l-a trimis?

— Lui Joss Le Guern, chiar aici.

— Știe numele Crainicului?

— Mulți oameni îl știu.

Adamsberg îl urmă pe Decambrais în bârlogul lui și desfăcu plicul.

Deodată s-a răspândit zvonul, repede adeverit, că ciuma tocmai izbucnise în oraș pe două străzi în același timp. Se spunea că doi (...) fuseseră găsiți cu toate semnele cele mai limpezi ale bolii.

— Le Guern a strigat anunțul?

— Da, la amiază. Doar i-ai spus să continue.

— Textele sunt mai explicite acum, de când omul nostru a intrat în acțiune. Ce efect a avut asupra publicului?

— Agitație, întrebări și multe discuții la Vikingul. Cred că era acolo și un ziarist. Le-a pus o groază de întrebări lui Joss și celorlalți. Nu știu de la ce ziar.

— S-a luat după zvonuri, Decambrais. Era inevitabil. Cu anunțurile speciale din ultimele zile, cu comunicatul de marți seară și mortul de azi dimineață, era de la sine înțeles că bucla se va închide. Trebuia să se întâmple. Poate că presa a primit vreo declarație din partea propagatorului însuși, spre a activa tornada.

— E foarte posibil.

— Pus la poștă ieri, spuse Adamsberg întorcând plicul, în arondismentul 1.

— Două morți anunțate, spuse Decambrais.

— S-a întâmplat deja, zise Adamsberg uitându-se la el. Ai să auzi diseară la televizor. Doi bărbați aruncați pe trotuar ca niște saci, goi și mânjiți cu cărbune.

— Doi dintr-o lovitură, spuse Decambrais cu glas înăbușit.

Își încleștă fălcile și pe pielea lui albă apărură o sumedenie de riduri.

— După părerea dumitale, Decambrais, cadavrele morților de ciumă sunt negre?

Intelectualul se încruntă.

— Nu sunt specialist în acest domeniu, domnule comisar, și mai ales nu în istoria medicinei. De aceea mi-a trebuit atâta timp să identific acele „speciale". Dar te asigur că medicii vremii nu menționează niciodată acest aspect, culoarea neagră. Pete, pustule, umflături, astea da, dar nu negru. Vezi, negrul s-a înrădăcinat în imaginația colectivă mult mai târziu, printr-o glisare semantică.

— Bine.

— E lipsit de importanță, căci eroarea a rămas, iar ciuma este numită „Moartea neagră". Cuvintele acestea sunt cu siguranță capitale pentru ucigaș, pentru că sunt termeni care propagă spaima. Vrea să impresioneze, să frapeze prin idei puternice, indiferent că sunt adevărate sau false. Iar Moartea neagră lovește ca un tun.

Adamsberg se instală la Vikingul, destul de calm în acel sfârșit de după-amiază, și îi ceru lui Bertin cel solid o cafea. Prin geam, avea o perspectivă întinsă asupra întregii piețe. Danglard îl sună un sfert de ceas mai târziu.

— Sunt la Vikingul, spuse Adamsberg.

— Fii atent la calvados, îl preveni Danglard. E foarte ciudat. Îți scoate ideile din cap cât ai zice pește.

— Nu mai am idei, Danglard. Sunt la pământ. Cred că m-a îmbătat, că m-a făcut să-mi pierd busola. Cred că m-a dat gata.

— Calvadosul?

— Propagatorul de ciumă. CLT. Apropo, Danglard, las-o baltă cu inițialele astea.

— Să-l las baltă pe Christian Laurent Taveniot?

— Lasă-l în pace, spuse Adamsberg care își deschisese carnetul la pagina scrisă de Vandoosler. E vorba de combinația celor trei adverbe.

Adamsberg așteptă o reacție din partea adjunctului, reacție care nu veni. Până și Danglard era depășit. Spiritul lui luminat se îneca.

— *Cito, longe, tarde,* citi Adamsberg. Șterge-o la dracu'n praznic și rămâi acolo cât mai mult timp.

— Fir-ar să fie, zise Danglard după o pauză. *Cito, longe fugeas et tarde redeas*. Ar fi trebuit să mă gândesc.

— Nu mai gândim, nici măcar dumneata. Ne depășește.

— Cine ți-a spus?

— Marc Vandoosler.

— Am informații despre acest Vandoosler.

— Las-o baltă și pe-asta. E scos din cauză.

— Știai că unchiul lui a fost polițist și că a fost dat afară chiar înainte să iasă la pensie?

— Da. Am mâncat caracatiță cu el.

— A, da, bine. Știai că nepotul, Marc, a fost amestecat în câteva cazuri?

— Criminale?

— Da, dar de partea anchetatorilor. Nu e prost deloc.

— Am remarcat.

— Te-am sunat în legătură cu alibiurile celor patru pestologi. Toți sunt în ordine, curați, cu vieți de familie fără fisură.

— N-avem baftă.

— Nu. Nu ne-a rămas nimeni.

— Iar eu, unul, nu mai văd nimic. Nu mai simt nimic, bătrâne.

Danglard ar fi trebuit să se bucure de agonia intuițiilor lui Adamsberg. Se surprinse totuși deplângând această derută și încurajându-l tocmai pe calea pe care o blama mai mult decât pe oricare alta.

— Ba da, zise el cu fermitate, sunt sigur că simți ceva, măcar un amănunt oarecare.

— Doar un amănunt, conveni Adamsberg, după o scurta pauză. Mereu același.

— Spune despre ce e vorba.

Adamsberg mătură din priviri piața. Se formaseră grupulețe, iar altele ieșeau din bar, pregătindu-se pentru anunțurile lui Le Guern. Acolo, lângă platanul cel gros, se făceau pariuri în legătură cu echipajul dispărut sau salvat.

— Știu că e acolo, spuse el.

— Acolo unde?

— În piață. E acolo.

Adamsberg renunțase la televizor și avea obiceiul, în caz de nevoie, să meargă la o sută de metri de casă, la un *pub* irlandez saturat de muzică și de miros de Guiness, unde Enid, o chelneriță pe care o cunoștea de multă vreme,

îl lăsa să se uite la micul aparat fixat sub bar. Împinse așadar ușa localului numit *Apele negre din Dublin* la opt fără cinci și se strecură în spatele tejghelei. Ape negre, chiar asta era impresia pe care o avea, începând de dimineață cel puțin. În timp ce Enid îi pregătea un enorm cartof cu bucățele de slănină – de unde își procurau oare irlandezii cartofi atât de uriași, era o întrebare pe care ți-o puneai mai devreme sau mai târziu dacă aveai timp, asta dacă un propagator de ciumă nu îți bloca mintea –, Adamsberg ascultă știrile cu sonorul în surdină. Era cam la fel de catastrofal pe cât se temuse.

Prezentatorul anunța decesele a trei bărbați la Paris, survenite în noaptea de luni spre marți și, respectiv, de miercuri spre joi, în circumstanțe alarmante. Victimele locuiau toate în imobile marcate cu acei 4 pictați care făcuseră obiectul unui comunicat special din partea Prefecturii de Poliție la știrile de alaltăieri. Sensul acestor cifre, asupra căruia poliția nu dăduse atunci explicații, era acum cunoscut pentru că agenția AFP primise un scurt mesaj al autorului. Acest comunicat anonim trebuia abordat cu cele mai mari precauții, nimic nu-i dovedea autenticitatea. Autorul lui anunța totuși moartea prin ciumă a celor trei bărbați și dădea asigurări că el pusese de multă vreme în gardă populația capitalei împotriva flagelului prin anunțuri publice repetate la intersecția Edgar Quinet cu Delambre. O astfel de revendicare trebuia desigur pusă pe seama

unui dezechilibrat. Dacă acele cadavre prezentau într-adevăr aspecte ale morții negre, poliția certifica totuși faptul că bărbații fuseseră nefericitele victime ale unui ucigaș în serie și că decedaseră în urma strangulării. Adamsberg își auzi numele.

Urmau apoi planurile ușilor marcate, cu explicațiile cuvenite, mărturii ale locatarilor, o vedere panoramică a pieței Edgar Quinet, apoi comisarul divizionar Brézillon în persoană, filmat în biroul său de pe Quai des Orfèvres, care spunea cu toată seriozitatea necesară că toate persoanele amenințate de acel dezechilibrat erau protejate de poliție și că zvonul despre ciumă era o pură născocire a infractorului căutat, petele negre constatate pe corpuri fiind produse prin frecarea cu o bucată de cărbune de lemn. În loc să se mulțumească doar cu aceste știri liniștitoare, jurnalul continua cu un scurt documentar despre istoria ciumei negre în Franța, înțesat cu imagini și comentarii absolut atroce.

Adamsberg se întoarse la locul lui, oarecum copleșit, și începu să-și mănânce monumentalul cartof fără măcar să-l vadă.

La Vikingul, dăduseră televizorul mai tare, iar Bertin împinse pe mai târziu bătutul gongului și ora mesei. Joss, aflat în centrul interesului general, se descurca și el cum se pricepea în fața asaltului de întrebări, susținut impecabil de către Decambrais care își păstra un desăvârșit

sânge rece, și de Damas care, deși neavând habar cum s-ar fi putut face util, simțea că treceau printr-o situație încordată și complexă, astfel că se postase la stânga bretonului și nu se mai dezlipea de el. Marie-Belle izbucni în lacrimi, declanșând panica lui Damas.

— E ciumă? strigase ea în timpul buletinului de știri, rezumând neliniștea fiecăruia dintre cei de față, pe care nimeni nu cuteza să o exprime atât de naiv.

— N-ai auzit? spuse Lizbeth cu glasul ei dominator. Tipii ăia n-au murit de ciumă, au fost sugrumați. Chiar n-ai auzit? Trebuie să fii atentă, Marie-Belle.

— Și cine ne spune că grasul ăla de la poliție nu ne duce cu preșul? zise un bărbat de la bar. Crezi cumva că dacă ar fi ciumă în oraș ne-ar spune foarte amabili la știri, Lizbeth? Crezi cumva că ăia spun tot ce știu? E la fel ca tâmpeniile pe care le bagă în porumb și în vaci, crezi cumva că ne anunță?

— Și noi, ce naiba facem în timpul ăsta? zise altul. Că doar îl halim, porumbul ăla.

— Eu, una, nu mai mănânc așa ceva, spuse o femeie.

— N-ai mâncat niciodată, că nu-ți place, zise bărbatul ei.

— Cu toate experiențele lor tâmpite, reluă o voce de la bar, e foarte posibil să mai fi făcut o prostie și să fi împrăștiat boala în natură. Poftim, algele verzi, știi cumva de unde vin algele verzi?

— Mda, făcu un tip. Și-acum nu-i mai poți prinde. La fel cum s-a întâmplat cu porumbul și cu vacile.

— Trei morți, îți dai seama? Și cum au să stopeze chestia asta? Nici ei nu știu, ți-o garantez.

— Așa crezi tu, zise un tip de la capătul barului.

— Dar, doamne sfinte, zbieră Lizbeth, încercând să acopere zgomotul discuțiilor, tipii ăia au fost strangulați!

— Pentru că nu aveau cifra 4, zise un bărbat ridicând arătătorul. Nu erau apărați. Doar au explicat asta, da sau nu, la televizor? Doar n-am visat, da sau nu, ce naiba!

— Păi, dacă așa stau lucrurile, nu e o chestie care a scăpat așa pur și simplu. Un tip trimite chestia asta, vasăzică.

— E o chestie care a scăpat, reluă omul cu fermitate, și e un tip care încearcă să protejeze oamenii și să-i prevină. Face și el ce poate, tipul ăsta.

— Și-atunci, de ce a uitat de niște oameni? Și de ce a desenat patru ăla doar în câteva clădiri?

— Auzi, tipul ăsta nu e bunul Dumnezeu. N-are patru mâini. N-ai decât să ți-l faci singur, patru ăla, dacă faci pe tine de frică.

— Da' pe naiba! zbieră iarăși Lizbeth.

— Ce s-a întâmplat? întrebă timid Damas, dar nimeni nu-i dădu atenție.

— Las-o baltă, Lizbeth, spuse Decambrais, luând-o de braț. S-au țicnit cu toții. Să sperăm

că se potolesc odată cu noaptea. O să mâncăm, fă apelul.

În timp ce Lizbeth își aduna oițele, Decambrais se trase mai departe de bar și îl sună pe Adamsberg.

— Domnule comisar, aici lucrurile se încing, zise el. Oamenii își pierd rațiunea.

— Și aici la fel, spuse Adamsberg de la masa lui din barul irlandez. Cine seamănă audiență culege panică.

— Ce ai de gând să faci?

— Să repetăm și iar să repetăm că cei trei au fost asasinați. Cine ce spune în jurul dumitale?

— Lizbeth a văzut destule la viața ei și își păstrează cumpătul. Pe Le Guern îl cam doare-n cot, încearcă să-și apere slujba, și ar trebui să aibă de-a face cu alt soi de furtuni ca să se agite, Bertin mi se pare destul de zdruncinat, Damas nu pricepe nimic, iar Marie-Belle face o criză de nervi. Restul reacționează după cum era de așteptat: ni se ascunde totul, nu ni se spune nimic, anotimpurile au fost date peste cap, iarna e caldă în loc să fie rece; vara răcoroasă în loc să fie caldă, și tot așa despre primăvară și despre toamnă.

— O să ai de lucru, domnule consilier.

— Și dumneata, domnule comisar.

— Nu mai disting lucrurile între ele.

— Cum ai de gând să procedezi?

— Am de gând să dorm, Decambrais.

XXII

Vineri dimineață, încă de la ora opt, o echipă suplimentară a fost trimisă la brigada comisarului Adamsberg și au fost instalate de urgență încă vreo cincisprezece linii telefonice pentru a se răspunde la apelurile pe care le direcționau către ei comisariatele de arondisment supraîncărcate. Câteva mii de parizieni voiau să știe dacă, da sau nu, poliția spusese adevărul în legătură cu morții, dacă trebuia să își ia măsuri de precauție și care erau dispozițiile. Prefectura dăduse ordin tuturor comisariatelor să verifice fiecare apel și să-i trateze unul câte unul pe toți panicarzii, care sunt de obicei primii încurcă-lume.

Presa de dimineață nu făcuse nimic pentru a potoli neliniștea crescândă. Adamsberg etalase pe masă principalele titluri și trecea de la unul la altul. Ziarele reluau în linii mari știrile transmise la televiziune în ajun, cu un plus de comentarii și de fotografii, multe dintre ele reproducând pe pagina întâi cifra 4 inversată. Unele agravau evenimentul, iar altele, mai circumspecte,

preferau să-și păstreze sobrietatea. Toate își luaseră însă precauția de a cita *in extenso* cuvintele comisarului divizionar Brézillon. Și toate publicaseră textele ultimelor două anunțuri „speciale". Adamsberg le reciti, încercând să se pună în pielea unuia care le descoperea pentru întâia oară și într-un asemenea context, adică împreună cu trei cadavre deja înnegrite:

Acest flagel este mereu gata și la porunca Domnului care îl trimite și-l face să dispară după plac.

Deodată s-a răspândit zvonul, repede adeverit, că ciuma tocmai izbucnise în oraș pe două străzi în același timp. Se spunea că doi (...) fuseseră găsiți cu toate semnele cele mai limpezi ale bolii.

Se afla aici, în aceste câteva rânduri, ceva care-i putea face pe creduli să-și piardă mințile, adică aproximativ optsprezece la sută din populație, deoarece optsprezece la sută se temuseră de trecerea în noul mileniu. Adamsberg era surprins de amploarea pe care presa o acorda problemei, surprins și de rapiditatea acestui început de incendiu de care totuși se temuse încă de la vestea primului mort. Ciuma, un flagel depășit, prăfuit, înghițit de istorie, renăștea cu o vitalitate aproape intactă.

Adamsberg aruncă o privire la ceas și se pregăti pentru conferința de presă de la ora nouă, la ordinul Direcției Generale. Lui Adamsberg nu-i plăceau nici ordinele, nici conferințele de

presă, dar era conștient că situația cerea acest lucru. A calma spiritele, a arăta fotografiile cadavrelor cu urme de strangulare, a demonta zvonurile, acestea erau dispozițiile. Medicul legist venise să-l susțină și, dacă nu se producea cumva o nouă crimă sau nu mai apărea un anunț „special" terifiant, el considera situația încă sub control. Dincolo de ușă grupul ziariștilor și rumoarea conversațiilor creșteau mereu.

La aceeași oră, Joss își sfârșea prognoza meteo marină în fața unui auditoriu evident mai numeros decât de obicei, și aborda anunțul special al zilei, sosit prin poștă în dimineața aceea. Comisarul fusese categoric: se continuă cititul, nu se taie singurul fir care ne leagă de propagator. Într-o tăcere apăsătoare, Joss anunță numărul 20:

— *Mic tratat obișnuit asupra ciumei. Conținând descrierea, semnele și efectele acesteia, cu metoda și remediile cerute, atât protective cât și curative, puncte de suspensie. Și va recunoaște că e atins de numita ciumă cel care va prezenta umflături la vintre, care se numesc în mod comun buboaie, cel care va suferi de fierbințeli și de amețeli, de rătăciri ale spiritului și de tot soiul de aiurări și care va vedea pete ivite pe piele, care se numesc îndeobște trac sau roșeață și sunt cele mai multe de culoare albăstrie, verzuie sau neagră, și care ajung să se lățească. Cel care va vrea să se ferească de atingerea infecției va avea grijă să*

pună pe ușă talismanul crucii cu patru vârfuri, care va îndepărta cu siguranță contagiunea de casa lui.

În clipa când Joss isprăvea cu greu acea lungă descriere, Decambrais ridica receptorul ca să i-o transmită lui Adamsberg fără întârziere.

— Suntem vârâți până la gât, rezumă Decambrais situația. Tipul a terminat cu preambulul. Descrie boala ca și cum s-ar fi instalat cu adevărat în oraș. Cred că este un text de la începutul secolului al XVII-lea.

— Recitește-mi sfârșitul, te rog, îi ceru Adamsberg. Rar.

— Acolo la dumneata e lume? Aud zgomot.

— Vreo șaizeci de ziariști care încep să-și piardă răbdarea. Dar la dumneata?

— Un grup mai numeros decât de obicei. Aș zice chiar o mică mulțime. O sumedenie de fețe noi.

— Notează-le pe cele vechi. Încearcă să întocmești o listă a obișnuiților, atât cât îți poți aminti, cât de precisă posibil.

— Se schimbă după orele când se strigă anunțurile.

— Fă tot ce poți. Roagă-i pe cei permanenți în piață să te ajute. Cel cu cafeneaua, cel cu rolele, soră-sa, cântăreața, Crainicul, toți cei care știu.

— Crezi că el e aici?

— Așa cred. De aici a pornit, aici rămâne. Fiecare om își are bârlogul lui, Decambrais. Recitește-mi sfârșitul.

— *Cel care va vrea să se ferească de atingerea infecției va avea grijă să pună pe ușă talismanul crucii*

cu patru vârfuri, care va îndepărta cu siguranță contagiunea de casa lui.

— Apel către populație să-și picteze singură cifra 4 pe uși. Încearcă să ne încurce în mod deliberat.

— Tocmai. Am spus secolul al XVII-lea, dar am impresia că pentru prima oară, și pentru nevoile cauzei, avem de-a face cu citate inventate. Dau iluzia că sunt adevărate, dar eu unul le cred false. E ceva ce nu merge în stil, la sfârșit.

— Ca de pildă?

— E vorba de „crucea cu patru vârfuri". N-am întâlnit niciodată formularea asta. Autorul vrea în mod expres să indice un patru, vrea ca nimeni să nu se înșele, dar cred că el e cel care a scris pasajul ăsta.

— Dacă fragmentul a fost trimis presei și totodată lui Le Guern, riscăm să fim depășiți de situație, Decambrais.

— O clipă, Adamsberg, tocmai ascult naufragiul.

Urmă o tăcere de două minute, apoi Decambrais se întoarse la telefon.

— Ei, cum e? întrebă Adamsberg.

— Toți salvați, spuse Decambrais. Dumneata pe ce ai pariat?

— Pe varianta toți salvați.

— Măcar atât am câștigat pe ziua de azi.

În clipa când Joss sărea de pe ladă ca să meargă să-și bea cafeaua în dugheana lui Damas,

Adamsberg pătrundea în sala cea mare și urca pe estrada pe care i-o pregătise Danglard, având-u-l alături pe legist, cu proiectorul gata de acțiune. Înfruntă trupa ziariștilor și microfoanele și spuse:

— Aștept întrebările dumneavoastră.

O oră și jumătate mai târziu, conferința era încheiată și se desfășurase mai curând bine. Adamsberg reușise, prin răspunsuri cumpănite și la obiect, să dezamorseze îndoielile în privința celor trei cadavre înnegrite. La mijlocul ședinței, prinsese privirea lui Danglard și, după aerul lui încordat, pricepuse că tocmai se petrecuse ceva. Rândurile ofițerilor se răriseră discret. Imediat după terminarea conferinței, Danglard închise ușa biroului în urma lui.

— Un cadavru în avenue de Suffren, anunță el, sub o camionetă, cu hainele lăsate alături. N-a fost descoperit decât atunci când șoferul a demarat, la nouă și un sfert azi-dimineață.

—La naiba, zise Adamsberg lăsându-se să cadă pe scaun. Un bărbat? Cam de treizeci de ani?

— O femeie, sub treizeci de ani.

— Singurul fir se rupe. Locuia într-unul din blestematele alea de imobile?

— La numărul 14 de pe listă, pe strada Templului. Au fost descoperite și aici cifre de 4 pictate acum două săptămâni, în afară de ușa apartamentului victimei, la etajul doi pe dreapta.

— Care sunt primele informații?

— Se numește Marianne Bardou. Locuia singură, rude în Corrèze, un amant în weekend la Mantes, altul doar câteva nopți la Paris. Era vânzătoare într-o băcănie de lux pe strada Bac. O femeie drăguță, sportivă, înscrisă la mai multe săli de gimnastică.

— Presupun că nu-i întâlnea acolo pe Laurion și nici pe Viard sau Clerc?

— Ți-aș fi spus.

— A ieșit ieri seară? A spus ceva agentului de pază?

— Nu știm încă. Voisenet și Estalère s-au dus la ea acasă. Mordent și Retancourt sunt în avenue de Suffren, te așteaptă.

— Nu mai știu care cine e, Danglard.

— Sunt subalternii dumitale.

— Și femeia? A fost sugrumată? E dezbrăcată? Cu pielea mânjită cu negru?

— La fel ca toți ceilalți.

— Fără urme de viol?

— Nu par să fie.

— În avenue de Suffren, e bine ales locul. Unul dintre colțurile cele mai pustii din oraș în cursul nopții. Poți să descarci acolo și patruzeci de cadavre fără bătaie de cap. De ce sub un camion, după părerea dumitale?

— Am avut timp să reflectez la aspectul ăsta. Probabil că a lăsat-o acolo noaptea, dar n-a vrut să fie descoperită înainte de venirea zorilor. Fie ca să respecte tradiția căruțașilor care veneau în

zori să adune cadavrele azvârlite pe străzi, fie pentru ca descoperirea să aibă loc după strigarea din piață. Strigarea a anunțat cumva această moarte?

— Nu. Doar cum să te ferești de flagel. Ia ghici ce anume.

— Cifra 4?

— Cifra 4. Un 4 pe care-l poți desena acasă de unul singur, ca un om mare.

— Propagatorul nostru e cumva prea ocupat să ucidă, asta să fie? Nu mai are timp de pictat? Își împarte sarcinile?

— Nu-i asta, spuse Adamsberg ridicându-se și îmbrăcându-și haina. O face ca să ne încurce. Imaginează-ți că o zecime din parizieni l-ar asculta și s-ar apuca să-și picteze un 4 pe ușă. Nu vom mai putea deosebi un 4 autentic de unul pictat spontan. E ușor de făcut, ziarele au reprodus cifra în toate felurile, n-au decât s-o copieze cu grijă.

— Un grafolog le-ar separa imediat pe cele adevărate de cele false.

Adamsberg clătină din cap.

— Nu, Danglard, nu imediat. În nici un caz, dacă ne vom pomeni cu cinci mii de cifre 4 pictate de cinci mii de mâini. Și sunt sigur că sunt prea modest cu această estimare. O groază de oameni îi vor da ascultare. Cât înseamnă optsprezece la sută din două milioane?

— Cine sunt acești optsprezece la sută?

— Credulii, fricoșii, superstițioșii. Cei care se tem de eclipse, de noul mileniu, de preziceri și de sfârșitul lumii. Cei care mărturisesc acest lucru în sondaje, cel puțin. Cât înseamnă, Danglard?

— Trei sute șaizeci de mii.

— Ei bine, ne putem aștepta la ceva de genul ăsta. Dacă intervine teama, va fi un adevărat val. Și dacă nu vom mai deosebi adevărații 4, nu vom mai deosebi nici adevăratele uși rămase neatinse. Nu vom mai putea apăra pe nimeni. Iar omul nostru va putea să se plimbe în voie, fără ca vreun polițist să-l aștepte la fiecare palier. Va putea chiar picta în plină zi, fără să se încurce în coduri. Nu vom putea opri miile de oameni cuprinși de frenezia de a desena pe propriile lor uși. Înțelegi, Danglard, de ce face asta? Manipulează opinia publică pentru că îi convine, pentru că are nevoie de asta ca să scape de polițiști. E lucid, Danglard, lucid și pragmatic.

— Lucid? Nimic nu-l obliga să picteze blestemații ăia de 4. Nimic nu-l obliga să-și izoleze victimele. E o capcană pe care și-a întins-o singur.

— Voia să se înțeleagă bine că e vorba de ciumă.

— N-avea decât să picteze o cruce roșie, după.

— E adevărat. Numai că el lansează o ciumă selectivă, nu una generală. Își alege victimele și ține neapărat să-i apere de contaminare pe cei care intră în contact cu ea. Și asta e ceva pragmatic, ceva gândit.

— Gândit în universul demenței lui. Putea ucide și fără să pună în scenă blestemata asta de ciumă anacronică.

— Nu vrea să ucidă. Vrea ca niște oameni să fie uciși. Vrea să fie agentul care dirijează blestemul. Probabil că asta constituie pentru el o uriașă diferență. Nu se simte răspunzător.

— Pe dracu', dar e totuși vorba de ciumă! E grotesc. De unde a apărut individul ăsta? Din ce lume? Din ce mormânt?

— Când o să înțelegem asta, Danglard, o să punem mâna pe el, ți-am mai spus-o. Cât privește grotescul, asta e sigur. Dar nu subestima bătrâna ciumă. Încă mai are resorturi ascunse și deja a întors pe dos mai multă lume decât ar trebui. Poate că are ceva grotesc, cu pustulele și mizeriile ei, dar nu amuză pe nimeni. Grotesc, însă redutabil.

Din mașina care rula în direcția bulevardului Suffren, Adamsberg îl contactă pe entomolog ca să-l trimită în strada Templului cu un cobai, în apartamentul noii victime. Fuseseră găsiți purici *Nosopsyllus fasciatus* în apartamentele lui Jean Viard și François Clerc, paisprezece la primul și nouă la al doilea, plus încă vreo câțiva în hainele pe care asasinul le aruncase lângă ei. Cu toții sănătoși. Cu toții ieșiți dintr-un plic mare gălbui tăiat cu cuțitul. Al doilea apel a fost pentru Agenția France Presse. Oricine primea un astfel de plic trebuia să ia legătura imediat cu poliția.

Plicul trebuia să fie arătat la televiziune, la știrile de la amiază.

Adamsberg contemplă trist trupul dezgolit al tinerei femei, desfigurat și mânjit cu praf de cărbune. Hainele alcătuiau o grămăjoară patetică alături. Bulevardul fusese blocat pentru a evita năvala curioșilor, dar sute de oameni trecuseră deja pe acolo. Nu exista nici un mijloc de a păstra sub tăcere informația. Își băgă posomorât în buzunare mâinile strânse pumn. Simțea că-și pierde orice clarviziune, nu mai izbutea să înțeleagă, să simtă, să-l priceapă pe ucigaș, în timp ce acesta, dimpotrivă, dădea dovadă de o perfectă eficacitate, trâmbițându-și anunțurile, dominând presa și doborându-și victimele unde voia și când voia, în pofida unei desfășurări de forțe care se presupunea că-l împresurase. Patru crime pe care nu le putuse împiedica, deși vigilența lui se deșteptase cu mult înainte. Când, de altfel? La a doua vizită a lui Maryse, acea mamă de familie cu nervii la pământ. Deslușea limpede clipa când se născuseră primele îngrijorări. În schimb, nu mai știa când anume pierduse firul, în care moment se rătăcise în ceață, copleșit de informații, neputincios.

Se uită la tânăra Marianne Bardou până ce corpul fu urcat în mașina morgii, dădu apoi câteva ordine scurte și ascultă distrat rapoartele agenților care veniseră din strada Templului. Femeia nu ieșise în seara precedentă, pur și simplu nu se întorsese acasă de la lucru. Trimise doi

locotenenți la patronul ei, fără să se aștepte la vreun rezultat, și porni pe jos spre Brigadă. Umblă multă vreme, mai mult de o oră, și la un moment dat coti spre Montparnasse. Dacă măcar și-ar fi amintit când se rătăcise!

O luă în sus pe strada Gaîté și, agale, ajunse la Vikingul. Comandă un sandviș și se așeză la masa care dădea spre piață, masa pe care n-o voia nimeni pentru că trebuia să fii destul de scund ca să nu te pocnești de prova falsă a *drakkar*-ului atârnat pe perete. Când ajunsese la un sfert din sandviș, Bertin se ridică deodată și lovi cu pumnul într-o placă de aramă de deasupra barului, provocând un adevărat tunet. Surprins, Adamsberg văzu cum își iau zborul cu energice bătăi de aripi toți porumbeii din piață, în vreme ce simultan o hoardă de clienți intra în local, printre care Le Guern, căruia îi făcu semn. Crainicul se așeză în fața lui fără să-i mai ceară permisiunea.

— Vă frământă gânduri negre, domnule comisar? întrebă Joss.

— Mă frământă neantul, Le Guern, se vede chiar așa de bine?

— Cam. V-ați pierdut pe mare?

— N-aș fi putut s-o spun mai limpede.

— Mi s-a întâmplat asta de trei ori și ne-am învârtit ca niște nenorociți prin ceață, evitând o catastrofă ca să trecem pe lângă alta. De două ori s-au dereglat aparatele, dar a treia oară am făcut chiar eu o eroare de sextant, după o noapte

albă. Un moment de oboseală și tâmpenia-i gata, eroarea stă la pândă. O chestie de neiertat.

Adamsberg se îndreptă, iar Joss văzu cum se aprinde în ochii lui de algă aceeași luminiță pe care o mai văzuse strălucind în biroul lui, prima oară.

— Mai spune-mi încă o dată, Le Guern. Povestește-mi din nou, exact.

— Chestia cu sextantul?

— Da.

— Păi, așa stau lucrurile cu sextantul. Când te-ai înșelat, se produce tâmpenia cea mare, eroarea de neiertat.

Adamsberg fixă cu privirea un punct de pe masă, concentrat, nemișcat, cu mâna întinsă ca pentru a-l face pe Le Guern să tacă. Joss nu mai îndrăznea să vorbească și observă cum se îndoaie un pic sandvișul între degetele comisarului.

— Știu, Le Guern, spuse Adamsberg, înălțând capul. Știu când anume am încetat să pricep, când am încetat să-l mai văd.

— Pe cine?

— Pe propagatorul de ciumă. Am încetat să-l mai văd, am pierdut direcția. Dar acum știu când s-a întâmplat asta.

— E important?

— La fel de important cum ar fi pentru dumneata să poți rectifica eroarea de sextant și să revii la punctul precis în care ai început să te rătăcești.

— Atunci, da, confirmă Joss, e important.

— Trebuie să mă duc acolo, spuse Adamsberg, lăsând o bancnotă pe masă.

— Atenție la *drakkar*, îl preveni Joss. Riscați să vă spargeți capul.

— Sunt scund. A fost vreun anunț special în dimineața asta?

— V-aș fi spus.

— Vă duceți să vă căutați poziția? mai spuse Joss în clipa când Adamsberg dădea să deschidă ușa.

— Întocmai, căpitane.

— Știți exact unde se află?

Adamsberg se bătu cu degetul în frunte și ieși.

Se întâmplase când ajunseseră la eroare. Când Marc Vandoosler îi vorbise despre eroare. Atunci, în acel moment, pierduse sensul. Adamsberg încerca acum, în timp ce mergea, să-și amintească fraza lui Vandoosler. Așteptă să revină la suprafață imaginile, toate recente, împreună cu sunetul. Vandoosler în picioare lângă ușă, cu acea curea strălucitoare și mâna care se agita prin aer, subțire, împodobită cu inele din argint – trei inele din argint. Da, era vorba de praful de cărbune, aici ajunseseră. *Când omul dumneavoastră mânjește cu cărbune corpul, se înșală. Comite chiar o enormă eroare.*

Adamsberg răsuflă ușurat. Se așeză pe prima bancă întâlnită în cale, notă remarca lui Marc Vandoosler în carnet și își termină sandvișul. Tot

nu știa încotro s-o apuce, dar măcar își regăsise poziția. Punctul de la care sextantul lui o luase razna. Și mai știa că, începând de acolo, avea o șansă ca negura să se ridice. Se simți profund recunoscător față de marinarul Joss Le Guern.

Se întoarse liniștit la Brigadă, poposind cu privirea pe pagina întâi a ziarelor de fiecare dată când trecea prin fața unui chioșc. În seara asta, mâine, dacă propagatorul va trimite noul său mesaj la AFP, periculosul lui *Mic tratat asupra ciumei*, și când moartea celei de a patra victime va fi cunoscută, nici o conferință de presă nu va mai opri răspândirea zvonului. Propagatorul semăna ciumă și câștiga detașat.

În seara asta, mâine.

XXIII

— Tu ești?

— Eu sunt, Mané. Deschide, zise bărbatul cu nerăbdare.

Abia intrat, se aruncă în brațele bătrânei și o strânse la piept, legănându-se ușor.

— Merge treaba, Mané, merge! spuse el.

— Cad ca muștele, exact ca muștele.

— Se răsucesc în loc și cad, Mané. Îți amintești că demult, cei contaminați, înnebuniți de spaimă, își smulgeau hainele și alergau la râu să se înece? Sau își izbeau capetele de ziduri ca să și le zdrobească?

— Vino, Arnaud, spuse bătrâna trăgându-l de mânecă, doar n-o să stăm pe întuneric.

Mané se orientă după raza lanternei până ajunseră în salonaș.

— Instalează-te aici, ți-am făcut plăcinte. Știi că nu se mai găsește caimac, sunt silită să pun smântână, n-am ce face, Arnaud. Toarnă-ți niște vin.

— Odinioară, oamenii scăpau de bolnavi aruncându-i pe fereastră, atât de mulți erau, și

apoi erau descoperiți pe stradă, claie peste grămadă, ca niște saltele vechi. E trist, nu-i așa, Mané? Părinți, frați, surori.

— Ăștia nu sunt frații tăi și nici surorile tale. Sunt niște animale care nu merită să facă umbră pământului. După asta, abia după asta ai să-ți recapeți forțele. Ori ei, ori tu. Iar acum e rândul tău.

Arnaud zâmbi.

— Știi că se răsucesc și se prăbușesc după câteva zile?

— Flagelul lui Dumnezeu îi fulgeră oriunde s-ar duce. Pot să alerge mult și bine. Cred că acum ei știu.

— Firește că știu, și tremură, Mané. E rândul lor, spuse Arnaud, golindu-și paharul.

— Gata cu prostiile, vii pentru material?

— Am nevoie de mai mult. E momentul călătoriei, Mané, știi doar, mă extind.

— Materialul nu-i chiar rău, ce zici?

În pod, bătrâna se duse în spațiul dintre cuști, printre chițăieli și zgrepțănări.

— Haide, haide, mormăi ea, n-ați isprăvit să tot țipați? Nu vă hrănește bine Mané?

Ridică o pungă bine strânsă la gură, pe care i-o întinse lui Arnaud.

— Poftim, spuse ea, o să mă ții minte.

Coborând în fața lui Mané, atent s-o ferească pe bătrână, Arnaud legăna emoționat, cu brațul întins, șobolanul mort. Era o mare specialistă

Mané, cea mai bună. Fără ea, n-ar fi scos-o la capăt. El era stăpânul, fără îndoială, își spuse în timp ce își răsucea inelul pe deget, și o dovedea mereu, dar fără ea și-ar fi pierdut zece ani din viață. Or, de viața lui avea nevoie acum, imediat.

Arnaud ieși din casa cea veche în cursul nopții, cu buzunarele umflate de cinci plicuri în care se agitau niște *Nosopsyllus fasciatus*, încărcați ca torpilele în tuburile lor. Vorbea de unul singur cu glas scăzut mergând în sens invers pe aleea pavată și cufundată în beznă. Proventricul. Stilet median al aparatului bucal. *Proboscis*, trompă, injectare. Lui Arnaud îi plăceau puricii și nu avea cu cine să comenteze pe îndelete, în afară de Mané, universul gigantic al anatomiei lor, mare cât cerul. Dar nu puricii de pisică, nici vorbă. Niște incompetenți pe care îi disprețuia, ca și Mané de altfel.

XXIV

În sâmbăta aceea, toți agenții Brigăzii care puteau face ore suplimentare fuseseră rugați să muncească zdravăn și, cu excepția a trei dintre ei care trebuiau să facă față unor imperative familiale, echipa era completă și sporită cu doisprezece oameni trimiși să-i întărească rândurile. Adamsberg sosise încă de la ora șapte și aflase, fără să-și facă iluzii, ultimele rezultate primite de la laborator, înainte de a ataca teancul de ziare care fusese lăsat pe masa lui. Încerca să înlocuiască, pe cât se putea, cuvântul „birou" cu „masă" care, fără să-l încânte, îi atârna parcă mai puțin în cârcă. În „birou" nu auzea decât barou, carou, garou. În „masă" auzea casă, pasă, rasă... Masa parcă plutea, biroul, în schimb, apăsa.

Pe masa asta puse teanc ultimele informații tehnice care nu duceau la nimic. Marianne Bardou nu fusese violată, patronul ei dădea asigurări că ea își schimbase hainele în cămăruța din spate a magazinului înainte să iasă în oraș, dar că nu îi spusese unde anume se ducea.

Patronul avea un alibi perfect, cei doi amanți ai Mariannei de asemenea. Murise strangulată cam pe la zece seara și fusese atacată cu gaz lacrimogen, la fel ca Viard și Clerc. Bacil: negativ. Pe corp, nici o înțepătură de purice, la fel ca în cazul lui François Clerc. Dar fuseseră prelevați de la domiciliul ei nouă purici *Nosopsyllus fasciatus*. Bacil: negativ. Cărbune folosit: lemn de măr. Nici o urmă de unguent, grăsime sau altă substanță asemănătoare pe nici una dintre uși.

Era șapte și jumătate și cele patruzeci și trei de telefoane ale Brigăzii sunau care mai de care. Adamsberg își blocase linia, dar își păstrase deschis telefonul mobil. Trase către el stiva de ziare, iar pagina întâi a primului ziar căzut sub ochi nu-i spuse nimic bun. Îl prevenise pe comisarul divizionar Brézillon cu o seară în urmă, după ce vestea „morții negre" fusese transmisă la știrile de la ora opt. Dacă propagatorul avea de gând să-și adreseze presei bunele sfaturi „protective și curative", poliția nu va mai fi în măsură să protejeze potențialele victime.

— Și plicurile? răspunsese Brézillon. Doar ne-am concentrat atenția asupra acestui punct.

— Poate să schimbe plicurile. Ca să nu mai vorbim de farsori sau de revanșarzi care se vor duce să strecoare plicuri pe sub o mulțime de uși.

— Dar puricii? sugerase comisarul divizionar. Toate persoanele înțepate de purici care se vor pune sub protecția poliției?

— Puricii nu înțeapă toate victimele, răspunsese Adamsberg. Clerc și Bardou n-au fost înțepați. Mai riscăm și să vedem năvălind în comisariate mii de oameni înnebuniți, atacați de purici de om, de pisică sau de câine, și să trecem astfel pe lângă țintele adevărate.

— Și mai riscăm să declanșăm o panică generală, adăugase Brézillon, posomorât.

— Are grijă presa de treaba asta, spusese Adamsberg. N-o să putem evita.

— Evitați, tranșase Brézillon.

Adamsberg închisese telefonul, conștient că recenta sa numire la Omucideri era în echilibru instabil, clătinată de mâinile experte ale propagatorului de ciumă. Pierderea funcției, plecarea cine știe unde erau lucruri care aproape că nu-l interesau. Dar pierderea firului, acum când găsise punctul de unde se încâlcise, îl preocupa în cel mai înalt grad.

Își așeză ziarele în față și fu nevoit să închidă ușa ca să se izoleze de stridențele încrucișate ale telefoanelor care sunau unele după altele în sala cea mare, mobilizându-i pe toți agenții Brigăzii.

„Micul tratat" al criminalului se răsfăța pe pagina întâi a ziarelor, însoțit de fotografii ale ultimei victime, de articole în chenar despre ciuma neagră, subliniate prin titluri menite să reînvie spaima: „Ciumă neagră sau ucigaș în serie?"; „Reîntoarcerea flagelului lui Dumnezeu?"; „Crime sau contagiune?"; „Un al patrulea deces suspect la Paris".

Și tot așa.

Mai puțin prudente decât în ajun, câteva articole începeau să zdruncine ceea ce deja se numea „teza oficială a strangulării". Erau citate în aproape toate edițiile elemente din dovezile pe care chiar el le prezentase la conferința de presă, puse apoi la îndoială și demontate punct cu punct. În special culoarea neagră a cadavrelor făcea s-o ia razna condeiele cele mai stăpânite, redeșteptând neliniști vechi ca pe tot atâtea frumoase din pădurea adormită, după un somn de aproape trei veacuri. Negrul acela care nu era, la urma urmei, decât o enormă eroare. Enormă eroare care putea arunca orașul în abisuri de nebunie.

Adamsberg găsi o foarfecă și începu să decupeze un articol care îl neliniștea mai mult decât toate celelalte. Un agent, probabil Justin, ciocăni și deschise ușa.

— Domnule comisar, spuse el gâfâind, s-au numărat o mulțime de cifre 4 peste tot în perimetrul pieței Edgar Quinet. Din Montparnasse până la Avenue du Maine și începe și de-a lungul bulevardului Raspail. Se pare că au fost deja numărate două până la trei sute de clădiri marcate cu 4, peste o mie de uși. Favre și Estalère au plecat în recunoaștere. Estalère nu vrea să facă echipă cu Favre, spune că-l calcă pe bătături, ce facem?

— Fă o permutare, fă dumneata echipă cu Favre.

— Mă calcă pe bătături.

— Brigadier... începu Adamsberg.

— Locotenent Voisenet, rectifică ofițerul.

— Voisenet, n-avem timp să ne ocupăm de bătăturile lui Favre sau ale lui Estalère și nici de ale dumitale.

— Sunt conștient de asta, domnule comisar. O să vedem mai târziu.

— Exact.

— Continuăm patrularea?

— E ca și cum am goli marea cu lingura. Vine valul. Uită-te, spuse el, întinzându-i ziarele. Sfaturile propagatorului sunt publicate pe pagina întâi în absolut toate: desenați-vă singuri un 4 ca să evitați contaminarea.

— Am văzut, domnule comisar. E o catastrofă. Nu putem s-o scoatem la capăt. În afară de cele douăzeci și nouă de la început, nu vom mai ști pe cine să păzim.

— Mai rămân doar douăzeci și cinci, Voisenet. Avem apeluri în legătură cu plicurile?

— Peste o sută de telefoane numai aici. Nu izbutim să le dăm curs.

Adamsberg oftă.

— Spune oamenilor să le aducă la Brigadă. Și pune să fie verificate blestematele alea de plicuri. Poate că va fi unul autentic în tot teancul.

— Continuăm patrularea?

— Da. Încearcă să estimezi amploarea feno menului. Procedează prin eșantionare.

— Măcar n-am avut nici o crimă în noaptea asta, domnule comisar. Cei douăzeci și cinci erau în stare bună azi-dimineață.

— Știu, Voisenet.

Adamsberg termină să decupeze articolul care, în grămada aceea, se distingea prin conținutul ferm și bine documentat. Era ultimul element care lipsea pentru a aprinde praful de pușcă, era jetul de benzină azvârlit în focarul incipient. Titlul enigmatic suna așa: „Maladia nr. 9".

Maladia nr. 9

Prefectura de Poliție, prin glasul comisarului divizionar Pierre Brézillon, ne-a dat asigurări că misterioasele decese survenite în această săptămână la Paris sunt opera unui ucigaș în serie. Victimele ar fi fost ucise prin strangulare, iar comisarul principal Jean-Baptiste Adamsberg, însărcinat cu efectuarea anchetei, a comunicat presei fotografiile cele mai convingătoare ale acestor urme de strangulare. Însă nimeni nu mai ignoră astăzi faptul că decesele sunt atribuite în paralel, prin glasul unui informator anonim, unei epidemii de ciumă neagră, cumplitul flagel care a devastat odinioară lumea, pe cale de a izbucni din nou.

În fața acestei alternative, ne vom îngădui să ne îndoim de impecabila demonstrație a poliției noastre și să ne întoarcem cu optzeci de ani în urmă. Parisul a șters din memoria sa istoria ultimei epidemii de ciumă. Cu toate acestea, flagelul a lovit capitala în 1920. Izbucnită în China, în 1894, cea de-a treia

pandemie de ciumă a devastat India, provocând moartea a douăsprezece milioane de oameni, și a ajuns în Europa occidentală în toate porturile ei mari: la Lisabona, la Londra, la Porto, la Hamburg, la Barcelona... și la Paris, printr-un șlep venit de la Le Havre, care și-a golit calele pe malul din zona Levallois. La fel ca pretutindeni în Europa, maladia a fost din fericire înfrântă și a dispărut în câțiva ani. Ea a atins totuși nouăzeci și șase de persoane, mai ales în cartierele periferice din nordul și din estul orașului, în rândurile populației sărmane a strângătorilor de zdrențe care locuiau în barăci insalubre. Contagiunea s-a strecurat și intra muros *și a făcut aproximativ douăzeci de victime în centrul orașului.*

Or, cât timp a durat epidemia, guvernul francez a ținut-o secretă. Populația expusă a fost vaccinată fără ca presa să fie informată asupra adevăratului motiv al acestor măsuri excepționale. Serviciul de epidemii al Prefecturii de Poliție, într-o serie de note interne, a insistat asupra necesității de a se ascunde populației realitatea bolii, pe care a numit-o pudic „maladia nr. 9". Putem astfel citi deasupra semnăturii Secretarului general, în 1920: „Un număr de cazuri de maladie nr. 9 au fost semnalate la Saint-Ouen, Clichy, Levallois-Perret și în arondismentele 19 și 20. (...) Vă atrag atenția asupra caracterului strict confidențial al acestei note și asupra necesității de a nu alarma populația." Această scurgere de informații a permis ziarului L'Humanité *să dezvăluie adevărul în ediția sa din 3 decembrie 1920: „Senatul și-a consacrat ședința de ieri „maladiei nr. 9". Ce este maladia*

nr. 9? La ora trei și jumătate, aflasem, prin bunăvoința domnului Gaudin de Villaine, că este vorba de ciumă..."

Astăzi, fără să-i acuzăm ca odinioară pe reprezentanții poliției de falsificare a faptelor în scopul de a ne ascunde realitatea, această mică incursiune în istorie amintește cetățenilor, în mod foarte util, că statul are adevărurile sale care nu au legătură cu adevărul, și că în toate epocile el a știut să folosească arta disimulării.

Gânditor, Adamsberg își lăsă brațul să cadă, cu articolul devastator între degete. Ciuma din 1920 la Paris. Auzea prima dată de chestia asta. Formă numărul lui Vandoosler.

— Tocmai am citit ziarele, spuse Marc Vandoosler fără să-i lase timp să spună ceva. Ne îndreptăm spre o catastrofă.

— Da, într-acolo ne îndreptăm, recunoscu Adamsberg. Ciuma din 1920 e adevărată sau a fost un fleac?

— A fost absolut reală. Nouăzeci și șase de cazuri, dintre care treizeci și patru mortale. Amărâți de la periferie și câțiva oameni din oraș. A fost deosebit de violentă la Clichy, au fost contaminate familii întregi. Copiii adunau șobolani morți din gunoaie.

— De ce nu s-a extins?

— Vaccinare și profilaxie, dar mai ales șobolanii păreau imunizați. A fost agonia ultimei

ciume din Europa. Încă mai bântuia la Ajaccio prin 1945.

— E adevărat că poliția a trecut totul sub tăcere? E adevărată chestia aia cu „maladia nr. 9“?

— E adevărată, domnule comisar, îmi pare rău. Nu aveți cum să dezmințiți.

Adamsberg închise telefonul și începu să se plimbe prin încăpere. Epidemia din 1920 îi zornăia ușor în minte, ca un mecanism discret care deschide o ușă ascunsă. Nu numai că își regăsise punctul de sprijin, ci avea impresia că se putea hazarda dincolo de această ușă între-deschisă spre o scară întunecoasă și cam mucedă, scara Istoriei, la urma urmei. Telefonul mobil îi sună în buzunarul hainei și se văzu obligat să-l asculte pe Brézillon, care își ieșise din pepeni după ce citise ziarele de dimineață.

— Ce-i cu aiureala asta despre secretele poliției? strigă comisarul divizionar. Ce-i cu aiureala asta despre o epidemie de ciumă din 1920? Gripa spaniolă, da! Să-mi dezminți totul în viteză!

— Imposibil, domnule comisar divizionar. E adevărat.

— Îți bați joc de mine, Adamsberg? Poate vrei să te întorci la pășunile dumitale de la munte.

— Nu asta e problema, domnule comisar divizionar. Chiar a fost o epidemie de ciumă, era prin 1920, nouăzeci și șase de cazuri din care treizeci și patru mortale, iar poliția și guvernul au încercat să ascundă populației realitatea.

— Pune-te în locul lor, Adamsberg!

— Sunt în locul lor, domnule comisar divizionar.

Se lăsă tăcerea, iar Brézillon închise violent telefonul.

Justin – sau poate Voisenet, unul sau celălalt – împinse ușa biroului. Era Voisenet.

— Crește isteria, domnule comisar. Primim telefoane de peste tot. Orașul e la curent, oamenii se tem, pe tot mai multe uși apare acel 4. Nu mai știm pe unde să scoatem cămașa.

— Nu mai încerca să scoți cămașa pe nicăieri. Lasă lucrurile în voia lor.

— A, da, bine, domnule comisar.

Mobilul sună încă o dată, iar Adamsberg își reluă poziția lângă perete. Să fi fost ministrul? Judecătorul? Cu cât tensiunea celorlalți sporea, cu atât și nonșalanța lui creștea. De când își regăsise punctul de sprijin, totul se relaxa.

La telefon era Decambrais, primul din dimineața aceea care nu-i spuse că citise ziarele și că se îndreptau spre catastrofă. Decambrais era întotdeauna axat pe „specialele" pe care le primea în avanpremieră, înainte să fie trimise la AFP. Propagatorul îi lăsa indiscutabil Crainicului un oarecare răgaz, ca și cum voia să-i asigure privilegiul de care beneficiase la început sau să-i mulțumească pentru că îi servise drept trambulină fără să protesteze.

— E vorba de anunțul special de azi dimineață, spuse Decambrais. Merită atenție. E cam lung, ia ceva de notat.

— Sunt gata.

— *Trecuseră într-adevăr șaptezeci de ani*, începu Decambrais, *de când nu mai simțiseră rigorile acelui cumplit flagel, și își vedeau de comerțul lor în deplină libertate când*, puncte de suspensie, *văzură sosind*, puncte de suspensie, *o corabie încărcată cu bumbac și alte mărfuri*. Puncte de suspensie. Vă semnalez aceste puncte de suspensie, domnule comisar, pentru că ele figurează în text.

— Știu. Continuă, rar.

— *Dar libertatea care le fusese dată pasagerilor de a intra în Oraș cu bagajele lor, precum și raporturile pe care le-au avut cu locuitorii produseră curând efecte funeste, căci încă de la*, puncte de suspensie, *domnii*, puncte de suspensie, *Medici au venit la Primărie ca să-i prevină pe Consilierii municipali că, fiind chemați dimineața* puncte de suspensie *să viziteze un tânăr bolnav pe nume Eissalene, marinar, acesta li se păruse atins de contagiune*.

— Ai ajuns la sfârșit?

— Nu, mai avem un epilog interesant despre starea de spirit a consilierilor orașului, care s-ar putea să le placă superiorilor dumitale.

— Ascult.

— *Un astfel de avertisment i-a făcut pe Consilieri să tremure; și, ca și cum ar fi prevăzut deja nenorocirile și primejdiile prin care aveau să treacă, au căzut dintr-o dată într-o descurajare care a făcut să*

fie lesne văzută durerea nemaipomenită care i-a cuprins. Și, într-adevăr, nu trebuie să fim surprinși că teama și apropierea ciumei au aruncat atâta spaimă peste mințile lor, din moment ce Cărțile sfinte ne învață că dintre cele trei flageluri prin care Dumnezeu și-a amenințat odinioară Poporul, acela al Ciumei este cel mai cumplit și cel mai necruțător...

— Nu știu dacă divizionarul meu se află cumva într-o extremă descurajare, comentă Adamsberg. Mai curând ar avea tendința să-i doboare pe ceilalți.

— Îmi închipui. Am trecut și eu prin asta, dar altfel. Trebuie să cadă cineva. Ți-e teamă că îți vei pierde postul?

— Am să reflectez la asta. Ce-ți spune strigarea de azi?

— Că e lungă. E lungă pentru că are două obiective: să legitimeze teama populației justificând-o pe aceea a guvernanților înșiși, și să anunțe alți morți pe viitor. Să anunțe cu precizie. Am o vagă idee în legătură cu această problemă, Adamsberg, dar nu sunt sigur de mine, trebuie să verific. Nu sunt specialist.

— E lume în jurul lui Le Guern?

— Mai multă decât ieri seară. Nu prea mai găseai locuri libere la ora strigării.

— Le Guern ar trebui să-i pună să plătească pentru loc. Măcar în felul ăsta ar profita cineva.

— Atenție, domnule comisar. Te pun în gardă împotriva acestui gen de glume, dacă vei ajunge

față în față cu bretonul. Pentru că în neamul lui Le Guern or fi ei niște brute, dar nu sunt tâlhari.

— Sigur?

— Mă rog, asta pretinde stră-străbunicul lui răposat. Vine să-i facă vizite din când în când. Nu chiar în spirit familist, dar destul de regulat.

— Decambrais, ți-ai pictat cumva un 4 pe ușă azi-dimineață?

— Încerci să mă jignești? Dacă mai rămâne unul neclintit în fața valurilor ucigașe ale superstiției, acela sunt eu, Ducouëdic, pe cuvânt de breton. Eu și Le Guern. Și Lizbeth. Dacă vrei să ni te alături, ești binevenit în micul nostru grup.

— Am să mă gândesc.

— Cine zice superstiție, zice credulitate, continuă Decambrais, de-acum lansat. Cine zice credulitate, zice manipulare și cine zice manipulare, zice calamitate. Asta e plaga omenirii, a făcut mai mulți morți decât toate epidemiile de ciumă la un loc. Încearcă să pui mâna pe propagatorul ăsta înainte să fii dat afară, domnule comisar. Nu știu dacă e conștient de actele sale, dar comite un rău considerabil aducând poporul Parisului la nivelul cel mai de jos.

Adamsberg închise telefonul, zâmbitor și visător. „Conștient de actele sale." Decambrais punea degetul pe firul care-l sâcâia din ajun și de-a lungul căruia începuse să umble încetișor. Cu textul anunțului „special" sub ochi, îl sună pe Vandoosler în timp ce Justin/Voisenet deschidea ușa și, printr-un gest mut, îi semnala că

tocmai fusese atins numărul de șapte sute de imobile marcate cu 4. Adamsberg dădu din cap și făcu socoteala că, în ritmul acesta, aveau să ajungă la câteva mii înainte de căderea serii.

— Vandoosler? E tot Adamsberg. Îți citesc anunțul special de azi-dimineață, ai timp să asculți? Nu durează mult.

— Dați-i drumul.

Marc ascultă cu atenție glasul lui Adamsberg care descria fără grabă dezastrul iminent care se abătea asupra orașului, în persoana tânărului Eissalene.

— Ce părere ai? întrebă Adamsberg isprăvindu-și lectura, de parcă s-ar fi adresat unui dicționar. I se părea cu neputință ca vagonul-cisternă al lui Marc Vandoosler să nu-i ofere un răspuns la enigma noului mesaj.

— Marsilia, spuse Marc pe ton ferm. Ciuma ajunge la Marsilia.

Adamsberg se așteptase la o diversiune din partea propagatorului, deoarece textul descria o nouă apariție, dar nu se aștepta la o ieșire din Paris.

— Ești sigur, Vandoosler?

— Categoric. E vorba de sosirea vasului *Grand Saint-Antoine*, la 25 mai 1720, la Chateau d'If. Venea din Siria și din Cipru, încărcat cu baloturi de mătase infectată și cu echipajul deja decimat de boală. Medicii care au dat alarma sunt Peissonel, tatăl și fiul. Textul este celebru, iar

epidemia la fel, un dezastru care a curățat aproape jumătate din populația orașului.

— Băiatul ăsta, Eissalene, pe care medicii se duc să-l vadă... Știi cumva unde locuia?

— În piața Linche, astăzi piața Lenche, în spatele cheiului de nord din vechiul port. Focarul inițial al epidemiei a devastat strada Escalei, care nu mai există astăzi.

— Nu e posibilă vreo eroare?

— Nici una. E vorba de Marsilia. Vă pot trimite o copie după textul original, dacă doriți o confirmare.

— Nu e nevoie, Vandoosler. Îți mulțumesc.

Adamsberg ieși din birou, zdruncinat. Se opri lângă Danglard care, la fel ca aproape treizeci de agenți, încerca să stăpânească șuvoiul de apeluri telefonice și să măsoare mișcarea ascendentă a tornadei superstițiilor. Sala cea mare mirosea a bere și mai ales a sudoare.

— În curând, îi spuse Danglard lăsând receptorul jos și notând o cifră, nu va mai rămâne nici măcar o singură cutie de vopsea în tot orașul.

Înălță o frunte umedă spre Adamsberg.

— Marsilia, spuse comisarul punându-i textul anunțului special sub ochi. Propagatorul își ia avânt. O să plecăm într-o călătorie, Danglard.

— Doamne sfinte, spuse Danglard citind repede textul. Corabia *Grand Saint-Antoine*.

— Cunoșteai acest pasaj?

— Îl recunosc acum, după ce mi-ai spus. Nu știu dacă mi-aș fi amintit imediat.

— E mai cunoscut decât celelalte?

— Fără discuție. A fost ultima epidemie din Franța, dar a fost atroce.

— N-a fost ultima, spuse Adamsberg întinzându-i articolul despre „maladia nr. 9". Citește asta și vei înțelege de ce până diseară nu vom mai găsi nici măcar un singur parizian care să creadă pe cuvânt un polițist.

Danglard citi și dădu din cap.

— E o catastrofă, zise el.

— Nu folosi cuvântul ăsta, te implor. Fă-mi legătura cu colegul de la Marsilia care se ocupă de sectorul Vechiul Port.

— La Vechiului Port e Masséna, murmură Danglard care îi cunoștea pe comisarii divizionari și principali din țară la fel de bine cum îi cunoștea pe șefii de arondisment. E un tip valabil, nu un măcelar ca predecesorul lui, care a fost până la urmă retrogradat pentru lovituri și răniri cu intenția de a le da borșul pe nas arabilor. Masséna e un tip corect.

— Chestia asta îmi place, spuse Adamsberg, pentru că va trebui să colaborăm.

Adamsberg se instală la șase și cinci în piața Edgar Quinet ca să audă strigarea de seară, care nu aduse nimic nou. De când propagatorul se vedea obligat să utilizeze poșta ca să-și expedieze mesajele în urnă, libertatea lui fusese limitată.

Adamsberg știa asta și nu venise acolo decât pentru a studia chipurile celor care se adunaseră în jurul lui Le Guern. Mulțimea era mult mai densă decât în zilele precedente și mulți întindeau gâturile să vadă cum arăta „crainicul" prin care fusese anunțat flagelul. Cei doi agenți care supravegheau piața permanent aveau misiunea suplimentară de a asigura securitatea lui Joss Le Guern, în cazul în care s-ar fi declanșat vreo acțiune ostilă în cursul strigării.

Adamsberg se așezase lângă un copac, destul de aproape de postament, iar Decambrais îi arăta fețele familiare. Consemnase deja pe o listă vreo patruzeci de persoane pe care le împărțise în trei coloane: cei dependenți, cei fideli și cei inconstanți, împreună cu semnalmentele „aferente", după cum zicea Le Guern. Subliniase cu roșu numele celor care profitau de Pagina de Istorie a Franței ca să facă pariuri în privința soartei naufragiaților din Finistère, cu albastru numele celor grăbiți care plecau la muncă imediat cum se isprăvea strigarea, cu galben numele celor care rămâneau să mai discute la fața locului sau la Vikingul, cu violet numele familiștilor înrobiți orelor de piață. Era o treabă făcută curat și precis. Cu hârtia în mână, Decambrais îi arăta discret comisarului, cu degetul, fețele corespunzătoare, pentru ca el să le memoreze.

— Carmella, *vas austriac cu trei catarge, de 405 tone, plecat fără încărcătură din Bordeaux cu destinația Cardiff, se pierde la Gazck-ar-Vilers. Echipajul,*

paisprezece oameni, salvat, isprăvi Joss sărind jos de pe postament.

— Uită-te repede, spuse Decambrais. Toți cei care au aerul uluit, care se încruntă, care nu pricep nimic, ăștia sunt cei nou-veniți.

— Novici, adică, zise Adamsberg.

— Exact. Toți cei care discută, care dau din cap, care gesticulează sunt obișnuiții locului.

Decambrais îl lăsă pe Adamsberg s-o ajute pe Lizbeth să curețe fasolea verde pe care o cumpăraseră cu preț redus, în cantitate mare, de vreo câteva coșuri, iar Adamsberg intră în Vikingul și se strecură pe sub prora *drakkar*-ului ca să ia loc la masa pe care deja o considera a lui. Cei care făcuseră pariuri se strânseseră la bar, iar banii treceau din mână în mână cu zgomot. Bertin ținea lista, ca să nu se trișeze. Având în vedere originea lui presupus divină, se considera că Bertin era sigur, imun la șperțuri.

Adamsberg comandă o cafea și rămase cu privirea ațintită asupra profilului lui Marie-Belle care scria cu mare grijă o scrisoare la masa vecină. Era o fată delicată care ar fi fost aproape încântătoare dacă ar fi avut buzele mai precis conturate. La fel ca fratele ei, avea un păr des și buclat căre-i cădea pe umeri, dar curat și blond. Îi zâmbi și își văzu mai departe de treabă. Lângă ea, tânăra pe nume Éva se străduia să-i dea o mână de ajutor. Era mai puțin frumoasă, poate din cauză că era mai puțin liberă: avea un chip neted și grav, cu cearcăne vinete, așa cum își

reprezenta Adamsberg eroinele din secolul al XIX-lea, claustrate în casele lor din provincie, cu lambriuri de lemn.

— E bine așa? Crezi că o să înțeleagă? întrebă Marie-Belle.

— E bine, spuse Éva, dar cam scurt.

— Îi spun cum e timpul?

— Dacă vrei.

Marie-Belle reîncepu să scrie, strângând bine stiloul între degete.

— „Să fii răcit", spuse Éva, se scrie cu un singur „i".

— Ești sigură?

— Așa cred. Lasă-mă să încerc.

Éva făcu câteva încercări pe o ciornă, apoi se încruntă, nehotărâtă.

— Nu mai știu acum, confund cu altceva.

Marie-Belle întoarse capul spre Adamsberg.

— Domnule comisar, întrebă ea cu timiditate, „să fii răcit" se scrie cu un „i" sau cu doi?

Era pentru prima oară în viața lui când pe Adamsberg îl consulta cineva într-o problemă de ortografie, iar el era incapabil să-i dea răspunsul corect.

— În fraza: „Nu cred ca Damas să fii răcit", preciză Marie-Belle.

— Fraza nu schimbă cu nimic lucrurile, spuse Éva încet, aplecată asupra ciornei.

Adamsberg le explică celor două că habar n-avea de ortografie, iar Marie-Belle păru afectată de acest lucru.

— Dar sunteți polițist, remarcă ea.

— Asta e, Marie-Belle.

— Eu o iau din loc, spuse Éva atingând ușor brațul lui Marie-Belle. I-am promis lui Damas că-l ajut să facă socotelile.

— Mulțumesc, spuse Marie-Belle, e drăguț din partea ta că mă înlocuiești. Pentru că, dacă stau să termin scrisoarea asta, n-am să mă pot elibera prea repede.

— Pe mine, dimpotrivă, mă distrează, spuse Éva.

Dispăru fără zgomot, iar Marie-Belle se întoarse imediat spre Adamsberg.

— Domnule comisar, trebuie oare să-i spun de această... de acest... flagel? Sau e mai bine să tăcem cât se poate?

Adamsberg clătină încet din cap.

— Nu există nici un flagel.

— Bine, da' ce facem cu acei 4? Și cum rămâne cu trupurile negre?

Adamsberg repetă mișcarea.

— Un ucigaș, Marie-Belle, e arhisuficient. Dar nu e ciumă, nici urmă de ciumă.

— Să vă cred?

— Orbește.

Marie-Belle zâmbi iarăși și de data asta se destinse complet.

— Mă tem că Éva e îndrăgostită de Damas, zise ea încruntându-se ușor, ca și cum, dat fiind că dezlegase problema ciumei, Adamsberg putea să rezolve acum toate celelalte complicații

din viața ei. Consilierul spune că e bine, că viața se întoarce la normal, că trebuie să lăsăm lucrurile în voia lor. Dar eu, de data asta, nu sunt de acord cu el.

— De ce?

— Pentru că Damas e îndrăgostit de Lizbeth cea solidă, de asta.

— Nu-ți place Lizbeth?

Marie-Belle făcu o strâmbătură, apoi se corectă.

— E fată bună, zise ea, dar face multă gălăgie. Mă și sperie un pic. Oricum, aici Lizbeth e tabu. Consilierul spune că e aidoma unui arbore în care se adăpostesc sute de păsări. Sunt de acord, numai că e un arbore care-ți sparge urechile. Și apoi, Lizbeth face cam ce vrea ea peste tot. Toți bărbații îi cad la picioare. Automat, cu experiența ei.

— Ești geloasă? întrebă Adamsberg zâmbind.

— Consilierul spune că da, da' eu nu-mi dau seama. Ce mă necăjește e că Damas se duce acolo seară de seară. Trebuie să recunosc totuși că cine stă s-o asculte pe Lizbeth cum cântă, automat cade în mrejele ei. Damas e cu adevărat îndrăgostit și n-o vede pe Éva pentru că ea nu face gălăgie. Sigur, Éva e mai plicticoasă, dar automat, după ce a avut de înghițit.

Marie-Belle îi aruncă o privire întrebătoare lui Adamsberg, ca să verifice ce știa sau nu știa despre Éva. În mod clar, nimic.

— Bărbatul ei a bătut-o ani buni, explică ea, incapabilă să reziste tentației. A fugit de-acasă, dar el o caută ca s-o omoare, vă imaginați? Cum se face că poliția nu-l arestează pe bărbatul ei mai întâi? Nimeni nu trebuie să știe numele Évei, e ordin de la consilier, și vai de ăla care vrea să-și bage nasul în treburile astea. El îi știe numele, dar are dreptul, fiindcă e consilierul.

Adamsberg se lăsa purtat de conversație și arunca la răstimpuri câte o privire către piață, unde activitatea bătea pasul pe loc. Le Guern își lega urna de platan. Vacarmul telefoanelor care păruse să-l urmărească până dincolo de zidurile Brigăzii se estompase treptat. Cu cât era conversația mai lipsită de miez, cu atât el se relaxa mai mult. Se săturase cu vârf și îndesat de cugetările adânci.

— De acord, zise Marie-Belle, întorcându-se cu totul către el, e bine pentru Éva, fiindcă ajunsese după toate astea să nu mai suporte bărbații. Asta o mai trezește. Cu Damas, află că există și bărbați mai buni decât nemernicul care o snopea în bătaie. Și e bine, pentru că o viață de femeie fără bărbat, eu zic că automat nu face două parale. Lizbeth nu e de părerea asta, ea zice că dragostea e doar bla-bla-bla ca să faci să meargă mașinăria mai departe. Mai zice și că e o bagatelă, așa că vă dați seama.

— Era prostituată? întrebă Adamsberg.

— Nu, spuse Marie-Belle, de unde ați scos asta?

Adamsberg își regretă întrebarea. Candoarea lui Marie-Belle îi depășea previziunile, iar asta era cu atât mai amuzant.

— De vină e meseria dumneavoastră, constată Marie-Belle cu un aer mâhnit. Vă deformează rău.

— Mă tem că așa e.

— Da' dumneavoastră credeți în dragoste? Îmi permit să cer păreri în dreapta și-n stânga pentru că aici nu se atinge nimeni de opinia lui Lizbeth.

Cum Adamsberg tăcea, Marie-Belle dădu din cap.

— Automat, trase ea concluzia, cu tot ce vedeți... Dar consilierul e pentru dragoste, fie că e sau nu bagatelă. Zice că merită mai mult o bagatelă cinstită decât să te plictisești stând pe scaun. E adevărat pentru Éva. E mai activă de când face încasările seara împreună cu Damas. Numai că Damas o iubește pe Lizbeth.

— Da, spuse Adamsberg, constatând, nu cu neplăcere, că se învârteau în cerc. Cu cât se învârteau mai mult, cu atât mai puțin era el nevoit să vorbească și cu atât mai mult putea să uite de propagatorul de ciumă și de sutele de uși care, chiar în clipa aceea, se umpleau probabil de 4.

— Dar' Lizbeth nu-l iubește pe Damas. Așa că Éva o să fie automat mâhnită, Damas o să fie și el mâhnit, însă despre Lizbeth nu mai știu ce să zic.

Marie-Belle cugetă la o altă combinație care ar fi putut să le convină tuturor.

— Dar dumneata, întrebă Adamsberg, dumneata iubești?

— Eu, spuse Marie-Belle roșind și lovind ușor cu degetul în scrisoare, cu cei doi frați ai mei, am deja destui bărbați de care să mă ocup.

— Îi scriai fratelui dumitale?

— Celui mai mic. Locuiește la Romorantin și îi place să primească noutăți. Îi scriu în fiecare săptămână și îi dau telefon. Aș vrea să vină la Paris, dar Parisul îl sperie. Damas și cu el nu sunt prea descurcăreți. Cel mic încă și mai puțin. Trebuie să-i spun eu tot ce trebuie să facă, până și cu femeile. E totuși un băiat drăguț, e foarte blond. Dar el nu, așteaptă să-l împing eu de la spate, altfel nu se clintește. Așa că trebuie automat să mă ocup de ei până la însurătoare. Am multă treabă pe viitor, mai ales dacă Damas așteaptă cu anii după Lizbeth și degeaba. După aia, cine o să-i șteargă lacrimile? Consilierul zice că nu sunt obligată să mă ocup de el.

— E adevărat.

— Da' el se ocupă de oameni. Se perindă lumea prin biroul lui cât e ziua de lungă și să știți că își merită banii. Nu dă sfaturi idioate. Da' pe frații mei nu-i pot lăsa totuși de izbeliște.

— Asta nu te împiedică să ții la cineva.

— Ba da, asta mă împiedică, spuse cu fermitate Marie-Belle. Și dacă mai pun la socoteală și munca, automat nu cunosc prea multă lume.

Nu e nimeni să-mi placă, aici. Consilierul îmi zice să mă duc să caut și ceva mai departe.

Pendula din cafenea bătu de șapte și jumătate, iar Marie-Belle tresări. Împături în viteză scrisoarea, o puse într-un plic, lipi un timbru și o băgă în poșetă.

— Iertați-mă, domnule comisar, dar trebuie să fug. Mă așteaptă Damas.

O șterse într-o clipă, iar Bertin veni să ia paharele.

— Îi place să flecărească, explică normandul, vrând parcă s-o scuze pe Marie-Belle. Și nu trebuie să credeți la tot ce spune despre Lizbeth. Marie-Belle e geloasă, îi e frică să nu-i răpească fratele. E ceva omenesc. Lizbeth e o femeie care plutește deasupra gloatei, nu toată lumea pricepe asta. Rămâneți să mâncați?

— Nu, spuse Adamsberg, ridicându-se. Am treabă.

— Spuneți, domnule comisar, întrebă Bertin ținându-se după el până la ușă, trebuie să pictăm sau nu cifra aia 4 pe ușă?

— Se pare că ești un fiu al tunetului, spuse Adamsberg întorcându-se, sau sunt simple povești pe care le-am auzit în piață?

— Asta sunt, zise Bertin înălțându-și bărbia. Prin neamul Toutin din partea maică-mii.

— Ei bine, nu te apuca să pictezi și tu un 4 pe ușă, Bertin, dacă nu vrei să fii renegat cu șuturi în fund de glorioșii dumitale străbuni.

Bertin închise ușa în urma lui, ținându-și bărbia tot în vânt, cuprins de o bruscă hotărâre. Cât va trăi el, nici un 4 nu se va ivi pe ușa barului Vikingul.

O jumătate de oră mai târzu, Lizbeth adunase chiriașii pentru cină. Decambrais ceru să se facă liniște lovind ușor cu cuțitul în buza paharului, gest pe care-l socotea cam vulgar, dar uneori necesar. Castillon înțelegea foarte bine apelurile la ordine, așa că reacționă imediat.

— Nu-mi stă în obicei să dictez oaspeților mei cum să se poarte – Decambrais prefera acest termen celui prea concret de „locatar" –, oaspeți care sunt regi în camerele lor, începu el. Totuși, ținând seama de circumstanțele cu totul speciale ale momentului, cer imperios fiecăruia să nu cedeze în fața intoxicației colective și să se abțină să picteze vreun talisman pe ușă. Un astfel de lucru ar dezonora această casă. Cu toate astea, pentru că respect libertățile individuale, dacă cineva dintre dumneavoastră dorește să se plaseze sub protecția acelui 4, eu unul nu mă opun. Dar i-aș fi recunoscător dacă s-ar muta în altă parte atâta timp cât va dura sminteala în care încearcă să ne atragă propagatorul ăsta de ciumă. Vreau să sper că nici unul dintre dumneavoastră nu subscrie la un asemenea proiect.

Privirea lui trecu de la un mesean la altul. Toți erau tăcuți. Decambrais băgă de samă că Éva nu știa cum să procedeze, că numitul Castillon

zâmbea a bravadă, că Joss nu se sinchisea și că Lizbeth tuna și fulgera la ideea că cineva ar fi putut să picteze vreun 4 în preajma ei.

— Bun, făcu Joss căruia îi era foame. S-a votat.

— Totuși, spuse Éva, dacă dumneata n-ai fi citit toate blestematele alea de mesaje venite de la dracu'...

— Dracu' nu mă sperie, dragă Éva, răspunse Joss. Dacă e să vorbim de valuri, alea da, te bagă în răcori. Dar dracu', un 4 și toată harababura asta, poți să ți le bagi în buzunar și să-ți pui batista peste ele. Pe cuvântul meu de breton.

— Ne-am înțeles, zise Castillon, căruia cuvintele lui Joss îi dăduseră curaj.

— Ne-am înțeles, repetă Éva în șoaptă.

Lizbeth nu mai adăugă nimic și le turnă cu dărnicie supă în farfurii.

XXV

Adamsberg conta pe ziua de duminică și pe presa redusă la rația ei minimă pentru a domoli focul. Ultima estimare îl contrariase fără să-l mire: în Paris erau între patru și cinci mii de clădiri marcate cu 4. Pe de altă parte, duminica le lăsa răgaz parizienilor să se ocupe de uși, astfel că numărul putea crește dramatic. Era o chestiune de timp, în ultimă instanță. Dacă ziua de 22 septembrie va fi frumoasă, oamenii o vor șterge din oraș, lăsând toată povestea să se decanteze. Dacă ziua va fi mohorâtă, moralul va scădea, iar ușile vor avea de suferit.

Când se trezi, fără să se miște din pat, aruncă mai întâi o privire spre fereastră. Ploua. Adamsberg își acoperi ochii, ferm hotărât să nu dea pe la Brigadă. Echipa de gardă știa cum să-l dibuiască dacă propagatorul ar fi lovit cumva în cursul nopții, în pofida pazei întărite în cele douăzeci și cinci de imobile de la început.

După ce făcu un duș, se lungi pe pat gata îmbrăcat și așteptă, cu ochii ațintiți în tavan și

gândurile vagabondând. La nouă și jumătate, se ridică și socoti că ziua era câștigată măcar pe unul dintre fronturi. Propagatorul nu ucisese.

Se întâlni, după cum convenise în ajun, cu medicul psihiatru Ferez care-l aștepta pe cheiul insulei Saint-Louis. Lui Adamsberg nu-i surâdea ideea de a se închide în cabinetul doctorului, înțepenind pe un scaun, și obținuse de la acesta promisiunea că vor sta de vorbă afară, pe malul apei. Ferez nu avea obiceiul să le dea câștig de cauză pacienților săi, însă Adamsberg nu îi era pacient, iar emoția colectivă provocată de criminalul care picta cifra 4 îl intriga și pe el.

Adamsberg îl zări de departe pe Ferez, un bărbat foarte înalt, un pic adus de spate, adăpostit sub o umbrelă mare cenușie. Avea fața pătrată, fruntea înaltă și capul înconjurat de un păr alb, ca o tonsură, strălucind în ploaie. Îl cunoscuse cu doi ani în urmă la un dineu de ale cărui gazde nu-și mai amintea. Omul acesta care cultiva un calm delicat, o fericire sobră, o discretă distanțare de ceilalți pe care o putea transforma într-o atenție adevărată dacă i s-ar fi cerut, omul acesta modificase ideile cam fixe pe care Adamsberg le avea în legătură cu profesia lui. Căpătase obiceiul de a se sfătui cu Ferez atunci când intuiția asupra modului în care funcționau semenii săi se lovea de limitele competențelor sale medicale.

Adamsberg, care nu avea umbrelă, ajunse la întâlnire ud leoarcă. Ferez nu știa în legătură cu ucigașul și cu maniile lui obsesive decât ceea ce

aflase din presă, așa că îl ascultă pe comisar fără să-l scape din ochi. Masca inexpresivă pe care și-o punea din automatism profesional era străpunsă de o privire fixă și limpede, care nu se dezlipea de buzele interlocutorului.

— Ceea ce cred eu, spuse Adamsberg după trei lungi sferturi de oră de povestit, în cursul cărora medicul nu-l întrerupsese, este că alegerea ciumei trebuie elucidată. Nu e ca și cum omul nostru ar folosi o idee banală, la ordinea zilei și în mințile tuturor, ca de pildă...

Adamsberg se opri, căutându-și cuvintele.

— Ca de pildă o temă la modă care n-ar lua pe nimeni prin surprindere...

Se întrerupse iarăși. Precizarea verbală a lucrurilor prin termeni subtili îi provoca uneori dificultăți. Ferez nu încercă deloc să-i dea o mână de ajutor.

— Cum ar fi de exemplu apocalipsa celui de-al doilea mileniu sau *heroic fantasy*.

— Da, confirmă Ferez.

— Sau veșnicele povești vampirice, cristice, solare. Toate astea, Ferez, ar putea servi drept ambalaj lizibil unui ucigaș dornic să scape de responsabilitatea actelor sale. Prin lizibil vreau să spun ceva ușor de înțeles pentru toți, ceva contemporan. Omul s-ar înfățișa atunci precum Seniorul Mlaștinilor, Trimisul Soarelui sau al Marelui Tot, și fiecare ar pricepe imediat că un nebun a luat-o razna sau a fost instigat de o sectă. Mă fac înțeles?

— Continuă, Adamsberg. Nu vrei să profiți de umbrela mea?

— Mulțumesc, ploaia o să stea. Dar, cu ciuma asta, el se situează în afara secolului. E anacronic, e „grotesc“, după cum spune adjunctul meu. E grotesc pentru că a ratat lovitura, pentru că ciuma, un adevărat dinozaur, nimerește în epoca noastră ca musca-n lapte. N-aș zice că propagatorul a încurcat-o, aș zice că a ieșit de pe pistă. Mă fac înțeles?

— Continuă, repetă Ferez.

— Deși, oricât de demodată ar fi, ciuma asta a lui izbutește să trezească spaime istorice mult mai puțin amorfe decât am fi putut crede, dar asta e altă poveste. Povestea mea e decalajul acestui tip față de vremea lui, alegerea de neînțeles a unei teme la care nimeni, absolut nimeni, nu s-ar fi gândit. Și acest lucru de neînțeles trebuie eu să-l prind. Nu spun că nu există câțiva care muncesc pe brânci în problema asta – din punct de vedere istoric, se înțelege. Cunosc și eu unul. Dar, spune-mi dacă mă înșel, Ferez, oricât de prins ar fi un tip de un subiect de studiu, subiectul ăsta nu va putea pătrunde în mintea lui în asemenea măsură încât să devină motorul unei serii de crime.

— E adevărat. Obiectul studiului rămâne în afara personalității instinctive, mai cu seamă dacă asta s-a întâmplat tardiv. Este o activitate, nu un impuls.

— Chiar dacă această activitate capătă o întorsătură frenetică?

— Chiar și așa.

— Elimin așadar din alegerea propagatorului orice motivație de ordin intelectual și orice hazard. Nu e un om care și-a spus: hai să adoptăm flagelul lui Dumnezeu, va produce un efect trăsnet. Nu e un farsor sau un mistificator. E cu neputință. Propagatorul nu s-a distanțat atât de mult. Crede cu tărie în ce face. Își desenează acei 4 cu o adevărată dragoste, e cufundat în problema lui până peste cap. Se folosește instinctiv de ciumă, în absența oricărui context cultural adecvat. Puțin îi pasă dacă e sau nu înțeles. El se înțelege pe sine. Se folosește de ciumă pentru că e nevoit. Ajung așadar aici.

— Bine, spuse Ferez răbdător.

— Dacă propagatorul a ajuns aici, înseamnă că ciuma este chiar în el, fundamentală. Este deci o problemă de...

— Familie, completă Ferez.

— Exact. Ești de acord?

— Nu e nici o îndoială, Adamsberg. Pentru că nu există o altă soluție.

— Bine, spuse Adamsberg, acum reconfortat și simțind că trecuse, în materie de vocabular, peste ce fusese mai greu. La început, reluă el, am crezut că tipul poate s-a îmbolnăvit când era tânăr, într-o țară tropicală, chestie de ghinion, traumatism sau mai știu eu ce. Varianta asta nu m-a satisfăcut.

— Și atunci? îl încurajă Ferez.

— Atunci, mi-am bătut capul încercând să pricep cum poate copilăria unui om să fie afectată de

o dramă care s-a încheiat la începutul secolului al XVIII-lea. Am ajuns la o singură soluție logică, și anume că propagatorul are două sute șaizeci de ani. Nici asta nu m-a mulțumit.

— N-ar fi fost rău. Un pacient interesant.

— Apoi am aflat că ciuma a lovit Parisul în 1920. În secolul nostru, care începuse deja de câtva timp. Știai?

— Nu, recunoscu Ferez. Sincer să fiu, nu.

— Nouăzeci și șase de cazuri, treizeci și patru de morți, majoritatea la periferii. Și mai cred, Ferez, că familia acestui om a cunoscut vijelia asta, că s-a lăsat cu câțiva morți, poate străbunicii. Cred că tragedia s-a fixat în istoria familiei.

— Asta se numește o fantomă familială, îl întrerupse medicul.

— Foarte bine. S-a fixat și astfel ciuma s-a infiltrat în capul copilului, din cauza decimării strămoșilor apropiați, povestită mereu și mereu. E vorba de un băiat, după părerea mea. Pentru el, ciuma face parte în mod firesc din viață, din ...

— Mediul său psihic.

— Asta e. Este un element spontan și nu un eveniment istoric depășit, cum este pentru noi. Am să găsesc numele familiei propagatorului printre cele treizeci și patru de victime ale ciumei din 1920.

Adamsberg se opri din mers, își încrucișă brațele și îl privi pe medic.

— Ești destul de bun, Adamsberg, spuse Ferez zâmbind. Și te afli pe o pistă corectă. Mai adaugă însă acestei fantome familiale și niște perturbări

violente care i-au ușurat instalarea. Fantomele își fac cuibul acolo unde s-a produs o fractură.

— Am înțeles.

— Dar mă tem că am să te dezamăgesc. Eu nu l-aș căuta pe vinovat în sânul unei familii decimate de ciumă, ci în sânul unei familii cruțate. Asta înseamnă poate mii de oameni și nu doar treizeci și patru.

— De ce cruțate?

— Pentru că omul dumitale folosește ciuma ca pe un instrument al puterii.

— Și ce-i cu asta?

— Nu așa ar sta lucrurile dacă ciuma i-ar fi învins familia.

— Mă gândeam eu că fac undeva o eroare, spuse Adamsberg reîncepând să meargă, cu brațele încrucișate la spate.

— Nu o eroare, Adamsberg, e vorba de o simplă piesă care nu a fost așezată în poziția corectă. Dacă propagatorul folosește ciuma ca pe un instrument dătător de putere, asta înseamnă că la vremea respectivă ea a conferit putere familiei. Probabil că tocmai casa lui a fost cruțată ca printr-un miracol în mijlocul unui cartier în care toți ceilalți mureau. Iar familia a plătit scump acest miracol. E foarte ușor să ajungi să-i urăști pe cei care au scăpat, apoi să-i bănuiești că au beneficiat de ajutorul unei puteri secrete, iar mai apoi să-i acuzi că au provocat flagelul. Cunoști prea bine veșnica poveste. Nu m-aș mira dacă familia lui a fost arătată cu degetul, apoi amenințată, ponegrită și nevoită

să fugă departe de locul dramei, sub amenințarea de a fi sfâșiată în bucăți de vecini.

— Doamne sfinte, zise Adamsberg dând cu piciorul într-un smoc de iarbă de la rădăcina unui copac. Ai dreptate.

— E doar o posibilitate.

— E cea bună. Istoria familiei lui e miracolul supraviețuirii lor, apoi setea de răzbunare și izolarea. Istoria lor în asta constă: au scăpat de ciumă și, mai mult, au fost stăpânii ei. S-au mândrit cu ceea ce li se reproșa.

— Se întâmplă mereu. Spune-i cuiva că e idiot și îți va răspunde că e mândru de asta. E un reflex de apărare obișnuit, oricare ar fi acuzația.

— Fantoma este tocmai faptul că sunt diferiți, este puterea lor asupra flagelului lui Dumnezeu.

— Nu uita, Adamsberg, în legătură cu propagatorul dumitale: e vorba de o familie sfâșiată, de pierderea tatălui sau a mamei, de un sentiment de abandonare, așadar de o imensă slăbiciune. Este explicația cea mai probabilă a faptului că băiatul s-a agățat de violența gloriei familiale, singura lui sursă de putere. Cu siguranță că i-a fost repetată la nesfârșit de vreun bunic. Transmiterea dramelor se face sărind peste o generație.

— Nu cu asta am să-l găsesc în registrele de stare civilă, spuse Adamsberg înverșunându-se mai departe asupra smocului de iarbă. Sute de mii de oameni au scăpat de ciumă.

— Îmi pare rău.

— Nu-i nimic, Ferez. M-ai ajutat.

XXVI

Adamsberg o luă în sus pe bulevardul Saint-Michel, mergând pe trotuarul pe care soarele începea din nou să se facă simțit. Își ținea haina pe braț ca să se usuce. Nu încerca să combată punctul de vedere al lui Ferez, știa că medicul avea dreptate. Asta îl scotea pe propagator din circuitul la care avea el acces când tocmai îl crezuse la îndemână. Mai rămânea piața Edgar Quinet spre care se îndrepta acum. Strănepotul peticarilor din 1920 se afla în piață, se întorcea mereu acolo. Stătea acolo sau trecea mereu pe acolo, sfidând pericolul. La urma urmei, de ce s-ar fi temut? Se simțea stăpân și o dovedise, într-un anumit moment al vieții când avusese nevoie s-o dovedească. Doar nu putea să se lase înspăimântat de douăzeci și opt de polițai, tocmai el care comanda flagelul lui Dumnezeu, pe care îl putea bloca pocnind din degete. Așa că douăzeci și opt de polițai nu făceau mai mult decât douăzeci și opt de găinațuri.

Și totul dădea dreptate trufiei propagatorului. Parizienii îl ascultau și își pictau cu conștiinciozitate

talismanul pe uși. Iar cei douăzeci și opt de polițiști adunau cadavrele. Patru morți deja, iar el nu avea nici o idee cum să împiedice următoarea crimă. Poate doar să se proțăpească la intersecția cu pricina și să se uite, dar la ce naiba să se uite nici el nu știa. Sau poate să aștepte să i se usuce haina și pantalonii.

Tocmai punea piciorul în piață când răsună bubuitul gongului. Acum cunoștea sistemul și se grăbi să profite de mâncarea caldă, alăturându-se mesenilor: Decambrais, Lizbeth, Le Guern, melancolica Éva și încă vreo câțiva pe care nu-i cunoștea. Ascultând parcă de un cuvânt de ordine emanând de la Decambrais, încercară toți să vorbească despre orice subiect în afară de cel al ciumei. În schimb, la mesele vecine, Adamsberg auzea discuțiile învârtindu-se chiar în jurul acestui subiect, iar unii sprijineau cu vigoare punctul de vedere al ziaristului acuzator: polițiștii îi mințeau. Fotografiile celor strangulați erau trucate, drept ce naiba îi luau? Drept niște tâmpiți? Mdaa, răspunse o femeie, dar dacă morții au murit de ciumă, cum se face că au avut vreme să se dezbrace înainte de a da ortul popii și au avut și când să-și aranjeze foarte frumos hainele? Sau când au avut timp să se bage sub un camion? Ce sens au chestiile astea, poți să-mi spui? Aduc toate astea a ciumă sau mai degrabă a asasinat? Foarte just, gândi Adamsberg, care se întoarse și văzu chipul inteligent și liniștit al unei femei foarte grase, încorsetată într-o bluză din material

înflorat. Nu zic, îi răspunse cel așezat în fața ei, nu zic că e simplu. Nu e vorba de asta, se băgă pe fir altul, un bărbat uscățiv cu glas subțirel. E vorba de amândouă în același timp. Sunt oameni care mor de ciumă, dar cum necunoscutul vrea ca treaba asta să se știe, îi scoate din casă și îi dezbracă pentru că așa se vede bine despre ce e vorba, iar populația e înștiințată. Ăsta nu-i un trișor. Încearcă să ajute. Mdaa, reluă femeia, atunci de ce nu vorbește mai clar? Tipii ăștia care se ascund mie nu mi-au inspirat niciodată încredere. Se ascunde pentru că nu se poate arăta, reluă glasul cel subțirel, elaborându-și cu greu teoria pe măsură ce vorbea. E un tip care lucrează la vreun laborator. Iar tipul ăsta știe că au dat drumul la ciumă spărgând vreo epubretă sau mai știu eu ce. Nu poate s-o spună pentru că laboratorul are ordin să păstreze tăcerea, asta din cauza poporului. Cei care conduc țara nu iubesc poporul când el nu stă în banca lui. Așa că, gura. Tipul încearcă să-i facă pe oameni să priceapă fără să se dea de gol. De ce? întrebă femeia. Se teme că-și pierde locul? Dacă din cauza asta nu vrea să vorbească protectorul dumitale, atunci dă-mi voie să-ți spun, André, că nu e decât un prăpădit.

Adamsberg se îndepărtă când i se aduse cafeaua ca să-i răspundă la telefon locotenentului Mordent. Se estima acum la aproximativ zece mii numărul imobilelor marcate. Nu era semnalată nici o victimă, măcar în privința asta

puteau fi mai liniștiți. Dar, pe de altă parte, erau covârșiți. Puteau acum să nu mai răspundă apelurilor panicarzilor? Pentru că, colac peste pupăză, rămăseseră azi doar șase la Brigadă. Evident, spuse Adamsberg. Bine, zise Mordent, cu atât mai bine. Măcar – iar chestia asta îl consola – lucrurile erau clare și la Marsilia nu vor fi singuri. Masséna ceruse să fie contactat.

Adamsberg se închise la toaletă ca să-l sune pe Masséna și se așeză pe capacul closetului.

— Începe și la noi, colega, spuse Masséna, de când a fost difuzat la radio mesajul țicnitului dumitale, iar ziariștii l-au comentat. Avem de unde să alegem.

— Nu e țicnitul meu, Masséna, spuse Adamsberg pe un ton ceva mai ferm. E și al dumitale acum. Să împărțim treaba.

Masséna lăsă să se scurgă câteva clipe de tăcere, cât să-și estimeze colegul.

— Fie, să împărțim, admise el. Smintitul nostru a pus degetul pe o chestiune fierbinte, pentru că aici ciuma reprezintă o veche rană și nu e nevoie de mare lucru ca s-o redeschizi. În fiecare iunie, arhiepiscopul celebrează mesa Legământului pentru a evoca epidemia. Încă mai avem monumente și străzi închinate slăvirii cavalerului Roze sau episcopului Belsunce. Acestea nu sunt nume îngropate, pentru că marsiliezii n-au o gaură de fund în loc de memorie.

— Cine sunt tipii ăștia? întrebă Adamsberg cu glas liniștit.

Masséna era un coleric, încins în prealabil de un anti-parizianism instinctiv, lucru de care Adamsberg nu se sinchisea câtuși de puțin pentru că nu era nici el parizian, și de care s-ar fi sinchisit la fel de puțin chiar dacă ar fi fost parizian. Pentru Adamsberg, a fi de aici sau de aiurea nu avea nici o importanță. Însă Masséna nu era decât un combativ de fațadă, așa că nu avea nevoie de mai mult de un sfert de ceas ca să facă să cadă tencuiala.

— Tipii ăștia, colega, sunt unii care au făcut pe dracu'n patru zi și noapte ca să-i ajute pe oameni în timpul marii epidemii din 1720, în vreme ce sumedenie de slujbași oficiali, notabilități, medici și preoți o luau la sănătoasa. Au fost niște eroi, ce mai încoace și-ncolo!

— E normal să-ți fie frică de moarte, Masséna. Dumneata nu erai acolo.

— Ia stai așa, nu stăm acum să refacem istoria. Îți explic doar că, la Marsilia, flagelul de pe vasul Grand Saint-Antoine se redeschide cu mare viteză accelerată.

— Nu-mi spune că toți marsiliezii știu cine au fost acești Roze și Belsain.

— Belsunce, colega.

— Belsunce.

— Nu, recunoscu Masséna, nu știu toți. Dar istoria ciumei, orașul devastat, zidul Provenței, despre astea știu. Ciuma e ascunsă în mințile oamenilor.

— Trebuie să credem că și aici e la fel, Masséna. Astăzi s-a atins cifra de zece mii de imobile marcate. Nu ne mai rămâne decât să ne rugăm să dispară vopseaua de pe piață.

— Ei bine, aici, într-o singură dimineață, am numărat aproape două sute în cartierul Vieux-Port. Fă socoteala la scara întregului oraș. Dar, ce naiba, s-au țicnit cu toții?

— O fac ca să se pună la adăpost, Masséna. Dacă ai pune la socoteală numărul oamenilor care au o brățară din aramă, o labă de iepure, o imagine a sfântului Cristophe, apă de la Lourdes, sau care bat în lemn, ca să nu mai vorbim de cruci, ai ajunge cu ușurință la patruzeci de milioane.

Masséna oftă.

— Atâta timp cât o fac singuri, spuse Adamsberg, nu e grav. Ți-ar putea ceva anume indica o semnătură autentică? Un 4 desenat chiar de propagator?

— Greu de spus, colega. Oamenii copiază unii de la alții. Vezi dumneata, sunt mulți care neglijează să lărgească baza cifrei 4, alții care pun cruciș doar o bară în loc de două pe linia orizontală. Dar, în proporție de cincizeci la sută, sunt conștiincioși. Desenul seamănă al naibii de mult cu originalul. Cum vrei să pot afla?

— Ai cumva plicuri galbene?

— Nu.

— Ai notat cumva imobilele în care toate ușile au fost marcate, în afară de una singură?

— Avem astfel de cazuri, colega. Dar mai avem și sumedenie de oameni care-și păstrează mintea limpede și care refuză să picteze tâmpenia aia pe ușă. Mai sunt și rușinoșii, care schițează un 4 minuscul în partea de jos a ușii. În felul ăsta, îl fac fără să-l facă, discret, sau nu-l fac făcându-l totuși, ia-o cum îți place. Nu pot să cercetez toate ușile cu lupa. Dumneata așa faci?

— E ca un val seismic, Masséna, avem cu ce ne ocupa din plin în weekend. Nu mai putem controla.

— Nimic?

— Aproape nimic. Controlez o sută de metri pătrați din cei o sută cinci milioane ai orașului. Este spațiul în care trag nădejde să-l văd trecând pe propagator, care poate că tocmai dă târcoale în cartierul Vieux-Port acum, când îți vorbesc.

— Ai vreun semnalment? O idee cât de vagă?

— Nimic. Nimeni nu l-a văzut. Nu știu nici măcar dacă e om.

— Dar ce pândești în micul dumitale spațiu, colega? O ectoplasmă?

— O impresie. Te sun din nou diseară, Masséna. Rezistă.

De câteva minute bune, cineva zgâlțâia zdravăn clanța ușii de la toaletă, așa că Adamsberg ieși placid și trecu pe lângă un tip formidabil de nerăbdător să se ușureze de cele patru beri băute.

Îi ceru lui Bertin permisiunea de a-și lăsa haina să se usuce pe spătarul unui scaun în timp ce el se ducea să dea o raită prin piață. De când Adamsberg șfichiuise *in extremis* curajul șovăitor al normandului, salvându-l poate de o batjocură generală și de pierderea definitivă a oricărei autorități divine în ochii clientelei, Bertin se socotea debitorul lui pe viață. Îi spuse de cel puțin zece ori că putea să-și lase fără grijă haina, că avea s-o păzească precum ochii din cap, și stărui să-i dea un impermeabil verde mai înainte de a ieși să înfrunte vântul și aversa pe care le anunțase Joss la strigarea de la amiază. Ceea ce Adamsberg și făcu, ca să nu-l șifoneze pe mândrul descendent al lui Thor.

Rămase toată după-amiaza în intersecția cu pricina, întrerupându-și plimbările de colo-colo ca să bea câteva cafele la Vikingul sau să dea câteva telefoane. Până seara aveau să ajungă la cincisprezece mii de imobile la Paris și patru mii la Marsilia, care, într-adevăr, înregistra un demaraj fulgerător. Adamsberg începea să se blazeze, își sporea vasta capacitate de indiferență pentru a lupta împotriva acelui val care tot creștea. Dacă i s-ar fi anunțat două milioane de clădiri marcate cu 4, nici măcar n-ar mai fi tresărit. Totul în ființa lui făcea o pauză, se abandona momentului. Totul în afară de ochi, singurii rămași vii în corpul lui.

Se sprijini liniștit de un platan ca să asiste la strigarea de seară, cu brațele atârnând de-a lungul

corpului, pierdut în mult prea largul impermeabil al normandului. Le Guern decala orarele duminica și era deja aproape șapte când își lăsă urna pe trotuar. Adamsberg nu aștepta nimic de la strigarea aceea, deoarece poștașul nu venea duminica. Începea totuși să recunoască anumite fețe în grupurile care se formau în jurul estradei. Scosese lista întocmită de Decambrais și își verifica noile cunoștințe pe măsură ce soseau. La șapte fără două minute, Decambrais apăru în pragul ușii, Lizbeth își făcu loc cu coatele prin mulțime ca să-și ia locul obișnuit, Damas se ivi în fața magazinului, îmbrăcat cu pulover, și se rezemă de grilajul de fier rămas coborât.

Joss începu să-și strige anunțurile cu fermitate, lansându-și vocea puternică de la un capăt la altul al pieței. Adamsberg auzi cu plăcere cum se scurgeau mesajele anodine, sub lumina soarelui slab. După-amiaza aceea în întregime petrecută nefăcând nimic, lăsându-și în voie trupul și gândurile, îl relaxase după discuția densă pe care o avusese cu Ferez în cursul dimineții. Atinsese starea de energie a unui burete hâțânat de hulă, starea exactă pe care o căuta uneori.

Și iată că spre sfârșitul strigării, când Joss tocmai ajunsese la povestea cu naufragiul și trăgea concluziile, tresări de parcă o piatră ascuțită ar fi izbit cu duritate buretele. Șocul ăsta îi făcu aproape rău și-l lăsă uluit, la pândă. Era incapabil să-i definească proveniența. Era cu siguranță o imagine care îl frapase, când aproape că

adormise în picioare, lipit de trunchiul platanului. O frântură de imagine, undeva în piață, care se ivise și se încrucișase cu el într-o zecime de secundă.

Adamsberg se îndreptă de spate, căutând în toate părțile imaginea necunoscută, ca să refacă șocul. Apoi se rezemă de copac, reconstituind întocmai poziția în care se găsea în momentul impactului. De acolo, câmpul lui vizual cuprindea spațiul dintre casa lui Decambrais și dugheana lui Damas, trecând peste strada Montparnasse și înglobând aproape un sfert din publicul Crainicului, văzut din față. Adamsberg își strânse buzele. Era destul de mult spațiu și destulă lume, iar acum mulțimea se împrăștia deja în toate direcțiile. Cinci minute mai târziu, Joss își lua urna, iar piața se golea. Totul îi scăpa. Adamsberg închise ochii, cu capul înălțat spre albul cerului, în speranța că imaginea va reveni de la sine, aeriană. Dar imaginea căzuse în străfundul lui cum cade o piatră anonimă și țâfnoasă în fundul unei fântâni, jicnită poate că nu-i acordase mai multă atenție în scurtul răstimp în care binevoise să treacă precum o stea căzătoare, și poate că se vor scurge luni întregi până să se hotărască să urce iarăși la suprafață.

Mâhnit, Adamsberg părăsi piața în tăcere, convins că tocmai lăsase să-i scape singura lui șansă.

Abia când ajunse acasă și se dezbrăcă, își dădu seama că păstrase impermeabilul verde al

normandului și că-și lăsase vechea lui haină neagră să se usuce sub prora *drakkar*-ului. Era semn că și el credea în acoperirea divină a lui Bertin. Sau, mult mai probabil, era semn că lăsa totul să se ducă pe apa sâmbetei.

XXVII

Camille urcă cele patru etaje pe scara îngustă care ducea la apartamentul lui Adamsberg. Remarcă în treacăt că locatarul de la etajul trei pe stânga își pictase pe ușă un gigantic 4 negru. Se înțelesese cu Jean-Baptiste să se întâlnească în cursul serii pentru a petrece noaptea împreună, nu înainte de ora zece, având în vedere zilele fripte pe care propagatorul de ciumă le făcea Brigăzii.

Era necăjită și ducea pisoiul sub braț. Se ținuse după ea pe stradă ceasuri întregi. Camille îl mângâiase, apoi îi dăduse drumul, încercase să scape de el, dar pisoiul se lipise de ea cu încăpățânare, alergând în salturi dezordonate, chinuindu-se s-o ajungă din urmă. Camille traversase scuarul ca să scape de urmăritor. Îl lăsase la ușă în timp ce își lua masa de seară și dăduse peste el pe palier când ieșise. Pisoiul își reluase urmărirea, curajos, fixat asupra obiectivului. Renunțând să mai lupte, ajunsese în fața clădirii în care locuia Adamsberg și, cum nu știa ce să facă până

la urmă cu animalul care o alesese tocmai pe ea, îl ridicase și-l luase sub braț. Nu era decât un ghem alb-cenușiu, ușor ca un fulg, cu ochi perfect rotunzi și albaștri.

La zece și cinci, Camille împinse ușa pe care Adamsberg o lăsa aproape mereu deschisă și nu găsi pe nimeni, nici în sufragerie, nici în bucătărie. Vasele se uscau pe chiuvetă și Camille trase concluzia că Jean-Baptiste adormise așteptând-o. Putea să se întindă lângă el fără să-l trezească din acel prim somn, pe care i-l cruța în timpul anchetelor dificile, și putea să-și așeze capul pe pântecul lui și să adoarmă. Își lăsă jos rucsacul și haina, puse pisoiul pe banchetă și intră în dormitor mergând în vârful picioarelor.

În camera întunecată, Jean-Baptiste nu dormea. Camille nu înțelese imediat, văzându-l gol, din spate, cu trupul detașându-se pe așternuturile albe, că făcea dragoste cu o fată.

O durere fulgerătoare îi străbătu fruntea ca o schijă de obuz care i se implântase între ochi, și, sub arsura acestei lovituri, își închipui preț de o secundă că nu va mai vedea niciodată. Cu picioarele parcă retezate, se așeză pe cufărul din lemn folosit la orice și pe care în seara asta fata își lăsase hainele. În fața ei, fără să-i simtă prezența tăcută, cele două corpuri se mișcau. Camille le privea, amețită. Îl văzu pe Jean-Baptiste făcând gesturi pe care le recunoscu, unul câte unul, mișcare după mișcare. Străfulgerarea, înșurubată

ca un sfredel încins la roșu între sprâncene, o silea să închidă ochii. Tablou violent, tablou obișnuit, rană și banalitate. Camille își coborî privirea.

Nu plânge, Camille.

Fixă un punct pe podea, abandonând trupurile întinse pe pat.

Du-te, Camille. Pleacă repede, departe, și pentru mult timp.

Cito, longe, tarde.

Camille încercă să se miște, dar își dădu seama că pur și simplu picioarele nu o mai puteau susține. Își coborî și mai mult ochii și se concentră cu ardoare asupra vârfurilor picioarelor, asupra cizmelor din piele neagră: boturi pătrate, catarame laterale, cute pline de praf, tocuri scâlciate de atâta mers.

Cizmele, Camille, uită-te la cizme.

Mă uit.

Mare noroc că nu și-a scos cizmele. Desculță și dezarmată, n-ar mai fi fost în măsură să plece. Poate că ar fi rămas acolo, înțepenită pe cufărul acela, cu sfredelul înfipt în frunte. Cu siguranță un burghiu pentru beton, nu unul pentru lemn. Uită-te la cizme, din moment ce ești încălțată cu ele. Uită-te bine. Și fugi, Camille.

Dar era prea devreme. Picioarele ei stăteau ca niște cârpe peste lemnul cufărului. Nu înălța capul, nu te uita.

Firește că știa. Așa fusese mereu. Întotdeauna fuseseră și alte femei, multe alte femei, care rămăseseră mai mult sau mai puțin, totul depindea

de rezistența lor. Adamsberg lăsa orice situație să se dezagrege până la epuizare. Firește că existaseră întotdeauna femei care înotau precum sirenele de-a lungul fluviului, care se încolăceau pe maluri. „Ele mă înduioșează", spunea laconic Adamsberg. Da, Camille știa toate astea, momentele de eclipsă, perioadele de clarobscur, tot ce clocotea acolo, departe. Odată, se răsucise pe călcâie și plecase. Îl uitase pe Jean-Baptiste Adamsberg și uitase malurile lui suprapopulate, lumea dramelor foșnitoare care o atingeau prea mult. Se îndepărtase vreme de câțiva ani buni și-l îngropase pe Adamsberg cu toate onorurile datorate celor mult-iubiți.

Până ce el reapăruse la un colț de stradă, în vara trecută, iar memoria ei moartă îi restituise, printr-un soi de scamatorie destul de vicleană, amontele intact al fluviului. Ea îl reinvestise cu putere, din vârful cizmei, cu un picior afară, cu altul înăuntru, făcând un soi de amplu șpagat experimental și uneori șovăielnic între brațele libertății și cele ale lui Jean-Baptiste. Până în seara asta, când percuția aceea neprevăzută îi înfipsese sfredelul în frunte. Printr-o simplă confuzie în privința zilei. Jean-Baptiste nu fusese niciodată prea atent cu datele.

Tot uitându-se fix la cizme, picioarele ei își regăsiseră o anume fermitate. Pe pat, mișcarea se potolea. Camille se ridică foarte ușor și ocoli cufărul. Tocmai se strecura pe ușă când fata o văzu și țipă. Camille auzi zgomotul trupurilor

care-și pierdeau cumpătul, îl auzi pe Jean-Baptiste care sărea direct pe podea, își auzi numele.

Pleacă, du-te, Camille.

Fac și eu ce pot. Camille își înșfăcă haina, rucsacul, văzu pisoiul pe banchetă și-l luă în brațe. O auzea pe fată vorbind și punând întrebări. Să fugă, repede. Coborî în goană scara și alergă mult timp pe stradă. Se opri gâfâind în fața unui scuar pustiu, trecu peste grilajul de la intrare și se așeză pe o bancă, cu genunchii la gură, îmbrățișându-și strâns cizmele. Sfredelul înfipt în frunte își slăbea apăsarea.

Un tânăr cu părul vopsit se așeză lângă ea.

— Nu-ți merge prea bine, zise el blând.

O sărută pe tâmplă și se îndepărtă în tăcere.

XXVIII

Danglard nu dormea când cineva bătu discret la ușă după miezul nopții. Tocmai se gândea să-și ia o bere. Era îmbrăcat doar în tricou și stătea în fața televizorului, fără să se uite la el, răsfoind iar și iar însemnările referitoare la propagatorul de ciumă și la victimele lui. Nu putea fi o întâmplare. Individul le alegea, trebuia să existe o legătură undeva. Interogase familiile ceasuri întregi în căutarea celui mai mic punct de contact, iar acum își revizuia notițele, căutând elementul de joncțiune.

Pe cât era Danglard de elegant în cursul zilei, pe atât era de neîngrijit seara, în ținuta de lucru pe care și-o amintea din copilărie, cea a tatălui său: pantaloni din catifea groasă, tricou și barbă nerasă. Cei cinci copii dormeau, așa că se strecură pe tăcute pe coridorul lung ca să deschidă. Credea că va da peste Adamsberg și când colo o văzu pe fiica Reginei Mathilde, dreaptă în fața ușii, aproape țeapănă, gâfâind un pic și ținând în brațe ceva ce aducea a pisoi.

— Te-am trezit cumva, Adrien? întrebă Camille.

Danglard clătină din cap și îi făcu semn să intre fără să facă zgomot. Camille nu se întrebă dacă și la Danglard era vreo fată sau ceva de genul ăsta. Se așeză, epuizată, pe canapeaua jerpelită. La lumină, Danglard văzu că plânsese. Stinse televizorul și deschise o sticlă de bere pe care i-o puse în mână. Camille goli jumătate dintr-o sorbitură.

— Nu merge bine, Adrien, spuse ea în șoaptă, lăsând sticla pe măsuță.

— Adamsberg?

— Da. N-am procedat bine.

Camille luă sticla și goli cealaltă jumătate. Danglard știa despre ce era vorba. Când cineva plânge, trebuie să refacă masa lichidă care s-a evaporat. Se aplecă la piciorul fotoliului, unde ținea un carton abia început, și pregăti a doua sticlă pe care o împinse spre Camille pe măsuța lăcuită, așa cum împingi un pion într-o partidă de șah, plin de speranță.

— Există tot felul de ogoare, Adrien, spuse Camille întinzând brațul. Ale tale, pe care le îngrijești, și ale altora, la care te uiți. Poți vedea acolo o sumedenie de chestii, lucernă, rapiță, in, grâu, și mai vezi și terenuri în pârloagă, mai vezi și urzici. Eu nu mă apropii niciodată de urzici, Adrien, nu le smulg. Nu sunt ale mele, mă înțelegi, așa cum nici restul nu e al meu.

Camille își lăsă jos brațele și zâmbi.

— Dar, deodată, faci un salt, o eroare. Te alegi cu o înțepătură fără să vrei.

— Te doare?

— Nu-i nimic, o să treacă.

Luă a doua sticlă și bău câteva înghițituri, mai încet. Danglard o privea. Camille semăna mult cu mama ei, Regina Mathilde, moștenise maxilarul ei pătrat, gâtul fin, nasul un pic arcuit. Dar Camille avea pielea foarte deschisă la culoare și avea încă buze de copil, total deosebite de cele ale Mathildei, care afișau un zâmbet larg și cuceritor. Rămaseră câteva clipe tăcuți, iar Camille dădu gata cea de-a doua sticlă.

— Îl iubești? întrebă Danglard.

Camille își puse coatele pe genunchi și se uită cu atenție la sticluța verde de pe măsuța joasă.

— E foarte periculos, spuse ea încet, dând din cap.

— Știi ceva, Camille, în ziua în care Dumnezeu l-a creat pe Adamsberg, El a petrecut o noapte foarte proastă.

— A, nu, spuse Camille, ridicând privirea, nu știam.

— Ba da. Și nu numai că a dormit prost, dar mai era și în penurie de material. Așa că, un pic zăpăcit, Dumnezeu s-a dus să bată la ușa Colegului ca să-i ceară ceva echipament.

— Vrei să spui... colegul de jos?

— Evident. Colegul a profitat de pleașcă și s-a grăbit să-i procure materiale. Iar Dumnezeu, năuc după noaptea albă, a amestecat totul fără

să țină socoteala. Din aluatul ăsta l-a plămădit pe Adamsberg. A fost o zi neobișnuită, crede-mă.

— Nu știam.

— Chestia asta o afli din toate cărțile bune, spuse Danglard zâmbind.

— Și mai departe? Ce i-a dat Dumnezeu lui Jean-Baptiste?

— I-a dat intuiție, blândețe, frumusețe și flexibilitate.

— Și ce i-a dat Diavolul?

— Indiferență, blândețe, frumusețe și flexibilitate.

— Fir-ar să fie!

— Exact. Numai că nu se știe în ce proporții Dumnezeu cel zăpăcit a făcut amestecul. Rămâne unul dintre marile mistere teologice.

— N-am să mă bag în așa ceva, Adrien.

— E normal, Camille, fiindcă e prea bine cunoscut că atunci când Dumnezeu te-a făcut pe tine, mai întâi a dormit zdravăn vreo șaptesprezece ore în șir, așa că era într-o formă grozavă. De-a lungul zilei, El s-a străduit cu mare calm să te modeleze cu mâinile Sale harnice.

Camille zâmbi.

— Dar când te-a făcut pe tine, Adrien, cum era Dumnezeu?

— Trăsese toată seara la măsea un amestec zdravăn împreună cu amicii Rafael, Mihail și Gavril. Anecdota e mai puțin cunoscută.

— Ar fi putut avea niște efecte interesante.

— Nu, amestecul i-a dat tremurici. Din cauza asta, vezi tu, am niște trăsături neclare, vagi, parcă topite.

— Totul se explică.

— Da, vezi ce simplu e.

— Mă duc să mă plimb un pic, Adrien.

— Ești sigură?

— Ai o idee mai bună?

— Fă-l să cedeze.

— Nu-mi place să fac oamenii să cedeze, asta lasă urme.

— Ai dreptate. Pe mine m-a făcut cineva să cedez, o dată.

Camille dădu din cap.

— Trebuie să mă ajuți. Sună-mă mâine când el ajunge la Brigadă. O să mă duc să-mi strâng lucrurile.

Camille luă a treia sticlă de bere și bău o dușcă zdravănă.

— Unde te duci? întrebă Danglard.

— Habar n-am. Unde găsesc un pic de spațiu?

Danglard arătă spre frunte.

— A, da, spuse Camille zâmbind, numai că tu ești un filozof bătrân, iar eu n-am înțelepciunea ta. Adrien?

— Da?

— Ce fac cu ăsta?

Camille întinse mâna și îi arătă ghemotocul de blană. Era într-adevăr un pisoi.

— S-a ținut după mine toată seara. Presupun că voia să mă ajute. E foarte mic, dar isteț și mândru. Nu-l pot lua cu mine. E prea fragil.

— Vrei să mă ocup eu de mâța asta?

Danglard apucă pisoiul de ceafă, îl examină și-l lăsă jos, descumpănit.

— Ar fi mai bine să rămâi aici, spuse Danglard. O să-i lipsești.

— Pisoiului?

— Lui Adamsberg.

Camille termină cea de-a treia sticlă de bere și o puse fără zgomot pe masă.

— Nu, spuse ea. El nu e fragil.

Danglard nu încercă s-o înduplece. După un accident, nu strică niciodată să hoinărești. Va avea el grijă de pisică, va fi o amintire la fel de plăcută și de frumoasă precum Camille însăși, dar mai puțin fastă, evident.

— Unde ai să dormi? întrebă el.

Camille ridică din umeri.

— Aici, decise Danglard. O să întind canapeaua.

— Nu-ți bate capul, Adrien. Mă întind deasupra, pentru că n-am să-mi scot cizmele.

— De ce? O să dormi prost.

— N-are importanță, Adrien. De acum încolo o să dorm cu cizmele în picioare.

— Nu e igienic, spuse Danglard.

— Mai bine în picioare decât igienic.

— Știi, Camille, că grandilocvența n-a făcut niciodată bine nimănui?

— Da, știu. E partea imbecilă a firii mele, ea mă face să fiu uneori grandilocventă. Sau exact invers.

— Nu crește nimic pe un teren grandilocvent sau meschin, tot așa cum nu ajungi nicăieri doar monologând.

— Atunci unde crește ceva? întrebă Camille scoțându-și cizmele.

— Pe terenul reflecției.

— Bine, zise ea. Mă declar amatoare.

Camille se întinse pe canapea, pe spate, cu ochii deschiși. Danglard se duse în baie și se întoarse cu un prosop ud.

— Pune asta pe ochi, trebuie să se dezumfle.

— Adrien, oare i-a mai rămas ceva material lui Dumnezeu când l-a terminat pe Jean-Baptiste?

— Un pic.

— Și ce-a făcut El mai departe?

— A înjghebat niște chestii destul de complexe, de pildă tălpile din piele. Minunate la purtat, dar alunecă pe pante și derapează imediat ce plouă. Abia de curând a reușit Omul să rezolve problema asta milenară lipindu-le bucăți de cauciuc.

— Nu putem lipi cauciuc pe Jean-Baptiste.

— Ca să-l ferim de alunecări? Nu, nu putem.

— Și mai ce, Adrien?

— Știi, lui Dumnezeu nu i-a rămas prea mult aluat.

— Ce altceva a mai făcut ?

— Bilele.

— Vezi, chestia asta cu bilele e chiar complicată.

Camille adormi, iar Danglard mai rămase lângă ea o jumătate de ceas înainte să ia compresa și să stingă lumina. Se uită spre femeia aflată în întuneric. Ar fi renunțat la bere zece luni doar ca s-o poată atinge atunci când Adamsberg uita s-o îmbrățișeze. Luă pisoiul, îl ridică în dreptul ochilor și-l privi țintă.

— Accidentele sunt stupide, îi spuse el. Sunt întotdeauna stupide. Cât despre noi doi, avem ceva drum de făcut împreună. O s-o așteptăm să se întoarcă, cine știe... Nu crezi, ghemotocule?

Înainte de a se culca, Danglard se opri lângă telefon și se întrebă dacă era cazul sau nu să-l prevină pe Adamsberg. Dacă trebuia s-o trădeze pe Camille sau să-l trădeze pe Adamsberg. Stătu pe gânduri mult timp în fața ușii întunecate a acestei alternative.

În timp ce Adamsberg se îmbrăca în grabă ca să fugă după Camille, fata îl tot pisa cu întrebări, de exemplu de când o cunoștea, de ce nu-i vorbise despre ea, dacă se culca cu ea, dacă o iubea, la ce anume se gândea, de ce alerga după ea, când avea de gând să se întoarcă, de ce nu rămânea acasă pentru că ea nu voia să stea singură... Pe Adamsberg îl apucase amețeala și nu știa ce să-i răspundă. O lăsă acolo, sigur că tot acolo avea s-o găsească la întoarcere, cu grămada ei de întrebări intactă. Însă ce se întâm-

pla cu Camille era mult mai neliniștitor, căci lui Camille nu-i păsa aproape deloc de singurătate. Îi păsa atât de puțin, încât se arunca în febra vagabondării la cea mai mică supărare.

Adamsberg mergea repede pe străzi, înotând în impermeabilul prea mare al normandului, în care frigul pătrundea prin mâneci. O cunoștea pe Camille. Va pleca, și încă repede. Când Camille își punea în minte să schimbe aerul, era tot atât de greu s-o oprești ca și cum ai fi încercat să ții pe loc o pasăre îndopată cu heliu, la fel de greu cum era s-o ajungi din urmă pe mama ei, Regina Mathilde, atunci când plonja în ocean. Camille începea să alunece spre propriile ei latitudini, deodată sătulă de un spațiu în care traiectoriile întortocheate se amestecau stângaci. În momentul de față, cu siguranță că-și trăgea bine cizmele, își împacheta sintetizatorul, își închidea trusa cu unelte. Camille punea mare preț pe trusa aceea – credea că o ajută să tragă din greu în viață –, mult mai mult decât pe el, în care nu avea încredere, și pe bună dreptate.

Adamsberg ajunse pe strada ei și ridică ochii spre geamul mare. Întuneric. Se așeză gâfâind pe capota unei mașini și își încrucișă brațele peste pântece. Camille nu mai dăduse pe acasă și cu siguranță că își va lua zborul fără să întoarcă măcar o dată capul. Așa se întâmpla când Camille pleca la plimbare. Cine știe când avea s-o mai revadă, peste cinci ani, peste zece sau niciodată, totul era posibil.

Se întoarse la el acasă, nemulțumit. Dacă propagatorul de ciumă nu i-ar fi bântuit clipele și gândurile, nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat. Se prăbuși pe pat, obosit și tăcut, în timp ce fata, dezolată, își relua șirul întrebărilor neliniștite.

— Te rog, taci, îi spuse el.

— Nu e vina mea, se răzvrăti ea.

— E vina mea, spuse Adamsberg, închizând ochii. Dar taci sau pleacă.

— Ți-e indiferent?

— Totul mi-e indiferent.

XXIX

Danglard intră la ora nouă în biroul lui Adamsberg, relativ îngrijorat, deși știa că nimic nu putea altera în mod fundamental înclinația permanentă către vagabondaj a comisarului, provocată de o aderență la realitate cât mai redusă cu putință. Într-adevăr, Adamsberg răsfoia la masă un teanc de ziare cu titluri destul de distrugătoare, fără să pară afectat, la fel de calm ca de obicei, poate doar cu un aer ceva mai distant.

— Optsprezece mii de imobile marcate, îi spuse Danglard punându-i o hârtie pe birou.

— Bine.

Danglard rămase pe loc, tăcut.

— Am fost pe punctul să-l prind ieri, în piață, spuse Adamsberg cu glas stins.

— Pe cel cu ciuma? întrebă Danglard, surprins.

— Pe el în persoană. Dar mi-a scăpat. Totul îmi scapă, Danglard, adăugă el ridicând ochii și încrucișându-și rapid privirea cu adjunctul său.

— Ai văzut ceva?

— Nu. Tocmai că n-am văzut nimic.

— Nimic? Atunci de ce spui că ai fost pe punctul să-l prinzi?

— Pentru că l-am simțit.

— Ai simțit ce?

— Nu știu, Danglard.

Danglard renunță la discuție. Prefera să-l lase pe Adamsberg singur atunci când aborda acele spații confuze, acea fâșie de țărm acoperită de flux în care pașii se afundă în moliciunea mâlului, în care apa se ia la întrecere cu uscatul. Ieși pe furiș ca s-o sune pe Camille, având senzația neplăcută că se strecoară ca un spion în mijlocul Brigăzii.

— Te poți duce acolo, spuse el încet. E aici, are un morman de treburi cât turnul Eiffel.

— Mulțumesc, Adrien. La revedere.

— La revedere, Camille.

Danglard închise trist telefonul, se întoarse la masa lui de lucru și aprinse mecanic calculatorul care scoase un clinchet cam prea vesel pentru gândurile lui posomorâte. Stupid lucru, un calculator nu se adaptează la nimic. O oră și jumătate mai târziu, îl văzu pe Adamsberg trecând prin fața lui, relativ grăbit. Danglard o sună imediat pe Camille ca s-o prevină că era posibil să aibă o vizită neprevăzută. Dar Camille plecase deja.

Adamsberg se lovi din nou de ușa ei închisă și, de data asta, nu mai stătu pe gânduri. Își scoase speraclul și descuie. O privire în atelier și înțelese că ea dispăruse. Sintetizatorul se făcuse nevăzut, împreună cu trusa de instalator și cu

rucsacul. Patul era făcut, frigiderul golit, curentul întrerupt. Adamsberg se așeză pe un scaun, contemplă casa aceea pustie și încercă să gândească. Contemplă, dar fără să gândească. Telefonul mobil îl scoase din amorțeală cam trei sferturi de ceas mai târziu.

— Tocmai a sunat Masséna, spuse Danglard. Au un cadavru la Marsilia.

— Bine, răspunse Adamsberg, la fel ca mai devreme. Vin imediat. Ia-mi un bilet la primul avion.

Pe la două, când se pregătea să iasă din Brigada ajunsă la punctul de fierbere, Adamsberg își puse geanta de voiaj lângă biroul lui Danglard.

— Mă duc acolo, zise el.

— Da, răspunse Danglard.

— Îți las Brigada în grijă.

— Da.

În timp ce Adamsberg își căuta cuvintele, privirea i se opri la picioarele lui Danglard, care ascundeau pe jumătate un coș rotund în care dormea un pisoi minuscul și la fel de rotund.

— Ce-i asta, Danglard?

— O pisică.

— Aduci pisici la Brigadă? Nu ți se pare că e și-așa destul haos?

— Nu pot să-l las acasă. E prea mic, face pipi peste tot și se chinuie uneori când e vorba să mănânce.

— Danglard, ai spus cândva că nu vrei animale.

— Una zicem, alta facem.

Danglard vorbea într-un fel abrupt, un pic ostil, cu privirea ațintită la ecranul calculatorului, iar Adamsberg recunoscu în mod limpede dezaprobarea aceea mută pe care o simțea uneori la adjunctul său. Privirea i se întoarse la coș și imaginea urcă la suprafață, foarte clară: Camille plecând, văzută din spate, cu haina pe un braț, cu un pisoi alb-cenușiu sub celălalt braț – un pisoi căruia el nu-i dăduse nici o atenție.

— Ea ți l-a lăsat în grijă, nu-i așa?

— Da, răspunse Danglard, cu privirea ațintită la ecran.

— Cum îl chemă?

— Ghemotoc.

Adamsberg își trase un scaun, se așeză și își sprijini coatele pe genunchi.

— A plecat la plimbare, spuse el.

— Da, repetă Danglard, și de data asta întoarse capul și se uită la chipul spălat de oboseală al lui Adamsberg.

— Ți-a spus unde?

— Nu.

Se lăsă o scurtă tăcere.

— S-a produs o coliziune, spuse Adamsberg.

— Știu.

Adamsberg își trecu degetele prin păr, de mai multe ori, lent, de parcă și-ar fi apăsat craniul, apoi se ridică și ieși din Brigadă fără să scoată o vorbă.

XXX

Masséna veni să-și ia colegul de la aeroportul Marignane și-l duse direct la morgă, unde fusese transportat cadavrul. Adamsberg voia să-l vadă imediat, pentru că Masséna nu era în măsură să determine dacă era sau nu vorba de un imitator.

— A fost găsit gol-pușcă la el acasă, zise Masséna. Broaștele au fost forțate de un profesionist. Lucru curat. Și totuși erau două, solide și nou-nouțe.

— Tehnica debuturilor, observă Adamsberg. Nu era nici un planton pe palier?

— Aveam patru mii de clădiri de supravegheat, colega.

— Da. Aici e el mai tare. A anihilat în câteva zile supravegherea poliției. Numele, prenumele, profesia?

— Sylvain Jules Marmot, treizeci și trei de ani. Funcționar în port, repararea vaselor.

— A vaselor, repetă Adamsberg. A trecut cumva prin Bretagne?

— De unde știi?

— Nu știu, întreb.

— La șaptesprezece ani muncea pe brânci la Concarneau. Acolo a învățat meseria. Brusc, a lăsat totul baltă și a venit la Paris, unde a trăit de pe urma unor lucrări mărunte de tâmplărie.

— Trăia singur aici?

— Da. Tipa lui e femeie măritată.

— Uite de ce l-a omorât acasă propagatorul de ciumă. E foarte bine informat. Nu există hazard în afacerea asta, Masséna.

— Poate, dar nu văd nici un singur punct comun între acest Marmot și cele patru victime ale dumitale. În afară de șederea la Paris, între douăzeci și douăzeci și șapte de ani. Nu-ți mai bate capul cu interogatoriile, colega, am trimis tot dosarul la Brigada dumitale.

— Acolo s-au petrecut lucrurile, la Paris.

— Ce anume?

— Întâlnirea lor. Ăștia cinci cu siguranță că s-au cunoscut, s-au întâlnit într-un fel sau altul.

— Nu, colega, eu cred că propagatorul ne pune pe drumuri. Ne face să credem că asasinatele astea au o logică doar ca să ne debusoleze. Era ușor de aflat că Marmot trăia singur. Tot cartierul știe. Aici, viața tuturor se povestește în stradă.

— A avut parte și de gaz lacrimogen?

— O doză zdravănă în plină față. O să comparăm eșantionul cu cel de la Paris, ca să știm dacă l-a adus cu el sau l-a cumpărat la Marsilia. Ar putea fi un început.

— Nu visa, Masséna. Tipul e supradotat, sunt sigur. A prevăzut totul, toate elementele afacerii, toate reacțiile în lanț, ca un adevărat chimist. Și mai știe exact și la ce produs vrea să ajungă. Nu m-ar mira să aflu că e om de știință.

— Om de știință? Credeam că ai spus literat.

— Cele două variante nu sunt incompatibile.

— Om de știință și țicnit?

— Are o fantomă în minte, din 1920.

— Ce naiba, colega, atunci e vorba de un babalâc de optzeci de ani?

Adamsberg zâmbi. În contact direct, Masséna era un tip mult mai cordial decât la telefon. Prea cordial, pentru că își puncta vorbele cu gesturi demonstrative, apucându-și colegul de braț, lovindu-l ușor cu palma când pe umăr, când pe spate, iar în mașină, peste coapsă.

— Îl văd mai degrabă între douăzeci și patruzeci de ani.

— Ăsta nu pare să se încurce, colega, lucrează în stil mare.

— Dar e posibil să aibă optzeci de ani, de ce nu? Tehnica lui de asasinare nu cere forță. Sugrumare la minut cu șnur culisant, probabil genul de inel de strângere crestat pe care îl folosesc electricienii ca să lege colacii de cabluri. O chestie care nu iartă și pe care o poate manevra până și un copil.

Masséna parcă mașina ceva mai departe de morgă, încercând să găsească un loc la umbră. Aici soarele era încă fierbinte, iar oamenii se

plimbau cu cămașa descheiată la piept sau se trăgeau la umbră, pe treptele caselor, cu un castron cu legume de curățat pus pe genunchi. La Paris, Bertin își căuta probabil impermeabilul ca să înfrunte ploaia.

Cineva dădu la o parte cearceaful și Adamsberg examină atent cadavrul. Porțiunile mânjite cu cărbune de lemn aveau o suprafață similară cu aceea de la victimele din Paris: petele negre acopereau aproape în întregime pântecele, brațele, coapsele și limba. Adamsberg atinse pielea cu un deget, apoi și-l frecă de pantaloni.

— A fost dus la analiză, spuse Masséna.

— E înțepat?

— De două ori, aici, spuse Masséna arătând spre interiorul unei coapse.

— Dar acasă?

— Au fost recoltați șapte purici, potrivit tehnicii pe care mi-ai sugerat-o, colega. Practic și inteligent. Insectele au plecat la analize.

— Un plic gălbui cumva?

— Da, în coșul de gunoi. Nu înțeleg de ce victima nu ne-a anunțat.

— Se temea, Masséna.

— Tocmai.

— Se temea de polițiști. Se temea mai mult de polițiști decât de asasin. A crezut că se poate apăra singur și și-a schimbat broaștele de la intrare. Cum erau hainele?

— Vraiște prin cameră. Mare dezordonat, Marmot ăsta. Dar când trăiești de unul singur, ce-ți mai pasă?

— E ciudat. Propagatorul își dezbracă victimele cu grijă.

— Numai că n-a mai fost nevoie să-l dezbrace, colega. Dormea gol pușcă pe pat. Aici așa facem cu toții. Din cauza căldurii.

— Pot să văd clădirea?

Adamsberg trecu pe sub arcada unei clădiri cu tencuială roșie coșcovită, nu departe de Vechiul Port.

— Nu-s probleme cu interfonul?

— Probabil că e stricat de ceva vreme, spuse Masséna.

Adusese cu el o lanternă puternică, deoarece lumina automată de pe scară nu funcționa. Adamsberg examină atent ușile în lumina lanternei, palier după palier.

— Ei, cum e? spuse Masséna când ajunseră la ultimul etaj.

— Tipul a venit aici. Toate sunt opera lui, nu e nici o îndoială. Subtilitatea, rapiditatea, ușurința, barele perpendiculare, astea sunt de mâna lui. Se poate spune chiar că nu s-a grăbit. Nu prea te deranjează lumea în imobilele de soiul ăsta, nu e așa?

— Asta înseamnă că aici, explică Masséna, zi și noapte, dacă te întâlnești cu un tip care tocmai pictează ceva pe o ușă, nimănui nu-i pasă nici

cât negru sub unghie, în halul în care arată cladirea, asta adaugă doar ceva în plus. Și, cu toți oamenii ăștia care pictau în același timp cu el, ce risca? Ce-ar fi să mai mergem un pic, colega?

Adamsberg îl privi surprins. Era pentru prima oară când un polițist se arăta dornic să meargă pe jos, la fel ca el.

— Am o bărcuță aici, într-un golfuleț. Ce-ar fi dacă am ieși în larg? Asta ne-ar mai da ceva idei, nu crezi? Eu fac mereu chestia asta.

O jumătate de oră mai târziu, se aflau la bordul lui *Edmond Dantès,* o barcă micuță cu motor care se descurca bine pe mare. Adamsberg, cu bustul gol, așezat la prova, închisese ochii în bătaia vântului călduț. Masséna, și el cu bustul gol, ținea bara cârmei. Nici unul, nici celălalt nu încerca să găsească idei.

— Pleci în seara asta? strigă Masséna.

— Mâine în zori, spuse Adamsberg. Aș vrea să mai stau în port.

— A, da. Poți găsi câteva idei și în Vechiul Port.

Adamsberg își închisese telefonul mobil în timpul plimbării, așa că își verifică mesajele după ce acostară. O chemare la ordine din partea comisarului Brézillon, foarte preocupat de ciclonul care bubuia în capitală, un apel din partea lui Danglard care îi transmitea ultimul bilanț al cifrelor 4 de pe uși, altul de la Decambrais care îi citea anunțul „special“ primit luni dimineață:

Ea a ales să stea, în primele zile, în cartierele de jos, umede și murdare. Un timp, ea a înaintat prea puțin. Părea chiar să fi dispărut. Dar s-au scurs doar câteva luni de când, încurajată, ea înaintează, la început lent, pe străzile foarte populate și înstărite și, în sfârșit, plină de îndrăzneală, se arată în toate cartierele, unde își răspândește otrava mortală. Ea este pretutindeni.

Adamsberg notă textul în carnet, apoi îl citi rar pentru robotul lui Marc Vandoosler. Își mai controlă o dată mobilul, căutând irațional un mesaj pierdut printre celelalte, dar nu găsi nimic. Te rog, Camille.

La căderea nopții, după o cină copioasă în compania colegului său, Adamsberg se despărțise de Masséna printr-o îmbrățișare zdravănă însoțită de promisiuni ferme că se vor revedea, iar acum mergea de-a lungul cheiului dinspre sud, în prezența foarte luminoasă a Sfintei Fecioare de la Notre-Dame-de-la-Garde. Privea, barcă după barcă, reflexiile care se formau sub coca vaselor în apa neagră, precise până în vârful catargelor. Îngenunche și azvârli o pietricică în apă, făcând să se zbată întreaga sclipire într-un tremur lung. Lumina lunii se prinse cu minuscule străfulgerări de vălurelele provocate de mișcarea vaselor. Adamsberg rămase nemișcat, cu palma lipită de pământ. Propagatorul de ciumă era acolo.

Înălță capul cu prudență și îi scrută pe cei ce se plimbau în întuneric, numeroși, profitând de căldura reziduală și umblând cu pași înceți. Erau perechi și câteva grupuri de adolescenți. Nici un bărbat singur. Adamsberg, tot în genunchi, urmări cheiurile cu privirea, metru cu metru. Nu, omul nu se afla pe chei. Era acolo, și era totodată altundeva. Făcând economie de mișcări, Adamsberg mai aruncă o pietricică, la fel de mică precum precedenta, în apa plată și sumbră. Reflexul în apă tremură, iar luna făcu să sclipească din nou, scurt, marginile vălurelelor. Acolo era, în apă, în apa sclipitoare. În acele străfulgerări infime care izbeau ochii și apoi dispăreau. Adamsberg se instală mai bine pe chei, cu amândouă mâinile puse pe sol, cu privirea plonjând sub coca albă a vaselor. În acele străfulgerări, acolo era propagatorul. Așteptă, fără să se miște. Și, aidoma unei spume desprinzându-se din străfundurile stâncoase și urcând agale spre lumină, imaginea pierdută în ajun, în piață, își începu lenta ascensiune. Adamsberg abia respira, închisese ochii. În acea străfulgerare, acolo se afla imaginea, în străfulgerare.

Dintr-odată, ea apăru acolo, întreagă. Fulgerul acela, în timpul cât Joss își striga anunțurile, spre sfârșit. Cineva se mișcase, iar ceva sclipise, vioi și rapid. Un flash? O brichetă? Nu, firește că nu. Era o fulgerare mult mai mică, infimă și albă, precum cele ale vălurelelor seara, și mult mai fugară. Se mișcase, de jos în sus, venea dinspre o mână, ca o stea căzătoare.

Adamsberg se ridică și respiră adânc. O dibuise. Strălucirea unui diamant, proiectată de mișcarea unei mâini, în timpul strigării. Străfulgerarea propagatorului protejat de regele talismanelor. El fusese acolo, undeva în piață, cu diamantul pe deget.

Dimineața, în holul aeroportului Marignane, primi răspunsul lui Vandoosler.

— Mi-am petrecut noaptea căutând blestematul ăla de citat, spuse Marc. Versiunea pe care mi-ați citit-o era modernizată, retopită în secolul XIX.

— Și? întrebă Adamsberg, în continuare încrezător în resursele vagonului-cisternă al lui Vandoosler.

— Troyes. Text original de la 1517.

— Trois, adică trei?

— Ciuma din orașul Troyes, domnule comisar. Tipul vă plimbă.

Adamsberg îl sună imediat pe Masséna.

— Veste bună, Masséna, ai să poți respira. Propagatorul te părăsește.

— Ce se întâmplă, colega?

— Se duce la Troyes, orașul Troyes.

— Bietul tip!

— Propagatorul?

— Nu, comisarul.

— O șterg, Masséna, tocmai anunță avionul meu.

— Ne vom revedea, colega, ne vom revedea.

Adamsberg îl sună pe Danglard ca să-i comunice aceeași veste și să-i ceară să ia de urgență legătura cu orașul amenințat.

— Vrea să ne alerge prin toată Franța?

— Danglard, propagatorul poartă un diamant la deget.

— E o femeie?

— E posibil, nu știu, poate.

Adamsberg își închise mobilul în timpul zborului și îl redeschise de îndată ce puse piciorul la Orly. Își consultă mesageria, goală, apoi băgă telefonul în buzunar, strângând din buze.

XXXI

În vreme ce orașul Troyes se pregătea de ofensivă, Adamsberg, de cum coborâse din avion, trecuse pe la Brigadă, apoi plecase iarăși să se instaleze în piață. Decambrais venise drept la el, ținând în mână un plic mare.

— Specialistul dumitale i-a dat de rost anunțului special de ieri? întrebă el.

— Troyes, epidemia din 1517.

Decambrais își trecu mâna peste obraz, de parcă s-ar fi ras.

— Propagatorul a prins gustul de călătoriilor, zise el. Dacă se apucă să viziteze toate locurile pe unde a bântuit ciuma, ne-ar trebui treizeci de ani să străbatem Europa, exceptând câteva localități din Ungaria și din Flandra. Complică lucrurile.

— Le simplifică. Își regrupează oamenii.

Decambrais îi aruncă o privire întrebătoare.

— Nu cred că străbate țările de plăcere, explică Adamsberg. Trupa i s-a împrăștiat, iar el o adună la loc.

— Trupa?

— Dacă s-au dispersat, continuă Adamsberg fără să răspundă, înseamnă că afacerea a avut loc cu destul de mult timp în urmă. O bandă, un grup, o infracțiune. Propagatorul îi culege unii după alții abătând asupra lor flagelul lui Dumnezeu. Nu sunt alegeri făcute la întâmplare, sunt sigur. Știe unde țintește, iar victimele sunt reperate de multă vreme. Fără îndoială că acum au înțeles că sunt amenințate. Fără îndoială că ele știu cine este propagatorul ciumei.

— Nu, domnule comisar, atunci ar veni să se pună sub protecția dumitale.

— Nu, Decambrais. Din cauza nelegiuirii. Ar fi ca o mărturisire. Tipul de la Marsilia înțelesese, tocmai își pusese două zăvoare la ușă.

— Dar, pe naiba, despre ce nelegiuire e vorba?

— De unde vrei să știu eu? A existat ceva tare urât. Asistăm acum la efectul invers. Cine seamănă ticăloșie culege purici.

— Dacă ar fi așa, ai fi dat peste coincidența asta de mult timp.

— Sunt două lucruri. Toți, bărbați și femei, sunt din aceeași generație. Și au trăit la Paris. De aceea vorbesc de grup, de bandă.

Întinse mâna și Decambrais îi puse în palmă plicul mare gălbui. Adamsberg scoase din el misiva de dimineață:

Această epidemie a încetat brusc în luna august 1630 și totul (...) se bucură, ușurați; din păcate

oprirea a fost de scurtă durată. Era sinistrul precursor al unei recrudescențe atât de oribile, încât din luna octombrie 1631 până spre sfârșitul lui 1632 (...)

— Cum stăm cu imobilele? întrebă Decambrais în timp ce Adamsberg forma numărul lui Vandoosler. Ziarele anunță optsprezece mii la Paris și patru mii la Marsilia.

— Asta era ieri. Am ajuns la douăzeci și două pe puțin.

— Ce mizerie!

— Vandoosler? Sunt Adamsberg. Ți-l dictez pe cel de azi, ești gata?

Decambrais se uită la comisar în timp ce acesta citea anunțul „special" la telefon, privindu-l cu un aer suspicios și un picuț gelos.

— O să caute și apoi o să mă sune, spuse Adamsberg închizând mobilul.

— E înzestrat tipul, așa e?

— Foarte, confirmă Adamsberg zâmbind.

— Dacă îți găsește orașul pornind de la citatul ăla, bravo lui. Va fi mai mult decât înzestrat, va fi vizionar. Sau vinovat. Nu va trebui decât să-ți asmuți copoii pe urmele lui.

— Am făcut-o de mult, Decambrais. Tipul e în afara oricărei bănuieli. Nu numai că are un excelent alibi ținând de ocupația lui cu călcatul cerceafurilor, dar l-am pus de atunci și sub supraveghere, seară de seară. Doarme la el acasă și iese dimineața ca să se ocupe de servicii de menaj.

— Servicii de menaj? repetă Decambrais, perplex.

— Lucrează ca menajeră.

— Și e specialist în ciumă?

— Și dumneata te ocupi de dantele.

— Pe ăsta n-are să-l dibuie, spuse Decambrais după o pauză, cu un aer înțepat.

— O să-l dibuie

Bătrânul își trecu mâna prin părul alb, în chip de pieptene, își reajustă cravata bleumarin și se întoarse la umbră în biroul lui, unde nu avea de înfruntat nici un rival.

Bubuitul ca de tunet produs de gongul normandului strică liniștea pieței și, sub o ploaie fină, oamenii se îndreptară spre Vikingul, împrăștiind porumbeii în contrasens.

— Îmi pare rău, Bertin, spuse Adamsberg. Am luat cu mine impermeabilul dumitale până la Marsilia.

— Haina e uscată. Nevastă-mea a călcat-o .

Bertin o dădu la iveală de sub tejghea și o așeză, sub forma unui pachet foarte curat de formă pătrată, în brațele comisarului. Sacoul din pânză nu arătase nicicând atât de bine din ziua în care fusese cumpărat.

— Ia zi, Bertin, te-ai apucat acum să lingușești polițiștii? Ăștia te trag pe sfoară și tot nu ți-e de ajuns?

Normandul înalt întoarse capul către cel care tocmai vorbise și care se hlizea cu un aer

răutăcios, în timp ce-și potrivea șervetul din hârtie între cămașă și gâtul ca de taur, pregătindu-se să înceapă să înfulece.

Fiul lui Thor ieși dindărătul tejghelei și se duse drept la masa acestuia, răsturnând în trecere scaune, până făcu joncțiunea cu individul pe care-l înșfăcă de cămașă și-l trase violent înapoi. Cum tipul protesta zbierând, Bertin îi arse două palme și, târându-l până la ușă doar prin forța brațelor, îl azvârli în piață.

— Să nu care cumva să mai încerci să revii, la Vikingul nu e loc pentru gunoaie de soiul tău.

— N-ai dreptul, Bertin! strigă individul ridicându-se cu dificultate. Ții un local public! N-ai dreptul să-ți triezi clientela!

— Îmi aleg polițiștii și îmi aleg oamenii, răspunse Bertin trântind ușa. Apoi își trecu mâna mare prin părul de culoare deschisă ca să-l dea peste cap și își reluă locul la tejghea, demn și ferm.

Adamsberg se strecură în dreapta, sub prora *drakkar*-ului.

— Luați prânzul aici? întrebă Bertin.

— Iau prânzul și rămân aici până la ora strigării.

Bertin dădu din cap. Nu-i plăceau polițiștii mai mult decât altora, însă masa aceea îi era oferită lui Adamsberg *ad vitam aeternam*.

— Nu văd ce ați putea căuta în piața asta, spuse normandul în timp ce plimba buretele

peste masă ca s-o curețe. Mai curând ne-am plictisi dacă n-ar fi Joss.

— Tocmai, spuse Adamsberg. Aștept ora strigării.

— Bun, zise Bertin. Aveți cinci ore în față, dar fiecare cu metodele lui.

Adamsberg își puse mobilul lângă farfurie și se uită la el cu o privire vagă. Ce naiba faci, Camille, sună odată. Luă telefonul, îl întoarse într-o parte, apoi în partea cealaltă. Îi dădu un ușor bobârnac. Aparatul se răsuci în jurul propriei axe, ca la ruletă. Și dacă așa stau lucrurile, lui îi e totuna. Dar sună odată. Din moment ce e totuna.

Marc Vandoosler sună pe la jumătatea după-amiezii.

— Nu e ușor, zise el cu tonul cuiva care s-a chinuit toată ziua să găsească un ac în carul cu fân.

Încrezător, Adamsberg așteptă răspunsul.

— Châtellerault, continuă Vandoosler. O relatare tardivă a evenimentelor.

Adamsberg îi comunică lui Danglard rezultatul.

— Châtellerault, înregistră Danglard. Comisari divizionari Levelet și Bourrelot. Îi pun în alertă.

— Vreun 4 pictat la Troyes?

— Nu încă. Ziariștii n-au putut decripta mesajul așa cum au făcut-o pentru Marsilia. Trebuie să te las, comisare. Ghemotocul e pe cale să facă stricăciuni în tencuiala cea nouă.

Adamsberg închise și așteptă un timp până să priceapă că Danglar vorbise despre pisică. Pentru a cincea oară în cursul zilei, se uită la telefonul mobil privindu-l țintă, față în față.

— Sună, îi murmură el. Mișcă-te. A fost o coliziune și vor mai fi și altele. Nu trebuie să-ți bați capul, ce rău îți poate face? Sunt coliziunile mele și pățaniile mele. Lasă-mi-le. Sună.

— Aparatul ăsta recunoaște vocea? întrebă Bertin aducând mâncarea caldă. Răspunde singur?

— Nu, spuse Adamsberg, nu răspunde.

— Nu dau satisfacție drăcoveniile astea.

— Nu.

Adamsberg își petrecu după-amiaza la Vikingul, deranjat doar de Castillon, apoi de Marie-Belle care veni să-l amuze vreme de jumătate de ceas cu sporovăiala despre tot ce era în jur. Se instală pentru strigare cu cinci minute înainte de ora respectivă, odată cu Decambrais, Lizbeth, Damas, Bertin, Castillon, care își ocupau locurile, și cu melancolica Éva pe care o reperă în umbra unei coloane Morris. Gloata, tot compactă, se strângea în jurul estradei.

Adamsberg plecase de lângă platan ca să ajungă cât mai aproape de Crainic. Privirea lui încordată trecea de la unul din obișnuiții locului la altul, cercetându-le mâinile unele după altele, pândind cele mai mărunte gesturi care i-ar fi putut dezvălui o slabă străfulgerare. Joss transmise optsprezece anunțuri fără ca Adamsberg

să repereze ceva. În timpul jurnalului meteo marin, o mână se ridică trecând peste o frunte, iar Adamsberg prinse din zbor străfulgerarea.

Stupefiat, se dădu înapoi până la platan. Rămase acolo sprijinit fără să se miște un lung moment, șovăielnic, nesigur.

Apoi, își scoase foarte lent telefonul mobil din haina proaspăt călcată.

— Danglard, murmură el, vino rapid în piață împreună cu doi oameni. Grăbește mișcarea, căpitane. Știu cine e propagatorul.

— Cine? întrebă Danglard ridicându-se și făcând semn lui Noël și Voisenet să-l urmeze.

— Damas.

Câteva minute mai târziu, mașina polițiștilor frână în piață și trei oameni ieșiră rapid, îndreptându-se spre Adamsberg care îi aștepta lângă platan. Evenimentul trezi un oarecare interes din partea celor care zăboveau încă între două discuții, cu atât mai mult cu cât cel mai înalt dintre polițiști ținea în mână un pisoi alb-cenușiu.

— E tot aici, spuse Adamsberg cu glas destul de scăzut. Face socotelile casei cu Éva și cu Marie-Belle. Nu vă atingeți de femei, nu-l luați decât pe el. Atenție, poate fi periculos, e clădit ca un atlet, stați cu armele pregătite. În caz de violență, pentru numele lui Dumnezeu, nu vă luați la bătaie. Noël, dumneata vii cu mine. Mai există și o altă ușă care dă spre strada laterală,

cea prin care trece Crainicul. Danglard și Justin, postați-vă în față.

— Voisenet, rectifică Voisenet.

— Postați-vă în față, repetă Adamsberg dezlipindu-se de trunchiul copacului. Îi dăm drumul.

Ieșirea lui Damas, încadrat de patru polițiști, cu cătușele la mâini, și îmbarcarea lui imediată în mașina poliției îi lăsară înlemniți pe locuitorii pieței. Éva fugi până la mașină, care demară chiar în fața ei în timp ce ea își ținea capul în mâini. Marie-Belle se aruncă plângând în brațele lui Decambrais.

— E nebun, spuse Decambrais strângând-o pe femeie la piept. A înnebunit de-a binelea.

Până și Bertin, care urmărise toată scena dindărătul geamurilor, se simți zdruncinat în venerația pe care i-o purta comisarului Adamsberg.

— Damas, murmură el. Ăștia și-au pierdut mințile.

În răstimp de numai cinci minute, întreaga piață se regrupase la Vikingul, unde discuții aprige începură într-o atmosferă de dramă și de semirevoltă.

XXXII

Damas stătea calm, fără ca umbra vreunei griji sau a unei întrebări să-i mijească pe chip. Se lăsase arestat fără să protesteze, se așezase în mașină și se lăsase condus până la Brigadă fără să scoată o vorbă, fără măcar să pară supărat. Era arestatul cel mai liniștit pe care Adamsberg îl avusese vreodată în fața lui.

Danglard se propti de marginea mesei, Adamsberg se rezemă de perete, Noël și Voisenet stăteau în picioare în colțurile încăperii. Favre era postat la o masă în colț, gata să bată la mașină interogatoriul. Damas, instalat pe scaun, destul de relaxat, își azvârli pletele lungi pe spate și așteptă, ținându-și amândouă mâinile încătușate peste genunchi.

Danglard ieși discret ca să lase ghemotocul de pisoi în coș și îi rugă pe Mordent și Mercadet să aducă ceva de mâncat și de băut pentru toată lumea, plus o jumătate de litru de lapte, dacă puteau fi atât de amabili.

— E pentru arestat? întrebă Mordent.

— E pentru pisică, spuse discret Danglard. Ar fi drăguț din partea dumitale dacă i-ai umple străchinuța. O să fiu prins toată seara, poate și noaptea.

Mordent îi dădu asigurări că putea conta pe el, așa că Danglard se duse să-și reia poziția pe colțul mesei.

Adamsberg tocmai îi scotea cătușele lui Damas, gest pe care Danglard îl socoti prematur, dat fiind că mai era o fereastră rămasă fără gratii, iar despre reacțiile acestui om nu știau nimic. Totuși, nu se neliniști prea tare. În schimb, ceea ce îl preocupa mai mult era să-l vadă pe acest tip acuzat fără nici măcar o singură dovadă valabilă că el este propagatorul ciumei. Pașnica înfățișare a lui Damas dezmințea de altfel complet această ipoteză. Ei căutau un erudit și o minte sclipitoare, iar Damas era un om simplu și chiar cam încet în reacții. Era absolut cu neputință ca acest tip, preocupat mai ales de performanțele lui fizice, să fi putut adresa mesaje atât de complexe Crainicului. Danglard se întreba cu anxietate dacă Adamsberg măcar se gândise la ce face înainte de a se lansa cu capul înainte în acea incredibilă arestare. Își mușcă interiorul obrajilor, plin de teamă. După părerea lui, Adamsberg dădea cu capul drept în zid.

Comisarul îl anunțase deja pe substitutul procurorului și obținuse mandate de percheziție pentru prăvălia lui Damas și pentru domiciliul

lui din rue de la Convention. Șase oameni plecaseră de un sfert de oră la locurile cu pricina.

— Damas Viguier, începu Adamsberg examinând cartea de identitate uzată, ești acuzat de uciderea a cinci persoane.

— Pentru ce?

— Pentru că ești acuzat, repetă Adamsberg.

— A, bine. Îmi spuneți că am ucis oameni?

— Cinci, spuse Adamsberg punându-i sub ochi fotografiile victimelor și numindu-le, una după alta.

— N-am ucis pe nimeni, spuse Damas privindu-le. Pot pleca? adăugă el imediat sculându-se în picioare.

— Nu. Ești în arest preventiv. Ai voie să dai un telefon.

Damas îl privi pe comisar cu un aer surprins.

— Dar telefoane dau când vreau, zise el.

— Aceste cinci persoane, spuse Adamsberg arătându-i fotografiile una câte una, au fost toate strangulate în cursul săptămânii. Patru la Paris, ultima la Marsilia.

— Foarte bine, spuse Damas așezându-se la loc.

— Le recunoști, Damas?

— Sigur.

— Unde le-ai văzut?

— În ziar.

Danglard se ridică și se trase mai la o parte, lăsând ușa deschisă ca să audă urmarea acelui mediocru început de interogatoriu.

— Arată-mi mâinile, Damas, spuse Adamsberg punând fotografiile la loc în plic. Nu, nu așa, invers.

Damas se execută îndatoritor și îi înfățișă comisarului mâinile lui lungi, cu palmele întoarse spre tavan. Adamsberg îi apucă mâna stângă.

— Ăsta e un diamant, Damas?

— Da.

— De ce îl ții întors?

— Ca să nu-l stric atunci când repar planșe.

— Valorează mult?

— Șaizeci și două de mii de franci.

— De unde îl ai? E din familie?

— Este prețul unei mașini pe care am vândut-o, o 1 000 R1 aproape nouă. Cumpărătorul m-a plătit cu ăsta.

— Nu e ceva obișnuit pentru un bărbat să poarte diamante.

— Eu îl port. Din moment ce îl am.

Danglard apăru în prag și îi făcu semn lui Adamsberg să vină după el.

— Tocmai au sunat băieții care se ocupă de percheziție, spuse Danglard cu glas scăzut. N-au descoperit nimic. Nici un sac de cărbune de lemn, nici o crescătorie de purici, nici un șobolan viu sau mort și, mai ales, nici o carte, nici la

magazin, nici la el acasă, în afară de câteva romane în ediții de buzunar.

Adamsberg se frecă la ceafă.

— Las-o baltă, spuse Danglard pe un ton presant. Mergi spre un eșec. Tipul ăsta nu e propagatorul.

— Ba da, Danglard.

— Nu te poți lansa pe pista cu diamantul, e ridicol.

— Bărbații nu poartă diamante, Danglard. Dar ăsta poartă unul pe inelarul stâng și îi ascunde piatra în palmă.

— Ca să n-o strice.

— Aiurea, nimic nu poate strica un diamant. Diamantul e prin excelență piatra protectoare împotriva ciumei. O are din familie, din 1920. Minte, Danglard. Nu uita că el manevrează urna Crainicului de trei ori pe zi.

— Pe naiba, tipul ăsta n-a citit nici măcar o singură carte în toată viața lui, spuse Danglard aproape mârâind.

— Ce știm noi?

— Îl vezi pe individul ăsta în postură de latinist? Glumești?

— Nu cunosc latiniști, Danglard. N-am prejudecățile dumitale.

— Și cu Marsilia ce facem? Cum putea la Marsilia? Stă mereu vârât în dugheana lui.

— Nu duminica și nici luni dimineața. După strigarea de seară, a avut tot timpul să sară în

trenul de la ora opt și douăzeci. Și să fie înapoi aici la zece dimineața.

Danglard ridică din umeri, aproape furios, și plecă să se instaleze în fața ecranului computerului. Dacă Adamsberg voia să greșească, n-avea decât s-o facă, dar fără el.

Locotenenții aduseseră ceva de mâncare, iar Adamsberg servi porțiile de pizza pe biroul lui, în cartoanele respective. Damas mâncă cu poftă, cu un aer satisfăcut. Adamsberg așteptă liniștit ca fiecare să termine de mâncat, îngrămădi cartoanele alături de coșul de gunoi și reluă interogatoriul cu ușa închisă.

Danglard bătu la ușă o jumătate de oră mai târziu. Nemulțumirea lui părea să fie parțial risipită. Îi făcu semn din ochi lui Adamsberg să vină după el.

— Nu există nici un Damas Viguier la serviciul de identitate, spuse el cu glas scăzut. Tipul ăsta nu există. Actele lui sunt false.

— Vezi, Danglard? Minte. Trimite amprentele, cu siguranță a făcut închisoare. Reluăm minuțios totul de la început. Omul care a deschis apartamentul lui Laurion și pe cel din Marsilia se pricepea.

— Fișierul de amprente s-a dus naibii. Când îți spuneam că blestematul ăsta de fișier mă sâcâi de opt zile...

— Dă o fugă până la Quai, amice, grăbește-te. Sună-mă de acolo.

— Dracu' să-l ia, toată lumea din piața aia are nume false.

— Decambrais spune că există locuri unde se face simțit duhul.

— Nu te numești Viguier? spuse Adasmberg reluându-și locul lângă perete.

— E un nume pentru comerț.

— Și pentru acte, spuse Adamsberg arătându-i cartea de identitate. Fals și uz de fals.

— Mi le-a făcut un prieten, prefer așa.

— De ce?

— Pentru că nu-mi place numele tatălui meu. E prea vizibil.

— Spune-l totuși.

Pentru prima oară, Damas nu răspunse și strânse din buze.

— Nu-mi place, spuse el în cele din urmă. Mi se spune Damas.

— Ei bine, vom aștepta să apară numele ăsta, zise Adamsberg.

Adamsberg plecă să dea o raită lăsându-l pe Damas în paza locotenenților săi. E uneori foarte ușor să reperezi un tip care minte sau un tip care spune adevărul. Iar Damas spunea adevărul când afirma că nu ucisese pe nimeni. Adamsberg simțea asta în vocea lui, în ochi, o citea pe buzele și pe fruntea lui. Dar rămânea convins că îl avea pe propagatorul de ciumă în fața lui. Pentru prima oară se simțea în fața unui suspect de

parcă ar fi fost tăiat în două jumătăți ireconciliabile. Îi chemă înapoi pe oamenii care scotoceau în continuare prin prăvălie și apartament. Percheziția se dovedise a fi un eșec total. Adamsberg reveni la Brigadă un ceas mai târziu, citi faxul adresat de Danglard și îl copie în carnetul lui. Abia se miră găsindu-l pe Damas adormit pe scaun, în somnul greu al unui om care nu are nimic pe conștiință.

— De trei sferturi de oră doarme, zise Noël.

Adamsberg îi puse mâna pe umăr.

— Trezește-te, Arnaud Damas Heller-Deville. Am să-ți spun povestea ta.

Damas deschise ochii și îi închise la loc.

— O știu deja.

— Industriașul din aeronautică, Heller-Deville, e tatăl tău?

— Era, spuse Damas. Mulțumesc lui Dumnezeu, a făcut explozie în aer în avionul lui personal, acum doi ani. Să nu i se odihnească sufletul în pace.

— De ce?

— Nu contează, spuse Damas, ale cărui buze tremurau ușor. Nu aveți dreptul să mă chestionați. Întrebați-mă orice altceva. Orice altceva.

Adamsberg se gândi la cuvintele lui Ferez și abandonă subiectul.

— Ai făcut cinci ani pușcărie la Fleury și ai ieșit în urmă cu doi ani și jumătate, spuse Adamsberg citindu-și notele. Acuzație de crimă

voluntară. Iubita ta a fost aruncată de la fereastră afară.

— A sărit.

— Asta ai repetat ca un automat la proces. Niște vecini au depus mărturie. Vă auzeau înjurându-vă ca niște fiare de săptămâni întregi. Au fost de mai multe ori pe punctul să cheme poliția. Care era motivul certurilor, Damas?

— Era dezechilibrată. Țipa tot timpul. A sărit pe geam.

— Nu ești la tribunal, Damas, și nu îți vom reface niciodată procesul. Poți schimba placa.

— Nu.

— Ai împins-o?

— Nu.

— Heller-Deville, i-ai ucis pe cei patru tipi și pe femeia aceea săptămâna trecută? I-ai strangulat?

— Nu.

— Te pricepi să descui ușile?

— Am învățat.

— Ți-au făcut rău tipii aceia, fata aceea? I-ai ucis? La fel ca pe iubita ta?

— Nu.

— Ce făcea tatăl tău?

— Bani.

— Dar mamei tale ce i-a făcut?

Încă o dată, Damas strânse din buze.

Sună telefonul, iar Adamsberg se pomeni cu judecătorul de instrucție pe fir.

— A vorbit? întrebă judecătorul.

— Nu. Se blochează, spuse Adamsberg.

— Ai în vedere vreo deschidere?

— Nici una.

— Ce rezultate a dat percheziția?

— Nici unul.

— Grăbește-te, Adamsberg.

— Nu. Vreau o punere sub cercetare, domnule judecător.

— Nici vorbă. N-ai nici măcar un singur element de acuzare. Fă-l să vorbească sau eliberează-l.

— Viguier nu e numele lui adevărat cartea de identitate e falsă. E vorba de Arnaud Damas Heller-Deville, cinci ani de închisoare pentru omucidere. Vă este suficient ca prezumție?

— Încă și mai puțin. Îmi amintesc perfect de afacerea Heller-Deville. A fost condamnat pentru că mărturiile vecinilor au impresionat juriul. Dar versiunea lui stătea la fel de bine în picioare ca aceea a acuzării. Nici vorbă să-i mai punem în cârcă și ciuma sub pretextul că a făcut închisoare.

— Broaștele ușilor au fost deschise de un expert.

— Aveți pușcăriași în piața aia cât să nu știți ce să faceți cu ei, dacă nu mă înșel? Ducouëdic și Le Guern sunt la fel de bine plasați ca Heller-Deville. Rapoartele despre reintegrarea lui socială sunt toate excelente.

Judecătorul Ardet era un om ferm și totodată sensibil și prudent, calități rare care, în seara aceea, nu îi conveneau lui Adamsberg.

— Dacă îi dăm drumul, spuse Adamsberg, nu mai garantez pentru nimic. Va ucide din nou sau ne va aluneca printre degete.

— Nici vorbă de punere sub cercetare, conchise judecătorul cu fermitate. Sau atunci descurcați-vă să obțineți dovezi înainte de ziua de mâine la nouăsprezece treizeci. Dovezi, Adamsberg, nu intuiții confuze. Dovezi. Mărturisiri, de pildă. Noapte bună, comisare.

Adamsberg închise și tăcu vreme îndelungată. Nimeni nu îndrăzni să-l întrerupă. Se rezema de perete sau mergea prin încăpere, cu capul plecat, cu brațele încrucișate. Danglard vedea cum urcă sub pielea obrajilor, a frunții brune, lumina ciudată a concentrării. Oricât de concentrat era, nu reușea să găsească o fisură care să-l facă pe Arnaud Damas Heller-Deville să cedeze. Pentru că Damas își ucisese poate prietena și își măsluise actele, însă Damas nu era propagatorul de ciumă. Dacă tipul ăsta cu privirea goală știa latinește, el era gata să-și mănânce cămașa. Adamsberg ieși să dea un telefon, apoi se întoarse în cameră.

— Damas, reluă el, trăgându-și un scaun și așezându-se foarte aproape de el, Damas, tu răspândești ciuma. Tu strecori anunțurile alea în urna lui Joss Le Guern de mai bine de o lună. Tu crești purici de șobolan cărora le dai drumul

pe sub ușile victimelor. Puricii sunt purtători de ciumă, sunt infectați și înțeapă. Victimele poartă urmele mușcăturilor mortale, iar cadavrele sunt negre. Morți de ciumă, toți cinci.

— Da, spuse Damas. Asta au explicat ziariștii.

— Tu ești cel care pictează acei 4 de culoare neagră. Tu ești cel care expediază puricii. Tu ești cel care ucide.

— Nu.

— Trebuie să înțelegi un lucru, Damas. Puricii ăștia pe care îi transporți se urcă și pe tine la fel ca pe ceilalți. Nu-ți schimbi hainele prea des și nu te speli.

— Mi-am spălat părul săptămâna trecută, protestă Damas.

Încă o dată, Adamsberg șovăi în fața candorii din ochii tânărului. Aceeași candoare ca în ochii lui Marie-Belle, cam simpluță.

— Puricii ăștia purtători de ciumă sunt și pe tine. Dar tu ești protejat, tu ai diamantul. Așadar, ei nu pot face nimic împotriva ta. Dar dacă n-ai avea piatra, Damas?

Damas își strânse degetele peste inel.

— Dacă nu ești deloc implicat, reluă Adamsberg, nu ai motive să fii neliniștit. Atunci, tu n-ai avea purici. Pricepi?

Adamsberg lăsă să se scurgă un moment de tăcere, pândind ușoarele schimbări de pe chipul lui Damas.

— Dă-mi inelul tău, Damas.

Damas nu se clinti.

— Doar zece minute, insistă Adamsberg. Ți-l dau înapoi, jur.

Adamsberg întinse mâna și așteptă.

— Inelul, Damas, scoate-l.

Damas rămase nemișcat, la fel ca toți ceilalți din încăpere. Danglard îi văzu trăsăturile crispându-se. Ceva începea să dea semne că se mișcă.

— Dă-mi-l, spuse Adamsberg, cu mâna tot întinsă. De ce ți-e frică?

— Nu-l pot scoate. E un legământ. Fata s-a aruncat singură. Era inelul ei.

— Ți-l voi înapoia. Dă-mi-l, scoate-l.

— Nu, spuse Damas strecurându-și mâna stângă sub coapsă.

Adamsberg se ridică și începu să umble.

— Ți-e frică, Damas. Imediat ce inelul va ieși de pe degetul tău, știi că puricii te vor înțepa și că de data asta ei vor transmite ciuma. Și că vei muri, la fel ca și ceilalți.

— Nu. E un legământ.

Eșec, gândi Danglard, ai cărui umeri se gârboviră. Frumoasă tentativă, dar încununată de eșec. Prea slabă povestea asta cu diamantul, un dezastru.

— Atunci, dezbracă-te, spuse Adamsberg.

— Ce să fac?

— Scoate-ți hainele, toate. Danglard, adu o pungă.

Un bărbat, pentru Adamsberg un necunoscut, băgă capul pe ușă.

— Martin, se prezentă omul. Serviciul de entomologie. M-ați chemat.

— O să vină și rândul dumitale, Martin, peste un minut. Damas, dezbracă-te.

— De față cu toți ăștia?

— Ce-ți pasă? Ieșiți, le spuse el lui Noël, Voisenet și Favre. Îl deranjați.

— De ce ar trebui să mă dezbrac? întrebă Damas, ostil.

— Am nevoie de hainele tale și vreau să-ți văd corpul. Așa că dezbracă-te odată.

Încruntat, Damas se execută fără să se grăbească.

— Pune toate astea în pungă, spuse Adamsberg.

Când Damas rămase gol pușcă, doar cu inelul pe deget, Adamsberg închise punga și-l chemă pe Martin.

— Urgent. Căutați acei...

— *Nosopsyllus fasciatus*.

— Exact.

— În seara asta?

— În seara asta, în mare viteză.

Adamsberg se întoarse în cameră, unde Damas rămăsese în picioare, cu capul plecat.

Adamsberg îi ridică un braț, apoi pe celălalt.

— Îndepărtează picioarele, treizeci de centimetri.

Adamsberg trase de pielea de pe șolduri, de-o parte și de cealaltă.

— Așază-te, am terminat. Mă duc să-ți aduc un prosop.

Adamsberg se întoarse de la vestiare cu un prosop mare de baie, de culoare verde, pe care Damas îl prinse cu o mișcare iute.

— Nu ți-e frig?

Damas clătină din cap.

— Ai fost înțepat de purici, Damas. Ai două urme sub brațul drept, una în zona inghinală stângă și trei în cea din dreapta. Dar tu nu te temi de nimic, doar ai inelul.

Damas rămase cu capul plecat, înfășurat în prosopul amplu.

— Ce ai de zis?

— Sunt purici la magazin.

— Purici de om, vrei să zici.

— Da. Partea din spate a prăvăliei nu e prea curată.

— Purici de șobolan, știi mai bine ca mine. Mai așteptăm un pic, doar un ceas, și o să aflăm. Martin o să ne sune. Știi, Martin e un mare specialist. Dacă e vorba de un purice de șobolan, află cum îl cheamă de la prima privire. Poți să te duci să tragi un pui dacă vrei. O să-ți aduc niște pături.

Îl luă pe Damas de braț și-l conduse până în celulă. Omul continua să fie calm, dar își pierduse indiferența mirată de la început. Era preocupat, încordat.

— Celula e nouă, spuse Adamsberg întinzându-i două pături. Așternuturile sunt curate.

Damas se întinse fără să scoată o vorbă, iar Adamsberg închise grilajul în urma lui. Se întoarse în birou, stingherit. Îl avea pe propagator, avusese dreptate, dar era necăjit. Totuși, tipul masacrase cinci persoane în răstimp de opt zile. Adamsberg se sili să-și amintească, să revadă în minte chipurile victimelor, pe cel al tinerei femei împinse sub camion.

Așteptară ceva mai mult de un ceas în liniște, Danglard neîndrăznind încă să se pronunțe. Nimic nu lăsa să se înțeleagă că veșmintele lui Damas ar fi putut să poarte purici de ciumă. Adamsberg mâzgălea ceva pe o foaie pusă pe genunchi, avea trăsăturile obosite. Era ora unu și jumătate noaptea. Martin sună la două și zece.

— Doi *Nosopsyllus fasciatus*, declară el sobru. Vii.

— Mulțumesc, Martin. Articol ultraprețios, insectele astea. Nu le lăsa s-o șteargă pe pardoseală, altfel ni se duce pe apa sâmbetei tot dosarul odată cu ele.

— Cu ei, corectă entomologul. Sunt masculi.

— Îmi pare rău, Martin. N-am vrut să jignesc pe nimeni. Trimite hainele înapoi la Brigadă, pentru ca suspectul să se poată îmbrăca.

Cinci minute mai târziu, judecătorul, trezit din primul somn, autoriza punerea sub cercetare.

— Aveai dreptate, spuse Danglard ridicându-se greoi, cu ochii osteniți, cu trupul golit de puteri. Dar totul atârna de un fir de păr.

— Un fir de păr e mai solid decât se crede. E de ajuns să tragi de el ușor și regulat.

— Îți semnalez că Damas n-a vorbit încă.

— Va vorbi. Știe că acum i s-a înfundat. Este extrem de abil.

— Imposibil.

— Ba da, Danglard. Face pe prostul. Și cum e extrem de abil, joacă foarte bine.

— Dacă tipul ăsta vorbește latinește, eu îmi mănânc cămașa, spuse Danglard plecând.

— Poftă bună, Danglard.

Danglard își închise computerul, luă coșulețul în care dormea pisoiul și îi salută pe agenții de noapte, ținând coșul sub braț. Pe hol, se întâlni cu Adamsberg care cobora un pat de campanie de la vestiar, împreună cu o pătură.

— Ce naiba, zise el, dormi aici?

— Vreau să fiu aici dacă totuși se hotărăște să vorbească, spuse Adamsberg.

Danglard își continuă drumul, fără comentarii. Ce era de comentat? Știa că Adamsberg nu prea avea chef să se întoarcă în apartamentul unde încă mai plutea fumul accidentului. Mâine va fi ceva mai bine. Adamsberg era un tip care recupera cu o viteză nemaipomenită.

Își instală patul de campanie și puse pătura făcută ghem deasupra. Îl avea pe propagatorul de ciumă la zece pași depărtare. Omul cifrei 4, omul anunțurilor „speciale" terifiante, omul cu puricii de șobolan, omul ciumei, omul care strangula și își mânjea victimele cu cărbune. Mânjitul

ăsta cu cărbune, gestul ăsta ultim, enorma lui eroare.

Își scoase haina, pantalonii și puse mobilul pe un scaun. Sună odată, pentru numele lui Dumnezeu!

XXXIII

Cineva sună la soneria de noapte apăsând de mai multe ori la rând, în semnal de urgență. Brigadierul Estalère deschise poarta mare pentru mașini și dădu drumul înăuntru unui bărbat asudat, îmbrăcat într-un costum cu nasturii încheiați în grabă și într-o cămașă deschisă la piept peste o adevărată pădure de păr negru.

— Grăbește-te, amice, spuse omul punându-se rapid la adăpost în localul Brigăzii. Vreau să fac o declarație. Despre asasin, despre omul care răspândește ciuma.

Estalère nu îndrăzni să-l alerteze pe comisarul principal și îl trezi pe căpitanul Danglard.

— Ce dracu', Estalère, spuse Danglard din pat, de ce m-ai sunat? Scutură-l pe Adamsberg, doarme la birou.

— Tocmai despre asta e vorba, domnule căpitan. Dacă nu e ceva important, mi-e teamă că o încasez de la domnul comisar.

— Și ți-e mai puțin teamă de mine, Estalère?

— Da, domnule căpitan.

— Greșești. De șase săptămâni de când te afli în preajma lui, l-ai văzut vreodată pe Adamsberg făcând scandal?

— Nu, domnule căpitan.

— Ei bine, nici peste treizeci de ani n-ai să-l vezi. Dar pe mine, da, și chiar acum, brigadier. Trezește-l, ce dracu'. Oricum n-are nevoie de prea mult somn. Eu, da.

— Bine, domnule căpitan.

— Stai, Estalère. Ce vrea tipul?

— E un panicard, se teme că asasinul îl va asasina.

— Despre panicarzi s-a spus deja că mai bine îi lăsăm în plata Domnului. Sunt o sută de mii în oraș în clipa asta. Dă-l afară și lasă-l pe comisar să doarmă.

— Pretinde că e un caz special, preciză Estalère.

— Toți panicarzii se cred speciali. Altfel n-ar intra în panică.

— Nu, ăsta pretinde că tocmai a fost mușcat de purici.

— Când? întrebă Danglard ridicându-se în capul oaselor.

— În noaptea asta.

— Bine, Estalère, trezește-l. Vin și eu.

Adamsberg se stropi pe față și pe piept cu apă rece, îi comandă o cafea lui Estalère – noul automat fusese instalat în ajun – și împinse cu piciorul patul de campanie spre partea din spate a biroului.

— Adu-mi-l pe tip, brigadier, spuse el.

— Estalère, se prezentă tânărul.

Adamsberg dădu din cap și își reluă agenda. Acum, când propagatorul ciumei se afla în celula închisorii, poate că va reuși să se ocupe de trupa de necunoscuți care îi umplea Brigada. Scrise în agendă: Față rotundă, Ochi verzi, Temător egal Estalère. După care adăugă: Entomolog, Purici, Mărul lui Adam egal Martin.

— Cum îl cheamă? întrebă el.

— Roubaud Kévin, spuse brigadierul.

— Ce vârstă are?

— În jur de treizeci de ani, aprecie Estalère.

— A fost mușcat de purici în noaptea asta, asta e povestea lui?

— Da, și a intrat în panică.

— Nu-i rău.

Estalère îl conduse pe Roubaud Kévin în biroul comisarului, ducând totodată în mâna stângă o ceașcă de cafea fără zahăr. Comisarul nu folosea zahăr. Spre deosebire de Adamsberg, lui Estalère îi plăceau micile detalii ale vieții, îi plăcea să-și amintească de ele și să demonstreze că-și amintește.

— Nu v-am pus zahăr, domnule comisar, spuse el, punând ceașca pe masă și făcându-i semn lui Roubaud Kévin să se așeze.

— Mulțumesc, Estalère.

Omul își trecea degetele prin părul des de pe piept, agitat, stingherit. Mirosea a sudoare, iar sudoarea mirosea a vin.

— N-ai avut niciodată purici până acum? îl întrebă Adamsberg.

— Niciodată.

— Ești sigur că înțepăturile sunt din noaptea asta?

— N-au trecut nici două ceasuri și asta m-a și trezit. Așa că am venit imediat să vă avertizez.

— Ai văzut vreo cifră 4 pe ușile imobilului în care locuiești, domnule Roubaud?

— Sunt două. Portăreasa a desenat un 4 pe geam, cu o cariocă, și la fel un vecin de la etajul cinci, pe stânga.

— Atunci nu e el. Și nu sunt puricii lui. Poți să te întorci liniștit acasă.

— Glumiți? spuse omul ridicând tonul. Cer protecție.

— Propagatorul pictează toate ușile, în afară de una, înainte de a da drumul puricilor, zise apăsat Adamsberg. Ăștia sunt alți purici. Ai primit pe cineva în ultimul timp? Pe cineva cu un animal?

— Da, spuse Roubaud, îmbufnat. A trecut un prieten pe la mine acum două zile, cu potaia.

— Asta e. Întoarce-te acasă, domnule Roubaud, și dormi. Să dormim cu toții un ceas, o să ne facă bine.

— Nu. Nu vreau.

— Dacă ești atât de neliniștit, spuse Adamsberg ridicându-se în picioare, cheamă dezinsecția și pe urmă, valea.

— N-ar folosi la nimic. Ucigașul m-a ales, mă va ucide, cu sau fără purici. Cer protecție.

Adamsberg se întoarse la masă, apoi se retrase spre perete și-l cercetă mai atent pe Kévin Roubaud. Avea în jur de treizeci de ani, era violent, îngrijorat, și ținea ceva ascuns în ochii mari întunecați și un pic exoftalmici.

— Bine, spuse Adamsberg. Te-a ales. Nu există nici măcar un singur 4 demn de acest nume în tot imobilul dumitale, dar dumneata știi că te-a ales.

— Puricii, mârâi Roubaud. Scrie în ziare. Toate victimele au avut purici.

— Și ce facem cu câinele prietenului dumitale?

— Nu, nu el e de vină.

— De ce ești așa de sigur?

Tonul comisarului se modificase, Roubaud simți acest lucru și se făcu mic pe scaun.

— Ziarele, repetă el.

— Nu, Roubaud, e altceva.

Tocmai apăruse Danglard, era șase și cinci dimineața, iar Adamsberg îi făcu semn să se instaleze. Căpitanul se mișcă pe tăcute și se așeză la computer.

— Ia spuneți-mi, zise Roubaud recăpătându-și siguranța, sunt amenințat, un dement încearcă să mă omoare și tot pe mine mă luați la întrebări?

— Cu ce te ocupi? întrebă Adamsberg, îndulcind tonul.

— Lucrez la raionul de mochete într-un mare magazin de mobilă, în spatele gării de Est.

— Ești căsătorit?

— Sunt divorțat de doi ani.

— Ai copii?

— Doi.

— Locuiesc cu dumneata?

— Cu mama lor. Am dreptul să-i vizitez la sfârșit de săptămână.

— Mănânci de obicei în oraș? Acasă? Te pricepi să gătești?

— Depinde, spuse Roubaud, puțin descumpănit. Uneori îmi pregătesc câte o supă și un produs congelat. Alteori cobor la cafenea. E prea scump la restaurant.

— Îți place muzica?

— Da, spuse Roubaud, oarecum pierdut.

— Ai o combină, un televizor?

— Da.

— Te uiți la fotbal?

— Da, evident.

— Te pricepi?

— Destul.

— La meciul Nantes-Bordeaux te-ai uitat?

— Da.

— Destul de bine jucat, nu crezi? spuse Adamsberg care nu-l văzuse.

— Dacă vreți, spuse Roubaud, cu o strâmbătură. Au lovit mingea mai curând fără vlagă și s-a terminat zero-zero. Aș fi putut paria încă de la prima repriză că așa va fi.

— Ai ascultat știrile, la pauză?

— Da, spuse Roubaud mașinal.

— Atunci, zise Adamsberg așezându-se în fața lui, știi că l-am prins ieri pe propagatorul de ciumă.

— Așa s-a spus, șopti Roubaud, tulburat.

— În cazul ăsta, ce anume te sperie?

Roubaud își mușcă buzele.

— Ce anume te sperie? repetă Adamsberg.

— Nu sunt sigur că el e, spuse în cele din urmă omul, cu glas șovăielnic.

— Da? Te pricepi la criminali?

Roubaud își supse buza inferioară, cu degetele mereu afundate în părul de pe piept.

— Eu sunt amenințat și tot eu sunt interogat? repetă el. Ar fi trebuit să-mi închipui. Polițaii, cum îi cauți, te bagă la zdup, asta e tot ce știu să facă. Ar fi trebuit să mă descurc singur. Vrei să dai o mână de ajutor justiției și poftim rezultatul.

— Dar dumneata ai să ne ajuți, Roubaud, și încă mult.

— Zău? Am impresia că vă înșelați amarnic, domnule comisar.

— Nu face pe șmecherul, Roubaud, nu ești destul de inteligent pentru asta.

— Zău?

— Zău. Dar dacă nu vrei să ne ajuți, o să te întorci frumușel acasă. La tine acasă, Roubaud. Dacă încerci s-o ștergi, te vom readuce la domiciliu. Și asta, până la moarte.

— Da' de când îmi dictează polițaii unde să mă duc?

—De când mă enervezi. Dar dă-i drumul, Roubaud, ești liber. Șterge-o.

Omul nu se clinti.

— Ți-e frică, asta e? Ți-e teamă că o să te sugrume cu șnurul crestat, la fel ca pe ceilalți cinci? Știi că nu te vei putea apăra. Știi că te va prinde, oriunde ai fi, la Lyon, la Nice, la Berlin. Tu ești ținta. Și știi de ce.

Adamsberg deschise un sertar, apoi răsfiră în fața omului fotografiile celor cinci victime.

— Șii că ai să ajungi ca ei, așa e? Îi cunoști pe toți, și din cauza asta ți-e frică.

— Lăsați-mă în pace, spuse Roubaud întorcându-se într-o parte.

— Atunci, ia-o din loc. Pleacă.

Se scurseră două minute lungi.

— Bine, se hotărî Roubaud în cele din urmă.

— Îi cunoști?

— Și da, și nu.

— Explică-mi.

— Să zicem că i-am întâlnit într-o seară, cu mult timp în urmă, să tot fie vreo șapte-opt ani. Am băut un pahar împreună.

— A, da, ați băut un pahar și de-aia vine cineva și vă termină unul după altul.

Omul transpira, iar mirosul sudorii lui umpluse întreaga încăpere.

— Vrei o cafea? întrebă Adamsberg.

— Chiar aș vrea.

— Și ceva de mâncare?

— Da, sigur.

— Danglard, spune-i lui Estalère să aducă de toate.

— Și niște țigări, adăugă Roubaud.

— Povestește, repetă Adamsberg în timp ce Roubaud își venea în fire cu o cafea foarte dulce, cu lapte. Câți erați?

— Șapte, murmură Roubaud. Ne-am întâlnit într-un bar mai deocheat, pe cuvânt.

Adamsberg se uită imediat la ochii aceia mari și negri și văzu că un pic de adevăr începuse să se facă simțit odată cu acel „pe cuvânt".

— Ce-ați făcut?

— Nimic.

— Roubaud, îl am pe propagatorul ciumei în celulă. Dacă vrei, te vâr în celulă cu el, închid ochii și nu mai vorbim de chestia asta. Peste o jumătate de ceas, ești mort.

— Să zicem că am hărțuit un tip.

— De ce?

— A fost ceva, demult. Eram plătiți pentru ca tipul să mărturisească ceva, asta-i tot. Furase dintr-un magazin și trebuia să plătească. L-am hărțuit, așa cerea contractul.

— Contractul?

— Mda, ne-au închiriat serviciile. O treabă măruntă, nu mare lucru.

— Unde l-ați „hărțuit"?

— Într-o sală de sport. Ni se dăduse adresa, numele lui și numele barului unde trebuia să ne întâlnim. Pentru că nu ne cunoșteam de mai înainte.

— Nici unul cu nici unul?

— Nu. Eram șapte și nimeni nu se cunoștea cu nimeni. Făcuseră rost de noi separat. Patronul era șmecher.

— Unde a făcut rost de voi?

Roubaud dădu din umeri.

— În locuri unde poți găsi tipi care sunt dispuși să-i hărțuiască pe alții pentru parale. Nu e greu de ghicit. Pe mine a pus mâna într-o cârciumă de două parale de pe strada Saint-Denis. Pe cuvântul meu, nu m-am mai atins de soiul ăsta de afacere de multă vreme. Pe cuvânt, domnule comisar.

— Cine te-a dibuit?

— Habar n-am, totul era scris. O fată mi-a dat scrisoarea. Era pe hârtie de calitate, curată. Am avut încredere.

— De la cine?

— Pe cuvânt că n-am știut niciodată cine ne plătea. Era tare șmecher, patronul. Asta, în caz că am fi cerut mai mult.

— Atunci v-ați întâlnit toți șapte și v-ați dus să vă culegeți victima.

— Da.

— Când s-a întâmplat asta?

— Într-o zi de joi, în 17 martie.

— Și l-ați dus pe sus în sala aia de sport. Și-apoi?

— Am mai spus, ce naiba, zise Roubaud, foindu-se pe scaun. L-am hărțuit.

— Eficient? A mărturisit ce trebuia să mărturisească?

— Da. Până la urmă a dat un telefon. A dat și toate informațiile.

— Despre ce era vorba? Droguri? Bani?

— N-am înțeles, pe cuvântul meu. Cred că patronul a fost mulțumit, pentru că n-am mai auzit vorbindu-se de el.

— V-a plătit bine?

— Mda.

— L-ați hărțuit, așa e? Și el a spus tot? N-ar fi mai bine să zici că l-ați torturat?

— L-am hărțuit.

— Și victima voastră vă plătește cu aceeași monedă acum, opt ani mai târziu?

— Așa cred.

— Pentru o hărțuială? Îți bați joc de mine, Roubaud. Te trimit acasă.

— Ăsta-i adevărul, spuse Roubaud încleștându-și mâinile pe scaun. Ce dracu', de ce să-i fi torturat pe ei? Ei nu aveau nimic de mărturisit, nu făcuseră decât să stea și să caște gura.

— „Ei"?

Roubaud își supse iarăși buza inferioară.

— Erau mai mulți? Grăbește-te, Roubaud, simt că lucrurile încep să se miște.

— Era și o fată, murmură Roubaud. N-am avut de ales. Când am venit să-l înhățăm pe tip, era cu prietena lui. Se schimbă ceva?

— Ați hărțuit și fata?

— Un pic. Eu nu, jur.

— Minți. Ieși din biroul ăsta, nu mai vreau să te văd. Du-te și înfruntă-ți soarta, Roubaud, eu unul mă spăl pe mâini.

— Nu eram eu, spuse Roubaud în șoaptă, v-o jur. Nu sunt un animal. Doar așa, uneori, dacă se ia cineva de mine, da' nu-s ca alții. Eu doar mă distram și țineam de șase.

— Te cred, spuse Adamsberg, care nu-l credea deloc. Te distrai din ce motiv?

— Păi, de ce făceau.

— Grăbește-te, Roubaud, mai ai doar cinci minute până te dau afară.

Roubaud trase zgomotos aer în piept.

— L-au lăsat gol pușcă, continuă el cu glas scăzut, i-au turnat benzină pe... pe...

— Pe sex, sugeră Adamsberg.

Roubaud încuviință. Picături de sudoare i se rostogoleau pe obraji și se pierdeau în părul de pe piept.

— Au aprins niște brichete și au început să se învârtească în jurul lui, apropiindu-se de... chestia aia a lui. Tipul urla, murea de frică să nu-i ia foc instrumentul.

— Hărțuit, murmură Adamsberg. Și după?

— După, l-au întors cu fața în jos pe masa din sala de sport și l-au țintuit.

— Țintuit?

— Păi, da. Asta se numește a împodobi un tip. I-au înfipt pioneze peste tot și i-au băgat un ciomag în... în... în fund.

— Formidabil, spuse Adamsberg printre dinți. Și fata? Nu-mi spune că nu v-ați atins de fată.

— Eu nu, strigă Roubaud, eu țineam de șase. Doar mă distram.

— Și acum tot te mai distrezi?

Roubaud își lăsă bărbia în piept, cu mâinile în continuare încleștate de scaun.

— Ce-ați făcut cu fata? repetă Adamsberg.

— A fost violată de ăia cinci, pe rând. A făcut hemoragie. La sfârșit, era ca o cârpă. Chiar am crezut că am făcut-o lată, că fata murise. De fapt, înnebunise, nu mai recunoștea pe nimeni.

— Cinci? Credeam că erați șapte.

— Eu nu m-am atins de ea.

— Dar al șaselea tip? N-a făcut nimic?

— Era o fată. Ea, spuse Roubaud arătând cu degetul spre fotografia Mariannei Bardou. Trăia cu unul dintre tipi. Nu voiam femei printre noi, dar era încurcată cu ăsta, așa că a venit.

— Ce-a făcut?

— Ea a turnat benzina. Se hlizea.

— Păi ce altceva?

— Da, spuse Roubaud.

— Și?

— După ce tipul a terminat cu telefonatul, printre vărsături, i-am azvârlit afară pe amândoi,

în pielea goală, cu toate boarfele lor. Ne-am dus toți și ne-am îmbătat criță.

— Plăcută seară, comentă Adamsberg. Așa ceva se sărbătorește.

— Vă dau cuvântul meu că asta m-a trezit. Nu m-am mai atins niciodată de așa ceva și nu i-am mai văzut vreodată pe ăia. Am primit paralele prin poștă, cum fusese stabilit, și n-am mai auzit vorbindu-se de mizeria asta.

— Până acum.

— Da.

— Când ai recunoscut victimele.

— Doar pe ăsta, pe ăsta și pe femeie, spuse Roubaud arătând fotografiile lui Viard, Clerc și Bardou. Nu i-am văzut decât în seara aia.

— Te-ai prins imediat?

— Abia după ce a fost omorâtă femeia. Am recunoscut-o pentru că avea o mulțime de alunițe pe obraz. Atunci m-am uitat și la fotografiile celorlalți și am priceput.

— Că se întorsese.

— Da.

— Știi de ce a așteptat atâta timp?

— Nu, habar n-am.

— Pentru că a făcut cinci ani de pușcărie după întâmplarea asta. Iubita lui, fata pe care ați adus-o în pragul nebuniei, s-a aruncat pe fereastră o lună mai târziu. Încearcă să digeri informația, Roubaud, dacă n-ai încasat destul până acum.

Adamsberg se ridică, deschise larg fereastra ca să respire, să alunge mirosul de sudoare și de

oroare. Rămase aplecat un moment peste pervaz, uitându-se la oamenii care mergeau jos, pe stradă, și care nu auziseră povestea aceea. Era șapte și un sfert. Propagatorul ciumei continua să doarmă.

— De ce te temi din moment ce el e la închisoare? spuse el întorcându-se.

— Pentru că nu el omoară, șopti Roubaud. V-ați înșelat amarnic. Tipul pe care l-am torturat noi era un slăbănog înalt pe care l-ai fi terminat dintr-un bobârnac, un amărât, o cârpă, un intelectual de doi bani care n-ar fi fost în stare să ridice de jos nici măcar un cârlig de rufe. Tipul pe care l-au arătat la televizor e un zdrahon, numai mușchi, nu seamănă deloc cu el, credeți-mă.

— Ești sigur?

— Sigur. Tipul ăla avea o mutră ascuțită, mi-aduc foarte bine aminte. E tot pe-afară și mă pândește. V-am spus tot, acum cer protecție. Dar, pe cuvânt, eu n-am făcut nimic, eu țineam...

— De șase, am auzit, nu te mai obosi. Totuși, nu crezi că un om s-ar fi putut schimba în cinci ani de pușcărie? Mai ales dacă s-a hotărât să se răzbune, având, cum se spune, o idee fixă? Nu crezi că mușchii ți-i poți modela, spre deosebire de creier? Dacă tu ai rămas la fel de prost, crezi că el nu s-a putut transforma printr-un efort de voință?

— În ce scop?

— În scopul de a spăla rușinea, de a trăi și de a vă condamna.

Adamsberg se duse la fișet, scoase o pungă de plastic în care se afla un plic mare gălbui și o flutură pe sub nasul lui Roubaud.

— Recunoști asta?

— Da, spuse Roubaud încruntându-se. Era unul pe jos când am plecat de-acasă mai devreme. Nu era nimic în el, era gol și deja deschis.

— E opera lui. Ăsta e plicul din care li s-a dat drumul puricilor.

Roubaud își strânse brațele peste pântece.

— Ți-e frică de ciumă?

— Nu prea, spuse Roubaud. Nu prea cred în tâmpeniile astea, e o glumă, vrea să ne ducă cu preșul. Cred că el stranguleză.

— Și ai dreptate. Ești sigur că plicul ăsta nu era ieri acolo?

— Sigur.

Adamsberg își trecu mâna peste obraz, gânditor.

— Vino să-l vezi, spuse el, îndreptându-se spre ușă.

Roubaud ezită.

— Nu-ți mai arde de distracție ca înainte, în vremurile bune, nu-i așa? Hai, nu riști nimic, bestia e închisă în cușcă.

Adamsberg îl trase după el pe Roubaud până la celula lui Damas. Acesta dormea mai departe, ca un om care nu-și simte conștiința încărcată. Profilul i se distingea perfect pe pătură.

— Uită-te bine, spuse Adamsberg. Nu te grăbi. Ține cont că au trecut aproape opt ani de

când nu l-ai mai văzut, iar atunci nu era în cea mai bună formă.

Roubaud îl examină pe Damas printre gratii, aproape fascinat.

— Ei, cum e? întrebă Adamsberg.

— Se poate, spuse Roubaud. Gura pare să semene. Ar trebui să-i văd ochii.

Adamsberg deschise celula sub privirea aproape terorizată a lui Roubaud.

— Vrei să închid la loc? întrebă Adamsberg. Sau poate vrei să te închid cu el, ca să vă distrați împreună ca atunci când erați tineri, să depănați amintiri frumoase?

— Nu spuneți prostii, zise Roubaud. Poate că e periculos.

— Și tu ai fost periculos.

Adamsberg se închise în celulă cu Damas, iar Roubaud se uită la el așa cum se uită cineva la un îmblânzitor care intră în arenă. Comisarul îl scutură de umăr pe Damas.

— Trezește-te, ai o vizită.

Damas se așeză în capul oaselor și se uită la pereții celulei, stupefiat. Apoi își aminti unde se afla și își dădu părul pe spate.

— Ce se întâmplă? Pot pleca?

— Ridică-te. E aici un tip care vrea să te vadă, o cunoștință veche.

Damas se execută, înfășurat în pătură, docil, iar Adamsberg se uită cu atenție la cei doi. Chipul lui Damas parcă se întunecase. Roubaud se holbă la el, apoi se îndepărtă.

— Ei, cum e? întrebă Adamsberg după ce se întoarseră în birou. Îți amintești?

— E posibil, spuse Roubaud, nu prea convins. Dar, dacă el e, și-a dublat volumul.

— Dar fața?

— E posibil să fie el. N-avea părul lung.

— Nu vrei să te compromiți, nu? Pentru că ți-e frică.

Roubaud dădu din cap.

— Poate că nu greșești, spuse Adamsberg. Probabil că răzbunătorul tău nu acționează singur. O să te țin aici până ce se mai limpezesc lucrurile.

— Mulțumesc, spuse Roubaud.

— Spune-mi numele viitoarei victime.

— Păi, eu sunt.

— Am înțeles. Dar celălalt? Erați șapte, minus cinci care au murit înseamnă doi, fără tine rămâne unul. Cine mai rămâne?

— Un tip costeliv și urât ca o cârtiță, cel mai rău dintre toți, după părerea mea. El e cel care i-a băgat ciomagul.

— Cum se numește?

— Nu ne-am spus nici numele, nici prenumele. În genul ăsta de lovitură, nimeni nu-și asumă riscuri.

— Ce vârstă avea?

— La fel ca noi toți. În jur de douăzeci, douăzeci și cinci.

— Din Paris?

— Presupun că da.

Adamsberg îl lăsă pe Roubaud într-o celulă, fără s-o încuie, apoi își vârî mâna printre gratiile celulei lui Damas și îi întinse hainele.

— Judecătorul a decis punerea ta sub cercetare.

— Bine, spuse Damas, placid, de pe banchetă.

— Știi latinește, Damas?

— Nu.

— Tot n-ai nimic să-mi spui? În legătură cu puricii ăia?

— Nu.

— Dar în legătură cu șase tipi care te-au torturat într-o joi, 17 martie? N-ai nimic să-mi spui? Și în legătură cu o fată care se distra?

Damas nu-i răspunse. Stătea cu palmele întoarse spre el, atingând ușor diamantul cu degetul mare.

— Ce anume ți-au luat, Damas? În afară de prietena ta, de trupul tău, de onoarea ta? Ce anume căutau?

Damas nu se clinti.

— Bine, spuse Adamsberg. O să-ți trimit micul dejun. Îmbracă-te.

Adamsberg îl trase pe Danglard deoparte.

— Gunoiul ăsta de Roubaud nu e afirmativ, spuse Danglard. E neplăcut pentru dumneata.

— Damas are un complice în exterior, Danglard. Puricii au fost livrați acasă la Roubaud în timp ce Damas era deja la noi. Cineva a preluat ștafeta imediat cum s-a anunțat arestarea lui. S-a

mișcat foarte repede, fără să mai piardă timp cu acel 4 de prevenire.

— Dacă există un complice, se explică și liniștea lui. Are pe cineva care continuă treaba și se bizuie pe el.

— Trimite niște oameni s-o interogheze pe sora lui, pe Éva și pe toți obișnuiții din piață, ca să afle dacă se vedea cu diverși prieteni. Și, mai ales, vreau lista tuturor apelurilor lui telefonice de două luni încoace. Cele de la magazin și cele din apartament.

— Nu vrei să vii cu noi?

— Nu mai sunt bine văzut în piață. Sunt trădătorul, Danglard. Vor vorbi mai ușor cu oameni pe care nu-i cunosc.

— Am înțeles, spuse Danglard. Am fi putut căuta mult și bine acest punct comun. O întâlnire, un bar, o seară, tipi care nici măcar nu se cunoșteau. Am avut baftă că Roubaud a intrat în panică.

— Are și de ce, Danglard.

Adamsberg își scoase mobilul și-l privi țintă. Tot implorându-l în tăcere să sune, să acționeze, să facă ceva interesant, ajungea până la urmă să confunde aparatul cu o proiecție a lui Camille însăși. Îi vorbea, îi povestea despre viață, ca și cum Camille îl putea auzi. Dar, așa cum spunea Bertin, chestiile astea nu aduc nici o satisfacție, iar Camille nu se ivea din mobil precum duhul din lampa lui Aladin. Și dacă așa stăteau

lucrurile, lui îi era totuna. Puse aparatul ușurel pe podea, ca să nu-i facă rău, și se întinse să doarmă un ceas-două.

Danglard îl trezi după ce primise lista apelurilor telefonice ale lui Damas. Interogatoriile luate celor din piață nu aduceau mare lucru. Éva se închidea în ea ca o stridie, Marie-Belle izbucnea în lacrimi la orice mărunțiș, Decambrais făcea mutre, Lizbeth rostea insulte, iar Bertin se exprima monosilabic, întreaga-i neîncredere normandă acționând iarăși din plin. Din toate astea, reieșea totuși că Damas nu pleca practic niciodată din piață și că își petrecea toate serile ascultând-o pe Lizbeth la cabaret, fără să lege vreo prietenie. Nu i se cunoștea nici un prieten, iar duminica și-o petrecea împreună cu sora lui.

Adamsberg studie atent lista apelurilor telefonice în căutarea unui număr recurent. Dacă exista cumva un complice, Damas era în mod obligatoriu în contact permanent cu el, dat fiind că tot acel calendar complex al cifrelor pictate, al puricilor și al crimelor era riguros. Însă Damas telefona uimitor de puțin. De la el de acasă, apelurile către prăvălie, făcute desigur de Marie-Belle către Damas, iar de la prăvălie, era o listă foarte redusă cu rare repetiții. Adamsberg controlă cele patru numere care reveneau oarecum regulat, toate ale furnizorilor de scânduri, rulmenți și căști de sport. Adamsberg împinse listele pe un colț al mesei.

Damas nu era un idiot. Era un supradotat care se juca afișând o privire goală. Și asta tot la pușcărie învățase, dar și după. Era pregătit de șapte ani. Dacă avea un complice, nu putea să riște ca acesta să fie descoperit contactându-l de la el de acasă. Adamsberg sună la agenția din arondismentul 14 ca să ceară lista apelurilor făcute din cabina publică din strada Gaîté. Faxul ieși din aparat douăzeci de minute mai târziu. De când cu răspândirea telefoanelor mobile, folosirea cabinelor telefonice era în cădere liberă, astfel că Adamsberg examină o listă destul de scurtă. Descoperi unsprezece numere care se repetau.

— Ți le decodez eu, dacă vrei, propuse Danglard.

— Ăsta mai întâi, spuse Adamsberg punând degetul pe un număr. Ăsta, din strada Hauts-de-Seine nr. 92.

— Pot să știu despre ce e vorba? zise Danglard ducându-se să-și pună întrebările pe ecranul computerului.

— Periferia dinspre nord ține de noi. Cu puțin noroc, nimerim la Clichy.

— N-ar fi mai prudent să-i controlăm pe ceilalți?

— N-au să-și ia zborul.

Danglard tastă câteva clipe în liniște.

— Clichy, anunță el.

— Am nimerit în plin. Focarul ciumei din 1920. Chestia asta e în familia lui, e fantoma lui. Și probabil că acolo locuia. Repede, Danglard, numele și adresa.

— Clémentine Courbet, 22, rue Hauptoul.

— Caută la Serviciul de Identitate.

Danglard trudi aplecat peste taste în vreme ce Adamsberg mergea în sus și-n jos prin cameră, încercând să ferească pisoiul care se juca vioi cu o ață ce-i atârna din tivul pantalonului.

— Clémentine Courbet, născută Journot, la Clichy, căsătorită cu Jean Courbet.

— Ce altceva?

— Las-o baltă, comisare. Are optzeci și șase de ani. E o bătrână, las-o în pace.

Adamsberg făcu o mutră lungă.

— Mai e ceva? insistă Adamsberg.

— A avut o fată, născută în '42 la Clichy, zise mecanic Danglard. Roseline Courbet.

— Rămâi la informația asta cu Roseline.

Adamsberg adună ghemotocul de pe jos și-l puse în coș. Ghemotocul ieși de acolo imediat.

— Roseline, născută Courbet, soția lui Heller-Deville, Antoine.

Danglard îl privi pe Adamsberg fără să spună nimic.

— Au avut un fiu? Arnaud?

— Arnaud Damas, confirmă Danglard.

— Bunica lui, spuse Adamsberg. Își sună bunica pe furiș din cabina publică. Cine sunt părinții acestei bunici, Danglard?

— Au murit. Doar n-o să ne întoarcem acum până în Evul Mediu.

— Cum se numeau?

Tastele computerului emiseră un păcănit rapid.

— Émile Journot și Célestine Davelle, născuți la Clichy, cartierul Hauptoul.

— Ei sunt, murmură Adamsberg, iată-i pe învingătorii ciumei. Bunica lui Damas avea șase ani în vremea epidemiei.

Ridică receptorul telefonului lui Danglard și formă numărul lui Vandoosler.

— Marc Vandoosler? La telefon Adamsberg.

— O secundă, domnule comisar, spuse Marc, să las jos fierul de călcat.

— Cartierul Hauptoul, la Clichy, îți spune ceva?

— Hauptoul a fost centrul epidemiei, cocioabele peticarilor. Aveți vreun anunț special care vorbește despre asta?

— Nu, o adresă.

— Cartierul a fost ras de pe fața pământului de multă vreme, în locul lui au apărut de ulicioare și case sărăcăcioase.

— Mulțumesc, Vandoosler.

Adamsberg închise telefonul cu o mișcare lentă.

— Doi oameni, Danglard. Tragem o fugă până acolo.

— În patru? Pentru o bătrână?

— În patru. Trecem și pe la judecător să luăm un mandat.

— Nu mâncăm ceva?

— Pe drum.

XXXIV

Merseră de-a lungul unei alei mărginite de gunoaie care ducea la o căsuță cu tencuiala coșcovită, flancată de o aripă construită din scânduri prost îmbinate. Ploaia răpăia ușor pe acoperișul din țiglă. Vara era deja compromisă, septembrie la fel.

— Are horn, spuse Adamsberg arătând acoperișul. Deci arde lemne. De măr.

Bătu la ușă și le deschise o bătrână înaltă și robustă, cu fața lătăreață și ridată, cu părul strâns într-o basma înflorată. Ochii ei foarte închiși la culoare îi priviră pe rând pe cei patru agenți, în tăcere. Apoi își scoase țigara care îi atârna în colțul gurii.

— Polițaii, spuse ea.

Nu era o întrebare, ci un diagnostic ferm.

— Polițaii, confirmă Adamsberg intrând. Sunteți Clémentine Courbet?

— În persoană, răspunse Clémentine.

Bătrâna îi conduse în camera ei de zi și netezi cu palma cuvertura de pe canapea înainte de a-i pofti să se așeze.

— Aveți de-acum și femei în poliție? spuse ea cu o privire disprețuitoare în direcția locotenentului Hélène Froissy. În cazul ăsta, complimentele mele. Nu aveți impresia că sunt și-așa destui tipi care umblă cu arme de foc, vreți să-i mai și imitați? Alte idei nu se întâmplă să mai aveți, așa, la plesneală?

Clémentine spusese „la plesneală" pe un ton neîngrijit.

Se îndepărtă oftând în direcția bucătăriei și se întoarse aducând o tavă încărcată cu pahare și o farfurie cu prăjituri.

— Imaginația, asta e ce lipsește întotdeauna, conchise ea așezând tava pe o măsuță acoperită cu un șervet, în fața canapelei tapisate cu material înflorat. Vin fiert, plăcinte cu caimac, vă convine?

Adamsberg se uita la ea, surprins, aproape fermecat de chipul ei greoi, marcat de trecerea anilor. Kernorkian îi dădu de înțeles comisarului că nu avea de gând să refuze plăcintele, sandvișul înfulecat în mașină nu-i ținea de foame.

— Să fie într-un ceas bun! spuse Clémentine. Numai că, să știți de la mine, caimac nu se mai găsește. Laptele a devenit apă chioară. Pun smântână, n-am ce face.

Clémentine umplu cele cinci pahare, dădu pe gât o dușcă de vin fiert și îi privi.

— Acum gata cu prostiile, spuse ea aprinzându-și o țigară. Care e motivul?

— Arnaud Damas Heller-Deville, începu Adamsberg, luând o plăcintă.

— Pardon, Arnaud Damas Viguier, spuse Clémentine. Preferă numele ăsta. Sub acest acoperiș nu se rostește numele Heller-Deville. Dacă vă mănâncă limba, mergeți să-l spuneți afară.

— E nepotul dumitale?

— Ia zi, Făt-Frumos neguros, spuse Clémentine făcând semn cu bărbia spre Adamsberg, nu mă lua pe mine drept o balercă plină de vin. Dacă n-ai ști, n-ai fi aici, nu-i așa? Cum vi se par plăcintele? Bune sau proaste?

— Bune, recunoscu Adamsberg.

— Excelente, o asigură Danglard, care chiar așa gândea. La drept vorbind, nu mai gustase niște plăcinte așa grozave de cel puțin patruzeci de ani, iar acum impresia asta îl umplea de o bucurie nemaipomenită.

— Gata cu prostiile, spuse bătrâna, tot în picioare, măsurându-i pe cei patru polițiști. Îmi dați voie să-mi scot șorțul, să închid gazul și să anunț vecinii, după aia vin cu voi.

— Clémentine Courbet, spuse Adamsberg, am un mandat de percheziție. Vizităm mai întâi casa.

— Cum îți zice dumitale?

— Comisar principal Jean-Baptiste Adamsberg.

— Jean-Baptiste Adamsberg, nu-mi stă în obicei să expun viața oamenilor care nu mi-au adus necazuri, polițai sau nepolițai. Șobolanii sunt în pod, zise ea arătând tavanul cu degetul,

trei sute douăj'doi de șobolani, plus unșpe cadavre pline de purici înfometați, de care nu vă sfătuiesc să vă apropiați sau atunci nu dau nici două cepe degerate pe viața voastră. Dacă țineți să vă băgați nasul în pod, va trebui să dați mai întâi cu dezinfectant. Nu vă bateți capul: crescătoria e colo sus, iar mașina lui Arnaud la care-și scria mesajele e în camera mică. Plicurile, tot acolo. Ce altceva vă mai interesează?

— Biblioteca, spuse Danglard.

— Tot în pod. Trebuie să treceți mai întâi prin fața șobolanilor. Patru sute de volume, vă zice ceva?

— Despre ciumă?

— Despre ce altceva?

— Clémentine, spuse cu blândețe Adamsberg, luând între timp încă o plăcintă, nu vrei să stai jos?

Clémentine își trânti trupul mătăhălos într-un fotoliu înflorat și își încrucișă brațele.

— De ce ne spui toate astea? întrebă Adamsberg. De ce nu negi?

— Pe cine, pe ciumați?

— Cele cinci victime, da.

— Victime pe dracu', spuse Clémentine. Călăi.

— Călăi, confirmă Adamsberg. Torționari.

— N-au decât să dea ortul popii. Cu cât crapă mai mulți, cu atât Arnaud revine mai repede la viață. I-au luat totul, l-au făcut una cu pământul. Trebuie să poată trăi iarăși. Și asta nu merge atâta timp cât pleava se târâie pe pământ.

— Pleava nu moare de la sine.

— Ar fi prea frumos. Pleava asta rea ca pirul e mai rezistentă decât scaietele.

— A trebuit să dai o mână de ajutor, Clémentine?

— Nu doar o mână.

— De ce tocmai ciuma?

— Cei din neamul Journot sunt stăpânii ciumei, spuse Clémentine brusc. Nu trebuie să se ia careva de un Journot, asta-i tot.

— Altfel?

— Altfel, cei din neamul Journot îi trimit ciuma. Ei sunt stăpânii marelui flagel.

— Clémentine, de ce ne spui toate astea?

— În loc să fac ce?

— În loc să taci.

— Doar ați dat de mine, nu-i așa? Iar băiatul e la zdup de ieri. Așa că gata cu tâmpeniile, mergem acolo și basta. Cu ce schimbă asta lucrurile?

— Schimbă totul, spuse Adamsberg.

— Nu schimbă nimic, spuse Clémentine, zâmbind cu asprime. Treaba e încheiată. Pricepi, comisare? Terminată. Dușmanul a intrat în acțiune. Următorii trei au să crape orice s-ar întâmpla de azi în opt zile, fie că eu sunt aici sau nu. E prea târziu pentru ei. Treaba s-a încheiat. O să fie toți opt morți.

— Opt?

— Cei șase călăi, fata cea crudă și ăla care a dat comanda. Pentru mine asta înseamnă opt. Sunteți la curent sau nu sunteți la curent?

— Damas n-a vorbit.

— Normal. Nu putea vorbi înainte de a fi sigur că treaba e încheiată. Așa ne-am înțeles, în caz că unul sau altul dintre noi ar fi prins. Cum ați dat de el?

— Datorită diamantului.

— Îl ascunde.

— Eu l-am văzut.

—A, spuse Clémentine. Dumneata știi câte ceva, ai niște cunoștințe despre flagelul lui Dumnezeu. Chestia asta n-am pus-o la socoteală.

— Am încercat să învăț repede.

— Dar ai învățat prea târziu. Treaba e terminată. Dușmanul acționează.

— Și puricii?

— Mda. Ăștia i-au năpădit deja. Sunt deja infectați.

— Numele lor, Clémentine!

— Poți s-aștepți mult și bine. Ca să dai fuga să-i salvezi? Asta le e soarta și ea se împlinește. Nu trebuia să distrugă un Journot. L-au distrus, domnule comisar, pe el și pe fata pe care o iubea, care s-a aruncat de la fereastră, biata de ea.

Adamsberg dădu din cap.

— Dumneata, Clémentine, l-ai convins să se răzbune?

— Am vorbit despre asta aproape zi de zi când era la închisoare. E moștenitorul străbunicului său, dar și al inelului. Trebuia ca Arnaud să-și poată ține iarăși capul sus, la fel ca Émile în timpul epidemiei.

— Închisoarea nu te sperie? Pentru dumneata? Pentru Damas?

— Închisoarea? spuse Clémentine lovindu-se peste coapse cu mâinile. Glumești, domnule comisar? Arnaud și cu mine n-am omorât pe nimeni. Chiar așa.

— Atunci cine?

— Puricii.

— A da drumul unor purici infectați e ca și cum ai trage într-un om.

— Stai așa, nu erau siliți să înțepe. Ăsta e flagelul lui Dumnezeu, lovește unde-i place. Dacă cineva a ucis, atunci acela e Dumnezeu. Doar n-aveți de gând, așa, la plesneală, să-l arestați și pe Dumnezeu?

Adamsberg privi atent chipul lui Clémentine Courbet, la fel de senin ca acela al nepotului ei. Înțelese de unde venea liniștea aproape imperturbabilă a lui Damas. Și unul și celălalt se credeau perfect nevinovați de cele cinci crime pe care le comiseseră, la fel și de cele trei pe care încă le programau.

— Gata cu prostiile, spuse Clémentine. Acum că am stat de vorbă, vin cu dumneata sau rămân aici?

— Îți cer să vii cu noi, Clémentine Courbet, spuse Adamsberg ridicându-se. Ca să dai o declarație. Ești în arest preventiv.

— Bine, asta îmi convine, spuse Clémentine, ridicându-se la rândul ei. În felul ăsta, am să-mi pot vedea băiatul.

În timp ce Clémentine strângea de pe masă, stingea focul, închidea gazul, Kernorkian îi dădu de înțeles lui Adamsberg că nu simțea o mare tragere de inimă să se ducă să facă percheziție în pod.

— Nu sunt infectați, brigadier, spuse Adamsberg. Doamne sfinte, unde vrei să fi găsit femeia asta șobolani purtători de ciumă? Visează, Kernorkian, chestia asta e doar în capul ei.

— Nu asta spune, obiectă Kernorkian cu un aer sumbru.

— Ea umblă cu ei în fiecare zi și n-are ciumă.

— Cei din neamul Journot sunt protejați, domnule comisar.

— Cei din neamul Journot au o fantomă, iar ea nu-ți va face nimic, ai cuvântul meu. Nu-i atacă decât pe cei care au încercat să distrugă vreun Journot.

— Un fel de răzbunător de familie, ceva de genul ăsta?

— Exact. Ia și un eșantion de cărbune de lemn și trimite-l la laborator, cu mențiunea urgent.

Sosirea bătrânei la Brigadă provocă o oarecare senzație. Luase cu ea o cutie mare plină cu plăcinte pe care i-o arătă veselă lui Damas când se opri în fața lui. Damas zâmbi.

— Nu-ți face griji, Arnaud, îi spuse ea fără să încerce să coboare vocea. Treaba s-a sfârșit. I-au terminat pe toți.

Damas zâmbi și mai mult, luă cutia pe care ea i-o întindea printre gratii și se întoarse să se așeze calm pe banchetă.

— Pregătiți-i celula de lângă Damas, ordonă Adamsberg. Dați jos o saltea de la vestiar și instalați-o cât mai comod cu putință. Are optzeci și șase de ani. Clémentine, spuse el întorcându-se spre bătrână, gata cu prostiile, atacăm acum depoziția sau te simți obosită?

— O atacăm, spuse cu fermitate Clémentine.

Pe la șase seara, Adamsberg plecă să dea o raită pe jos, cu capul plin de dezvăluirile lui Clémentine Journot, căsătorită Courbet. O ascultase preț de două ceasuri, apoi îi confruntase pe bunică și pe nepot. Nici măcar o singură dată, încrederea lor în viitoarea moarte a ultimilor trei torționari nu fusese clintită. Nici măcar atunci când Adamsberg le demonstrase că timpul scurs între momentul când dăduseră drumul puricilor și moartea victimelor era prea scurt, mult prea scurt pentru a putea pune decesul pe seama insectelor purtătoare de ciumă. Acest flagel este mereu gata și la porunca lui Dumnezeu care îl trimite și-l face să plece după plac, răspundea Clémentine, recitând impecabil anunțul „special"din 19 septembrie. Chiar și atunci când Adamsberg le arătase rezultatele negative ale analizelor dovedind inocuitatea totală a puricilor. Chiar și atunci când le pusese sub ochi fotografiile înfățișând strangulările.

Încrederea lor în insecte rămăsese de neclintit și, mai ales, certitudinea lor că trei oameni aveau să moară în scurt timp, unul la Paris, celălalt la Troyes, ultimul la Châtellerault.

Cutreieră pe străzi mai bine de un ceas și se opri în fața închisorii Santé. La etaj, un prizonier își scosese un picior printre gratii. Mereu se găsea câte unul care-și scotea piciorul și îl bălăbănea deasupra bulevardului Arago. Nu o mână, un picior. Nu încălțat, desculț. Un tip care, la fel ca el, voia să umble pe-afară. Se uită la piciorul acela, și-l imagină pe cel al lui Clémentine, apoi pe al lui Damas răsucindu-se în aer. Nu-i credea atât de nebuni în afara acelui culoar pe unde îi trăgea după ea fantoma lor. Când piciorul se retrase brusc în celulă, Adamsberg înțelese că un al treilea element era încă în afara zidurilor, gata să ducă la bun sfârșit lucrarea începută, la Paris, la Troyes, la Châtellerault, cu ajutorul lațului crestat.

XXXV

Adamsberg coti spre Montparnasse și ajunse în piața Edgar Quinet. Peste un sfert de oră, Bertin avea să-și facă auzit gongul de seară.

Deschise ușa de la Vikingul, întrebându-se dacă normandul va îndrăzni să-l ia de guler așa cum procedase cu clientul lui din ajun. Dar Bertin nu se mișcă de la locul lui în timp ce Adamsberg se strecura pe sub prora *drakkar*-ului și lua loc la masa lui obișuită. Nu se mișcă din loc, dar nici nu-l salută și ieși de îndată ce Adamsberg se așezase. Comisarul pricepu că, în răstimp de două minute, toată suflarea din piață va fi informată că polițistul care-l înhățase pe Damas se afla la cafenea, așa că se va pomeni foarte curând cu o trupă care nu-l va mai slăbi din ochi. De fapt după asta și venise. Poate că azi, în mod excepțional, cina de la pensiunea Decambrais se va muta la Vikingul. Își puse mobilul pe masă și așteptă.

Cinci minute mai târziu, un grup ostil dădu de perete ușa cafenelei, condus de Decambrais,

urmat de Lizbeth, Castillon, Le Guern, Éva și încă vreo câțiva. Doar Le Guern părea destul de indiferent față de această situație. Veștile care dădeau peste cap situațiile pe el unul nu-l mai dădeau de mult peste cap.

— Așezați-vă, aproape că le ordonă Adamsberg, ridicând capul pentru a înfrunta fețele agresive care-l înconjurau. Unde e fata? întrebă el căutând-o din ochi pe Marie-Belle.

— E bolnavă, spuse cu glas înăbușit Éva. Zace. Din cauza dumneavoastră.

— Așază-te și dumneata, Éva, spuse Adamsberg. Chipul tinerei își schimbase trăsăturile de la o zi la alta, iar Adamsberg citi în expresia ei o ură nebănuită până atunci, care o făcea să-și piardă grația demodată a melancoliei obișnuite. Ieri încă mai era înduioșătoare, în seara asta devenise amenințătoare.

— Scoate-l pe Damas de acolo, domnule comisar, spuse Decambrais rupând tăcerea. Mergeți alături de drum, o să vă încurcați rău de tot. Damas e un om pașnic, e moale. N-a omorât niciodată pe nimeni.

Adamsberg nu răspunse și se duse la toaletă ca să-l sune pe Danglard. Doi oameni să meargă pentru supraveghere la domiciliul lui Marie-Belle, pe rue de la Convention. Apoi se întoarse să-și reia locul la masă, în fața bătrânului cărturar care îl privea semeț.

— Cinci minute, Decambrais, spuse el ridicând mâna, cu degetele îndepărtate. Am să

vă povestesc o întâmplare. Și puțin îmi pasă dacă am să vă sâcâi pe toți, eu tot povestesc. Iar când povestesc, o fac în ritmul meu și cu vorbele mele. E drept că, uneori, reușesc să-mi adorm adjunctul.

Decambrais își înălță bărbia și tăcu.

— În 1918, spuse Adamsberg, Émile Journot, peticar de felul lui, se întoarce teafăr și nevătămat din războiul din '914.

— Ne doare-n cot, zise Lizbeth.

— Taci, Lizbeth, lasă-l să povestească. Dă-i o șansă.

— Patru ani de front fără nici o rană, continuă Adamsberg, putem vorbi în legătură cu el de un adevărat miracol. În 1916, peticarul salvează viața căpitanului care-l comanda, ducându-se după acesta, care fusese rănit, tocmai în zona neutră, în *no man's land*. Căpitanul, înainte de a fi evacuat în spatele frontului, îi dăruiește, în semn de recunoștință, inelul său soldatului Journot.

— Domnule comisar, spuse Lizbeth, nu ne-am adunat aici ca să istorisim povești frumoase de demult. Nu ne băgați în ceață. Suntem aici ca să vorbim despre Damas.

Adamsberg o privi pe Lizbeth. Era palidă, iar comisarul vedea pentru prima oară cum arată o piele neagră palidă. Tenul ei se făcuse cenușiu.

— Dar povestea lui Damas este tocmai o poveste veche din vremuri de demult, Lizbeth, zise Adamsberg. Așadar, reiau. Soldatul fără

grad Journot nu și-a irosit ziua de pomană. Inelul căpitanului are un diamant, mai mare decât un bob de linte. Pe toată durata războiului, Émile Journot îl păstrează pe deget cu piatra întoarsă spre podul palmei și mânjit de noroi, ca să nu i-l înhațe cineva. Demobilizat în '918, se întoarce în mizeria de la Clichy, dar nu vinde inelul. Pentru Émile Journot, inelul e salvator și sacru. Doi ani mai târziu, o epidemie de ciumă izbucnește în cartier, unde distruge o întreagă stradă. Dar familia Journot, Émile, soția lui și fiica lor, Clémentine, în vârstă de șase ani, sunt cu toții cruțați. Oamenii încep să murmure, să acuze. Émile află de la medicul care îngrijește cartierul devastat că diamantul protejează împotriva flagelului.

— E adevărată tâmpenia asta? întrebă Bertin de la bar.

— E adevărată în cărți, spuse Decambrais. Continuă, Adamsberg, povestea cam tărăgănează.

— V-am prevenit. Dacă vreți vești despre Damas, mă ascultați cum tărăgănez până la capăt.

— Vești, mereu e vorba de vești, spuse Joss, vechi sau noi, lungi sau scurte.

— Mulțumesc, Le Guern, spuse Adamsberg. Émile Journot este imediat acuzat că el conduce ciuma, că poate chiar o răspândește.

— Ce-avem noi cu Émile ăsta? spuse Lizbeth.

— E străbunicul lui Damas, Lizbeth, spuse Adamsberg, mai sobru. Amenințată cu linșarea,

familia Journot fuge din cartierul Hauptoul în plină noapte, cu fetița dusă pe umeri de tatăl ei, străbătând locurile unde erau aruncate gunoaiele și unde trăgeau să moară șobolanii purtători de ciumă. Diamantul îi ocrotește, se refugiază teferi și nevătămați la un văr la Montreuil și nu se întorc în fostul lor cartier decât atunci când tragedia s-a încheiat. De acum, reputația lor e gata. Cei din neamul Journot, odinioară alungați, au acum aură de eroi, de învingători, de adevărați stăpâni ai ciumei. Povestea lor miraculoasă devine gloria lor de peticari și deviza lor, Émile se atașează definitiv de inelul lui și de toate întâmplările legate de ciumă. Fiica lui, Clémentine, moștenește la moartea lui inelul, gloria și poveștile. Se mărită și își crește cu mândrie fiica, Roseline, în cultul puterii neamului Journot. Fiica aceasta se căsătorește cu Heller-Deville.

— Ne îndepărtăm, ne îndepărtăm, bombăne Lizbeth.

— Ne apropiem, spuse Adamsberg.

— Heller-Deville? Industriașul din aeronautică? întrebă Decambrais, cam țeapăn.

— Asta va deveni mai târziu. La vremea respectivă, e un flăcău de douăzeci și trei de ani, ambițios, inteligent, violent, neavând altă dorință decât să stăpânească lumea. Acesta e tatăl lui Damas.

— Damas se numește Viguier, spuse Bertin.

— Nu e numele lui. Damas se numește Heller-Deville. A crescut între un tată brutal și o

mamă mereu plânsă. Heller-Deville își bate nevasta și își lovește fiul, iar după șapte ani de la nașterea băiatului, își părăsește mai mult sau mai puțin familia.

Adamsberg îi aruncă o privire Évei, care plecă brusc capul.

— Și fetița? întrebă Lizbeth care începea să se lase prinsă.

— Ei nu vorbesc despre Marie-Belle. Fetița s-a născut mult după Damas. Damas se refugiază de fiecare dată când are ocazia la bunica lui, Clémentine, la Clichy. Ea îl împacă pe copil, îl încurajează și-l întărește povestindu-i mereu glorioasele aventuri ale ramurii Journot. După scatoalcele căpătate de la tată și plecarea acestuia, celebritatea familiei Journot devine unica forță a lui Damas. Bunică-sa îi încredințează solemn inelul când împlinește zece ani și, odată cu diamantul, puterea de a comanda flagelul lui Dumnezeu. Ceea ce era încă un joc războinic pentru băiat, prinde acum rădăcini în mintea lui și devine un formidabil instrument de răzbunare, deocamdată încă simbolic. Scotocind prin târgurile din Saint-Ouen și Clignancourt, bunică-sa a acumulat o impresionantă colecție de lucrări despre ciumă, cea din 1920, ciuma ei, și despre toate celelalte, care vin la rândul lor să întrețină epopeea familiei.Vă las să vă imaginați. Mai târziu, Damas e destul de mare ca să descopere singur consolarea în acele istorisiri atroce despre ciuma neagră. Ele nu îl sperie, ba

dimpotrivă. Poartă mereu diamantul marelui Émile, eroul din '914-'918 și eroul ciumei. Povestirile astea îl alină, constituie răzbunarea lui naturală împotriva unei copilării chinuite. Colacul lui de salvare. Ați înțeles?

— Nu vedem care e legătura, spuse Bertin. Asta nu dovedește nimic.

— Damas are acum optsprezece ani. E un tânăr firav, anapoda întocmit, anapoda crescut. Devine fizician, probabil ca să-și întreacă tatăl. E instruit, latinist, fin pestolog, om de știință cultivat și supradotat, și are în minte o fantomă, o obsesie. Se înverșunează și se lansează până la urmă în branșa aeronautică. La douăzeci și patru de ani, descoperă un procedeu de fabricare care reduce cu sută la sută riscurile de eroare în cazul oțelului alveolat ușor ca un burete, n-am înțeles chiar totul. Nu vă pot spune de ce, dar acest oțel este extrem de important pentru industria aeronautică.

— Damas a descoperit o asemenea chestie? spuse Joss, uluit. La douăzeci și patru de ani?

— Exact. Și are de gând s-o negocieze foarte scump. Numai că un tip decide să nu negocieze nimic și să-i smulgă pur și simplu oțelul ăsta lui Damas, după principiul „nu știu, n-am văzut". Pune pe urmele lui șase oameni, șase câini turbați, care-l umilesc, îl torturează și o violează pe iubita lui. Damas le spune ce vor să audă, pierzându-și într-o singură seară orgoliul, dragostea și descoperirea. Și gloria. O lună mai

târziu, iubita lui se aruncă de la fereastră. Acum aproape opt ani, s-a judecat afacerea Arnaud Heller-Deville. Acuzat că a aruncat-o pe fată de la fereastră, e condamnat la cinci ani de pușcărie pe care îi ispășește până la capăt, cu mai puțin de doi ani în urmă.

— De ce n-a spus Damas nimic la proces? De ce s-a lăsat închis?

— Pentru că, dacă polițiștii îi identificau pe torționari, Damas își pierdea libertatea de acțiune. Or, Damas voia să se răzbune, cu toată puterea. La vremea respectivă, nu era în măsură să se lupte cu ei. Dar, cinci ani mai târziu, e cu totul altceva. Damas cel firav iese din pușcărie cu cincisprezece kilograme de mușchi în plus, hotărât să nu mai audă vorbindu-se de oțel restul zilelor lui și obsedat de revanșă. La pușcărie, e ușor să devii obsedat de ceva. E aproape singurul lucru care-ți rămâne: să devii obsedat de o idee. Iese de acolo și are de ucis opt persoane: pe cei șase, pe fata care îi însoțea și pe șef. În toți acești cinci ani, bătrâna Clémentine a mers cu răbdare pe urmele lor, conformându-se indicațiilor lui Damas. De data asta, sunt pregătiți. Ca să ucidă, Damas recurge firește la puterea familiei. La ce altceva? Cinci au murit săptămâna asta. Mai rămân trei.

— Nu se poate, spuse Decambrais.

— Damas și bunica lui au mărturisit totul, spuse Adamsberg privindu-l țintă în ochi. Șapte ani de pregătiri. Șobolanii, puricii și vechile

terfeloage sunt acasă la bunica lui, tot la Clichy. Plicurile gălbui, de asemenea. Și imprimanta. Tot materialul.

Decambrais scutură din cap.

— Damas nu poate ucide, repetă el. Sau atunci renunț la meseria mea de sfătuitor în probleme de viață.

— Dă-i drumul, fac colecție. Danglard și-a mâncat deja cămașa. Damas a mărturisit, Decambrais.Totul. În afară de numele celor trei victime care au mai rămas, a căror moarte iminentă o așteaptă.

— A spus el că i-a ucis? El însuși?

— Nu, recunoscu Adamsberg. Zice că puricii purtători de ciumă i-au ucis.

— Dacă povestea asta e adevărată, zise Lizbeth, eu una n-am să spun că greșește.

— Dacă vrei, du-te să-l vezi, Decambrais, pe el și pe „Mané", cum o numește pe bunică-sa. Îți va confirma tot ce v-am spus, Du-te, Decambrais. Du-te să-l auzi.

O tăcere grea se așternu în jurul mesei. Bertin uitase să-și bată gongul. Cuprins de panică, la ora opt douăzeci și cinci izbi cu pumnul în placa grea de aramă. Gongul bubui sinistru, ca o concluzie potrivită pentru povestea atroce din vremurile bune de odinioară, povestea lui Arnaud Damas Heller-Deville.

Un ceas mai târziu, informația circulase îndeajuns, în fragmente indigeste, iar Adamsberg

stătea în piață, alături de un Decambrais de acum hrănit și calmat.

— Asta e, Decambrais, spuse Adamsberg. Nu putem face nimic. Și eu regret.

— E ceva care șchioapătă, spuse Decambrais.

— E adevărat. E ceva care șchioapătă. Cărbunele.

— A, știți deja?

— O enormă eroare pentru un fin pestolog, murmură Adamsberg. Și nici nu sunt sigur, Decambrais, că cei trei tipi care mai trebuie lichidați au șanse să scape.

— Damas și Clémentine sunt la păstrare.

— Chiar și-așa.

XXXVI

Adamsberg plecă din piață la ora zece având senzația că sărise peste o căsuță, și mai știa și peste care anume. Ar fi vrut s-o vadă pe Marie-Belle în grup.

O afacere de familie, confirmase Ferez.

Absența lui Marie-Belle dezechilibrase tabloul celor strânși în jurul mesei la Vikingul. Trebuia să stea de vorbă cu ea. Era singurul punct de disensiune apărut în cuplul Damas-Mané. Când Adamsberg rostise numele fetei, Damas voise să răspundă, iar bătrâna Clémentine se întorsese furioasă poruncindu-i s-o dea uitării pe acea „fiică de târfă". Bătrâna bombănise apoi printre dinți, iar lui i se păruse că prinde ceva de genul „grăsana din Romorantin". Damas păruse destul de necăjit și se străduise să schimbe subiectul, adresându-i lui Adamsberg o privire grea care părea să-l implore să nu se mai ocupe de sora lui. Și tocmai din acest motiv se ocupa Adamsberg acum de ea.

Nu era încă unsprezece când ajunse în rue de la Convention. Îi reperă pe doi dintre oamenii săi stând tolăniți într-o mașină cu aspect foarte banal, nu departe de clădire. Sus, la etajul patru, era aprinsă lumina. Putea așadar să sune la ușa lui Marie-Belle fără să riște s-o trezească. Însă Lizbeth spusese că fata era bolnavă. Șovăia. Se simțea în fața lui Marie-Belle la fel de sfâșiat în două ca în fața lui Damas și a lui Clémentine, o parte din el înmuiată de convingerea lor că erau nevinovați, o altă parte hotărâtă să pună mâna pe propagatorul ciumei, oricât de multiplu s-ar fi dovedit el.

Înălță capul spre clădire. Era un imobil de tip burghez, de lux, cu fațadă din piatră, cu balcoane sculptate. Apartamentul cu șase ferestre ocupa întreg etajul. Era mare averea Heller-Deville, foarte mare! Adamsberg se întrebă de ce, dacă era adevărat că avea nevoie sa muncească, Damas nu-și deschisese un magazin de lux în locul acelui parter întunecos și încărcat de la Roll-Rider.

În timp ce aștepta ascuns în umbră, nehotărât, văzu că se deschide poarta mare pentru vehicule. Marie-Belle ieși la brațul unui bărbat destul de scund și făcu câțiva pași împreună cu el pe trotuarul pustiu. Îi vorbea agitată, nerăbdătoare. Amantul ei, își zise Adamsberg. Era poate o ceartă de îndrăgostiți, din cauza lui Damas. Se apropie ușor. Îi distingea bine în lumina felinarelor, două capete blonde și fine.

Bărbatul întoarse capul ca să-i răspundă lui Marie-Belle, astfel că Adamsberg îl văzu din față. Un tip destul de frumușel, cam fad, fără sprâncene, dar cu înfățișare delicată. Marie-Belle îl strânse tare de braț, apoi îl sărută pe amândoi obrajii înainte de a pleca.

Adamsberg privi cum se închide poarta imobilului în urma ei și-l văzu pe tânăr plecând de-a lungul trotuarului. Nu, nu era amantul ei. Nu-și putea săruta amantul pe amândoi obrajii, atât de scurt. Era altcineva atunci, un prieten. Adamsberg urmări din ochi silueta tânărului care se îndepărta, apoi traversă strada ca să urce la Marie-Belle. Nu era bolnavă. Era la o întâlnire. Cu nu se știe cine.

Cu fratele ei.

Adamsberg rămase țintuit locului, cu mâna pe ușa imobilului. Fratele ei. Mai tânărul ei frate. Aveau același păr blond, aceleași sprâncene slab desenate, același zâmbet rece. Marie-Belle în variantă molatică, ternă. Fratele mai mic de la Romorantin căruia îi era atât de frică de Paris. Dar care se afla la Paris. Adamsberg realiză în clipa aceea că nu remarcase nici măcar un singur telefon spre Romorantin, în departamentul Loir-et-Cher, pe lista apelurilor lui Damas. Or, se presupunea că sora lui îl suna regulat. Băiatul nu era descurcăreț, băiatul voia să fie ținut la curent.

Dar băiatul era la Paris. Cel de-al treilea descendent Journot.

Adamsberg o luă pe rue de la Convention în pas alergător. Strada era lungă și-l vedea pe tânărul Heller-Deville de departe. Ajuns la treizeci de metri de el, încetini și-l urmări pe întuneric. Tânărul arunca mereu priviri spre carosabil, de parcă s-ar fi uitat după un taxi. Adamsberg se ascunse sub arcada unei intrări ca să ceară o mașină. Apoi își puse aparatul în buzunarul interior al hainei, dar îl scoase din nou și se uită iar la el. În ochiul mort al telefonului, citi că de acum Camille nu-l va mai suna. Va aștepta cinci ani, zece ani, o veșnicie, poate. Bine, atâta pagubă, îi era indiferent.

Alungă gândul acesta și reîncepu urmărirea lui Heller-Deville.

Heller-Deville cel tânăr, al doilea bărbat, cel care avea să ducă la bun sfârșit operațiunea de răspândire a ciumei, acum când fratele mai mare și Mané erau arestați. Și nici Damas, nici Clémentine nu se îndoiau nici măcar o clipă că ștafeta fusese preluată. Puterea epopeii familiale lucra mai departe. Descendenții neamului Journot se pricepeau să strângă rândurile și nu tolerau dezonoarea. Erau stăpâni, nu martiri. Și spălau afrontul în sângele ciumei. Marie-Belle tocmai îi transferase autoritatea mezinului familiei Journot. Damas ucisese cinci oameni, celălalt avea să ucidă și el trei.

Nu trebuia în ruptul capului să-l scape din ochi, nu trebuia cu nici un chip să-l sperie. Urmărirea se complica din cauză că tânărul întorcea

adesea capul spre stradă, iar Adamsberg făcea la fel, de teamă că va vedea ivindu-se un taxi pe care nu era sigur că-l va putea bloca fără să dea alarma. Adamsberg reperă o mașină care trecea încet prin intersecții, o mașină bej pe care o recunoscu imediat ca fiind un vehicul al Brigăzii. Mașina rulă până în dreptul lui și Adamsberg îi făcu discret semn șoferului să încetinească, fără să întoarcă și capul.

Patru minute mai târziu, ajuns la intersecția Félix-Faure, tânărul Heller-Deville ridică brațul și un taxi opri lângă bordură. La treizeci de metri în urma lui, Adamsberg sări în mașina bej.

— Mergi în urma taxiului, șopti el închizând ușor portiera.

— Pricepusem deja, răspunse locotenentul Violette Retancourt, femeia cea greoaie și masivă care-l interpelase brutal cu ocazia primei lor reuniuni de urgență.

Alături de ea, Adamsberg îl recunoscu pe tânărul Estalère cel cu ochi verzi.

— Retancourt, se prezentă femeia.

— Estalère, spuse tânărul.

— Urmărește-l încet, fără manevre greșite, Retancourt. Țin la el ca la ochii mei.

— Cine e?

— Al doilea, strănepot Journot, un pretențios. El e cel care se pregătește să pedepsească un torționar la Troyes, un altul la Châtellerault și pe Kévin Roubaud la Paris, imediat ce îl vom elibera.

— Niște nemernici, spuse Retancourt. N-am de gând să plâng după ei.

— Nu putem aștepta să fie strangulați în timp ce noi jucăm cărți, locotenent Retancourt, spuse Adasmberg.

— De ce nu?

— Nu vor scăpa, crede-mă. Dacă nu mă înșel, cei din familia Journot-Heller-Deville acționează în sens ascendent, de la cel mai mărunt la cel mai ticălos. Am impresia că și-au început masacrul cu unul dintre cei mai puțin cruzi din bandă și că-l vor termina cu regele ticăloșilor. Pentru că, încetul cu încetul, membrii comandoului au priceput, la fel ca Sylvain Marmot, la fel ca Kévin Roubaud, că fosta lor victimă s-a întors. Ultimii trei știu acest lucru, așteaptă și mor de frică. Asta sporește plăcerea răzbunării. Cotește la stânga, Retancourt.

— Am văzut.

— Logic, ultimul de pe listă ar trebui să fie comanditarul supliciului. Un fizician, neapărat din sectorul industriei aeronautice, în stare să înțeleagă întreaga importanță a procedeului descoperit de Damas. Nu cred că există tipi din ăștia cu miile la Troyes sau la Châtellerault. L-am pus pe Danglard să verifice. Pe ăsta avem șanse să-l dibuim.

— N-avem decât să-l lăsăm pe tânărul Journot să ne ducă până la el.

— E riscant, Retancourt, e ca în ghicitoarea cu capra și varza. Atât timp cât dispunem și de alte mijloace, prefer să evit așa ceva.

— Unde ne duce? Mergem spre nord.

— La el acasă, într-un hotel sau o cameră închiriată. Și-a primit ordinele, iar acum se duce să doarmă. Noaptea va fi liniștită. Nu va face o plimbare cu taxiul la Troyes sau la Châtellerault. Tot ce ne interesează în seara asta e adresa la care se ascunde. Numai că de mâine are să plece. Trebuie să acționeze foarte repede.

— Și sora lui?

— Știm unde e sora lui și o ținem sub supraveghere. Damas i-a încredințat toate detaliile pentru ca ea să le poate transmite mai departe fratelui mai tânăr dacă apare ceva neprevăzut. Ceea ce contează pentru ei, locotenent, este să-și termine treaba începută. Doar despre asta vorbesc. Să-și termine treaba începută. Pentru că un Journot nu cunoaște eșecul, începând din 1914, și nici nu trebuie să-l cunoască.

Estalère fluieră printre dinți.

— Înseamnă că eu, unul, nu sunt un Journot. Acum sunt sigur.

— Nici eu, spuse Adamsberg.

— Ne apropiem de Gara de Nord, spuse Retancourt. Și dacă ia trenul încă din seara asta?

—E prea târziu. Și nici măcar nu are cu el o geantă de voiaj.

— Poate călători și fără bagaj.

— Și cu vopseaua neagră cum rămâne, locotenent? Cu uneltele de lăcătușerie? Cu plicul cu purici? Cu gazul lacrimogen? Cu lațul? Cu cărbunele de lemn? Nu poate băga toate astea în buzunarul de la spate al pantalonilor.

— Asta ar însemna că fratele mai mic se pricepe și el la forțat ușile.

— Cu siguranță. Dacă nu cumva își va atrage victima afară din casă, cum a procedat în cazul lui Viard și Clerc.

— Nu e chiar așa de simplu, spuse Estalère, dacă victimele sunt acum în alertă. Și, după cum spuneți, sunt în alertă.

— Dar sora? spuse Retancourt. E nostim cât e de ușor pentru o fată să atragă un tip afară din casă. E frumoasă?

— Da. Însă eu cred că Marie-Belle nu face altceva decât să fie informată și să informeze la rândul ei. Nu sunt sigur că știe totul. E naivă și foarte vorbăreață, și probabil că Damas nu prea are încredere în ea sau poate că o protejează.

— O afacere între bărbați, oarecum? spuse Retancourt destul de aspru. O afacere între supraoameni?

— Asta e toată problema. Frânează, Retancourt. Stinge farurile.

Taxiul îl lăsase pe tânăr lângă canalul Saint-Martin, pe o porțiune pustie a cheiului de la Jemmapes.

— Un colț liniștit, așa s-ar spune, murmură Adamsberg.

— Așteaptă să plece taxiul înainte să se ducă acasă, comentă Retancourt. E prudent, supraomul. După părerea mea, n-a dat adresa exactă. O să meargă pe jos.

— Ține-te după el cu farurile stinse, locotenent, spuse Adamsberg, în timp ce tânărul o pornea pe jos. Ține-te după el. Stop.

— Pe dracu, am văzut și eu, spuse Retancourt.

Estalère îi aruncă o privire panicată lui Violette Retancourt. Ce naiba, nu îi spui „pe dracu" șefului.

— Iertați-mă, mormăi Retancourt, mi-a scăpat. E adevărat că văzusem. Văd foarte bine pe întuneric. Tânărul nu se mai mișcă din loc. Așteaptă lângă canal. De ce s-a oprit? Doarme pe el sau ce face?

Adamsberg zăbovi câteva clipe să cerceteze locul, aplecându-se în față printre cei doi locotenenți.

— Eu ies, spuse el. Mă duc cât mai aproape, în spatele panoului publicitar.

— Unde se vede ceașca aia de cafea? întrebă Retancourt. Și „Să mori de plăcere"? Nu e prea încurajator, ca ascunzătoare.

— E adevărat că ai ochi buni, locotenent.

— Când vreau. Vă pot chiar spune că în jur e o grămadă de pietriș. O să facă zgomot. Supraomul își aprinde o țigară. Cred că așteaptă pe cineva.

— Sau ia aer, sau cugetă. Plasați-vă amândoi la patruzeci de pași în urma mea, la fără zece și la și zece.

Adamsberg coborî din mașină fără zgomot și se apropie de silueta zveltă care aștepta pe malul apei. Ajuns la treizeci de metri, își scoase pantofii, străbătu pas cu pas porțiunea cu pietriș și se lipi de panoul publicitar cu „Să mori de plăcere". În acel sector aproape cufundat în beznă, canalul abia se vedea. Adamsberg își ridică privirea și constată că cele trei felinare mai apropiate erau stricate, cu geamurile sparte. Poate că tipul nu ieșise doar ca să ia aer. Tânărul aruncă țigara în apă, apoi își trosni degetele, întâi la o mână, apoi la cealaltă, ținând sub observație cheiul pe partea stângă. Adamsberg se uită în aceeași direcție. O umbră se apropia, înaltă, slabă, șovăielnică. Un bărbat, un bătrân care se uita atent pe unde calcă. Al patrulea Journot? Un unchi? Un stră-unchi?

Ajungând în dreptul tânărului, bătrânul se opri în întuneric, nehotărât.

— Dumneata ești? întrebă el.

Primi un pumn direct în maxilar, urmat de o lovitură în plex, și se prăbuși ca un castel din cărți de joc.

Adamsberg străbătu în fugă spațiul care îl despărțea de chei, în timp ce tânărul arunca trupul în canal. Zgomotul pașilor lui Adamsberg îl făcu să se întoarcă și să o ia la fugă, totul într-o fracțiune de secundă.

— Estalère! După el! strigă Adamsberg înainte de a plonja drept în canal, unde bătrânul plutea cu fața în jos, nemișcat. Din câteva mișcări de bras, Adamsberg îl trase la mal, unde Estalère îi întindea deja mâna.

— Ce dracu', Estalère! zbieră Adamsberg. Tipul! Fugi după el!

— Retancourt e pe urmele lui, îi explică Estalère, de parcă și-ar fi trimis câinii pe urmele fugarului.

Îl ajută pe Adamsberg să urce pe chei și să tragă după el corpul greu și alunecos.

— Respirație artificială, ordonă Adamsberg, alergând pe chei.

În depărtare se vedea silueta tânărului, care fugea sprinten ca un cerb. În urma lui venea cu pas greoi masiva Retancourt, la fel de neputincioasă ca un tanc urmărind un pescăruș. Apoi, umbra masivă păru că micșorează distanța și chiar că se apropie vizibil de pradă. Adamsberg încetini pasul, uluit. Douăzeci de pași mai târziu, auzi o bufnitură, un zgomot surd și un țipăt de durere. În depărtare nu mai alerga nimeni.

— Retancourt? strigă el.

— Nu vă grăbiți, îi răspunse vocea gravă a femeii. Îl țin bine.

Două minute mai târziu, Adamsberg o descoperea pe Violette Retancourt, comod instalată pe pieptul fugarului, strivindu-i toate coastele din partea de sus a pieptului. Tânărul respira anevoie, răsucindu-se în toate părțile ca

să scape de sub bomba aceea care căzuse peste el. Retancourt nici măcar nu se obosise să-și scoată pistolul.

— Alergi iute, locotenent. N-aș fi pus pariu pe dumneata.

— Pentru că am fundul mare?

— Nu, minți Adamsberg.

— Greșiți. Asta mă frânează.

— Nu s-ar zice.

— Să spunem că am energie, zise Retancourt. O transform în ce vreau.

— De pildă?

— De pildă, în clipa asta o transform în greutate.

— Ai o lanternă? În a mea a intrat apă.

Retancourt îi întinse lanterna ei și Adamsberg lumină chipul prizonierului. Apoi îi puse cătușele, mai bine zis îl prinse de încheietura mâinii lui Retancourt. Ca de un copac.

— Tinere descendent Journot, zise el, răzbunarea se oprește aici, pe cheiul de la Jemmapes.

Omul se întoarse spre el, plin de ură și uluit.

— Vă înșelați asupra persoanei, spuse el, strâmbându-se. Bătrânul a vrut să mă atace, eu m-am apărat.

— Era în spatele tău. I-ai trântit un pumn în față.

— Pentru că scosese un revolver! M-a întrebat: „Dumneata ești?“ și în același timp a scos revolverul! L-am lovit. Nu știu ce voia de la mine. Vă rog, nu i-ați putea spune femeii ăsteia să se ridice? Mă sufoc.

— Așază-te pe picioarele lui, Retancourt.

Adamsberg îl percheziționă. Dădu peste portofel în buzunarul de la piept al jachetei și-l goli, apoi examină conținutul în lumina lanternei.

— Dați-mi drumul! strigă tânărul. M-a atacat!

— Taci din gură. Lucrurile încep să se lege.

— Faceți o eroare de persoană! Nu cunosc nici un Journot!

Adamsberg se încruntă și lumină cartea de identitate.

— Nu te numești nici Heller-Deville? întrebă el, surprins.

— Nu! Vedeți că vă înșelați? El m-a atacat!

— Ridică-l în picioare, Retancourt, ordonă Adamsberg. Du-l la mașină.

Adamsberg se ridică și el, cu hainele șiroind de apă murdară, și se întoarse gânditor la Estalère. Tânărul se numea Antoine Hurfin, se născuse la Vétigny, în departamentul Loir-et-Cher. Să fi fost doar un prieten al lui Marie-Belle? Atacat de bătrân?

Estalère părea să fi readus la viață trupul bătrânului, pe care-l sprijinea ținându-l pe după umeri.

— Estalère, întrebă Adamsberg apropiindu-se, de ce n-ai alergat atunci când ți-am ordonat?

— Iertați-mă, domnule comisar, nu m-am supus ordinului. Dar Retancourt aleargă de trei ori mai iute decât mine. Deja fugarul nu mai putea fi ajuns, am crezut că ea era singura noastră șansă.

— Ciudat că părinții ei au botezat-o Violette.

— Știți, domnule comisar, un bebeluș nu e o ființă prea mare, nu poate nimeni bănui că se va transforma într-un tanc. Dar e foarte blândă, ca femeie, adăugă el imediat ca să se corecteze. Foarte drăguță.

— Da?

— Trebuie s-o cunoști, evident.

— Cum se simte omul?

— Respiră, dar avea deja apă în plămâni. E încă în stare de șoc, epuizat, poate că suferă cu inima. Am chemat ajutoare, am făcut bine?

Adamsberg îngenunche și își îndreptă fasciculul lanternei spre capul omului, care se odihnea pe umărul lui Estalère.

— Fir-ar să fie. Ăsta e Decambrais.

Adamsberg îi apucă bărbia, o scutură ușor.

— Decambrais, sunt eu, Adamsberg. Deschide ochii, amice.

Decambrais făcu un efort și își ridică pleoapele.

— Nu era Damas, spuse el cu voce slabă. Cărbunele.

Ambulanța frână în dreptul lor și doi bărbați coborâră cu o targă.

— Unde-l duceți? întrebă Adamsberg.

— La Saint-Louis, spuse unul din infirmieri ridicându-l pe bătrân.

Adamsberg îi privi cum îl instalează pe Decambrais pe targă și-l cară la mașină. Își scoase telefonul mobil din buzunar și clătină din cap a jale.

— Mobilul meu s-a înecat, îi spuse el lui Estalère. Dă-mi-l pe al dumitale.

Adamsberg realiză că, și dacă ar fi vrut, Camille nu l-ar mai fi putut suna. Mobilul lui murise. Dar asta nu avea nici o importanță, Camille oricum nu-l mai voia. Foarte bine. Nu suna. Și du-te, Camille, du-te.

Adamsberg formă numărul de acasă al lui Decambrais, dar îi răspunse Éva, care încă nu dormea.

— Éva, dă-mi-o pe Lizbeth, e urgent.

— Lizbeth e la cabaret, zise Éva sec. Cântă.

— Atunci dă-mi numărul cabaretului.

— N-o putem deranja pe Lizbeth când e pe scenă.

— E un ordin, Éva.

Adamsberg așteptă un minut în tăcere, întrebându-se dacă nu cumva chiar intra în pielea unui polițai. Înțelegea foarte bine că Éva simțea nevoia să pedepsească întreaga lume, dar pur și simplu nu era momentul.

Trecură zece minute până să obțină legătura cu Lizbeth.

— Eram gata de plecare, domnule comisar. Dacă mă anunțați că-i dați drumul lui Damas, vă ascult. Altfel, vă pierdeți vremea de pomană.

— Te sun ca să te anunț că Decambrais a fost atacat. Îl ducem la spitalul Saint-Louis. Nu, Lizbeth, o să fie bine, cred. Nu, l-a lovit un tânăr. Nu știu, îl vom interoga. Fii drăguță și pregătește-i o geantă cu cele necesare, nu uita să pui

și o carte-două și du-te să-l vezi. Are nevoie de dumneata.

— E din cauza dumneavoastră. De ce l-ați chemat?

— Unde, Lizbeth?

— Când l-ați sunat. Nu aveți destui oameni la poliție? Decambrais nu e rezervist.

— Eu nu l-am sunat, Lizbeth.

— Era unul dintre colegii dumneavoastră, insistă Lizbeth. Suna ca din partea dumneavoastră. Nu-s nebună, doar eu am transmis mesajul cu întâlnirea.

— Pe cheiul de la Jemmapes?

— În fața numărului 57, la unsprezece treizeci seara.

Adamsberg dădu din cap.

— Lizbeth, Decambrais să nu se miște din cameră sub nici un pretext, oricine l-ar suna.

— Nu erați dumneavoastră?

— Nu, Lizbeth. Rămâi lângă el. Îți trimit un agent.

Adamsberg închise ca să telefoneze acum la Brigadă.

— Brigadier Gardon, anunță un glas.

— Gardon, trimite un om la spitalul Saint-Louis, să facă de pază la camera lui Hervé Ducouëdic. Și încă doi oameni să preia schimbul în rue de la Convention, la domiciliul lui Marie-Belle. Nu, același lucru, să se mulțumească doar să păzească imobilul. Când ea va ieși mâine dimineață, să mi-o aduceți.

— Arest preventiv, domnule comisar?

— Nu, mărturie. Cum se simte bătrâna?

— A stat puțin de vorbă cu nepotul ei, printre gratiile celulei. Acum doarme.

— A stat de vorbă despre ce, Gardon?

— Au jucat, la drept vorbind. Au jucat jocul portretului chinezesc. Jocul acela cu personaje, poate știți. Dacă ar fi culoare? Dacă ar fi animal? Dacă ar fi zgomot? Și trebuie să ghicești persoana aleasă. Nu e ușor.

— Nu s-ar zice că soarta lor îi preocupă.

— Deloc. Bătrâna are mai degrabă chef să destindă atmosfera la Brigadă. Heller-Deville e un tip bine, și-a împărțit plăcintele. În mod normal, Mané le face cu caimac, dar n-a mai...

— Știu, Gardon. Pune smântână. S-au primit rezultatele despre cărbunele de lemn de la Clémentine de acasă?

— Acum o oră. Îmi pare rău, e negativ. Nici urmă de lemn de măr. E frasin, ulm și salcâm, toate din comerț.

— Fir-ar să fie!

— Știu, domnule comisar.

Adamsberg se întoarse la mașină, cu hainele ude lipindu-i-se de corp, scuturat de un ușor frison. Estalère se așezase la volan, Retancourt era pe bancheta din spate, încătușată de prizonier. Se aplecă peste portieră.

— Estalère, dumneata mi-ai luat pantofii? întrebă el. Nu găsesc nici urmă de pantofi.

— Nu, domnule comisar, nu i-am văzut.

— Atâta pagubă, spuse Adamsberg, urcându-se în față. Doar n-o să stăm să-i căutăm toată noaptea.

Estalère demară. Tânărul încetase să-și mai proclame inocența, descurajat parcă de masivitatea impasibilă a lui Retancourt.

— Du-mă la mine acasă, spuse Adamsberg. Transmite echipei de noapte să înceapă interogatoriul lui Antoine Hurfin Heller-Deville Journot sau cine știe cum s-o numi.

— Hurfin, mârâi tânărul. Antoine Hurfin.

— Verificarea identității, anchetă la domiciliu, alibiuri și tot tacâmul. Eu am să mă ocup de blestematul ăla de cărbune de lemn.

— Unde? întrebă Retancourt.

— Acasă, în pat.

Lungit în beznă, Adamsberg închise ochii. Trei vârfuri ieșeau la suprafață din pâcla oboselii și din stolul de evenimente ale zilei. Plăcintele lui Clémentine, telefonul înecat, cărbunele de lemn. Alungă plăcintele din minte, nu aveau nici o importanță pentru anchetă, dar reprezentau un moment de pauză benefică pentru liniștea sufletească a propagatorului de ciumă și a bunicii sale. Telefonul mobil înecat îl bântui și el o vreme, precum o speranță înghițită de apă, o epavă, un naufragiu ce ar fi putut figura în Paginile de Istorie pentru toți ale lui Joss Le Guern.

Telefon mobil Adamsberg, autonomie baterie trei zile, pornit fără încărcătură de pe strada Delambre, ajunge canal Saint-Martin și se scufundă ancorat. Echipaj pierdut. Femeie la bord, Camille Forestier, pierdută.

Receptat. Nu suna, Camille. Du-te. E totuna.

Mai rămânea cărbunele de lemn.

Se întorcea aici. Aproape la începutul începutului.

Damas era un fin pestolog și totuși comisese o enormă eroare. Iar aceste două propoziții nu puteau face casă bună împreună. Fie că Damas nu cunoștea aproape nimic în materie de ciumă și comitea eroarea pe care oricine o putea comite, de a înnegri pielea victimelor. Fie că Damas cunoștea câte ceva și atunci nu ar fi îndrăznit niciodată să facă o asemenea greșeală. Nu un tip ca Damas. Nu un tip atât de pătruns de respect față de textele vechi, încât semnala toate întreruperile pe care le făcea. Nimic nu-l obliga pe Damas să introducă acele puncte de suspensie care complicau lectura anunțurilor speciale ale Crainicului. Totul se afla aici, în miezul acelor puncte, dispuse ca niște semne orbitoare ale unei devoțiuni de erudit față de textul original. O devoțiune de pestolog. Nu te joci cu textul unuia dintre cei Vechi, nu-l mărunțești după cum îți convine, ca pe o vulgară mixtură. Îl cinstești și îl respecți, ai pentru el venerația unui credincios, nu comiți o blasfemie. Un tip care pune puncte de suspensie nu înnegrește corpurile cu cărbune,

nu comite o enormă eroare. Ar fi o ofensă, o insultă la adresa flagelului lui Dumnezeu nimerit pe mâinile unui idolatru. Cel care se crede stăpânul unei credințe devine preacucernicul ei credincios. Damas se folosea de puterea Journot, dar era ultimul dintre oameni care și-ar fi bătut joc de ea.

Adamsberg se dădu jos din pat și se învârti o vreme prin cele două camere. Damas nu manevrase Istoria. Damas pusese punctele de suspensie. Așadar, Damas nu mânjise cu cărbune corpurile.

Așadar, Damas nu ucisese. Cărbunele acoperea foarte precis urmele de strangulare. Era ultimul gest al ucigașului, și nu Damas îl făcuse. Nici nu mânjise cu cărbune, nici nu strangulase. Nici nu dezbrăcase. Și nici nu deschisese el ușile.

Adamsberg rămase nemișcat lângă telefon. Damas nu făcuse altceva decât să execute ceva în care credea. Era stăpânul flagelului și răspândise anunțurile, pictase cifra 4 și dăduse drumul unor purici purtători de ciumă. Anunțuri care garantau revenirea unei veritabile epidemii, care-l eliberau de povara ei. Anunțuri care provocau panică, care îi ofereau întreaga atotputernicie renăscută. Anunțuri care semănau confuzie, lăsându-i mâinile libere. Semnul cifrei 4 limita răul pe care credea că-l înfăptuiește, liniștind conștiința acestui ucigaș închipuit și scrupulos. Un stăpân nu face aproximări în alegerea victimelor. Cifra 4 era necesară pentru

a-l controla pe cel care dădea drumul insectelor, pentru a viza precis și nu grosolan. Nici vorbă ca Damas să ucidă toată suflarea dintr-o clădire când nu voia să elimine decât o singură persoană. Ar fi fost o greșeală de neiertat pentru un descendent al neamului Journot.

Asta făcuse Damas. Crezuse în ce făcea. Lăsase puterea lui să acționeze asupra acelora care pe el îl desființaseră, pentru a putea renaște. Strecurase pe sub cele cinci uși niște purici inofensivi. Clémentine „terminase treaba" și dăduse drumul insectelor acasă la ultimii trei torționari. Aici se opreau crimele inoperante ale credulului propagator de ciumă.

Numai că altcineva ucidea în spatele lui Damas. Cineva care se strecura în pielea fantomei lui și acționa cu adevărat în locul lui. Cineva practic, care nu credea nici măcar o clipă în ciumă și nu se pricepea deloc în acest domeniu. Cineva care credea că pielea ciumaților era neagră. Cineva care comitea o enormă eroare. Cineva care-l împingea pe Damas în capcana adâncă pe care și-o săpase, până la capătul ei ineluctabil. O operație simplă. Damas credea că ucide, altul o făcea în locul lui. Acuzațiile erau zdrobitoare pentru Damas, adunate de la un capăt la altul al șirului, de la puricii de șobolan până la cărbunele de lemn, acuzații care aveau să-l conducă drept la închisoarea pe viață. Cine ar îndrăzni să declare că Damas nu era vinovat,

sprijinindu-se pe câteva amărâte de puncte de suspensie? Ar fi ca și cum o rămurică ar ține piept unui val năucitor de dovezi. Nu s-ar găsi nici măcar un singur jurat care să se aplece asupra celor trei puncte.

Decambrais înțelesese. Se lovise de incompatibilitatea dintre știința maniacă a propagatorului de ciumă și grosolana eroare finală. Se lovise de prezența cărbunelui de lemn și ajunsese la singura soluție posibilă: era vorba de doi oameni. Un propagator de ciumă și un ucigaș. Iar Decambrais vorbea prea mult, seara, la Vikingul. Ucigașul înțelesese. Măsurase consecințele propriei sale gafe. Era o chestiune de ore până ca eruditul ar fi ajuns la capătul raționamentului și le-ar fi spus și polițiștilor. Pericolul era iminent, iar bătrânul trebuia redus la tăcere. Nu mai era timp pentru finețe. Mai rămâneau accidentul, înecul, hazardul murdar.

Hurfin. Un tip care îl ura îndeajuns pe Damas încât să-i dorească prăbușirea. Un tip care se apropiase de Marie-Belle ca să adune informații de la sora cea candidă. O ființă uscată și nevolnică, un bărbat pe care l-ai fi putut crede mai degrabă docil, dar care nu știa ce e frica și nici șovăiala și care era în stare să azvârle un bătrân în apă cât ai bate din palme. Un violent, un asasin rapid. De ce nu-l ucisese atunci direct pe Damas în loc să-i ucidă pe ceilalți cinci?

Adamsberg se duse la fereastră și își lipi fruntea de geam, privind în bezna străzii.

Ce-ar fi dacă ar izbuti să-și schimbe mobilul, recuperându-și totodată vechiul număr?

Scotoci prin haina udă, scoase la iveală telefonul și îl demontă ca să lase interiorul să se usuce. Parcă poți să știi!

Și dacă ucigașul pur și simplu nu putea să-l ucidă pe Damas? Oare din cauză că așa crima i-ar fi fost imputată lui în întregime? La fel cum uciderea unei femei bogate este atribuită soțului sărac? Singura posibilitate: Hurfin era așadar „soțul" lui Damas. Soțul sărac al unui Damas bogat.

Averea Heller-Deville.

Adamsberg sună la Brigadă de la telefonul fix.

— Ce spune? întrebă el.

— Că bătrânul l-a agresat, iar el s-a apărat. E arțăgos, foarte arțăgos.

— Nu-l slăbiți. La telefon e Gardon?

— Locotenent Mordent, domnule comisar.

— El e vinovatul, Mordent. I-a strangulat pe cei patru și pe femeie.

— Nu asta zice.

— Asta a făcut. Are alibiuri?

— Zice că era acasă, la Romorantin.

— Fă cercetări amănunțite în direcția asta, Mordent, vezi ce găsești în legătură cu Romorantin. Caută punctul de legătură între Hurfin și averea Heller-Deville. Mordent, stai o clipă. Adu-mi aminte numele lui mic.

— Antoine.

— Tatăl Heller-Deville se numea Antoine. Trezește-l pe Danglard, trimite-l la Romorantin în viteză. Trebuie să înceapă ancheta încă din zori. Danglard e un expert în logică familială, mai ales pe versantul ei devastat. Spune-i să verifice dacă Antoine Hurfin nu e cumva unul din fiii lui Heller-Deville. Un fiu care n-a fost recunoscut.

— De ce căutăm chestia asta?

— Pentru că asta este, Mordent.

Când se trezi, Adamsberg se uită la mobilul cu măruntaiele scoase, golit și uscat. Formă numărul serviciului tehnic aflat la dispoziția pisălogilor zi și noapte și ceru un aparat nou, dar cu vechiul număr acum înecat.

— Imposibil, îi răspunse un glas obosit de femeie.

— Ba e foarte posibil. Puricele[1] e uscat. Trebuie doar mutat în alt apparat.

— Imposibil, domnule. Doar nu e rufărie, e un purice, adică o cartelă pe care n-o putem…

— Știu totul despre purici, îi tăie vorba Adamsberg. Sunt rezistenți. Vreau doar să-l transferați pe al meu în alt habitat.

— De ce nu vă luați pur și simplu alt număr?

---

1 Joc de cuvinte: *puce* înseamnă „purice", dar și circuit electronic, cip.

— Pentru că aștept un telefon urgent, în clipa următoare sau în zece sau chiar cincisprezece ani. Sunt de la poliție, adăugă Adamsberg.

— În cazul ăsta... spuse femeia, impresionată.

— Vă trimit aparatul chiar acum.

Închise, sperând că puricele lui personal se va dovedi mai activ decât cel al lui Damas.

XXXVII

Danglard sună tocmai când Adamsberg termina cu îmbrăcatul, după ce își trăsese o pereche de pantaloni și un tricou, aproape identice cu cele purtate în ajun. Adamsberg avea tendința să pună la punct o ținută universală, eliminând orice element care ținea de alegere și de asortare, doar ca să-și bată cât mai puțin capul cu problemele vestimentare. În schimb, nu izbutise să găsească în dulap altceva de încălțat decât niște bocanci grei de munte deloc potriviți pentru mersul prin Paris. Așa că optase până la urmă pentru niște sandale din piele pe care tocmai și le încălța pe piciorul gol.

— Sunt la Romorantin, spuse Danglard, și mi-e somn.

— Poți să dormi patru zile neîntors după ce termini cu scotocitul prin oraș. Ne apropiem de punctul nevralgic. Nu scăpa din ochi pista Antoine Hurfin.

— Am terminat cu Hurfin. O să dorm, după care mă întorc la Paris.

— Mai târziu, Danglard. Dă pe gât trei cafele și continuă.

— Am continuat și am terminat. A fost suficient s-o iau la întrebări pe maică-sa, nu face nici un mister din asta, dimpotrivă. Antoine Hurfin este fiul lui Heller-Deville, născut la opt ani după Damas, copil care n-a fost recunoscut. Heller-Deville i-a...

— În ce condiții trăiesc, Danglard? Sunt săraci?

— Să zicem lipsiți de mijloace. Antoine lucrează la un lăcătuș, locuiește într-o cămăruță deasupra atelierului. Heller-Deville i-a...

— Perfect. Sari în mașină, ai să-mi povestești detaliile la sosire. Ai descoperit ceva despre fizicianul torționar?

— Am dat de urma lui pe computer ieri pe la miezul nopții. E la Châtellerault. Oțelăriile Messelet, o uzină foarte mare instalată în sectorul industrial, furnizoarea numărul unu pentru industria aeronautică.

— Captură mare, Danglard. Messelet e proprietarul?

— Da, Rodolphe Messelet, inginer, profesor la universitate, director de laborator, șef de companie și deținător în exclusivitate a nouă brevete de invenții.

— Dintre care unul privind oțelul ultraușor și practic necasabil?

— Incasabil, îl corectă Danglard. Da, între altele. A depus acest brevet acum șapte ani și șapte luni.

— El e, Danglard, el a comandat supliciul și furtul.

— Evident că el e. Dar e totodată și un mic rege în departamentul lui și un tip de neatins în industria franceză.

— O să ne atingem noi de el.

— Nu cred că Ministerul de Interne ne va sprijini în problema asta. E vorba de prea mulți bani și e în joc și reputația națională.

— Nu e nevoie să prevenim pe nimeni și cu atât mai puțin pe Brézillon. O scăpare în presă și pata de ulei se va întinde până la jigodia asta în nici două zile. Atunci va aluneca și va cădea lat. O să-l culegem de pe jos și o să-l ducem direct la tribunal.

— Perfect, spuse Danglard. Cât despre mama lui Hurfin...

— Mai târziu, Danglard, mă așteaptă fiul ei.

Ofițerii din echipa de noapte îi lăsaseră raportul pe masă. Antoine Hurfin, de douăzeci și trei de ani, născut la Vétigny și domiciliat la Romorantin, Loir-et-Cher, se menținuse cu obstinație la primele declarații și telefonase unui avocat care-l sfătuise pe loc să-și țină gura. De atunci, Antoine Hurfin amuțise.

Adamsberg se opri în fața celulei. Tânărul stătea pe cușetă, strângând din fălci și trosnindu-și degetele subțiri.

— Antoine, spuse Adamsberg, ești fiul lui Antoine. Ești un Heller-Deville lipsit de absolut

tot. Lipsit de recunoaștere, lipsit de tată, lipsit de bani. Dar probabil bogat în lovituri, palme și motive de tristețe. Și tu lovești. În Damas, celălalt fiu, cel recunoscut, cel norocos. Fratele tău vitreg. Care a avut de tras la fel de mult ca tine, dacă nu bănuiești cumva acest lucru. Același tată, aceleași palme.

Hurfin păstră tăcerea și aruncă o privire plină de ură, dar și vulnerabilă totodată, în direcția polițistului.

— Avocatul tău ți-a spus să-ți ții gura, iar tu îl asculți. Ești disciplinat și docil, Antoine. E ciudat, pentru un asasin. Dacă aș intra în celula ta, nu știu dacă te-ai arunca asupra mea să-mi tai beregata sau te-ai face ghem într-un colț. Sau poate amândouă. Nici măcar nu știu dacă îți dai seama ce faci. Ești tot doar acțiune, iar eu nu știu la ce ți-e gândul. În vreme ce Damas e tot numai gând și neputință. Distrugători și unul, și celălalt, tu cu mâinile, el cu mintea. Mă asculți, Antoine?

Tânărul se înfioră, dar nu se clinti.

Adamsberg se dezlipi de gratii și se îndepărtă, aproape la fel de trist în fața acelui chip chinuit și crispat cum fusese în fața impasibilității inconsecvente a lui Damas. Tatăl Heller-Deville ar fi avut motive să se simtă mândru.

Celulele în care se aflau Clémentine și Damas erau la celălalt capăt al clădirii. Clémentine începuse o partidă de poker cu Damas și își dădeau

cărțile unul altuia dintr-o celulă în cealaltă strecurându-le pe sub grilaj. În lipsă de altceva, mizau pe plăcinte.

— Ai putut să dormi, Clémentine? întrebă Adamsberg când deschise ușa.

— Nu chiar așa de rău, spuse bătrâna. Nu e ca acasă, dar măcar e ceva nou. Când ieșim de aici, eu și băiatul?

— Locotenentul Froissy te va însoți la baie și îți va da prosoape. Unde ai găsit cărți de joc?

— Mi le-a dat brigadierul dumneavoastră, Gardon. Am petrecut o seară plăcută ieri.

— Damas, spuse Adamsberg, pregătește-te. Vine rândul tău.

— La ce? întrebă Damas.

— La spălat.

Hélène Froissy o luă cu ea pe bătrână, iar Adamsberg se duse la celula lui Kévin Roubaud.

— Ai să pleci, Roubaud, ridică-te. Ești transferat.

— Mă simt bine aici, spuse Roubaud.

— Te întorci, spuse Adamsberg, deschizând larg ușa cu gratii. Ești pus sub cercetare pentru agresiune, rănire și prezumția de viol.

— Fir-ar să fie, spuse Roubaud, eu doar țineam de șase.

— Țineai de șase și erai al naibii de activ. Erai al șaselea pe listă. Deci, unul dintre cei mai periculoși.

— Fir-ar să fie, da' eu am venit totuși să vă ajut. Asistență acordată justiției, asta nu contează?

— Ia-o din loc. Nu eu sunt judecătorul tău.

Doi agenți îl scoaseră pe Roubaud din clădirea Brigăzii. Adamsberg își deschise agenda. Acnee, Prognatism, Sensibil egal Maurel.

— Maurel, cine a asigurat schimbul la domiciliul lui Marie-Belle? întrebă el uitându-se la pendulă.

— Noël împreună cu Favre, domnule comisar.

— Ce naiba fac? E nouă treizeci.

— Poate că n-are de gând să iasă. Nu mai deschide prăvălia de când e arestat fratele ei.

— Mă duc acolo, spuse Adamsberg. Din moment ce Hurfin nu vrea să vorbească, Marie-Belle o să-mi povestească tot.

— Vă duceți așa, domnule comisar?

— Cum adică, așa?

— Păi, în sandale? Nu vreți să vă împrumutăm ceva?

Adamsberg își privi picioarele goale sub curelele din piele uzată, încercând să vadă unde era defectul.

— Ce anume nu merge, Maurel? întrebă el sincer.

— Nu știu, spuse Maurel încerca acum să dea înapoi. Sunteți șef.

— A, spuse Adamsberg. Aparențele, Maurel? Asta e?

Maurel nu răspunse.

— N-am timp să mă duc să-mi cumpăr pantofi, spuse Adamsberg ridicând din umeri. Iar Clémentine e o urgență mai mare decât ce port eu, nu crezi?

— Ba da, domnule comisar.

— Ai grijă să nu-i lipsească nimic. Mă duc s-o caut pe sora lui Damas și mă întorc.

— Credeți că ea va vorbi?

— Probabil. Lui Marie-Belle îi place să-și povestească viața.

În clipa când era gata să iasă, un curier special îi înmână un colet pe care îl deschise în stradă. Își găsi înăuntru telefonul mobil și puse totul pe portbagajul unei mașini pentru a căuta contractul aferent. Puricele – circuitul integrat – trăia. Fostul număr fusese păstrat și transferat într-un aparat nou. Satisfăcut, îl puse cu grijă în buzunarul interior și își continuă drumul, cu mâna așezată peste el, ca pentru a-l încălzi și a relua cu el dialogul întrerupt.

Îi reperă pe Noël și Lamarre de pază pe rue de la Convention. Cel scund era Noël. Urechi mari, Păr perie, Bluzon egal Noël. Cel înalt și țeapăn era Lamarre, fostul jandarm din Granville. Amândoi aruncară o privire rapidă la picioarele lui.

— Da, Lamarre, știu. O să-mi cumpăr mai târziu. Acum urc, spuse el arătând spre etajul patru. Puteți să vă întoarceți.

Adamsberg traversă holul luxos și ajunse pe scara acoperită cu un covor mare și roșu. Zări plicul prins în pioneze pe ușa lui Marie-Belle mai înainte de a ajunge pe palier. Urcă ultimele trepte foarte încet, șocat, și se apropie de dreptunghiul

alb care avea scris pe el doar numele lui: Jean-Baptiste Adamsberg.

Plecase. Marie-Belle plecase de sub nasul oamenilor lui aflați la pândă. O ștersese. O ștersese fără să se mai ocupe de Damas. Adamsberg dezlipi plicul, încruntat. Sora lui Damas sărise din trenul în flăcări.

Sora lui Damas și sora lui Antoine.

Adamsberg se așeză greoi pe treptele scării, cu plicul pe genunchi. Lumina automată de pe palier se stinse. Antoine nu-i smulsese informațiile lui Marie-Belle, ci Marie-Belle i le dăduse. Lui Hurfin asasinul, lui Hurfin cel ascultător. Aflat la ordinele surorii lui, Marie-Belle Hurfin. Îl sună pe Danglard.

— Sunt în mașină, spuse Danglard. Dormeam.

— Danglard, mai era cumva încă un copil nelegitim al lui Heller-Deville în familia de la Romorantin? O fată?

— Asta încercam să-ți spun. Marie-Belle Hurfin s-a născut cu doi ani înaintea lui Antoine. Este sora vitregă a lui Damas. L-a cunoscut abia când a venit la el la Paris, acum un an.

Adamsberg dădu din cap pe tăcute.

— Te supără amănuntul ăsta? întrebă Danglard.

— Da. Căutam capul ucigașului și l-am găsit.

Adamsberg închise, se ridică să aprindă lumina și se rezemă de ușă ca să desfacă scrisoarea.

Dragă domnule comisar,

Nu vă scriu ca să vă fac treaba mai ușoară. M-ați luat drept o idioată și asta nu-mi place. Dar cum aveam aerul unei idioate, automat nu puteam să vă port pică. Dacă scriu, o fac pentru Antoine. Vreau ca scrisoarea asta să fie citită la procesul lui, pentru că el nu e vinovat. Eu l-am condus de la un cap la altul, eu i-am cerut să ucidă. Eu îi spuneam de ce, pe cine, unde, cum și când. Antoine nu e răspunzător de nimic, n-a făcut decât să-mi dea ascultare, așa cum a făcut mereu. Nu e vina lui și nimic nu e din vina lui. Vreau ca acest lucru să fie spus la proces, mă pot bizui pe dumneavoastră? Mă grăbesc, pentru că n-am prea mult timp la dispoziție. Ați fost cam prost când ați sunat-o pe Lizbeth și ați trimis-o la spital să aibă grijă de bătrân. Pentru că Lizbeth, deși nu s-ar zice, are uneori nevoie de încurajare. De încurajare din partea mea. Iar ea mi-a telefonat imediat ca să-mi povestească despre accidentul lui Decambrais.

Așadar eliminarea bătrânului a dat greș, iar Antoine a fost prins. Nu veți avea nevoie de prea mult timp până să înțelegeți cine e taică-su, mai ales că maică-mea nu face nici un secret din chestia asta, așa că veți da năvală aici în viteză. Sunt deja doi tipi de-ai dumneavoastră jos, într-o mașină. S-a terminat, o iau din loc. Nu vă omorâți cu firea să dați de urma mea, v-ați pierde timpul de pomană. Am o grămadă de bani pe care i-am șterpelit din contul prostului ăla de Damas și știu să mă descurc. Am și un costum african pe care mi l-a dat Lizbeth pentru o serbare, tipii dumneavoastră

nu-și vor da seama de nimic, nu-mi fac griji în privința asta. Automat, lăsați-o baltă.

Vă dau la repezeală câteva amănunte ca să pricepeți cât mai bine că Antoine nu e răspunzător de nimic. Îl ura pe Damas la fel de mult ca mine, însă el e incapabil să pună la cale ceva. Dacă nu pun la socoteală că o asculta mereu pe maică-sa, ba chiar și pe taică-su când îi ardea câte una, tot ce știa să facă în copilărie era să sugrume găinile și iepurii ca să-și potolească furia. Automat, nu s-a schimbat deloc. Tatăl nostru comun o fi fost el regele aeronauticii, era însă mai ales regele ticăloșilor, trebuie să înțelegeți bine asta. Nu știa decât să facă plozi și să snopească în bătaie. Mai avea un copil, unul declarat pe care l-a crescut în puf la Paris. Vorbesc de țicnitul de Damas. Noi eram familia de care se rușina, proletarii de la Romorantin, și n-a vrut niciodată să ne recunoască. Chestie de reputație, zicea el. În schimb, în materie de bătăi nu negocia și eu împreună cu maică-mea și cu frate-meu am încasat unele zdravene. Eu una nu prea mă mai sinchiseam, și-așa mă hotărâsem să-l omor într-o zi, numai că până la urmă și-a făcut singur felul. Cât privește banii, nu-i dădea mai nimic maică-mii, doar atât cât s-o ducem de azi pe mâine, pentru că se temea că vecinii își vor pune întrebări dacă ne-ar vedea că trăim pe picior mare. Un ticălos, o brută și un laș, asta era.

Când a crăpat, mi-am zis împreună cu Antoine că nu vedem de ce n-am avea și noi dreptul la o parte din bani, că oricum numele nu-l aveam. Aveam dreptul ăsta, eram copiii lui, nu? De acord, dar trebuia s-o

mai și dovedim. Automat, știam că în ce privește dovada genetică o dădusem în bară, din moment ce se pulverizase deasupra Atlanticului. Dar o puteam face cu Damas, care ar fi pus mâna pe tot purcoiul de bani fără să împartă o centimă cu nimeni. Numai că noi credeam că Damas nu va accepta să facă testul ADN, fiindcă asta i-ar fi suflat două treimi din bani, automat. Doar dacă nu cumva ține la noi, m-am gândit eu. Doar dacă l-aș face să țină la mine. Sunt destul de tare în jocul ăsta. La început ne-am gândit să-l eliminăm, dar i-am spus lui Antoine că nici nu se pune problema: când ne-am fi dus să pretindem moștenirea, cine ar fi fost imediat bănuit? Noi, automat.

Am venit la Paris doar cu ideea asta în cap: să-l anunț că sunt sora lui vitregă, să-mi plâng sărăcia și să-l fac să mă accepte. Damas a picat ca un fleț în numai două zile. Mi-a deschis larg brațele, nu mai lipsea mult și se punea pe plâns, iar când a aflat că mai avea și un frate vitreg, a fost și mai și! Mi-ar fi mâncat din palmă, un mare nătărău. Planul nostru cu ADN-ul ar fi mers ca pe roate. După ce am fi pus mâna pe două treimi din avere, l-am fi lăsat pe Damas cu buzele umflate. Nu-mi prea place soiul ăsta de tipi care-și umflă mușchii, dar care dau apă la șoareci pentru un simplu da sau nu. Mult mai târziu mi-am dat seama că Damas era țicnit. Cum mi-ar fi mâncat oricum din palmă și avea nevoie de sprijin, mi-a povestit tot planul lui de smintit, chestia cu răzbunarea, cu ciuma, cu puricii și tot tacâmul. Eram la curent cu toate amănuntele, îmi vorbea ceasuri întregi. Știam numele tipilor de urma cărora dăduse,

adresele, tot. N-am crezut nici măcar o secundă că puricii ăia amărâți ai lui erau în stare să ucidă pe cineva. Automat, am schimbat planul, puneți-vă numai în locul meu. De ce să fi luat doar două treimi când am fi putut câștiga totul? Damas avea numele, iar asta conta enorm. Iar noi, nimic. Lucrul cel mai grozav era că Damas nu voia să se atingă nici mort de paralele lui taică-su, spunea că sunt bani murdari, necinstiți. În paranteză fie spus, am impresia că nici el nu s-a prea distrat când era mic.

Trebuie să mă grăbesc. Era de-ajuns să-l lăsăm pe Damas să-și facă circul, iar noi să omorâm pe la spate. Dacă îi duceam ideea la bun sfârșit, prostul de Damas pleca direct la pușcărie pe viață. După cele opt asasinate, aș fi pus poliția pe urmele lui fără să pară nimic dubios. Sunt destul de tare în privința asta. Apoi, cum îmi mânca din palmă, eu îi administram toată averea, adică i-o suflam, împreună cu Antoine, și-apoi adio și n-am cuvinte, n-ar fi fost decât o dreaptă răsturnare de situație. Antoine nu avea decât să-mi dea ascultare și să ucidă, lucrurile erau bine împărțite, iar lui asta îi place, să asculte și să ucidă. Eu nu-s destul de solidă pentru treaba asta și nu-mi prea place s-o fac. I-am dat o mână de ajutor când am atras doi dintre tipi afară din casă, pe Viard și pe Clerc, când polițaii erau peste tot, iar atunci Antoine le-a făcut felul cât ai bate din palme. De asta vă spun că nu e vina lui Antoine. Mă ascultă, nu știe să facă altceva. Dacă i-aș cere să-mi aducă o găleată de apă de pe Marte, s-ar duce fără să protesteze. Nu e vina lui. Dacă ar putea fi trimis

într-un loc unde să fie îngrijit – ceva intensiv, vă dați seama –, nu la pușcărie, ar fi mai drept, pentru că automat nu e răspunzător. N-are nimic în cap.

Prostul de Damas a auzit că oamenii mureau, dar n-a încercat să afle mai multe. Era convins că funcționa „forța Journot“ și nu voia să știe mai mult. Bietul de el. L-aș fi dus de nas până la capăt dacă nu v-ați fi vârât dumneavoastră pe fir. Ar face bine să se îngrijească și el, tot ceva intensiv.

În ce mă privește, e bine. Nu duc niciodată lipsă de idei, nu-mi fac sânge rău pentru viitor, nu vă faceți griji. Dacă Damas i-ar putea trimite mamei ceva din banii lui murdari, n-ar strica nimănui. Mai ales nu uitați de Antoine, mă bizui pe dumneavoastră. Un pupic lui Lizbeth și toantei ăleia de Éva. Vă îmbrățișez, ați reușit să duceți de râpă tot, dar îmi place genul dumneavoastră. Fără ranchiună,

Marie-Belle

Adamsberg împături la loc scrisoarea și se așeză iar, cu mâna strânsă pumn peste buze. Rămase așa mult timp.

La Brigadă, deschise fără să scoată o vorbă celula lui Damas și îi făcu semn să vină cu el. Damas își trase un scaun, își dădu părul pe spate și îl privi atent și răbdător. Tot în tăcere, Adamsberg îi întinse scrisoarea surorii lui.

— E pentru mine? întrebă Damas.

— Pentru mine. Citește.

Damas încasă greu lovitura. Scrisoarea îi atârna în mâini, capul i se sprijinea în palmă, iar

Adamsberg văzu lacrimi strivindu-i-se de genunchi. Erau prea multe vești deodată, ura unui frate și a unei surori, dar și descoperirea că „forța Journot“ nu era decât un moft. Adamsberg se așeză în fața lui și așteptă.

— Nu era nimic în puricii ăia? șopti în cele din urmă Damas, ținându-și capul plecat.

— Nimic.

Damas lăsă să se scurgă o lungă tăcere, cu mâinile crispate pe genunchi, ca și cum fusese obligat să bea ceva oribil, care nu voia să alunece pe gât. Adamsberg putea aproape să vadă povara realității, o masă înspăimântătoare năpustindu-se asupra lui, strivindu-i capul, spărgându-i lumea rotundă ca o minge, storcându-i imaginația. Se întrebă dacă omul acesta va mai putea ieși din birou ținându-se pe propriile-i picioare, cu o asemenea greutate căzută peste el ca un meteorit.

— Deci n-a fost ciumă? întrebă Damas, articulând cu greu cuvintele.

— Nici un fel de ciumă

— N-au murit de ciumă?

— Nu. Au murit strangulați de fratele tău vitreg, Antoine Hurfin.

O nouă prăbușire, iarăși încleștarea mâinilor pe genunchi.

— Sugrumați și mânjiți cu negru, continuă Adamsberg. Nu te-au mirat urmele acelea de strangulare și cărbunele?

— Ba da.

— Și atunci?

— Am crezut că poliția inventa chestia asta ca să ascundă ciuma, să evite panica. Era adevărat?

— Da. Antoine venea în urma ta și îi lichida.

Damas își privi mâna, atinse diamantul.

— Și Marie-Belle trăgea sforile?

— Da.

O nouă tăcere, o nouă cădere.

În clipa aceea intră Danglard, iar Adamsberg îi arătă cu degetul scrisoarea căzută la picioarele lui Damas. Danglard o luă, o citi, dădu grav din cap. Adamsberg scrise câteva cuvinte pe o hârtie și i-o întinse.

Cheamă-l pe doctorul Ferez pentru Damas, e o urgență. Anunță Interpolul în legătură cu Marie-Belle, dar nu avem nici o speranță, e prea abilă.

— Și Marie-Belle nu mă iubea deloc? șopti Damas.

— Nu.

— Credeam că mă iubește.

— Și eu credeam asta. Toată lumea credea. Ne-a dus pe toți de nas.

— Pe Antoine îl iubea?

— Da. Puțin.

Damas se aplecă, se făcu mic.

— De ce nu mi-a cerut banii? I-aș fi dat tot, absolut tot.

— Nu și-au închipuit că era posibil așa ceva.

— Oricum, eu nu vreau să mă ating de ei.

— Ba ai să te atingi, Damas. Ai să plătești un avocat bun pentru fratele tău vitreg.

— Da, spuse Damas, cu capul sprijinit în palmă.

— Trebuie să te ocupi și de mama lor. N-are din ce să trăiască.

— Da. „Grăsana din Romorantin." Așa i se spunea acasă. Nu știam ce voiau să spună și nici cine era.

Damas își ridică brusc capul.

— Nu-i veți spune, nu-i așa? Nu-i veți spune.

— Mamei lor?

— Lui Mané. Nu-i veți spune că puricii ei nu erau... nu erau...

Adamsberg nu încercă să-l ajute. Damas trebuia să rostească singur cuvintele, de multe ori.

— Nu erau... infectați, termină Damas în cele din urmă. Asta i-ar da lovitura de grație.

— Nu sunt un ucigaș. Și nici tu. Gândește-te la asta, gândește-te bine.

— Ce-mi vor face?

— N-ai ucis pe nimeni. Nu ești vinovat decât de vreo treizeci de pișcături de purice și de o panică în masă.

— Și atunci?

— Judecătorul nu va merge mai departe. Poți pleca azi, acum.

Damas se ridică de pe scaun cu mișcările șovăielnice ale unui om sleit de puteri, strângând

între degete diamantul. Adamsberg îl privi cum iese și îl urmă, vrând să-l supravegheze la primul lui contact cu lumea reală. Însă Damas se duse la celula lui acum deschisă, se ghemui pe cușetă și nu se mai mișcă. Culcat pe cușeta lui, Antoine Hurfin stătea în aceeași poziție, dar inversată. Se putea spune că tatăl lor, Heller-Deville, făcuse treabă bună.

Adamsberg intră în celula lui Clémentine, care fuma și făcea o pasiență.

— Ei? spuse ea privindu-l. Se mișcă lucrurile acolo în birou? Aici e un du-te-vino, nu mai suntem la curent cu ce se petrece.

— Poți să te întorci acasă, Clémentine. O să te ducem înapoi la Clichy.

— Nu v-ați grăbit prea tare.

Clémentine strivi chiștocul de podea, își puse puloverul și îl încheie cu grijă la toți nasturii.

— Arată bine sandalele dumitale, remarcă ea pe un ton de apreciere. Stau bine pe picior.

— Mulțumesc, zise Adamsberg.

— Ia spune, domnule comisar, acum că ne cunoaștem un pic, poate îmi zici dacă au dat ortul popii ultimii trei nemernici. Cu toată harababura asta, n-am urmărit știrile.

— Toți trei au murit de ciumă, Clémentine. Kévin Roubaud primul.

Clémentine zâmbi.

— Apoi încă unul, i-am uitat numele, și în sfârșit Rodolphe Messelet, acum o oră. A căzut ca la popice.

— Să fie într-un ceas bun, spuse Clémentine, zâmbind cu toată gura. Mai este dreptate pe lumea asta. Trebuie doar să nu te grăbești.

— Clémentine, amintește-mi de numele celui de-al doilea, îmi scapă.

— Mie nu-mi scapă. Henri Tomé, de pe strada Grenelle. Ultimul dintre ticăloșii ăia.

— Da, așa îl cheamă.

— Și băiatul?

— A adormit.

— Păi, nu se putea altfel, după cât l-ai hărțuit. L-ai dat gata. Spune-i că-l aștept duminică la prânz, ca de obicei.

— O să vină.

— Păi, cred că ne-am spus cam tot ce era de spus, domnule comisar, conchise ea întinzându-i o mână fermă. Am să las un bilețel pentru polițistul dumitale, Gardon, ca să-i mulțumesc pentru cărțile de joc, și încă unul pentru celălalt, cel înalt, mai moale, cam chel, cu aspect îngrijit. Un om de gust.

— Danglard?

— Da, vrea rețeta mea de plăcinte. Nu mi-a spus-o chiar așa, direct, dar am priceput unde bate. Pare să fie important pentru el.

— E foarte posibil.

— Un bărbat care știe să trăiască, spuse Clémentine dând din cap. Pardon, o iau înainte.

Adamsberg o însoți pe Clémentine Courbet până la ieșire și dădu acolo peste Ferez, pe care-l opri cu un gest.

— El e? spuse Ferez arătând spre celula unde stătea ghemuit Hurfin.

— El e asasinul. O afacere serioasă de familie, Ferez. Va fi probabil internat într-un azil psihiatric.

— Nu se mai spune „azil", Adamsberg.

— Dar el, continuă Adamsberg arătând spre Damas, trebuie să iasă și nu e în stare. Mi-ai face un serviciu, Ferez, un mare serviciu dacă l-ai ajuta și l-ai urmări o vreme. E vorba de reintegrarea în lumea reală. O cădere foarte dureroasă, cam de zece etaje.

— E tipul cu fantoma?

— El e.

În timp ce Ferez încerca să-l convingă pe Damas să se ridice, Adamsberg trimise doi ofițeri pe urmele lui Henri Tomé și presa pe cele ale lui Rodolphe Messelet. Îl sună apoi pe Decambrais, care se pregătea să iasă din spital în cursul după-amiezii, îi sună pe Lizbeth și pe Bertin și îi preveni să se poarte cu mare blândețe la întoarcerea lui Damas. Continuă cu un telefon către Masséna, apoi termină cu Vandoosler, căruia îi aduse la cunoștință cum se încheiase povestea cu enorma eroare.

— Nu te aud bine, Vandoosler.

— E din cauza lui Lucien care-și răstoarnă proviziile pe masă. Face gălăgie.

În schimb, auzi foarte limpede glasul puternic al lui Lucien care declama în încăperea aceea mare și sonoră:

— În natură, oamenii pierd adesea din vedere extraordinara putere a dovleacului.

Închise telefonul spunându-și că afirmația asta ar fi fost perfectă pentru anunțurile strigate de Joss Le Guern. Ar fi fost un anunț robust, sănătos și fără probleme, departe, foarte departe de sinistrele rezonanțe ale ciumei care acum se stingeau treptat. Puse telefonul pe masă, exact la mijloc, și se uită câtva timp la el. Danglard intră cu un dosar în mână și urmări privirea lui Adamsberg. La rândul lui, începu să studieze în tăcere micul aparat.

— E vreo problemă cu mobilul ăsta? întrebă el după câteva clipe lungi.

— Nici una, spuse Adamsberg. Nu sună.

Danglard lăsă pe birou dosarul Romorantin și ieși fără să comenteze. Adamsberg își puse brațele peste dosar, își sprijini capul pe ele și adormi.

XXXVIII

La șapte și jumătate seara, Adamsberg ajunse în piața Edgar Quinet, fără să se grăbească. Se simțea mai ușor decât fusese în ultimele cincisprezece zile. Mai ușor, dar și mai gol pe dinăuntru. Intră la Decambrais, în birouașul unde o modestă pancartă anunța: „Consilier în probleme de viață". Decambrais era la postul lui, tot palid, dar cu spatele iarăși drept, și vorbea cu un ins gras și roșu la față, care părea tulburat.

— Ia te uită, spuse Decambrais, aruncând o privire spre Adamsberg, apoi către sandalele comisarului. Hermes, mesagerul zeilor. Noutăți?

— Pace în oraș.

— Așteaptă-mă un minut, domnule comisar. Sunt într-o ședință.

În timp ce se ducea la ușă, Adamsberg prinse un fragment din conversația care continua.

— Chestia asta s-a stricat deja, spuse omul.

— S-a mai reparat, răspunse Decambrais.

— S-a stricat.

Decambrais îl chemă pe Adamsberg zece minute mai târziu și-l invită să ia loc pe scaunul, cald încă, al clientului de mai devreme.

— Care era subiectul? întrebă Adamsberg. O mobilă? O articulație?

— O relație. Douăzeci și șapte de rupturi și douăzeci și șase de cârpeli cu aceeași femeie, un record absolut printre clienții mei. Se numește Spart-Reparat.

— Și ce sfaturi dai?

— Nici un sfat, niciodată. Încerc să înțeleg ce vor oamenii și îi ajut s-o facă. Asta înseamnă a sfătui. Dacă cineva vrea să strice, îl ajut. Dacă a doua zi vrea să repare, îl ajut. Dar dumneata, domnule comisar, dumneata ce vrei?

— Nu știu. Și dacă așa stau lucrurile, mi-e indiferent.

— Atunci nu te pot ajuta.

— Nu. Nimeni nu poate. Mereu a fost așa.

Decambrais se rezemă de spătarul scaunului, zâmbind ușor.

— N-aveam dreptate în legătură cu Damas?

— Ba da. Ești un bun consilier.

— Nu putea ucide cu adevărat, știam asta. Nu dorea cu adevărat să ucidă.

— L-ai văzut?

— A intrat în magazin acum un ceas, dar n-a ridicat storul.

— A ascultat anunțurile?

— Era prea târziu. În timpul săptămânii, strigarea de seară e la șase și zece.

— Mă scuzi. Nu sunt deloc tare în ce privește orarele și nici datele.

— Nu e nici un rău în treaba asta.

— Uneori da. L-am dat pe Damas pe mâna unui doctor.

— Ai făcut bine. A căzut din nori pe pământ, ceea ce nu e niciodată plăcut. Acolo sus nu există nimic care să se spargă și să nu se mai lipească la loc. De asta era mereu în nori.

— Ce e cu Lizbeth?

— S-a dus imediat să-l vadă.

— A!

— Éva o să sufere un pic.

— Automat, spuse Adamsberg.

Se scurse un moment de tăcere.

— Vezi dumneata, Ducouëdic, continuă el schimbându-și poziția ca să stea în fața lui Decambrais, Damas a făcut cinci ani de pușcărie pentru o crimă inexistentă. Azi e liber pentru niște crime pe care a crezut că le comite. Marie-Belle e urmărită pentru un masacru pe care l-a ordonat. Antoine va fi condamnat pentru niște crime pe care nu el le-a decis.

— Vina și aparența vinei, spuse Decambrais încet. Te interesează?

— Da, spuse Adamsberg privindu-l în ochi. Toți ne confruntăm cu așa ceva.

Decambrais îi susținu privirea câteva clipe și dădu din cap.

— Nu m-am atins de fetița aceea, Adamsberg. Cei trei elevi se năpustiseră asupra ei, în

toaletă. I-am lovit ca un smintit, am luat fata în brațe și am scos-o de acolo. Declarațiile lor m-au dat gata.

Adamsberg dădu din cap.

— Asta credeai? întrebă Decambrais.

— Da.

— Atunci înseamnă că ai fi bun de consilier. La vremea aceea eram deja aproape impotent. Și asta bănuiai?

— Nu.

— Acum, puțin îmi pasă, spuse Decambrais încrucișându-și brațele la piept. Sau aproape.

În clipa aceea, gongul normandului bubui în piață.

— Calvados, spuse Decambrais ridicând un deget. Mâncare caldă. Nu e deloc de neglijat.

La Vikingul, Bertin le dăduse tuturor de băut în cinstea lui Damas, al cărui cap se odihnea ostenit pe umărul lui Lizbeth. Le Guern se ridică și-i strânse mâna lui Adamsberg.

— Spărtură colmatată, comentă Joss. Gata cu anunțurile speciale. Revin în prim plan vânzările de legume.

— În natură, spuse Adamsberg, adesea pierdem din vedere extraordinara putere a dovleacului.

— Chiar așa, spuse Joss cu seriozitate. Am văzut dovleci crescând ca niște baloane în doar două nopți.

Adamsberg se strecură în grupul zgomotos care începea să mănânce. Lizbeth îi trase un scaun și îi zâmbi. Simți brusc impulsul de a se ghemui lângă ea, dar locul era deja ocupat de Damas.

— O să adoarmă pe umărul meu, zise ea.

— E normal, Lizbeth. O să doarmă multă vreme.

Bertin așeză ceremonios o farfurie suplimentară în fața comisarului. Mâncarea caldă nu era deloc de neglijat.

Danglard deschise ușa la momentul desertului, se sprijini de bar, lăsă ghemotocul de pisică la picioarele lui și îi făcu un semn discret lui Adamsberg.

— Am puțin timp la dispoziție, spuse Danglard. Mă așteaptă copiii.

— E vreo problemă în legătură cu Hurfin? întrebă Adamsberg.

— Nu. Ferez a venit să-l vadă, i-a dat un calmant. Acum se odihnește.

— Foarte bine. Până la urmă toată lumea o să doarmă în noaptea asta.

Danglard dădu pe gât jumătate din pahar și se uită la ghemotocul care se instalase pe pantoful lui.

— Crește, nu-i așa? zise Adamsberg.

— Da.

Danglard își termină paharul și-l așeză fără zgomot pe tejghea.

— Lisabona, spuse el, strecurându-i o hârtie împăturită peste bar. Hotel São Jorge. Camera 302.

— Marie-Belle?

— Camille.

Adamsberg simți cum i se încordează întreg corpul ca sub un brânci venit din senin. Își încrucișă brațele, strâns, și se rezemă de tejghea.

— De unde știi, Danglard?

— Am pus-o sub urmărire, zise Danglard, apoi se aplecă să ridice pisoiul sau poate să-și ascundă fața. De la bun început. Ca un ticălos. Nu trebuie să afle vreodată.

— Cu ajutorul unui polițist?

— Cu ajutorul lui Villeneuve, un fost polițist din arondismentul 5.

Adamsberg rămase nemișcat, cu privirea ațintită asupra hârtiei împăturite.

— Vor mai fi și alte ciocniri, spuse el.

— Știu.

— Și dacă așa se întâmplă…

— Știu. Dacă așa se întâmplă.

Fără să se miște, Adamsberg mai privi țintă câteva clipe hârtia albă, apoi întinse încet mâna și o strânse în pumn.

— Mulțumesc, Danglard.

Danglard luă pisoiul sub braț și ieși din Vikingul făcându-i un semn scurt, fără să se întoarcă.

— Era colegul dumneavoastră? întrebă Bertin.

— Un mesager. Al zeilor.

Când piața se cufundă în întuneric, Adamsberg, rezemat de platan, își deschise carnetul și rupse din el o pagină. Rămase un pic pe gânduri, apoi scrise „Camille“. Așteptă o clipă și adăugă „Eu“.

Începutul unei fraze, își spuse el. Nu-i prea rău.

Zece minute mai târziu, cum urmarea încă se lăsa așteptată, puse punct după „Eu“ și împături hârtia în jurul unei monede de cinci franci.

Apoi, încet, traversă piața și depuse ofranda în urna albastră a lui Joss Le Guern.